

Ա Ւ Ե Տ Ի Ւ Ղ

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ

«ԱՐԵՏԻՔ» ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐքՈՒԹԵԱՆ, ՀԻՄՆՈՒԱԾ՝ 1932-ԻՆ
“AVEDIK” REVUE DU PATRIARCAT ARMENIEN CATHOLIQUE, FONDEE EN 1932
«أفيديك» مجلة بطريركية للأرمن الكاثوليك الرسمية، منذ ١٩٣٢
« AVEDIK » ARMENIAN CATHOLIC PATRIARCATE PERIODICAL, SINCE 1932

Président de la commission de la revue “Avedik”:

President of “Avedik” periodical committee:

Son Excellence Mgr. Vartan Achkarian

Collaborateurs:

Collaborators:

P. Vartan Kazanjian

Vazken Nurpetlian

P. Sebouh Garabedian

Hampy Elmadjian

Adresse:

Address:

Patriarcat Arménien Catholique
Rue de l'hôpital orthodoxe, Getawi 2078-5605
Beyrouth, Liban
www.armeniancatholic.org
e-mail : info@armeniancatholic.org

Edition:

Published by:

Patriarcat Arménien Catholique

Imprimerie:

Printed by:

Pomigravure (Beyrouth, Liban)

Septembre - September 2010

Կողքի նկար՝
Գրիգոր Նարեկացի, Կիլիկիա, 1173, Մատենադարան, Երևան

Photo de couverture, cover picture:
Grégoire de Narek en prière, Cilicie, 1173, Matenadaran, Erevan

«2009» ՅՈՒԹԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

«2009» տարին եղաւ յորելեաններով հարուստ տարի մը:

75-ամեակ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանին եւ Սրբոյ Կուսին Աւետման Եկեղեցոյ (1934):

Աւետիս Պետրոս ԺԴ. (1931-1937), Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. (1937-1962), Իգնատիոս Պետրոս ԺԶ. (1962-1976), Հմայեակ Պետրոս ԺԷ. (1976-1982), Յովհաննէս Պետրոս ԺԸ. (1982-1999) եւ Ներսէս Պետրոս ԺԺ. (1999-էն ի վեր) վաստակաշատ հայրապետներուն, եւ անոնց օգնական Եպիսկոպոսներուն, վարդապետներուն եւ հաւատացեալ աշխարհականներու հոյլին հիւսած 75-ամեայ լուսաշող պատմութեան վկայ նուիրական այս վայրին:

70-ամեակ՝ Պատրիարքարանի Ապրիլեան յուշակոթողին (1939),
Առաջին խորհրդանիշ՝ հայ ազգի սուգին, տառապանքին,
Եղեռնին ինկած մէկ ու կէս միլիոն զոհերո
Մարտիրոսութեան յիշատակի անմար կրակին:

70-ամեակ՝ Հայ Կաթողիկէ Մեարոպեան Վարժարանին (1939),
Անոր հիմնադիր հայրապետին եւ վարդապետներուն, տնօրէններուն,
դաստիարակներուն,
հաւատքով եւ ազգային շունչով թրծուած տասնեակ սերունդներուն:

50-ամեակ՝ սուրբ Գրիգոր Լուսատրիչ-սուրբ Եղիա պթոռանիստ եկեղեցւոյ (1959),

Լիբանանի մայրաքաղաքի կեդրոնը թառած,

Էջմիածնի նրատաշ Գայիանի գեղեցկութեամբ տոգորուած

հայաշունչ սէզ կոթողին:

Անոր շինարար կարդինալ հայրապետին, բազմավաստակ ձարտարապետին, ինչպէս նաև իրերայաջորդ անձնուրաց ժողովրդապետներուն եկեղեցասէր եւ ազգանուէր առաքելութեան:

10-ամեակ՝ գահակալութեան Ամենապատի եւ Գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս Ժմ. Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց կաթողիկոս Պատրիարքին:

Հին Կտակարանէն կիմանանք, որ յոբելենական տարին կը տօնուէր յիսուն տարին անգամ մը: Այդ տարին կը լլար ուրախութեան տարի մը, բայց նաև՝ ներումի եւ կեանքի վերարժեորման եւ վերակազմակերպման առիթ մը:

Յորելենական տարուայ «Աւետիք»-ի այս հասորը յապարունով լոյս կը տեսնէ՝ խմբագրական կազմին կամքէն անկախ եւ մէկէ աւելի պատճառներով:

Առ այդ՝ մեր ընթերցողներուն խորիմացութիւնը կը հայցենք, խոստանալով անոնց՝ 2009-ի այս թիւն ետք, լոյս ընծայել 2010-ին՝ «Աւետիք»-ի երկու համարներ, իսկ 2012-ին եւ անկէ ետք՝ չորս համար:

Այս խոստումը կը կատարենք քաջ գիտնալով խմբագրական կազմիս դիմագրաւելիք տարրեր երանգի դժուարութիւնները, նոյն առիթով ժամադրութիւն տալով 2012 թուականին, ալեհեր «Աւետիք»-ին ութսուն տարուայ վաստակին արժանավայել յիշատակութեան:

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ - ՍՈՒՐԲ ԵՂԻԿ ԱԹՈՌԱՆԻԱՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՅԻՄԱՎԱՄԵԱԿ

ՊԵՅՐՈՒԹ, 04 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2009

Կիրակի, 4 Յունուար 2009-ին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց Տէր Ներսէս Պետրոս Ժմ. կախողիկոս պատրիարքը նախագահեց սուրբ Գրիգոր Լուսատրիչ-սուրբ Եղիա Եկեղեցւոյ յիսնամեակի Պատարագին, որուն մասնակցեցան նախարար Ժան Օդասավեան և երեսփոխաններ Սերժ Մխորսարգիսեան, Միշէլ Ֆարան, Արէֆ Մաժտալանի, նախակին նախարար և երեսփոխան Ժազ Չուխատարեան և այլ քաղաքական ու Եկեղեցական անձնատրութիւններ, ինչպէս նաև մեծ թիւն հայատացեալներ: Սուրբ Պատարագի ընթացքին Ամենապատի հոգեւոր տէրը սույալ հետեւեալ պատգամը.

**Արհիապատիւ գերապայծառ տեսարք,
Գերյարգելի եւ գերապատիւ վարդապետներ,
Առաքինափայլ քոյրեր,
Հանգամանաւոր քաղաքական, կուսակցական, կրթական, բարեսիրական անձնաւորութիւններ եւ մամլյոյ ներկայացուցիչներ,
Յոյժ սիրելի հաւատացեալներ,**

Այսօր կը կատարենք սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - սուրբ Եղիա աթոռանիստ Եկեղեցւոյ յիսնամեակի տարեգարձը: Արդարեւ, 3 յունուար 1959-ին, երջանկայիշատակ կարդինալ Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան կաթողիկոս պատրիարքը, նորակերտ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - սուրբ Եղիա աթոռանիստ Եկեղեցւոյ օծման արարողութիւնը կատարեց մեծ հան-

դիսութեամբ, ի ներկայութեան հայ կաթողիկէ կղերին եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութեան: Ներկայ էին վսեմաշուք կարդինալ Թափփունի, ասորի կաթողիկէ պատրիարքը, Առաքելական նուիրակը եւ այլազան համայնքներէ բազմաթիւ եպիսկոպոսներ: Յաջորդ օրը՝ 4 յունուարին, տեղի ունեցաւ պաշտօնական սուրբ պատարագը, զոր մատոյց Ամենապատիւ կարդինալ Աղաճանեանը եւ որուն ներկայ եղան Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ՝ վսեմաշուք զօր. Ֆուատ Շեհապ: Ներկայ էին նաեւ զանազան համայնքներու հոգեւոր պետեր եւ կառավարական մարմիններու բազմաթիւ պատասխանատուներ:

Այս առիթով՝ Ամենապատիւ Հոգեւոր Տէրը իր գնահատանքի եւ չնորհակալութեան խօսքը ուղղեց ընդհանրապէս նոր եկեղեցւոյ կառուցման վաստակաւորներուն յատկապէս բոլոր բարերարներուն: Իր հայրապետական պատգամէն յիշենք սա հոգեբոյր խօսքերը. «Չորս տարիներ անցած են այն օրէն ի վեր, երբ մայրաքաղաքին այս կեղրոնական շրջանին մէջ աթուանիստ եկեղեցւոյ մը շինութեան ծրագիրը սկսաւ իրագործուիլ: Հիմա, այս երջանիկ առիթով, կ'ըմբռնենք սուրբ Օգոստինոսի հետեւեալ խօսքերուն արժէքը. շինութիւնը աշխատանք կը պահանջէ. օծումը ուրախութիւն կը բերէ: Օրինակելի քրիստոնէական համակերպութեամբ, մեր յարգելի եւ երջանկայիշատակ նախորդները, կորսնցնելէ յետոյ իրենց թեմերը եւ հեռու մնալէ յետոյ իրենց հօտերէն, երազած են այս տաճարը, հապատակելով գոյավիճակի մը, որ խոնարհեցուցիչ եղած է իրենց պատրիարքական արժանապատութեան: Վերջապէս, եռանդագին աղօթքը եւ զոհողութիւնները այնքան հոգիներու, որոնք խնդրած են Աստուծմէ որ սկսած գործը աւարտի ի փառս մեր տիրոջ Յիսուսի Քրիստոսի, կարեւոր չափով սատարած են այս եկեղեցւոյն շինութեան»:

Այս եկեղեցին նկատուած է Մերձաւոր Արեւելքի ամենագեղեցիկներէն մին: Անոր ճարտարապետները եղան՝ տեարք Բասքալ Բապուճեան եւ էլի Ղուկաս:

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, եկեղեցին քարեղէն կառոյց մը ըլլալէ աւելի, հաւաքավայրն է կենդանի Եկեղեցւոյ, որ է բազմութիւնը հաւատացեալներու, որոնք միատեղ կու գան աղօթելու եւ իրենց հաւատքին համոզումը արտայայտելու՝ առանձնաբար կամ հաւաքաբար, գլխաւորութեամբ իրենց հովիւին: Սուլը Պետրոս առաքեալը այս խօսքերով կը խրախուսէ նորադարձ քրիստոնեաները. «Մօտեցէ՞ք անոր - այսինքն Յիսուս Քրիստոսին, որ է վէմ կենդանի... զուք ալ իրեւ կենդանի վէմեր կը կառուցուիք իրեւ տաճար հոգեւոր... որպէսզի Յիսուս Քրիստոսով ընծայէք Աստուծոյ հաճելի եւ հոգեւոր զոհեր» (Ա. Պետ 2, 4-5):

Այո՛, սիրելիներս, կենդանի Եկեղեցին դուք էք: Երբ կը տօնենք այսօր

այս քարաշէն տաճարին կառուցման յիսնամեակը, ձեր հասարակութիւնը կը տօնենք, ձեզ կը տօնենք։ Այս տօնը իրաւամբ Պէջրութիւն հայ կաթողիկէ հասարակութեան եւ անոր իւրաքանչիւր հաւատացեալին տօնն է։

Ամէն եկեղեցի սահմանուած է ըլլալու իր գաւակներուն միասնականութեան տունը եւ կրթիչ դպրոցը։ Այս միասնականութիւնը կրնայ իրականանալ միմիայն, երբ հաւատքով չափահաս հաւատացեալները զիրար սիրեն, իրարու ներեն եւ իրարու հետ համագործակցին, մանաւանդ զանագան յանձնախումբերու եւ միութիւններու անդամները։

Այս յիսուն տարիներուն ընթացքին եռանդուն հովիւներ ունեցաք, որոնք անսպառ նուիրումով ձեր հոգատարութիւնը յանձն առին, ձեզ ամրապնդելով քրիստոնէական հաւատքին մէջ եւ արծարծելով ձեր մէջ տոհմային ողին։ Անոնք եղան մատակարարներ սուրբ խորհուրդներու, բայց աւելի՝ եղան բաշխիչներ աստուածային գժութեան եւ սիրոյ։

Այս սուրբ տաճարին մէջ, հարիւրաւոր երախաներ սուրբ աւագանին մէջ մկրտութեամբ Աստուծոյ որդիներ դարձան։ Նոյնպէս, զոյգերու պսակները օրհնուեցան եւ բազմաթիւ մանուկներ առաջին սուրբ հաղորդութիւնը ընդունեցան։ Քանիներ՝ ապաշխարութեան սուրբ խորհուրդին ապաւինած, վերագտան իրենց սրտի խաղաղութիւնը։ Քանի ու քանի մահամերձներ ստացան հիւանդներու օծումը եւ սփոփած սրտով՝ պատրաստուեցան մեծ հանդիպումին, Աստուծոյ հայրական գութին եւ հոգիներու դատաւորին հետ։ Կարելի չէ զնահատել այն բոլոր շնորհքները, զոր Յիսուս պարզեւեց ամէն մէկ խոնարհ հաւատաւորին։ Անոնք գրուած են յաւիտենական դպրութեան գիրքին մէջ։

Յոյժ սիրելիներ,

Որքան երախտապարտ պէտք է ըլլաք ձեր հովիւնի հանդէպ եւ աղօթէք անոր համար, որպէսզի ուրախութեամբ եւ անձնուրաց հոգիով շարունակ իր նուիրումի հովուական պաշտօնը։ Կարեւոր է նաև յիշել հանգուցեալ ժողովրդապետերը։ Աղօթեցէ՛ք յատուկ կերպով քահանայական կոչումներուն համար՝ Յիսուս Քրիստոսի պատուէրին համաձայն։ «Հունձքը առատ է, բայց մշակները քիչ են. աղաչեցէ՛ք ուրեմն հունձքի Տիրոջ, որ մշակներ դրկէ իր հունձքին» (Մատթ 9, 37-38)։

Այսօրուան աւետարանը իմաստալից է Լիբանանի մթնոլորտին եւ այնտեղ իշխող մտայնութեան մասին. ան կը զրուցէ առաքեալներուն միջեւ եղած մրցակցութիւնը, թէ իրենցմէ ո՞վ է մեծը։ Յիսուսի պատասխանը յստակ է՝ «Զեր մէջէն մեծը՝ թող ըլլայ ամէնէն պզտիկին պէս եւ կառավարողը՝ ծառայողի նման»։ Եւ իրենց օրինակ տալով կ'աւելցնէ. «Ես ձեր մէջ ծառայողի նման եմ»։ Յիսուս քաջալերիչ խոստում մըն ալ կ'ուղղէ առաքեալներուն. «Դուք փորձութիւններուս մէջ միշտ հետս եղաք, եւ ես արքա-

յութիւնը կու տամ ձեղի» (Ղուկ 22, 26-29): Յիսուսի միսիթարական խօսքերը առաքեալներուն, այսօր մեզմէ իւրաքանչիւրին ուղղուած են:

Պարտք կը համարիմ հոս անկեղծ գնահատանքս արտայայտել ձեր ժրածան ժողովրդապետին՝ գերյարգելի հայր Եղիա ծ. վ. Եղիայեանին նկատմամբ, որ ոչ մէկ ճիզ խնայեց ձեր հոգ-հոգւոցը ապահովելու համար: Կարելի չէ ցիշել նաեւ ձեր նախորդ հովիւը՝ գերապատիւ հայր Գէորգ վրդ. Աստուրեանը, որ եկեղեցին շնոցուց եւ ջանաց ձեր բոլորին կարիքներուն հասնիլ:

Կ'ուզեմ նաեւ սրտագին երախտագիտութիւնս յայտնել յիսնամեակի կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամ՝ անդամուհիներուն, եկեղեցւոյ երգ-չախումբին եւ բոլոր անոնց, որոնք կը նուիրուին համայնքի եկեղեցաշէն գործին:

Սիրելիներ, կը մատուցեմ այս սուրբ Պատարագը ձեր բոլոր բարի եւ աստուածահաճոյ դիտաւորութիւններուն համար: Ամէն:

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏԾՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիհարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆ

ՍՈՒՐԲ ՓՐԿԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ - ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏ
6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2009

«Մենք անոր աստղը տեսանք
արևելք եւ եկած ենք իրեն երկրպա-
գութիւն ընելու»:

(Մատթ 2,2)

Յոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր,

Այսօր ուրախութեամբ կը տօնենք Յիսուս Քրիստոսի Աստուածայայտ-
նութիւնը, այսինքն՝ Յիսուսի յայտնութիւնը բոլոր ժողովուրդներուն,
ներկայացուած մոգերով, որոնք արեւելքէն եկած են հրեաներու թագաւո-
րին յարգանք եւ մեծարանք մատուցելու համար:

Այս խորհրդաւոր անձնաւորութիւնները՝ մոգերը, խուզարկելով երկն-
քի երեւոյթները, նշմարեցին նոր աստղ մը եւ հասկցան, թէ ան նշանն է
հրեաներու թագաւորին, այսինքն փրկիչ Մեսիայի ծնունդին: Յիսուս,
աստղի առաջին երեւումէն իսկ, կ'առինքնէ այն մարդիկը, որոնք Աս-
տուծմէ սիրուած են: Այն ժամանակ՝ մոգերն էին, հետագային՝ պիտի ըլ-
լան ամէն ազգէ, լեզուէ եւ մշակոյթէ մարդիկ: Սուրբ հոգիին ուժն է որ
կը շարժէ այս մարդոց սիրուն ու միտքը եւ զանոնք կ'առաջնորդէ փնտուե-
լու համար ճշմարտութիւնը, արդարութիւնը եւ խաղաղութիւնը: Միթէ
ասիկա չեղա՞ւ հայ ժողովուրդին վիճակը եւ անոր յարումը սուրբ Աւետա-
րանին՝ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի քարոզութեամբ: Արդեօք ասիկա
յայտնի փաստ մը չէ: Աստուծոյ սիրոյն հայ ազգին հանդէպ:

Մոգերը կը փնտուէին ճշմարտութիւնը. կը փնտուէին նաեւ անձ մը,
որուն ապաւինէին: Իրենց փափաքները իրականացան երբ գտան մանուկ
Յիսուսը Բեթղեհէմի քարայրին մէջ: Ամէն մարդ կը փնտոէ ապաւէն մը
եւ լոյս մը, որովհետեւ կ'ուզէ շարժիլ ապահով քայլերով եւ առաջնորդ-
ուիլ դէպի ուղիղ ճամբան: Բայց արդեօք ո՞ր աստղին պիտի հետեւի, մի-

թէ ճիշդ աստղին՝ մոգերու նման:

Աւետարանը կ'ըսէ . «Աստղը զոր տեսած էին արեւելքի մէջ կ'առաջնորդէր զանոնք, մինչեւ եկաւ, կեցաւ այն տան վերեւ, ուր կը գտնուէր մանուկը» (Մատթ 2,9): Հոս վերջ կը գտնէ այս աստղին պաշտօնը, բայց անոր հոգեւոր լոյսը միշտ ներկայ է սուրբ Աւետարանի խօսքերուն մէջ, եւ ան կարող է այսօր իսկ ամէն մարդ առաջնորդել Յիսուսի մօտ: Արդարեւ, Աստուծոյ խօսքը արձագանդ կը գտնէ ամէն անձի մէջ, երբ ան ուղղամիտ է եւ լաւ տրամադրուած ըլլայ: Եկեղեցին այսօր կը կատարէ աստղին դերը մարդկութեան հանդէպ եւ լաւ է անոր ցուցմունքներուն հետեւիլ ձեր նպատակին հասնելու համար: Կարելի է նաև նոյնը ըսել իւրաքանչիւր քրիստոնեայի մասին, թէ ան լուսաւոր աստղ մը պէտք է ըլլայ քանի Յիսուսը կը կրէ իր սրտին մէջ: Թէ՛ իր վարուելակերպով եւ թէ՛ իր կեանքի բարի օրինակով ան կրնայ լուսաւորել իր ընկերներուն ճամբան եւ անոնց ապրելակերպը ուղղել:

Որքա՞ն կարեւոր է ուրեմն որ մենք՝ քրիստոնեաներս, խօսքով, բայց մանաւանդ գործով հաւատարիմ մնանք մեր հաւատքին եւ մեր առաջնորդի կոչումին: Իւրաքանչիւր հաւատացեալ այր կամ կին կը կրէ իր մէջ յատուկ լոյս մը, որ կրնայ մոգերու աստղին նման առաջնորդել ամէն անձ, որ իրեն կը մօտենայ: Եւ ո՞վ գիտէ, թերեւս այդ անձը Քրիստոսի ճամբան կը փնտոէ եւ զայն կը գտնէ քու բարութեանդ մէջ կամ քու արդար կեցուածքին միջոցաւ:

Ասկէ յայտնի կ'ըլլայ թէ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ կոչուած է դառնալու աստղ եւ լոյս ուրիշներուն համար: Ինչ մե՛ծ պատիւ, բայց նաև ինչ մե՛ծ պատասխանատուութիւն: Դուն կրնաս, հարազատ քրիստոնեաներուն պէս, առաջնորդ ըլլալ ուրիշներուն, քու ապրելակերպովդ ցուցնել անոնց, որ դուն Աստուծոյ վրայ դրած ես քու վստահութիւնդ եւ ոչ մարդոց կամ դրամին վրայ, որ դուն սուրբերուն նման լուրջի առած ես սուրբ Աւետարանի բոլոր խօսքերը եւ կը ջանաս զանոնք գործադրել: Այսինքն՝ ժամանակ կը տրամադրես աղօթքի եւ կարօտեալներու օգնութեան, կը ներես քեզի վնաս հասցնողներուն, ուրիշները չես դատեր եւ սուտ չես խօսիր, քու անձնական փառքդ չես փնտուեր, այլ Աստուծոյ կը վերագրես բարիքը զոր կը կատարես: Եւ ամէն բարի գործ ընելէ ետք՝ քաջութիւնը կ'ունենաս անկեղծ խոնարհութեամբ ըսելու՝ եւ անվիտան ծառայ եմ, ըրի ինչ որ պարտական էի ընել (տես Ղուկ 17,10), ինչպէս Յիսուս մեզի կը սորվեցնէ: Այս ժամանակ, դուն լուսաւոր աստղ մը կը դառնաս բոլոր անոնց համար, որոնք քեզ կը դիտեն: Իսկ եթէ չընես՝ մարած ջահի կը նմանիս, որ ո՛չ կը լուսաւորէ, եւ օգտակար չես ըլլար ո՛չ ընտանիքիդ, ո՛չ համայնքիդ եւ ո՛չ ալ Եկեղեցւոյ:

Մ'եր միտքը կու գայ հետեւեալ հարցումը. երբ մենք շրջապատուած ենք այնքա՞ն բարի վկաներով, ինչպէ՞ս կ'ըլլայ թէ կան մարդիկ որոնք տակաւին չեն հաւատար: Պահ մը մտածեցէ՞ք. աստղը որ երեւցաւ երկինքին

վրայ, բոլորին համար չերեցա՞ւ արդեօք, եւ սակայն միայն մողերը, այսինքն ճշմարտութիւն փնտռողները նշմարեցին զայն, հետեւեցան անոր ու պատրաստ եղան քաջաբար ահագին զոհողութիւններ յանձն առնելու՝ անապահով ճամբորդութեամբ, տուն եւ հանգիստ ձգելով, օտար աշխարհ երթալով՝ իրմանց նպատակին հասնելու համար, իսկ միւս մարդիկը՝ ո՛չ:

Նոյնպէս, Յիսուս աշխարհ եկաւ բոլոր մարդոց փրկութեան համար եւ սակայն բոլորը զինք չընդունեցան: Բայց գտնուեցան մարդիկ, որ ընդունեցան զայն եւ հաւատացին անոր, կ'ըսէ Աւետարանը. «Եկաւ իրեններուն, եւ իրենները զինք չընդունեցան: Իսկ անոնց՝ որոնք ընդունեցան զայն եւ հաւատացին անոր անունին, տուաւ իշխանութիւն՝ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու» (Յովհ 1, 11-12):

Աստուած միշտ հաւատարիմ է իր խոստումներուն եւ միշտ պատրաստ է մարդուն օգնելու, բայց մարդն է որ անհաւատարիմ կ'ըլլայ իր կոչումին: Աստուծոյ հաւատարմութիւնը խորհուրդ մըն է, որ միշտ նոր յոյս կը ներշնչէ մեզի, ինչպէս նաեւ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն: Մինչ մարդիկ՝ իրմանց անհաւատարմութեամբ, կրիւ եւ բաժանումներ կը ստեղծեն՝ եսասիրութեան, ամբարտաւանութեան եւ այլ մեղքերու պատճառով: Ինչ որ ալ ըլլայ, Եկեղեցին կ'երաշխաւորէ Աստուծոյ հաւատարմութիւնը եւ օրհնութիւնը համայն մարդկութեան համար, նոյնիսկ երբ տակաւին խաւարը կը ծածկէ կարգ մը մարդոց աչքերը՝ տարածուած սխալ սկզբունքներու եւ գաղափարներու պատճառով, ինչպէս վրէժինդրութիւնը, բունութիւնը, դրամասիրութիւնը եւ փառասիրութիւնը: Ասոնք կը դժուարացնեն արդար եւ համերաշխ աշխարհ մը կառուցելու գործը, որուն ամէնքս կը ձգտինք:

Սիրելիներ, զօրաւոր յոյսի պէտք ունինք լաւատես ըլլալու համար եւ այս յոյսը մեզի կը պարզեւէ մարդացեալ Աստուածը՝ Յիսուս: Կարիք ունինք մարդոց, որոնք կը հաւատան այս յոյսին եւ ունին քաջութիւնը՝ նման մողերուն, որոնք երկար եւ դժուար ճամբորդութեան մը ձեռնարկեցին հետեւելով եղակի աստղի մը, եւ ծունկի եկան մանուկ Յիսուսին առջեւ եւ անոր նուիրեցին խորհրդանշական եւ յարգի պարզեւներ: Ամէնքս պէտք ունինք նման քաջութեան՝ հիմնուած հաստատուն յոյսի վրայ խիզախ որոշումներ առնելու համար: Զայն ինդրենք սուրբ Կոյս Մարիամէն, որ մեզի կ'ընկերանայ իր մայրական պաշտպանութեամբը եւ գուրգուրանքովը մեր ամբողջ կեանքին ընթացքին: Ամէն:

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ՍՐԲՈՅ ԿՈՒՍԻՆ ԱԻԵՏՄԱՆ ՏՕՆ

ՍՐԲՈՅ ԿՈՒՍԻՆ ԱԻԵՏՄԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ 75-ԱՄԵԱԿ
ՊԵՅՉՐՈՒԹ, 25 ՄԱՐՏ 2009

Յոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր,

Այս տարի կը յիշատակենք թէ՛ պատրիարքարանի եւ թէ՛ Աւետման Աստուածամօր եկեղեցոյ 75-ամեակի զոյդ յոբելեանները։ Արդարեւ, 9 մարտ 1934-ին եւ անոր յաջորդող 29 ապրիլին, երջանկայիշատակ Աւետիս Պետրոս տասնչորսերորդ Արքիհարեան կաթողիկոս պատրիարքը բացումը եւ օծումը կատարեց նորակերտ պատրիարքարանի շէնքին եւ Աւետման եկեղեցին, կառուցուած՝ Պիոս մետասաներորդ սրբազան քահանայապետին նպաստով, ի ներկայութեան եկեղեցական եւ քաղաքական մեծ անձնաւորութիւններու եւ հայ կաթողիկէ կղերի ու հաւատացեալներու հոծ բազմութեան։

Սուրբ Պետրոս աառաքեալը կը խրախուսէ նորագարձ քրիստոնեաները սա խօսքերով. «Մօտեցէ՛ք անոր - այսինքն Յիսուս Քրիստոսին, որ է վէմ կենդանի. դուք ալ իբրեւ կենդանի վէմեր կը կառուցուիք իբրեւ տաճար հոգեւոր, որպէսզի Յիսուս Քրիստոսով ընծայէք Աստուծոյ հաճելի եւ հոգեւոր զոհեր» (Ա. Պետ 2, 4-5):

Այո՛, սիրելիներ, կենդանի եկեղեցին դուք էք: Եւ երբ կը տօնենք այսօր այս քարաշէն տաճարին կառուցման 75-ամեակը, ձեր հասարակութիւնը կը տօնենք, ձե՛զ կը տօնենք: Այս տօնը իրաւամբ Պէյջութի հայ կաթողիկէ հասարակութեան եւ անոր իւրաքանչիւր հաւատացեալին տօնն է:

Ամէն եկեղեցի սահմանուած է ըլլալու իր զաւակներուն միասնականութեան տունը եւ կրթիչ դպրոցը: Այս միասնականութիւնը կրնայ իրականանալ միմիայն, երբ հաւատքով չափահաս հաւատացեալները զիրար սիրեն, իրարու ներեն անոնց յանցանքերը, եւ իրարու հետ համագործակ-

ցին, մանաւանդ զանագան յանձնախումբերու եւ միութիւններու անդամները:

Այս 75 տարիներուն ընթացքին եռանդուն հովիւներ ունեցաք, որոնք անսպառ նուիրումով ձեր հոգատարութիւնը յանձն առին, ձեզ ամրապնդելով քրիստոնէական հաւատքին մէջ եւ արծարծելով ձեր մէջ տոհմային ոգին: Անոնք եղան մատակարարներ սուրբ խորհուրդներու, բայց եղան մանաւանդ բաշխողներ աստուածային գթութեան եւ սիրոյ:

Այս 75 տարիներուն ընթացքին հարիւրաւոր երախաններ Աստուծոյ որդիներ դարձան՝ մկրտութեամբ սուրբ աւազանին: Նոյնպէս, զոյգերու պսակները օրհնուեցան եւ բազմաթիւ մանուկներ առաջին սուրբ հաղորդութիւնը ընդունեցան: Քանիներ՝ ապաշխարութեան սուրբ խորհուրդին ապաւինած, վերագտան իրենց սրտին խաղաղութիւնը: Քանի ու քանի մահամերձներ ստացան հիւանդներու օծումը եւ սփոփած սրտով պատրաստուեցան մեծ հանդիպումին, Աստուծոյ հայրական գութին եւ հոգիներու արդար դատաւորին հետ: Կարելի չէ գնահատել այն բոլոր չնորհքները, զոր թիսուս պարգևեց ամէն մէկ խոնարհ հաւատաւորին: Անոնք գրուած են երկինքի դպրութեան գիրքին մէջ:

Ցոյժ սիրելիներ, որքան երախտապարտ պէտք է ըլլաք ուրեմն ձեր հովիւնին, եւ աղօթէք անոր համար, որպէսզի ուրախութեամբ եւ անձնուրաց հոգիով շարունակէ իր նուիրումի հովուական պաշտօնը: Կարեւոր է նաեւ յիշել հանգուցեալ ժողովրդապետերը: Աղօթեցէ՛ք յատուկ կերպով քահանայական կոչումներուն համար՝ Յիսուս Քրիստոսի պատուէրին համաձայն. «Հունձքը առատ է, բայց մշակները քիչ են. աղաչեց՛ք ուրեմն հունձքի Տիրոջ, որ մշակներ դրկէ իր հունձքին» (Մատթ 9, 37-38):

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյլեր, այսօրուան սուրբ Աւետարանը մեզի կը զրուցէ Աստուծոյ հրեշտակին աւետումը գեռատի Մարիամին: Մարիամ երբ հրեշտակին ողջոյնը լսեց, ըսաւ. «Ես Տիրոջ աղախինն եմ, թող ամէն բան ըլլայ ինծի քու խօսքիդ համաձայն» (Ղուկ 1, 38): Այս խօսքերով, Մարիամ հաւատքի ներգործութիւն կատարեց: Աստուծոյ կամքը ընդունեցաւ իր կեանքին համար, դնելով իր ամբողջական վստահութիւնը Տիրոջ վրայ: Այս պատասխանը տալով հրեշտակին, Մարիամ ըսած կ'ըլլար՝ «Ահաւասիկ եմ, ես ճերմակ թուղթն եմ Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ, թող վրան գոէ ինչ որ ուզէ»: Մարիամ ինքզինք ենթարկեց հաւատքի վտանգին, որովհետեւ կրնար քարկոծուիլ, եթէ Յովսէփ զինք մատնէր: Բայց ամենակարողն Աստուած, որուն վրայ Մարիամ իր ամբողջ վստահութիւնը դրած էր, զինք ազատեց այս ահաւոր պատիժէն, դրկելով իր հրեշտակը Յովսէփին:

Աստուած իւրաքանչիւր հաւատացեալի ալյատուկ խօսք մը կ'ըսէ՛քա-

ըոգիչին բերնով, սուրբ Աւետարանին միջոցաւ եւ բարի օրինակներով։ Ան որ կը վստահի Աստուծոյ, կը պատասխանէ՝ «Ահաւասիկ եմ Տէ՛ր, թող ըլլայ ինձի քու խօսքիդ համաձայն»։ Այս ըսելով, հաւատացեալը ինքզինք կը յանձնէ Աստուծոյ բարեգթութեան եւ կը հետեւի Տիրոջ խօսքին, հակառակ բոլոր գժուարութիւններուն, որոնց կրնայ ենթարկուիլ։ Այսպիսի հաւատացեալ մը, Մարիամի պէս, ինքզինք կ'ենթարկէ հաւատքի վտանգին, բայց իր յոյսը Աստուծոյ վրայ անխախտելի կը մնայ։ Այս իմաստով, սուրբ Պօղոս ըսաւ. «Յոյսը չի խաբեր, որովհետեւ Աստուծոյ մէրը սփոռուած է մեր սրտերուն մէջ, սուրբ հոգիով՝ որ մեզի տրուեցաւ» (Հոռմ 5, 5):

Աստուծածամօր հաւատքը այն չէ՝ որ Մարիամ կարգ մը ճշմարտութիւններ ընդունեցաւ, այլ այն, որ ան իր յոյսը Աստուծոյ վրայ դրաւ, աւելի քան՝ իր հասկացողութեան։ Մարիամ իր «այո՛»ն ըսաւ, աչքերը գոց, այսինքն առանց հասկնալու հրեշտակին խօսքերը՝ այն աստիճան որ ան հրեշտակին լուսաբանութիւն մը ինդրեց՝ թէ ինչպէս «պիտի յղանայ եւ պիտի ծնանի որդի մը … քանի որ կոյս է»։ Հրեշտակը պատասխանեց՝ Հոգին սուրբ պիտի գայ քու վրադ եւ բարձրեալին զօրութիւնը քեզ պիտի հովանաւորէ» (Ղուկ 1, 31-34-35)։ Ալ աւելի անհասկնալի բառեր Մարիամին համար, որոնք հաւատքը միայն կրնայ ընդունիլ։ Մարիամ հաւատաց հրեշտակի խօսքին եւ Յիսուսին մայրը դարձաւ, որովհետեւ գիտէր թէ՝ «Անկարելի բան չկայ Աստուծոյ համար»։

Ահաւասիկ, սիրելիներս, հաւատքին ուժը եւ առանձնայատկութիւնը։ Ամէնքս կոչուած ենք այս նոյն հաւատքով՝ ապրելու, առանց նկատի առնելու մեր տկարութիւնները, այլ վստահելով՝ միմիայն Աստուծոյ զօրութեան եւ իմաստութեան վրայ, որուն համար ոչինչ անկարելի է։

Սուրբ Օգոստինոս կ'ըսէ. «Մարիամ Յիսուսը յղացաւ նա՛խ իր սրտին մէջ, զայն յղանալէ առաջ իր արգանդին մէջ»։ Մենք չենք կրնար անշուշտ նմանիլ Մարիամին որ Յիսուսը Փիզիքապէս յղացաւ։ Բայց կրնանք եւ պարտինք անոր նմանիլ Յիսուս յղանալով մեր սրտին մէջ, հաւատքի միջոցաւ։ Աստուծոյ հաւատալ ըսել է անոր խօսքին մարմին տալ մեր գործերով։ Նոյնինքն Յիսուս զայն մեզի կը հաստատէ, երբ կ'ըսէ. «Ով որ Աստուծոյ կամքը կատարէ, ան է իմ եղբայրս եւ քոյրս եւ մայրս» (Մարկ 3, 35)։ Ուստի, ամէն անգամ որ Աստուծոյ կամքը կատարես, դո՛ւն Յիսուսի եղբայր կամ քոյր կամ մայր կը դառնաս։

Անձը Յիսուս կը յղանայ իր սրտին մէջ, երբ որոշէ իր սխալ ընթացքը փոխել։ Անձը Յիսուս կը յղանայ իր սրտին մէջ, երբ խակապէս եւ գործնական կերպով տեսանելի փոփոխութիւններ կատարէ իր կեանքի ընթացքով։ Օրինակի համար՝ եթէ մէկը ոփ ունի մէկու մը հանդէպ, կ'երթայ եւ

այդ անձին հետ կը հաշտուի: Եթէ մէկը գէշ բարեկամութիւններ կը մշակէ, նման յարաբերութիւններ կը խզէ: Եթէ անձ մը անհամբեր է եւ անհանդուրժող՝ տան մէջ կամ ընկերներուն հետ, կ'աշխատի աւելի հանդարտ եւ հասկցող ըլլալ:

Ցոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր, այս հոգեպարար հանդիսութեան եւ զոյգ տարեղարձներուն առիթով, գոհաբանական աղօթք բարձրացնե՞նք ամենաբարին Աստուծոյ՝ Աստուածամօր բարեխօսութեամբ, իրմէ ստացած բոլոր շնորհքներուն համար:

Խնդրե՞նք սուրբ կոյս Մարիամէն, որ մեզի թիկունք հանդիսանայ մեր առօրեայ պայքարին մէջ չարին դէմ, ինչպէս նաեւ որպէսպի կարողանանք լիովին, եւ ոչ թէ երբեմն երբեմն, մեր քրիստոնեայ կեանքը ապրիլ անվախ հաւատքով, յարատեւ ուրախութեամբ եւ անխախտ հաւատարմութեամբ:

Պարտք կը համարիմ հոս անկեղծ գնահատանքս արտայայտել ձեր ժրաշան ժողովրդապետին՝ Գերապատի հայր Վարդան վրդ. Գաղանճեանին, որ ճիզ չի խնայեր ձեր հոգ-հոգւոցը ապահովելու համար: Կարելի չէ հոս չիշել նաեւ ձեր նախորդ բոլոր հովիւները:

Կ'ուգեմ սրտագին մաղթանքս յայտնել ժողովրդապետութեան նորակազմ յանձնախումբի անդամ-անդամուհիներուն, եկեղեցւոյ «Կիլիկիա» հաւատարիմ երգչախումբի կազմին եւ բոլոր անոնց, որոնք կը նուիրուին համայնքի եկեղեցաշէն գործին:

Սիրելիներ, կը մատուցեմ այս սուրբ պատարագը ձեր բոլոր աստուածահաճոյ դիտաւորութիւններուն համար: Ամէն:

❖ ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ԾԱՂԿԱՉԱՐԴ

ՍՈՒՐԲ ՓՐԿԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻ, ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏ, 5 ԱՊՐԻԼ 2009

Սիրելի՝ եղբայրներ եւ քոյրեր,
Յատկապէս՝ յո՛յժ սիրելի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ,

Ծաղկազարդը՝ Յիսուսի Երուսաղէմ մուտքին տօնն է, երբ բարեպաշտ
ժողովուրդը դիմաւորեց Յիսուսը արմաւենիի ոստերով եւ ձիթենիի ծիւ-
ղերով:

Երէկ, վերջ գտաւ Քառասնորդաց շրջանը: Այսօր, կը սկսինք Աւագ շա-
բաթը, որ կը պսակուի Քրիստոսի փառաւոր յարութեամբ: Վաղը, սկիզբ
կ'առնէ Աւագ շաբթուան պահքը: Անոնք որոնք պահք չբռնեցին Քառաս-
նորդաց ատեն, նոր առիթ մ'ունին գալիք օրերուն յատուկէն աղօթելու եւ
պահք բռնելու:

Աւագ շաբաթը ամէնէն կարեւորն է տարուան ընթացքին, որովհետեւ
կը բովանդակէ մեր հաւատքի մեծագոյն խորհուրդները եւ չափանիշն է
տարուան բոլոր շաբաթներուն:

Աւագ հինգշաբթի օրը կը փակէ աւագ Շաբթուան պահքը՝ Ապաշխա-
րութեան եւ Ռտնլուայի արարողութիւններով, երբ մեծ մեղաւորները
կրկին կ'ընդունուէին Եկեղեցւոյ մէջ: Իսկ նոյն գիշերը, կը սկսի Զատկ-
ուան եռօրեան՝ սուրբ պատարագով:

Աւագ ուրբաթ օրը, յիշատակն է Յիսուսի չարչարանքներուն, մահ-
ուան եւ թաղման: Մահէն ետք, Յիսուսի հոգին մուտք կը գործէ երկինք
եւ անոր դռները ցմիշտ կը բանայ համայն մարդկութեան առջեւ, որոնք
գոց մնացած էին Աղամի մեղքէն ի վեր:

Աւագ շաբաթ օրը կը յիշատակենք Յիսուսը, որ կը քակէ Հին կտակա-
րանի արդարներուն կապանքները՝ Աղամին մինչեւ Յովհաննէս Մկրտիչ,
եւ զանոնք երկինք կը մտցնէ: Աւագ շաբթուան գիշերը, Յիսուսի փառա-

պանծ յարութիւնը կը տօնենք, որով նոր հանգրուան մը կը սկսի աշխարհի պատմութեան մէջ եւ մարդկութեան համար՝ սիրոյ եւ խաղաղութեան շրջան մը:

Սիրելիներ, Եկեղեցին Ծաղկազարդի տօնը յատկացուցած է որպէս Համաշխարհային օր Երիտասարդութեան համար, որ կը նկատուի Եկեղեցւոյ եւ ընկերութեան յոյն ու ապագան: Յոյսը, ահա՝ պատգամը զոր թենեդիկտոս ժԶ. սրբազն քահանայապետը կը հաղորդէ այսօր համայն աշխարհին, յատկապէս ձեզի՝ երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, մէջը երեխով սուրբ Պօղոսին հետեւեալ խօսքը. «Մեր յոյսը դրած ենք կենսատուծոյ վրայ» (Տիմ 4, 10):

Ինչպէս ս ծնաւ այս յոյսը սուրբ Պօղոսին մօտ: Գիտենք որ Սաւառող, որ հետագային պիտի կոչուէր Պօղոս, մոլեւանդ փարիսեցի մըն էր, եւ իր երիտասարդ տարիքէն խակ՝ հազիւ քսան կամ քսանհինդ տարեկան, կը հալածէր Յիսուսի հետեւորդները կարծելով թէ անոնք Աստուծոյ թչնամիներ են: Օր մը, Դամասկոս կը ճամբորդէր ձերբակալելու համար այնտեղի քրիստոնեաները, երբ յանկարծ խորհրդաւոր լոյս մը կ'երեւի անոր եւ ձայն մը անոր կ'ըսէ. «Սաւո՛ւղ, Սաւո՛ւղ, ինչո՞ւ կը հալածես զիս»: Սաւուղ կը հարցնէ. «Ո՞վ ես, Տէ՛ր»: Զայնը կ'ըսէ. «Ես եմ Յիսուս, զոր դուն կը հալածես» (Գործք 9, 4-5): Յիսուսին հետ այս հանդիպումէն ետք, Պօղոս բոլորովին կը փոխուի եւ Եկեղեցւոյ հալածիչն կը վերածուի սուրբ Աւետարանին քարոզիչի :

Սուրբ Պօղոսին համար յոյսը զգացում մը չէ միայն, այլ կենդանի անձ մը՝ յարուցեալ Քրիստոսն է: Ան՝ այս ապահովութեամը լեցուած էր, ասոր համար կրցաւ գրել իր աշակերտին՝ Տիմոթէոսին, իր հետեւեալ համոզումը. «Մեր յոյսը դրած ենք կենսատու Աստուծոյ վրայ» (Տիմ 4, 10): Կենսատու Աստուծու ո՞վ է: Քրիստոսն է, որ յարութիւն առաւ, որ երեւցաւ Պօղոսին, որ ներկայ է հիմա աշխարհին մէջ: Ան է ճշմարիտ յոյսը: Քրիստոսը մեր մէջ կը բնակի եւ մեզ կը կոչէ մասնակից դառնալու իր յաւիտենական կեանքին: Եթէ Յիսուս մեզի հետ է, ինչո՞ւ ուրեմն ապագայէն վախնալ: Քրիստոնէական Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ գիրքը կ'ըսէ, թէ քրիստոնեային համար՝ յոյսը կը նշանակէ՝ «Յանկալ երկնքի արքայութիւնը եւ յաւիտենական կեանքը, իրը անոր երջանկութիւնը, իր վստահութիւնը դնելով Քրիստոսի խոստումներուն վրայ եւ ապաւինելով սուրբ Հոգին շնորհքի գորութեան, եւ ո՛չ թէ մեր ուժերուն» (Ժիւ 1817):

Յոյսը՝ կեղրոնն է մեր կեանքին ինչպէս նաեւ մեր քրիստոնէի առաքելութեան, մանաւանդ ներկայ խոռվայոյգ ժամանակներուն մէջ: Ամէնքս յոյսի պէտք ունինք, բայց ո՛չ որեւէ յոյսի որ խաբուսիկ ըլլայ, այլ հաստատ եւ վստահելի յոյսի: Երիտասարդները առաւելաբար յոյսի պէտք ու-

նին, որովհետեւ այդ տարիքին է որ իրենց կեանքին լուրջ որոշումները կ'առնեն: Այդ շրջանին է որ կարեւոր հարցումներ կը սկսին մէջտեղ գալ, զոր օրինակ՝ կեանքը ի՞նչ իմաստ ունի. ինչպէ՞ս երջանիկ ըլլալ. ինչո՞ւ համար ցաւ, հիւանդութիւն եւ մահ կայ. ի՞նչ կայ մահէն ետք: Երիտասարդները եւ ամէն մարդ եթէ այս հարցումներուն ուղղի պատասխանը չստանան, դժուար է որ ապագային նկատմամբ յոյս ունենան, մանաւանդ, երբ իրենց յոյսը Յիսուսի վրայ դրած չեն ըլլար:

Փորձառութիւնը մեզի կը սորվեցնէ, որ թէ՛ անձնական յատկութիւնները՝ խելացի ըլլալը, վկայականներ ունենալը կամ լեզուներ գիտնալը, թէ՛ նիւթական բարիքները՝ հարստութիւն կամ բարձր ամսական ունենալը չեն փոխարիներ այն յոյսը, որ մարդուն սիրտը կրնայ գոհացնել, այդ հաստատ յոյսը՝ որուն մարդը կը ձգտի: Բենեղիկտոս Ժ. սրբազն քահանայապետը, իր «Յոյսով վրկուած ենք» Բ. շրջաբերական թուղթին մէջ կը գրէ. «Միայն Աստուած կրնայ տալ յոյսը, որովհետեւ Ան է որ կ'ընդգորկէ ամբողջ տիեզերքը եւ կրնայ մեզի երաշխաւորել ինչ որ մենք, առանձին չենք կրնար ունենալ» (Ժիւ 31): Ասոր համար, այն ընկերութիւնները եւ այն անձերը, որոնք կ'ապրին այնպէս, կարծէք թէ Աստուած գոյութիւն չունի, անոնք վերջ ի վերջոյ շփոթութեան կը մատնուին եւ յաճախ կը դիմեն առանձնութեան կամ բոնութեան, ինչպէս նաեւ դժգոհ եւ յուսալքուած կեանք կ'ունենան: Այս մասին, սուրբ Գիրքին խօսքը յստակ է եւ ազդարարական. «Անիծեալ ըլլայ այն մարդը, որ մարդու կ'ապաւինի եւ որուն սիրտը Տիրողմէ կը շեղի» (Երեմ 17, 5):

Մենք փորձառութեամբ գիտենք, որ մարդը միմիայն Աստուծոյ հետ կրնայ գտնել իր իրականացումը, կրնայ գտնել իր հանգիստը: Մեզի կ'իշնայ ուրեմն եղբայրաբար առաջնորդել երիտասարդներուն եւ ամէն մարդուն դէպի Յիսուս, որպէսզի ճանչնան Յիսուսին իրական դէմքը, որ է ճշմարիտ սէրը եւ իսկական հանգիստը: Սուրբ Օգոստինոս կ'ըսէ. «Ո՛վ Աստուած, գուն մեզ ստեղծեցիր քեզի համար, եւ մեր սիրտը հանգիստ պիտի չունենայ եթէ՛ ոչ քու մէջդ»:

Սիրելի հաւատացեալներ եւ երիտասարդներ, դո՛ւք որ կը վնասոէք ապահով յոյսը, ձեզի կը փոխանցեմ սուրբ Պօղոսին խօսքը ուղղուած Հռոմի հալածուած քրիստոնեաներուն. «Յոյսի Աստուածը թող ձեզ լեցնէ ուրախութեամբ եւ խաղաղութեամբ, որպէսզի յոյսը յորդի ձեր մէջ սուրբ Հոռիին զօրութեամբ» (Հռոմ 15, 13): Այս յոբելինական տարուան ընթացքին, որ նուիրուած է սուրբ Պօղոսին՝ անոր ծննդեան երկուհազարամեակի առիթով, անկէ սորվի՞նք քրիստոնէական յոյսի վկաներ ըլլալ, մեր շրջանակէն ներս:

Յոյժ սիրելիներ, Ծաղկազարդի տօնը, Յիսուսի գալուստն է Երուսա-

դէմ, որ կը նշանակէ Յիսուսի գալուստը մարդոց մէջ, սփռելու համար անոնց մօտ յոյս եւ խաղաղութիւն։ Զիթենի ճիւղերը, խորհրդանիշը դարձած են խաղաղութեան իմաստին։ Դո՛ւք եղէ՛ք խաղաղութեան գործիչներ ամէն տեղ ուր կայ ոխակալութիւն, խորովութիւն եւ կամ անհասկացողութիւն։ Եղէ՛ք նաեւ յոյսի սփռողներ ուր որ մարդիկ անելի առջեւ կը գտնուին, կամ անդարմանելի ցաւէ կը տառապին եւ կամ յուսահատութեան սեմին հասած են։

Ո՛վ Աստուածամայր, յոյսին մայրը, առաջնորդէ՛ այս ժողովրդապետութեան եւ համայն աշխարհի երիտասարդ երիտասարդուհիներուն դէպի քու աստուածային Որդիդ՝ Յիսուս, եւ զօրավիգ կանգնէ՛ անոնց, որպէսզի, ուր որ ըլլան, հաւատարիմ մնան սուրբ Աւետարանին եւ իրենց պարզեւուած յոյսին։ Ամէն։

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ՍՈՒՐԲ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆ

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ - ՍՈՒՐԲ ԵՂԻԱ
ԱԹՈՌԱՆԻԱՏ ԵԿԵՂԵՑԻ, ՊԵՅՉՈՒԹ, 12 ԱՊՐԻԼ 2009

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր,
Սուրբ Յարութեան յաղթական ձայնը հնչեց մեր եկեղեցիներէն եւ մեր տուներէն ներս, ինչպէս նաև մեր սրտերուն եւ մեր հոգիներուն մէջ, մեզ հրաշիրելով զատկական ուրախութեան եւ անկէ ճառագայթող լոյսին եւ յոյժին:

Մեր Տիրող Յիսուս Քրիստոսի քաւութեան զոհը եւ անոր փառաւոր Յարութիւնը, յաղթելով մեղքին եւ մահուան, ազատագրում պարզեւեցին համայն մարդկութեան: Սակայն այս ազատագրումը կրնան վայելել միայն անոնք, որոնք կը հաւատան, թէ Աստուած բարեգութ հայր է եւ թէ Քրիստոս միակ Փրկիչն է. կ'ազատագրուի ան՝ որ լլջօրէն կ'աշխատի ապրելու սուրբ Աւետարանի խօսքին համաձայն:

Արդարեւ Յիսուս ըսաւ. «Եթէ դուք մնաք իմ խօսքիս մէջ, իսկապէս իմ աշակերտներս կ'ըլլաք եւ պիտի ճանչնաք ճշմարտութիւնը նոյն ինքն եւ ճշմարտութիւնը ձեզ պիտի ազատէ» (Յովկ 8, 31-32): Ուրեմն, ճշմարտութիւնը Յարուցեալ Քրիստոսն է եւ ոչ անկէ դուրս տարածուած որեւէ ուրիշ գաղափարներ: Յիսուս ըսաւ. «Ես եմ ճանապարհ, ճշմարտութիւն եւ կեանք» (Յովկ 14, 6): Ան մեզ կը հրաւիրէ իրեն հետեւելու ճշմարտութեան ճանապարհի վրայ՝ իր հիմնած Եկեղեցին ցուցմունքներուն համեմատ, ուր ազահովութիւն կայ եւ խաբուելու վախ չկայ: Սուրբ Յովհաննէս Ոսկեբերան, յարութեան տօնին առիթով ըսաւ. «Թո՞ղ ոչ ոք վախնայ մահէն, որովհետեւ մեր Փրկչին մահը մեզ ազատագրեց մահէն», այսինքն մեզ ազատագրեց խարէութենէ եւ ամէն տեսակ մեղքէ:

Ուստի, սիրելիներ, աշխարհի բոլոր քրիստոնեաներուն հետ փառաբանենք Յիսուսին յաղթանակը մահուան վրայ եւ ցնծանք որովհետեւ մեր

Տէրը ամենակարող է: Պարտինք նաեւ մեզի պարգեւուած ուրախութիւնը սփռել մեզի մօտեցողներուն եւ անոնց՝ որոնք տակաւին մոլութեանց ենթակայ են, որպէսզի անոնք ալ վայելեն Քրիստոսի ազատութիւնը:

Սիրելիներ, պէտք է ճիդ թափենք չկորսնցնելու համար «ազատութեան կատարեալ Օրէնքը» (Յակ 1, 25), որ է սուրբ Աւետարանի հոգին, որովհետեւ շատ դիւրին է խաբուիլ եւ կամաց-կամաց աշխարհի հոգիին հետեւիլ, ինչպէս շատեր կ'ընեն դժբախտաբար: Պարտինք նաեւ ազատութեան շնորհքը փոխանցել մեր մօտիկ եւ հեռաւոր ծանօթներուն՝ մեր ամէնօրեայ ապրումով, որովհետեւ մենք նախ քրիստոնեայ ենք, անկէ ետք՝ պաշտօնեայ ենք, գործաւոր, բժիշկ, փաստաբան կամ ուսուցիչ: Մեր ամենամեծ պատիւը՝ մեր քրիստոնեայ ըլլալն է:

Մեր շուրջը կան մարդիկ, որոնք կը կարծեն, թէ ազատութիւնը կը կայանայ դրամ դիզելու, կամ իշխանութեան հասնելու եւ կամ օրէնքները զանց առնելու մէջ: Այսպիսիներ, առանց անդրադառնալու գերի կը դառնան աշխարհի կուռքերուն, այսինքն՝ կը վազեն հարստութեան, մասնաւոր դիրքի եւ մեծ համբաւի ետեւէ, եւ հետզհետէ աւելի ենթակայ կ'ըլլան իրենց անձնասիրութեան, իրենց կիրքերուն եւ ուրիշ անբարոյ վայելքներու: Իբր հետեւանք՝ փոխանակ ազատութիւնը վայելելով՝ ասոնք ուղեկորոյս ու դժբախտ կը մնան, որովհետեւ աշխարհը չի կրնար ուրախութիւն շնորհել, այլ՝ միայն անցողակի հաճոյքներ:

Երանի անոնց, որոնք խողմատօրէն կը հետեւին սուրբ Աւետարանին եւ բարի օրինակ կ'առնեն սուրբերու կեանքէն: Ասոնք կը յաղթեն իրենց ամէնօրեայ դժուարութիւններուն: Ասոնք կը վայելեն իսկական ազատութիւնը, եւ կը յաղողին կամաց կամաց իրենց հոգին եւ միտքը ձերբազատել փորձութեան խարեւսիկ վայելքներէն:

Երանի անոնց, որոնք օգտուելով սուրբ Յարութեամբ վերագտնուած ազատութենէն, կը գործեն առանց դադարի հաւատարիմ մնալու քրիստոնեայ սկզբունքներուն, հակառակ այն բոլոր խոչընդոտներուն եւ աշխարհի հրապոյրներու որոնց կ'ենթարկուին: Այսպէս ըրին մեր բիւրաւոր նահատակները եւ այսպէս կ'ընեն այսօր բազմաթիւ համոզուած քրիստոնեաներ:

Երանի անոնց, որոնք կ'աշխատին իրենց յաւիտենականութեան համար, յարուցեալ Յիսուսին հետ միանալու նպատակով, յաղթելով իրենց հպարտութեան, նախանձի եւ ծուլութեան կիրքերուն:

Յիսուս, Պատմոս կղզիին մէջ կ'երեւի սուրբ Յովհաննէս աւետարանիցն եւ անոր կ'ըսէ. «Մի՛ վախնար, ես եմ Առաջինը եւ Վերջինը» (Յայտ 1, 17): Այս ըսելով, Յիսուս կ'ուզէ մեզի ըսել՝ մի՛ վախնաք չարէն, քանի որ իմ Յարութեամբս բարին յաղթեց չարին եւ սուտին, որովհետեւ բարին չա-

րէն աւելի գօրաւոր է եւ սուրբ Յարութեամբ՝ կեանքը յաղթեց մահուան: «Մի՛ վախնար» բառերը՝ գօրավիզ են մեզմէ ամէն մէկուն, Յիսուսի այսորուայ աշակերտներուս համար, բայց մանաւանդ անոնց համար, որոնք Փիզիքապէս ու հոգեպէս կը տառապին եւ ծանր դժուարութեան մէջ կը գտնուին, որովհետեւ յաղթական Յիսուսը անոնց հետ է:

Սուրբ Պօղոս կ'ըսէ. «Եթէ քու բերնովդ Յիսուսը Տէր խոստովանիս եւ եթէ քու սրտովդ հաւատած թէ Աստուած զայն յարոյց մեռելներէն, պիտի փրկուիս» (Հոռոմ 10, 9): Այս խօսքէն մեկնելով, սուրբ Օգոստինոս կ'ըսէ. «Քրիստոնեաներուն հաւատքը՝ Քրիստոսի յարութիւնն է»: Ուրեմն, քրիստոնեայ չի՛ սեպուիր ան՝ որ չի հաւատար Յիսուսի յարութեան: Բոլոր մարդիկ կ'ընդունին թէ Յիսուս մեռաւ, հեթանոսներն անդամ կ'ընդունին, բայց միմիայն քրիստոնեաները կը հաւատան թէ Յիսուս յարութիւն առաւ: Այս է ճշմարտութիւնը որ ոյժ եւ քաջութիւն կու տայ քրիստոնեաներուն, որպէսզի շարունակեն պայքարիլ իրենց սկզբունքները պահելու համար եւ չհետեւիլ աշխարհի խարհական հրապոյրներուն կամ շրջապատի գէշ օրինակներուն: Քրիստոսի յարութիւնն է որ ոյժ եւ քաջութիւն կը ներշնչէ երիտասարդներուն եւ երիտասարդուհիներուն՝ իրենց կեանքը մաքուր պահելու համար: Քրիստոսի յարութիւնն է որ կը մղէ նուիրեալ անձերը, նաեւ աշխարհականներ, ընդդիմանալու չարին, օգնելու կարիքաւորներուն եւ սփոփելու տառապեալներու ցաւերը՝ անոնց ներշնչելով յոյս եւ ուրախութիւն: Քրիստոսի յարութիւնն է որ հերոսական ոյժ պարզեւեց բիւրաւոր նահատակներուն, որոնք մինչեւ իրենց կեանքին վերջին շունչը՝ հաւատարիմ մնացին իրենց հաւատքին:

Քրիստոնեաները պարտին իրենց շրջանակին մէջ վկայել խօսքով, բայց մանաւանդ իրենց ապրելակերպով, թէ Քրիստոս խակապէս յարութիւն առած է, ոչ միայն որովհետեւ այս է եկեղեցւոյ հիմնական հաւատքը, այլ նաեւ որովհետեւ անոնք տեսան յարութեան բարիքները իրենց կեանքին մէջ: Ուստի, ամէն տեղ՝ տան մէջ, գործին մէջ եւ կամ ընկերներուն մէջ, ուր որ Տէրը մեզ դրկէ, պարտիք ըլլալ յարուցեալ Քրիստոսի վկաներ եւ լուսաւորել ձեր շրջանակը սուրբ Յարութեան յուսադրիչ պատգամով: Այս ըմբռնումը պէտք է դառնայ ձեր առաջնահերթ մտահոգութիւնը ձեր համայնքէն ներս, ձեր ժողովրդապետութենէն ներս, ամէն տեղ, մանաւանդ՝ ուր կան տակաւին բազմաթիւ խարուած մարդիկ, կամ ուր գոյութիւն ունի ատելութիւն, անարդարութիւն, ստախօսութիւն եւ մոլութիւն, որպէսզի ամէնքը գիտնան թէ Յիսուս իր յարութեամբը պատասխան եւ յոյս բերաւ իրենց հարցերուն եւ ցաւերուն: Այսպիսով կատարած կ'ըլլաք Յիսուսին պատուէրը իր աշակերտներուն, երբ անոնց երեւցաւ յարութենէն ետք եւ ըսաւ. «Գացէ՛ք ուրեմն, աշակերտեցէ՛ք բոլոր ազգե-

ըս, սորվեցուցէ՛ք անոնց պահել ինչ որ ես պատուիրեցի ձեզի եւ ես ահաւասիկ ձեզի հետ եմ ամէն օր մինչեւ աշխարհի կատարածը» (Մատթ 28, 19-20):

Սիրելիներ, պայքարի՛նք չարին դէմ յարուցեալ Քրիստոսէ ստացած շնորհքներովը: Եւ յարուցեալ Յիսուսի շնորհքին վստահած՝ ամէն օր վերանորոգե՛նք մեր բարի տրամադրութիւնները՝ աղօթքով եւ սուրբ խորհուրդներով: Հետեւի՛նք սուրբ Պօղոսի յորդորին, որ կ'ըսէ. «Քրիստոս մեզ ազատագրեց, որպէսզի ազատ մնանք: Հաստատ կեցէ՛ք ազատութեան մէջ... եւ ստրկութեան լուծին մի՛ ենթարկուիք» (Գաղ 5, 1):

Լիայոյս սրտով իմ հայրական բարեմաղթութիւններս կը յայտնեմ ձեզի, սիրեցեալ եղբայրներ եւ քոյրեր, Յիսուս Քրիստոսի փառապանծ եւ լուսաւոր Յարութեան տօնին առիթով, ինչպէս նաև՝ համայնքի բոլոր զաւակներուն ի սփիւռս աշխարհի, մանաւանդ մայր հայրենիքին մէջ: Թող աշխարհին Փրկիչը, որ յաղթական դուրս ելաւ գերեզմանէն, պարգեւէ ամէնուն շնորհքի ոյժ, անսահման ուրախութիւն եւ հաստատ խաղաղութիւն: Ամէն:

Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց: Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի:

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺՇ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ՀՈԳԵԳԱԼՍՏԵԱՆ ՏՕՆ

ՓԱԿՈՒՄ ՄԱՅԻՍ ԿՄՍՈՒԱՅ ԶԵՐՄԵՇԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
ՎԱՆՔ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ ՄՐԲՈՅ ԿՈՒՍԻՆ, ԶՄՄԱՌ, 31 ՄԱՅԻՍ 2009

Սիրելի՝ եղբայրներ եւ քոյրեր,
Ցոյժ սիրելի երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ,

Ահա՝ մայիս ամսուայ վերջին օրուան հասած ենք: Այս ամսուանը ընթացքին ամէն օր կանոնաւոր կերպով սուրբ վարդարանը աղօթեցիք, երբեմն ալ հասարակութեամբ՝ եկեղեցի երթալով, յիշելով Յիսուսին խօսքը. «Հոն ուր երկու կամ երեք հոգի հաւաքուած ըլլան իմ անունովս, ես անոնց մէջն եմ» (Մատթ 18,20): Ամէն օր դիմեցիք Աստուածամօր մայրական գուրգուրանքին, ձեզի եւ ուրիշներուն համար խնդրեցիք լոյս, խաղաղութիւն եւ այլ չնորհքներ: Աստուածամօր դիմեցիք, որովհետեւ վստահութիւն ունէիք որ ձեր երկնաւոր մայրը միշտ լսած է ձեր պաղատանքները եւ ձեզի օգնութեան հասած է: Արդարեւ, սուրբ Աստուածածնի լիտանիայի մէջ կը կրկնենք այս աղաչանքը. «Օքնական քրիստոնէից, աղօթեա՛ վասն մեր»: Ասոր համար դուք սիրով եւ յոյսով միշտ իրեն ապաւինած էք եւ այսպէս ալ սորվեցուցած էք ուրիշներուն, մանաւանդ խռոված հոգիներուն:

Լեւոն տասներեքերորդ սրբազան քահանայապետը կ'ըսէ. «Սուրբ վարդարանը մեր հաւատքի ինքնութեան թուղթին կը նմանի»: Սուրբ հայրը կը քաջալերէ սուրբ վարդարանի աղօթքը, ըսելով որ անոր մէջ՝ «այնպէս լաւ եւ օգտակար կերպով միացած են աղօթքները, որ սուրբ վարդարանի աղօթքը կը դառնայ ազդու միջոց մը հաւատքը վառ պահելու համար: Իցի՛ թէ քրիստոնեաները ունենան սուրբ վարդարանը իրենց ձեռքերուն մէջ եւ անոր մասին ջերմեռանդ խորհրդածութիւններ կատարեն», - կ'ըսէ սրբազան պապը:

Մենք, որ հաւատացեալ ենք, գիտենք որ Աստուած խոնարհ հոգիներուն միայն ինքզինք կը յայտնէ եւ անոնց աղօթքները կը լսէ: Յաճախ սուրբ Գիրքը կը կրկնէ այս կարեւոր ազդարարութիւնը եւ միանգամայն շահեկան խոս-

տումը. կ'ըսէ. «Աստուած ամբարտաւաններուն կը հակառակի եւ իր շնորհքը կու տայ խոնարհներուն» (Յակ 4,6): Խոնարհութեան ցայտուն օրինակն է՝ սուրբ Կոյս Մարիամ, զոր Աստուած ընտրեց իր Միածին Որդիին մայրը ըլլալու՝ անոր խոնարհութեան պատճառով։ Մինչ Խորայէլին մէջ, Դաւիթի սերունդի աղջիկները կը մրցէին ամուսնանալու յուսալով Փրկչին մայրը դառնալու, ըստ մարգարէններու խօսքին։ Մարիամ, որ ինքն ալ Դաւիթի սերունդէն էր, ինքզինք անարժան համարեց այնպիսի մեծ պատիւին եւ իր կեանքը նուիրեց կուսուլթեան՝ Աստուծոյ ծառայութեան տաճարին մէջ։ Հրեշտակի խօսքէն ետք, Մարիամ հոչակեց իր Մեծացուացէն, որ դարձաւ նշանաւոր աղօթք մը։ Ըստ. «Անձս կը փառաւորէ Տէրը եւ հոգիս կը ցնծայ Աստուծմով՝ իմ Փրկիչովս։ Որովհետեւ հաճեցաւ նայիլ իր աղախինին խոնարհութեան եւ այսուհետեւ բոլոր ազգերը երան' ի պիտի ըսեն ինձի» (Ղուկ 1, 47-49): Մարիամ խոնարհաբար ամէն ինչ Աստուծոյ վերագրեց եւ ոչինչ՝ իրեն։

Սուրբ Պօղոս առաքեալը մեզ կը խրախուսէ խոնարհ ըլլալու հետեւեալ իմաստուն խօսքերով։ «Բան մի՛ ընէք մրցակցութեան ոգիով կամ սնապարծութեամբ, այլ՝ իւրաքանչիւրը խոնարհութեամբ ուրիշը իրմէ գերադաս թող համարի» (Փիլ 2,3): Ներկայ մարդոց աշխարհային վարուելակերպը ո՞ւր եւ քրիստոնէական վարուելակերպը ո՞ւր։ Երկուքին միջեւ հակասութիւն կայ, եւ դժբախտաբար շատ մը քրիստոնեաներ խաբուած կը մնան եւ աշխարհային վարուելակերպին կը հետեւին, կարծելով թէ ան իրենց աւելի նպաստաւոր պիտի ըլլայ։

Երանի անոր որ կ'ըմբռնէ սուրբ Գիրքին խօսքը, որովհետեւ շատեր զայն կը լսեն բայց չեն հասկնար, անոր քովէն կ'անցնին եւ անկէ չեն օգտուիր։

Երանի անոր որ գիտէ զանազանել աստուածային եւ մարդկային խօսքին միջեւ, եւ ընտրել էականը եւ ոչ անցողականը, ընտրել ճշմարտութիւնը եւ ոչ ճշմարտութեան երեւոյթը։

Երանի անոնց որ ամէն օր կը կարդան սուրբ Պօղոսի թուղթերէն գլուխ մը, մանաւանդ սուրբ Պօղոսի նուիրուած այս տարուան առիթով, որովհետեւ անկէ շատ բան պիտի սորվին եւ իմաստութիւն պիտի շահին։

Եւ երանի՛ պարզ հոգիներուն, որոնք կը համապատասխանէն Աստուծոյ շնորհքին, եւ կեանքի դժուարութիւններէն չեն գայթակղիր, որոնք կը հետեւին Աստուծոյ ձայնին եւ որոշում առնելու ժամանակ չեն վարանիր։ Անոնք՝ պարզ ու խոնարհ են սուրբ Կոյսի նման, կը հաւատան աստուածային խօսքին, որ կը թափանցէ անոնց սիրտը եւ զայն կը բեղմնաւորէ ինչպէս Մարիամին։ Խսկ անոնք, որոնց սիրտն ու միտքը զբաղած են այլեւայլ մարդկային հաշիւներով, անոնք կարեւորութիւն չեն տար Աստուծոյ խօսքին, թէպէտ միայն ան' կարողութիւն ունի իրենց երջանկութիւն բերելու։

Բայց ինչո՞ւ ոմանք կը համապատասխանէն Աստուծոյ ձայնին եւ ուրիշ-

ներ՝ ոչ։ Ինչո՞ւ պարզ անձերը աւելի ընդունակ են Աստուծոյ խօսքին, մինչ կարող ու խելացի անձերը զայն չեն ըմբռներ։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ խելացի եւ ճարպիկ մարդիկ շատ աւելի կը փստահին իրենց խելքին եւ ճարպիկութեան, քան Աստուծոյ խօսքին եւ Եկեղեցոյ ուսուցումին։ ՍուրբԳիրքը այս հարցադրանքներուն յաճախ անդրադարձած է։ Սուրբ Մատթէոսի աւետարանին մէջ կը կարդանք. «Այն ժամանակ Յիսուս ըստա՝ կը գովաբանեմ Քեզ, Հայր, Տէր Երկինքի եւ Երկրի, որ այս բաները ծածկեցիր իմաստուններէն եւ գիտուններէն եւ յայտնեցիր մանուկներուն։ Այո՛, Հայր, որովհետեւ այսպէս հաճելի եղաւ Քեզի» (Մատթ 11, 25):

Հասկցա՞ք հիմա, թէ ինչու Աստուծ խոնարհ հոգիներ կը նախընտրէ, որոնք թէ պարզ եւ թէ խելացի եւ ուսեալ կրնան ըլլալ, ինչպէս բարեյլշատակ Յովհաննէս Պօղոս Բ. սրբազան քահանայապետը եւ ուրիշներ - որովհետեւ անոնք լիովին կը հաւատան Աստուծոյ խօսքին եւ զայն լուրջի կ'առնեն ու կը գործադրեն, ի գին ամէն տեսակ նեղութիւններու եւ հակառակութիւններու։ Ով որ կարդացած է Արս գիւղի սուրբ ժողովրդապետի, սրբուհի Բեռնադեթի եւ կամ սրբուհի Թերեզայի վարքերը, անդրադարձած պէտք է ըլլայ անոնց խոնարհութեան եւ հաւատքի հոգիին, ինչպէս նաեւ անոնց կրած տառապանքներուն։

Որքան անձ մը ինքինք փոքր համարի, նոյնքան մեծ կ'երեւի Աստուծոյ առջեւ։ Որքան պարզ է եւ անկեղծ՝ այնքան Աստուծ անոր կը շնորհէ իմաստութիւն եւ սիրտի խաղաղութիւն։ Այս է մաղթանքս բոլորիդ, մինչ տակաւին ժամանակ ունիք։

Կ'ողջունեմ բոլոր ուխտաւորները եւ մանաւանդ երիտասարդ երիտասարդուհիները, որոնք զանազան վայրերէն Զմմառ ելած են՝ մեծ եռանդով եւ նոր յանձնառումով, մասնակցելու այս տարեկան Ուխտագնացութեան օրուան։ Սրտի ողջոյն մը կ'ուզեմ ուղղել գերապատիւ ժողովրդապետներուն, անոնց ծուխերուն եւ զանազան միութիւններու անդամ՝ անդամուհիներու, ուսուցչական կազմին եւ մեր դպրոցներու աշակերտական դասին։ Կը քաջալերեմ մեր կրթական հաստատութիւնները շարունակելու իրենց անգուգական պաշտօնը որ է նաեւ առաքելութիւն՝ կերտելու երիտասարդ սերունդին մէջ քրիստոնեայ եւ հայեցի դիմագիծը։ Գնահատանքի խօսք ունիմ բոլոր անոնց, որոնք աշխատեցան, յոգնեցան եւ կազմակերպեցին այսօրուայ մէխտագնացութիւնը, յատուկ կերպով՝ Զմմառու վանքի մեծաւոր գերապայծառին եւ վարչութեան յարգելի միաբան անդամներուն։

Այսօր, Հոգեգալապատեան տօնն է։ Թո՛ղ սուրբ Հոգին նորոգէ մեր սիրտերը, Ալբանանը, Միջին Արեւելքը, ինչպէս նաեւ Հայաստան, Արցախ եւ Զաւախք, եւ յատուկ կերպով լիբանանցիները, որոնք ընտրութեան վճռական հանգրուանին առջեւ կը գտնուին։ Զանոնք կը քաջալերեմ իրենց քաղաքացիական

պարտականութիւնը խճմտօրէն կատարելու, ինչպէս մեղի կ'ուսուցէ մեր մայրը, սուրբ Եկեղեցին, որպէսզի ամէն լիբանանցի վայելէ արդարութիւնը, ապահովութիւնը եւ պատուաւոր գործ մը: Կը մաղթեմ որ Աստուծոյ արքայութիւնը տարածուի եւ հաստատուի ամէնուրեք իր հարազատ զաւակներուն միջոցաւ:

Կը փակեմ յիշելով Նորին սրբութիւն թենեղիկոսս ԺԶ. սրբազան քահանայապետին դիտաւորութիւնը, որով կը յանձնէ աշխարհի բոլոր մայրերը եւ անոնց ուրախութիւններն ու դժուարութիւնները սուրբ Կոյս Մարիամ Աստուծածնի, շատ սիրալիր մօր:

Օգնական քրիստոնէից՝ աղօթեա' վասն մեր:

⌘ ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ՏՕՆ ԳԻՒՏԻ ՆՇԽԱՐԱՑ ՄՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՀՈՐԴԻ

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՀՈՐԴԻ - ՍՈՒՐԲ ԵՂԻԱ
ԱԹ-ՈՒ-ԱՆԻՍ ԵԿԵՂԵՑԻ, ՊԵՅՐՈՒԹ, 28 ՅՈՒՆԻՍ 2009

Յոյժ սիրելի եղբայրներ եւ քոյլեր,

Ամէն տարի մեր ծէսը կը յիշէ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչը երեք գլխաւոր տօներով՝ սուրբ Գրիգորին մուտքը վիրապ փոսին մէջ, սուրբ Գրիգորին ելքը Վիրապէն եւ Գիւտ Նշխարաց սուրբ Գրիգորի տօնը, որ այսօր կը յիշատակենք: Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչը Հայաստան աշխարհի եւ բոլոր հայերուն հայրն է եւ պաշտպան սուրբը: Այս աթոռանիստ եկեղեցին իր անունին նույիրուած է միասին սուրբ Եղիա մարգարէին հետ:

Եթէ Հայ ազգը առաջին քրիստոնեայ ժողովուրդը դարձաւ քրիստոնեայ կրօնքը որդեգրելով՝ սուրբ Գրիգորիին չնորհիւ է:

Եթէ Հայ ժողովուրդը չճուղուեցաւ նման ժամանակակից ուրիշ ժողովուրդներու, եւ այսօր մենք տակաւին կանք՝ սուրբ Գրիգորի հաստատած քրիստոնեայ կրօնքին կը պարտինք:

Եթէ մենք փառաւոր պատմութիւն մ'ունինք եւ հին ու նոր մատենագրութիւն՝ ատիկա քրիստոնեայ մշակոյթին կը պարտինք:

Եթէ մեծ հայրապետներ ունեցանք եւ անթիւ սուրբեր ու նահատակներ ունինք երկինքին մէջ, ատիկա սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի սերմանած Աւետարանի բարի սերմին կը պարտինք:

Եւ եթէ անցեալին հազարաւոր վանքեր եւ ճգնաւորներ լեցուցին մեր երկիրը, եւ այսօր իսկ տակաւին ունինք ապագայ քահանաներուն պատրաստութեան համար նոր ընծայարաններ մեր ժողովուրդին հոգ հոգւոցը ստանձնելու համար, այդ կը պարտինք սուրբ Գրիգորի մեզի ճգած աւանդին եւ բարի օրինակին, ինք՝ որ սուրբ Աւետարանը քարոզեց Հայաստանի բոլոր գաւառներուն մէջ, եւ ասոր համար արժանացաւ Լուսաւորիչ տիտղոսին:

Ինը օր առաջ, ամենասուրբ Սիրտ Յիսուսի տօնին առիթով, Բենեղիկտոս ժք. սրբազն քահանայապետը հռչակեց բացումը Քահանայական տարիին, Ֆրանսայի Արս գիւղի սուրբ Ժան Մարի Վիաննէի մահուան 150-ամեակին առիթով, որ կոչուեցաւ Փիոս ԺԱ. սրբազն քահանայապետի կողմէ բոլոր ժողովրդապետներուն պաշտպան սուրբը: Հսաւ. «Զեր աղօթքներուն կը յանձնեմ այս նոր հոգեւոր նախաճեռնութիւնը, որ պիտի յաջորդէ սուրբ Պօղոսի տարիին, որ վերջ կը գտնէ 29 յունիսին: Թո՛ղ այս նոր Յոբելինական տարին առիթ ըլլայ խորացնելու քահանայական առաքելութեան արժէքն ու կարեւորութիւնը, եւ Տիրոջմէ խնդրելու որ իր եկեղեցւոյ համար շնորհէ բազմաթիւ սուրբ քահանաներ» ըսաւ սրբազն պապը:

Քահանայական յոբելինական տարին հռչակելով, սրբազն հայրը կը փափաքի յատուկ կարեւորութիւն տալ աշխարհի բոլոր քահանաներուն եւ անոնց ըսել թէ որքան զանոնք կը սիրէ եւ անոնց հոգը կը տանի, որպէսզի ամէն քահանայ ուրախութեամբ ապրի իր կոչումը եւ եռանդով կատարէ իրեն յանձնուած առաքելութիւնը:

Սրբազն պապը լաւ գիտէ որ աշխարհի վրայ ծագած են շատ աղանդեներ եւ նոր աստուածամերժ մշակոյթներ ու գաղափարականներ, որոնք հսկայական քայլերով կը տարածուին ամէն միջավայրի մէջ եւ դժուար մարտահրաւէրներ կը հանդիսանան քահանաներուն՝ անոնց հովուական գործին նկատմամբ: Նպատակը չէ այսօրուան աշխարհը դատապարտել, այլ փրկել՝ զայն մօտեցնելով Յիսուսին, այսինքն սիամ ուղիէն առաջնորդել դէպի ուղիղ ճամբայ լուրջ փաստարկութիւններով եւ մեծ համբերութեամբ:

Ոմանք կրնան առարկել թէ այս հարցերը քահանաներուն կը հային եւ ինչո՞ւ սրբազն քահանայապետը համայն քրիստոնեաներուն կոչ կ'ընէ: Պատասխանը յատակ է: Նախ եւ առաջ, առաքելութիւնը միմիայն քահանային գործը չէ, այլ՝ ամէն համոզուած քրիստոնեայի մտահոգութիւնը պէտք է ըլլայ: Կան այսօր բազմաթիւ շարժումներ, որոնց անդամները մէյ մէկ առաքեալ դարձած են իրենց միջավայրէն ներս: Այս յոբելեանը առիթ կու տայ ամէն հաւատացեալի, որ յատուկէն աղօթէ քահանաներուն համար եւ իր ժողովրդապետին օգնական դառնայ առաքելական գործին մէջ իր կարողութեան չափով: Քրիստոնեայ հասարակութեան կ'իշնայ նաեւ քաջալերել քահանայական կոչումները, որպէսզի Աւետարանի լոյսը սփուռի ամէն ընտանիքի մէջ եւ մանաւանդ երիտասարդ-երիտասարդուհիներուն մօտ, որոնք անոր շատ ծարաւի են:

Սուրբ Ֆրանչիսկոս Ասմիկացին կ'ըսէ. «Եթէ փողոցը քալած ժամանակ հանդիպիմ քահանայի մը եւ հրեշտակի մը, նախ քահանան կը բարեւեմ,

անկէ վերջ՝ հրեշտակը: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ, կ'ըսէ սուրբ Ֆրանչիսկոս, քահանան է որ մեզի կու տայ Քրիստոսու՝ սուրբ Հաղորդութեան մէջ»: Անկէ կ'ուզէ հասկցնել թէ որքան մեծ է շնորհքը սուրբ Հաղորդութեան պաշտօնեայ ըլլալ: Դուք լաւ գիտէք որ սուրբ Հաղորդութիւնը Եկեղեցւոյ կեանքն է, որովհետեւ ան անհրաժեշտ սնունդը կու տայ քրիստոնէաբար ապրիլ կարենալու համար այս դժուարին ժամանակներուն մէջ:

Նոյնպէս՝ քահանան պաշտօնեայ է հաշտութեան խորհուրդին՝ որ է խոստովանանքը, որով ապաշխարող մեղաւորը կը հաշտուի Աստուծոյ եւ ուրիշներուն հետ:

Քահանան ունի ուրիշ բազմաթիւ պարտականութիւններ, որոնցմէ գլխաւորը՝ սուրբ Աւետարանի քարոզութիւնը: Որովհետեւ ամէն մարդ իրաւունք ունի ճանչնալու Յիսուսը եւ գիտնալու թէ Ան զինք անհունօրէն կը սիրէ եւ կ'ուզէ որ ամէն մարդ խաղաղ կեանք ունենայ եւ երջանիկ ապրի: Յիսուս մեզմէ բան չի պահանջեր, այլ կը խնդրէ միմիայն որ մեր սիրուը բանանք իր խօսքին եւ ընդունինք իր սէրը:

Ո՞վ յանձն պիտի առնէ այս շատ կարեւոր եւ հսկայական աշխատանքը կատարել: Եպիսկոպոսը եւ քահանան անշուշտ, բայց նաեւ բոլոր հաւատացեալ աշխարհականները, որոնք համոզուած են Յիսուսի սիրոյն եւ Անոր փրկութեան ծրագրին: Անոնք ամէն տեղ կրնան մտնել, որ երբեմն մատչելի չէ կղերականին:

Պէտք է նկատի ունենալ որ կղերականներուն թիւը շատ նուազած է մեր համայնքին մէջ եւ նոր առաքելութիւններ բացուած են, Հայաստան, Վրաստան եւ մանաւանդ Ռուսաստան, ուր կարիքը կայ տասնեակ քահանաներու: Մենք մեծ անձկութեամբ կը ճետելինք այս մտահոգիչ պարագաներուն, բայց առանց յուսահատելու, դնելով մեր յոյսը ամենաբարին Աստուծոյ նախախնամութեան վրայ, ինչպէս նաեւ ձեր աղօթքներու եւ անձնութեամին վրայ, որովհետեւ Եկեղեցականը առանց աշխարհականներու չի կրնար ամէն տեղ հասնիլ:

Ուստի, Քահանայական տարին, ինչպէս որ սրբազն պապը կը պատուիրէ, վերապահուած չէ միայն քահանաներուն, այլ՝ բոլոր քրիստոնեաներուն: Այս իմաստով, սրբազն հայրը կ'ըսէ. «Եթէ ընդհանուր Եկեղեցին միսիոնար է, ամէն քրիստոնեայ՝ շնորհիւ մկրտութեան եւ դրոշմի ստացած սուրբ խորհուրդներուն՝ պատուէր ունի իր հաւատքը հռչակելու»: Առաքելութեան փափաքը կը ծագի վերանորոգուած սիրտին մէջ, երբ հաւատացեալը Քրիստոսի հետ հանդիպում ունենայ, ինչպէս պատահեցաւ սուրբ Պօղոսին եւ անկէ ետք հազարաւոր ուրիշ քրիստոնեաններուն, մինչեւ մեր օրերը:

Որով, սրբազն պապը կը խնդրէ հաւատացեալներէն, որ դրական եւ

մեծ յոյսով նային եկեղեցականներուն, որոնք իրենց հովուական պաշտօնը կը կատարեն երբեմն դժուար, չըսելու համար հերոսական պայմաններու մէջ:

Բոլորիս մեծ իտէալը՝ Յիսուս Քրիստոսն է, որ ինքնինք կոչեց «Բարի հովիւ», որպէսզի ամէն քրիստոնեայ անոր նայելով հասկնայ եւ քաջաբար կատարէ իր միջավայրին մէջ առաքելութեան գործը՝ տեղւոյն հովիւին ուղղութիւններուն համեմատ եւ անոր հետ միասին: Խնդրենք սուրբ Կոյս Մարիամէն, որ է Թագուհի առաքելոց, մեզ հովանաւորէ առաքելական ազնուական գործին մէջ: Ամէն:

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ԽԱՂՎԵՐԱՑԻ ՏՕՆ

ՍՈՒՐԲ ԽԱՂ ԵԿԵՂԵՑԻ,
ԶԱԼՔԱ, 13 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2009

Սիրելի՝ եղբայրներ եւ քոյրեր,

Երբ խաչին մասին խօսինք, մեր միտքը կ'երթայ անմիջապէս այն բոլոր ցաւերուն եւ նեղութիւններուն, որոնք մեզ կը տառապեցնեն՝ ըլլան անոնք ֆիզիքական ցաւեր կամ նիւթական նեղութիւններ, ըլլան անոնք ընտանեկան անլոյծ հարցեր: Մարդկային առումով՝ մենք նման խաչերէն կ'ուզենք վայրկեան մը առաջ ազատիլ խաղաղութեամբ ապրելու համար:

Բայց ինչպէս գիտէք, Յիսուս աշխարհ եկաւ եւ խաչափայտին վրայ մեռաւ: Յարութիւն առնելով՝ Յիսուս մեր կրած խաչերուն նոր խմաստ մը տուաւ, վսեմ խմաստ մը, որ միայն Յիսուսի հարազատ հետեւորդները կրնան հասկնալ եւ գնահատել, միւսները՝ ոչ չեն կրնար հասկնալ: Իրենց խաչերուն պատճառով, անոնք զԱստուած իբր հայր չեն նկատեր եւ շատ անգամ յուսահատութեան կը հասնին: Մինչ հաւատաւոր քրիստոնեաները, նոյնիակ եթէ ծանր խաչերու ենթարկուին, Աստուծոյ դէմ չեն խօսիր եւ բնաւ չեն յուսահատիր, այլ կ'ընդունին համբերութեամբ իրենց խաչերը, նմանելու համար իրենց Տիրո՞ջ Յիսուս Քրիստոսին, որ իրենց սիրոյն համար կրեց ահոելի չարչարանքներ եւ ընդունեցաւ խաչին վրայ գամուկի ու մեռնի:

Հարցում մը. արդեօք կարելի՞ է խաչը սիրել: Այո՛ կարելի է, բայց ոչ կամքի ոյժով, այլ չնորհքի գերբնական ոյժով եւ մեծ սիրով Յիսուսին հանդէպ: Կարելի է նմանապէս Աստուծմէ չխնդրել, որ խաչը հեռացնէ մեզմէ, այլ զայն սիրով ընդունիլ մեր մեղքերուն քաւութեան համար եւ, ինչո՞ւ չէ, նաեւ ուրիշներուն տեղ ապաշխարելու համար, ինչպէս կ'ընեն կարգ մը հոգելից քրիստոնեաներ: Արդեօք կա՞յ սուրբ մը, որուն կեանքը անցած ըլլայ առանց ցաւի, առանց բամբասանքի կամ առանց հալածանքի: Չեմ կարծեր:

Ուստի կարելի է խաչը ընդունիլ, բայց կարելի չէ առանց հաւատքի եւ առանց սիրոյ: Այն ժամանակ, ընդունուած խաչը կը դառնայ սիրոյ լրակեաց դպրոց: Անշուշտ թէ աշխարհի ոգին բոլորովին հակառակ է խաչին եւ ցաւերէն կը ջանայ հեռանալ այն աստիճան, որ երբեմն, ցաւերէն խուսափելու համար, անձնասպանութեան կամ մարդասպանութեան կը դիմուի հեշտամահով: Աշխարհի ոգինով ապրող մարդիկ, - եւ ասոնք դժբախտաբար շատուոր են, - կը փնտուեն առ հասարակ հաճոյք, դրամ եւ փառք: Բայց ինծի ըսէ՞ք, ո՞ր հայրերն ու մայրերը իրենց զաւակներուն սիրոյն համար չեն ընդունած ցաւ կրել, հանգիստ կամ քուն զոհել, արդար հաճոյքներէ հրաժարիլ, մինչ իրենց ծանօթները կամ դրացիները վայելքի ետեւէն էին:

Եւ եթէ փնտոէք թէ ո՞ր ընտանիքները աւելի սիրով եւ խաղաղութեամբ կ'ապրին, արդեօք զոհուա՞ծ ծնողները, թէ՞ հաճոյքի ետեւէն վազող ընտանիքները: Պատասխանը գիտէք, պիտի գտնէք որ աւելի ուրախութիւն եւ խաղաղութիւն կայ ա՛յն տան մէջ ուր զոհողութեան ոգին կը տիրէ: Որովհետեւ ուր որ զոհողութիւն չկայ, հոն սէր ալ չկայ: Եւ ուր սէր չկայ, ուրախութիւն եւ խաղաղութիւն չեն կրնար գոյութիւն ունենալ:

Հետեւելով խաչուած Յիսուսին՝ հաւատացեալները կը սորվին, որ ուրիշներուն ծառայելը եւ անոնց համար զոհուին անգամ խոնարհեցում չէ, այլ Յիսուսին նմանիլ է: Որովհետեւ, ան որ ուրիշներու բարիքը կը փնտուէ՝ ունի անձնուիրումի ոգին, որ է անկեղծ սիրոյ արտայայտութիւն: Միայն սէրը կրնայ սփոփել կարիքաւորներու եւ լքուածներու սիրտը եւ ուրախացնել աղքատները, միայն սէրը կրնայ ժպիտ տալ զրկուած մանուկներուն եւ վստահութիւն ներշնչել լքուած ծերունիներուն: Բարեբախտաբար, բազմաթիւ են այն քրիստոնեաները, որ այս ճամբան բոնած են: Դուք ալ, սիրելիներ, նոյնը կրնաք ընել: Այս իմաստով, սուրբ Պօղոսին համար՝ Խաչը փառքի եւ պարծանքի առիթ է: Կ'ըսէ, ինծի քաւ լիցի պարծիլ եթէ ոչ միայն Խաչովն մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի:

Խաչին միջոցաւ, Քրիստոս յաղթեց Սատանային եւ խորտակեց մահը, որովհետեւ յարութիւն առաւ եւ մեզի չնորհեց նոր կեանք մը հիմնուած սիրոյ վրայ, եւ ոչ թէ մարդկային հաշիւներուն վրայ: Նմանապէս, Քրիստոս մեզի չնորհեց հաստատ յոյս մը, քանի որ մեր մեղքերուն ներում կրնանք ստանալ ամէն անգամ, երբ անկեղծ զզում ունենանք եւ խոստովանանքի սուրբ խորհուրդին դիմենք, որով դարձեալ Աստուծոյ զաւակ կը դառնանք: Յիսուս մեզի չնորհեց նաեւ Աւետարանին լոյսը եւ Եկեղեցոյ վարդապետութիւնը, որաքսզի սխալ ճամբան չբոնենք, այլ իր ետեւէն քալենք ուղիղ ճամբով մինչեւ մեր հասնիլը յաւիտենական փառքին եւ ուրախութեան: Այս բոլորը, Յիսուս մեզի պարգեւեց չնորհիւ իր սուրբ Խաչին:

Մենք, որ պատիւը ունինք Քրիստոսի աշակերտները կոչուելու, պարտականութիւնը ունինք ամէն մարդու, բայց մանաւանդ յուսաքուածներուն բացատրել եւ վկայել որ իրենց խաչը չէ եղած զիրենք ճգմելու կամ քանդելու համար: Որովհետեւ Յիսուսի Խաչին դրդապատճառը եղաւ սէր եւ սէրը մարդ չի քանդեր, այլ անոր նոր կեանք կը պարզեւէ: Ասիկա դիւրին պարտականութիւն մը չէ, սիրելիներս, որովհետեւ ան կ'ենթադրէ ունենալ խաչին մասին յատակ ըմբռնում եւ համոզում, հիմնուած անձնական փորձառութեան վրայ եւ ոչ միայն գաղափարներու կամ տեսութիւններու վրայ: Դիւրին է հանգիստ կեանք ունեցող մարդուն համար խրատ տալ տառապողին եւ չքաւորին, բայց անոր խօսքերը անոնց սիրաը չեն յուգեր: Մինչ փորձուած եւ տառապած մարդուն վկայութիւնը զօրաւոր է եւ ազդեցիկ:

Մեզմէ ո՞վ խաչեր եւ ցաւեր չէ ունեցած: Բայց հարցը կը կայանայ թէ ինչպէ՞ս ընկալեցինք մեր խաչերը: Հաւատացեալը զանոնք կ'ընկալէ հաւատքով եւ չի յուսահատիր, որովհետեւ կը վայելէ ամէն ատեն Քրիստոսի շնորհքը եւ օգնութիւնը, յիշելով Յիսուսին խօսքը՝ «Խնդրեց՛ք եւ պիտի տրուի ձեզի»: Ուստի, կը խնդրէ լոյս եւ ոյժ եւ կը ստանայ: Իսկ եթէ պատահի որ Աստուած թոյլ տայ, որ ցաւը կամ խաչը մնայ ժամանակ մը եւս, ասիկա ապահովաբար մեր բարիքին համար է: Թէպէտ դժուար է ընդունիլ այս ճշմարտութիւնը, բայց մի քիչ հաւատք ունեցողը անոր համոզուած է, քանի կը հաւատայ որ Աստուած իր հայրն է, անսխալական է եւ իրեն չարիք չի կրնար հասցնել: Փոխանակ ըմբռստանալու, հաւատացեալը սիրով կ'ընդունի Աստուծոյ ձեռքէն եկած խաչը, ինչպէս անմեղ Յիսուս՝ որ Միածին Որդին ըլլալով ընդունեցաւ իր ծանր խաչը՝ Հօրը կամքը կատարելու համար: Եւ հնազանդելով իր Հօրը՝ Յիսուս մեզ ամէնքս ազատեց մեր մեղքերու պատիժէն եւ մեզի չնորհեց սրտի խաղաղութիւն եւ իմաստութիւն՝ հասկնալու համար մեր խաչին փրկարար իմաստը:

Այն ատենէն ի վեր երբ Յիսուս ընտրեց սուրբ Խաչը որպէս փրկագործութեան միջոց, Խաչը դադրեցաւ անէծք ըլլալէ, այլ եղաւ օրհնութիւն եւ փրկութեան ճամբայ: Մեղքէն կամ տարակոյսէն տանջուած մարդուն կարելի է կրկնել սուրբ Յովհաննէսին խօսքը՝ Աստուած այնքան սիրեց աշխարհը - այսինքն մեզմէ անէն մէկը - որ մինչեւ իսկ տուաւ իր Միածին Որդին, որպէսզի ան, որ կը հաւատայ անոր, չկորսուի, այլ ընդունի յաւիետնական կեանքը»:

Յիսուսի յարութեամբ, Խաչը դարձաւ սիրոյ մեծագոյն խորհրդանիշը: Ասոր համար համոզուած քրիստոնեաները զայն կը կրեն հպարտութեամբ եւ զայն կը կախեն իրենց վլոգէն եւ տան մէջ եւ ամէն տեղ առանց անկէ ամչնալու, մինչ հակառակը կը պատահի մեր օրերը Եւրոպայի կարգ մը նախապէս քրիստոնեայ երկիրներուն մէջ, ուր կ'ուզեն խաչը վերցնել

դպրոցներէն, հիւանդանոցներէն եւ պաշտօնական վայրերէն:

Խաչին ոտքին կեցած՝ սուրբ Կոյս Մարիամը բաժնեկից եղաւ Յիսուսի չարչարանքներուն, քանի ինք ամբողջովին Յիսուսին հետ միացած էր: Ասոր համար, սուրբ Աստուածածինը այն անձն է, որ ուրիշ ուեւէ անձն աւելի լաւ կրնայ մեզի սորվեցնել մեր խաչին իմաստը եւ մեզի տալ ոյժը գայն կրելու եւ սիրելու:

Ո՞վ ցաւագին Տիրամայր, քեզի կը յանձնենք մեր ընտանիքները, յատկապէս կ'ուզենք քեզի յանձնել մեր երիտասարդներն ու երիտասարդուները եւ ամէն տառապող մարդ կամ կին, որ խաչին տակ ընկճուած է: Թո՛ղ Յիսուսի փառաւորեալ սուրբ Խաչը ըլլայ անոնց եւ բոլորիս համար յոյսի եւ խաղաղութեան նշան եւ ոյժ: Ամէն:

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ՄԻՒՌՈՆՕՐՃՆԵՔ

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ - ՍՈՒՐԲ ԵՂԻԱ
ԱԹՈՌԱՆԻԱՏ ԵԿԵՂԵՑԻ, ՊԵՅՐՈՒԹ, 18 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2009

Արհիապատիւ գերապայծառ տեարք,
Գերաշնորհ սրբազան հայր,
Գերյարդելի եւ գերապատիւ վարդապետներ,
Առաքինափայլ քոյլեր,
Հանգամանաւոր անձնաւորութիւններ,
Պատուարժան հաւատացեալներ,

Հայ եկեղեցւոյ մէջ միւռոնօրհնէքի արարողութիւնը մեծ չուքով կը կատարուի: Վերջին անգամ ան տեղի ունեցաւ 2001-ին, Հայաստանի քրիստոնէացման 1700-ամեակին առիթով: Սուրբ միւռոնին օրհնութիւնը կաթողիկոսի պաշտօններուն յատուկ մաս կը կազմէ, ինչպէս կաթողիկոսին կ'իյնայ Եպիսկոպոսաց սիւնհոդոսը գումարել, Եպիսկոպոսները ձեռնադրել եւ զանոնք սուրբ Միւռոնով օծել:

Եկեղեցին մեր տրամադրութեան տակ կը դնէ երեք տեսակ սուրբ իւղեր:

Երախաներու իւղը, որ կը գործածենք մկրտութեան սուրբ Խորհուրդին ատեն: Անոր իմաստն է՝ Աստուծոյ կոչը անձի մը իր զաւակը ըլլալու: Իսկ եթէ մանուկ է, անոր տեղ կոչին կը պատասխանէ անոր կնքահայրը կամ կնքամայրը: Երախայից սուրբ իւղը մկրտուածին ոյժ կու տայ պայքարելու թշնամիին, այսինքն սատանային փորձութիւններուն դէմ եւ անոնց յաղթելու: Այս սուրբ իւղով կ'օծէին եւ կ'օծեն այսօր իսկ քրիստոնեայ թագաւորները:

Հիւանդներու իւղը կը գործածենք ծանր հիւանդներուն պարագային, կամ խոր ծերութեան հասած անձերուն, որպէսզի Աստուծած անոնց պարգեւէ հոգիի եւ մարմինի առողջութիւնը: Ժամանակին, իւղը կը գործած-

ուէր նաեւ իբր գեղ, ինչպէս կը կարդանք բարի սամարացիի առակին մէջ:

Սուրբ Միւռոնին իւղը խորհրդանիշն է սուրբ Հոգիին եւ Անոր աստուածային պարզեւներուն: Զայն կը գործածենք Մկրտութեան, Դրոշմի եւ Քահանայութեան սուրբ Խորհուրդներու տուչութեան ժամանակ:

Մկրտութեան արարողութեան ընթացքին, սուրբ Միւռոնը ջուրին մէջ հոսեցնելէ առաջ, քահանան հետեւեալ աղօթքը կը կատարէ՝ «Տէ՛ր, կ'աղաշենք, առաքէ սուրբ Հոգիդ այս ջուրին վրայ. սրբէ զայն եւ օրհնէ» եւ կ'աւելցնէ Յիսուսին Խօսքը՝ «Եթէ մէկը չծնի ջուրէն եւ Հոգիէն, չի կրնար տեսնել Աստուծոյ արքայութիւնը»: Յաջորդաբար, քահանան կը հեղու Միւռոնը ջուրին մէջ եւ երեխան չմաթիսած սուրբ աւազանին մէջ կ'արտասանէ հետեւեալ աղօթքը՝ «Տէ՛ր, լեցո՛ւր ծառադ - կամ աղախինդ - սուրբ Հոգիիդ զօրութեամբ, որպէսզի նորոգուի Քրիստոսիդ փառքով»: Այս աղօթքը յայտնի կ'ընէ թէ՝ սուրբ Միւռոնը հարկաւոր ոյժը կու տայ մկրտուածին, որպէսզի նորոգուի Հոգեպէս եւ կարենայ ապրիլ Քրիստոնէավայել կենցաղով այս ալեկոծեալ աշխարհին մէջ:

Սուրբ Դրոշմի խորհուրդը կը կատարուէր, հին ժամանակներուն, միայն ձեռնադրութեամբ, երբ քահանան աղօթքը կատարելու ատեն իր աջ ձեռքը կը դնէր մկրտուածին գլխուն վրայ: Հետագային, Եկեղեցին ձեռնադրութեան արարողութեան աւելցուց նաեւ սուրբ Միւռոնին օծումը, աւելի յստակ կերպով նշելու համար սուրբ Հոգիին տուչութիւնը:

Ցունարէն լեզուով «օծեալ» բառը կը նշանակէ «Քրիստոս», եւ այս իմաստով օծեալ ըլլալ կը նշանակէ քրիստոնեայ ըլլալ, ուրիշ քրիստոս դառնալ, եւ ասիկա շատ կարեւոր է: Յիսուս՝ իր «Քրիստոս» անունը անկէ առած է: «Գործք Առաքելոց»ին մէջ կը կարդանք. «Աստուած Յիսուս օծեց, այսինքն քրիստոս կարգեց, սուրբ Հոգիով եւ զօրութեամբ» (Գործ 10,38):

Դրոշմի խորհուրդի արարողութեան ատեն, քահանան կ'օծէ մկրտուածին մարմնին անդամները, որպէսզի սուրբ Հոգիին զօրացած՝ ան կարենայ մաքուր ապրիլ եւ յաղթել գործութիւններուն այս ապականած աշխարհին մէջ՝ իբրև ուրիշ քրիստոս մը, իբրև հարազատ քրիստոնեայ մը եւ չտարուիլ սիսալ սովորութիւններէ կամ թիւի գաղափարականներէ:

Ամէնէն կարեւոր գործածութիւնը Միւռոնի սուրբ իւղին կը կայանայ քահանայական կարգին տուչութեան ատեն՝ թեկնածուին ճակատին եւ ձեռքերուն օծումով, ըլլայ երիցութեան կամ եպիսկոպոսութեան կարգերուն մէջ:

Այս օծումները իշխանութիւն կու տան քահանային՝ սուրբ Խորհուրդները մատակարարելու՝ հաւատացեալներուն Հոգեւոր բարիքին համար՝ մկրտութեան, դրոշմի եւ սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդները, ինչպէս

նաեւ հաշտութեան խորհուրդը, որ է խոստովանանքը:

Արեւելեան եկեղեցիներուն մէջ եւ մանաւանդ մեր քով, սուրբ Միւռունի պատրաստութիւնը երկար ժամանակ կը պահանջէ: Անոր բաղադրութիւնը կազմուած է 46 տեսակ բոյսերէ եւ անուշաբոյր խոտերէ, որոնք լուսապայծառ կերպով կը յատկանչեն սուրբ Հոգիին եօթնարփիեայ տուրքերը:

Անոր պատրաստութիւնը, կաթողիկոսին կողմէ՝ եպիսկոպոսի մը կամ վարդապետի մը կը յանձնուի եւ այդ պատրաստութիւնը, որ բազմաթիւ օրեր կը տեւէ, կը կատարուի երկար աղօթքներով եւ սաղմոսներով՝ մասնակցութեամբ նոյնինքն կաթողիկոսին:

Սուրբ Միւռոնով տրուած Խորհուրդները անկրկնելի են, որովհետեւ կը ձգեն անջնջելի դրոշմ մը օծեալին վրայ, որ աստուածադրոշմ կը դառնայ՝ այն սատիճան, որ եթէ անձ մը, Աստուած մի արասցէ, կրօնափոխ ըլլայ եւ ետ զղացած դարձի գայ, աէտք չունի կրկին մկրտուելու:

Միրելիներ, այս եկեղեցական բացատրութիւնները կու տամ ձեզի, որպէսզի այս բացառիկ արարողութեան ներկայ չըլլաք որպէս պարզ դիտողներ, այլ որպէսզի հասկնաք եւ գնահատէք մեծութիւնը սուրբ Մկրտութեան եւ սուրբ Դրոշմի խորհուրդներու արժէքներուն, որ ձեզի տրուած են, եւ իրազեկ դառնաք թէ սուրբ Հոգին ձեր մէջ է եւ թէ դուք զօրաւոր էք անով՝ իր բազմաթիւ չնորհքներովը եւ կրնաք թշնամիին, այսինքն սատանային դէմ պայքարիլ եւ անոր միշտ յաղթել:

Աստուած չէր կրնար սատանայի նման զօրաւոր եւ խորամանկ ոսոյին դէմ ձեզ ձգել առանց ձեզի յանձնելու պայքարելու հարկաւոր հոգեւոր զէնքերը: Ասոր համար, ձեզի չնորհեց նոյնինքն սուրբ Հոգին: Յիշենք հոս սուրբ Պողոսին խօսքը. «Դուք էք սուրբ Հոգիին տաճարները»: Դժբախտաբար, շատ անգամ, մենք բաւականաչափ չենք հասկցած մեր առանձնաշնորհեալ վիճակը՝ այսինքն Աստուծոյ որդին ըլլալը եւ չենք ապրիր պատշաճ կերպով մեր մկրտութեան պարգևներուն եւ արժէքներուն համաձայն:

Այս սրբազն արարողութիւնը մեզի կը յիշեցնէ, ի մէջ այլոց, սուրբ Աւետարանին հետեւեալ խօսքը թէ՝ «ինչ որ անկարելի է մարդոց համար, հնարաւոր է Աստուծոյ քով» (տես Մարկ 10, 27): Մարդկային առումով, անկարելի է սատանային յաղթել, աշխարհի փորձութիւններուն մէջ չիշնալ, չբամբասել, սուտ չխօսիլ, չխարել, մէկ խօսքով՝ քրիստոնէաբար ապրիլ: Եւ սակայն, հաւատքի ուժով եւ սուրբ Հոգիին զօրութեամբ, մարդը կարող է աղօթելով, ուրիշներուն ներելով իրենց յանցանքները, օգնելով կարօտեալին եւ Աստուծոյ հաճելի դառնալով, կարող է արժանավայել քրիստոնեայ կեանք մը վարել եւ առաքեալ դառնալ իր ժողովրդապետութեան մէջ՝ բարիք գործելով եւ ուրիշներուն բարի օրինակ հանդիսանալով:

Սիրելիներ, ձեզմէ ամէն մէկը կրնայ ամէն օր սուրբ Միւռոնի գօրութեամբ ըլլալ հարազատ քրիստոնեայ, հարազատ հայ եւ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի հարազատ զաւակ: Ամէն:

*** ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց**

ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆ

Այս ցնծութեան օրերուն, ձեզի կը փոխանցեմ Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան հայրապետական պատգամս, սիրեցեալ առաջնորդներ, պատուարժան հովիւներ, սարկաւագներ, կուսաններ եւ աշխարհի վրայ տարածուած բարեպաշտ սիրելի հաւատացեալներ Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ:

«Աստուծոյ չնորհքը, աղբիւր մարդոց փրկութեան, յայտնուեցաւ եւ մեզի կը սորվեցնէ ապրիլ այս աշխարհի վրայ զգաստութեամբ, արդարութեամբ եւ աստուապաշտութեամբ, սպասելով երանելի յոյսին եւ փառքին յայտնութեան մեր փրկչին Յիսուս Քրիստոսի» (Տիտ 2, 11-13): Հստ սուրբ Պողոսի այս խօսքին, մենք հիմա սպասում շրջանին մէջ կ'ապրինք: Կը սպասենք Յիսուսին երկրորդ գալուստին: Մենք ապահովութիւն ունինք որ Քրիստոս պիտի գայ աշխարհին վերջը, ամէն մարդ պիտի դատէ եւ իր հաւատարիմ աշակերտները աստուածային կերպով պիտի վարձատրէ:

Բենեղիկասոս ԺԶ. սրբազն քահանայապետը, իր «Յոյսով փրկուած ենք» (Հռոմ 8,24) շրջաբերական թուղթին մէջ կ'ըսէ: «Գիտութիւնը մեծապէս օգտակար է մարդկութեան բարիքին համար, բայց ան կարողութիւն չունի մարդը փրկելու: Մարդը կը փրկուի միայն սիրոյ միջոցաւ»:

Յիսուս Քրիստոսի ծննդեան տօնը մեզի նորոգուած յոյս մը կը ներշնչէ՝ ուրախ եւ խաղաղ կեանք մը ապրելու համար, հակառակ մեր եւ ուրիշներուն առօրեայ սխալներուն կամ գէշ ցանկութիւններուն, եւ հակառակ աշխարհի տիսուր լուրերուն եւ մարդոց անարդարութիւններուն: Այս պայմաններուն մէջ, կարելի⁹ է արդեօք ունենալ խաղաղ եւ համերաշխ կեանք մը թէ՛ ընկերոջ եւ թէ՛ հակառակորդին հետ: Սուրբերու վարքը մեզի կը փաստէ թէ կարելի է: Եւ բարեբախտաբար կան այսօր քրիստոնեաներ, որոնք կը նաև մեզի օրինակ հանդիսանալ:

Այս քրիստոնէական յոյսին հիմը ո՞ւր կը գտնուի արդեօք: Մեր սեփական ուժերուն մէջ չէ անշուշտ: Մենք չենք կրնար ձեռք ձգել զայն: Եթէ ոչ, շատ դիւրին պիտի ըլլար եւ ամէն մարդ պիտի կարենար իր երջանկութիւնը ձեւաւորել իր խելքովը, իր դրամովը կամ իր կարողութիւններովը: Բայց, պատմութիւնը մեզի կը սորվեցնէ որ հարցը այդպէս չէ: Ոչ թագաւորները, ո՛չ հարուստները եւ ո՛չ ալ խելացիները կրցան ձեռք ձգել իրենց ցանկացած երջանկութիւնը: Ասոր համար է որ Յիսուս աշխարհ եկաւ մեզի տալու համար ինչ որ կը ցանկանք՝ հոգիի խաղաղութիւնը եւ կեանքի բաւարարութիւնը, այսինքն՝ սրտի երջանկութիւնը: Ուստի, յոյսին հիմը Յիսուսի սիրոյն մէջ կը կայանայ: «Առանց սիրոյ, մարդ չի կրնար ապրիլ», ըստ երջանկայիշատակ Յովհաննէս Պողոս Բ.: Յոյսին հիմը կը գոյանայ Աստուծոյ ճանաչումին մէջ, երբ կ'ըմբռնենք հայր Աստուծոյ բարութիւնը եւ գթութիւնը մեզի հանդէպ:

Եւ ճիշդ այս շատ բարի հայր Աստուածն է, որ մեզի յայտնեց Յիսուսը իր ծնունդովը, կեանքովը եւ փրկչագործութեամբը, իր մահովը եւ հրաշալի յարութեամբը: Ան ծանօթացուց մեզի անոր մեծ սէրը, որ մեզի կը ներշնչէ անսասան յոյս մը, որ ո՛չ իսկ ցաւերը կամ նեղութիւնները կրնան խախտել:

Գիտութիւնը, որքան ալ օգտակար կրնայ ըլլալ, չի կրնար յոյս երաշխաւորել մարդուն: Մենք Քրիստոսին կը հաւատանք, մեր յոյսը անոր վրայ դրած ենք եւ անոր կը սպասենք: Նոյնը ըրին բոլոր սուրբերը, մեր նախնիքները եւ կ'ընեն հիմա հարազատ քրիստոնեաները:

Այս քրիստոնէական յոյսը չի հեռացներ հաւատացեալ մարդը կամ կինը իր առօրեայ կեանքէն եւ պարտականութիւններէն, այլ ընդ հակառակը՝ անոնց կը մղէ: Իսկական հաւատացեալները, որ սուրբ ալ հռչակուած են, մեծապէս օգնեցին աղքատին, ծերին, հիւանդին: Անոնք աշխատեցան երիտասարդներու դաստիարակութեամբ, հիմնեցին միաբանութիւններ, բացին դպրոցներ եւ կառուցեցին որբանոցներ եւ թերամներուն համար կեղրոններ: Յիշենք միայն Միխիթար աբբահայրը եւ անոր հիմնած Միխաբանութիւնը եւ գնահատենք անոնց վաստակը հայ մշակոյթի եւ գրականութեան վերելքին համար, ինչպէս նաեւ հայերէն լեզուի եւ ընդհանրապէս հայկաբանութեան զանազան մարզերուն մէջ:

Ուստի քոիստոնէական յոյսը ծնունդ կ'առնէ մեր հաւատքէն Աստուծոյ վրայ, որ է Սէր, ըստ սուրբ Աւետարանի խօսքին. «Աստուծ այնքա՞ն սիրեց աշխարհը՝ որ մինչեւ իսկ իր Միածին որդին տուաւ, որպէսզի ով որ հաւատայ անոր՝ չկորսուի, այլ ընդունի յաւիտենական կեանքը» (Յովհ 3,16): Անկէ կրնանք հետեւցնել որ այսօրուայ Եկեղեցիէն հեռացած մարդիկ չունին այս յոյսը եւ իրենց յաւիտենականութեան վրայ լրջօրէն չեն

մտածեր: Անոնք կը կարծեն թէ մահէն ետք ոչինչ կայ: Որքա՛ն խեղճ պէտք է ըլլան այս անձերը եւ անոնց կեանքը՝ ողորմելի, նոյնիսկ եթէ արտաքի-նով յայտնի չեն ըներ: Որովհետեւ Աստուծոյ հետ ըլլալը կամ ըլլալը նոյ-նը չէ: Որպէս հայր Աստուած նկատել՝ հաւատացեալին մեծ ապահովու-թիւն կը ներշնչէ եւ ներքին ուրախութիւն կու տայ: Իսկ ապրիլ իբր թէ Աստուած չկայ՝ յուսախաբութեան եւ տիբութեան կը տանի: Շատ են օրի-նակները մեր շուրջ, կը բաւէ հետեւիլ մարդոց տարբեր եւ տարբեր վիճակ-ներուն:

Սուրբ Պօղոս նորադարձ եփեսացիներուն կ'ըսէ: «Յիշեցէ՛ք, որ ատենօք դուք հեթանոս էիք, դուք առանց Քրիստոսի էիք, չունէիք ո՛չ յոյս եւ ո՛չ Աստուած այս աշխարհի վրայ» (Ծփ 2, 11-12): Այս խօսքը կը վերագրուի նաեւ մեր այօրուայ ժամանակներուն նոր հեթանոսներուն, այսինքն հաւատքը կորսնցողներուն: Իրօք, առանց Աստուծոյ, առանց հաւատքի Յի-սուսի սիրոյն վրայ՝ յոյսը գոյութիւն չունի, այլ միայն կայ յուսահատու-թիւն եւ բարոյալքում:

Յիսուս մարդացաւ, մեզ անհունօրէն սիրեց եւ ամէն ազգէ ու սերուն-դէ շատեր իր ետեւէն կանչեց շարունակելու համար իր սիրոյ առաքելու-թիւնը մարդկութեան մէջ: Ասոր համար ալ Յիսուս սուրբ Եկեղեցին հիմ-նեց եւ սուրբ խորհուրդները հաստատեց:

Ծննդեան տօնը մեր մէջ կ'արծարձէ նաեւ յոյսը Յիսուսի փառաւոր դարձին վրայ: Այս յոյսը անորոշ եւ պարապ բան մը չէ, այլ ապահովու-թիւն մըն է հիմնուած Յիսուսի խօստումի վրայ, որ մեզի պէս մարդ եղաւ, յարութիւն առաւ մեռեներէն եւ մեզի համար դարձաւ փրկութեան քա-րաժայուը: Ան մեզմէ կը ինդրէ որ մենք այս աշխարհին մէջ ապրինք զգաստութեամբ եւ արդարութեամբ, սպասելով անոր երանելի վերադար-ձին:

Մարդը միակ էակն է, որ ազատութիւն ունի ընդունելու կամ մերժելու Յիսուսը: Մարդը կարողութիւն ունի իր մէջ մարելու յոյսի բոցը եւ իր կեանքէն դուրս վտարելու Աստուած: Ասոր համար, Յիսուսը չի դադրիր մեր սրտի դուրսը զարնեիչ, որպէսպի իրեն բանանք եւ զինք ընդունինք մեր կեանքին մէջ: Այս է իմաստը Ծննդեան տօնի խորհուրդին, որ կը կատա-րենք ամէն տարի, հրաւիրելով Յիսուսը մտնելու մեր կեանքին եւ մեր սրտին մէջ: Ինչպէ՞ս ընել: Իր խօսքեղը միշտ յիշելով եւ սուրբ խորհուրդ-ները ընդունելով: Աստուած, որովհետեւ մեզ հայրական սիրով կը սիրէ, կը սպասէ մեզմէ որ մենք իրեն հանդէպ քայլ մը ընենք, մեր սիրալ իրեն բանանք, եւ իրմէ բնաւ չհեռանանք, համոզուած ըլլալով որ մենք իր սի-րեցեալ զաւակներն ենք: Բենեղիկառու ԺԶ. սրբազան քահանայապեաը կ'ըսէ: «Ամէն մարդ կոչուած է յուսալու եւ համապատասխանելու Աստու-

ծոյ կոչին: Որովհետեւ մարդուն սրտին մէջ գրուած է անջնջելի գիրով, որ Հայր Աստուածը կեանքն է եւ մենք ստեղծուած ենք յաւիտենական կեանքին համար»:

Մարդու սպասումին Աստուած պատասխանեց առաքելով իր Միածին որդին՝ Յիսուս Քրիստոսը, որ է յոյսին տուրքը: Աստուած գիտէ, թէ ով որ զինք կը մերժէ՝ տակաւին չէ ճանչցած Յիսուսին իսկական սէրը իրեն հանդէպ: Ասոր համար Աստուած համբերատար է այսպիսիներուն հետ եւ անոնց կը տրամադրէ յաւելեալ ժամանակ մը, որպէսզի իրեն դառնան եւ փրկուին: Հոս է քրիստոնեաներուս պարտականութիւնը մեզ շրջապատողներուն հանդէպ: Մեզի կ'իմայ մեր ապրումով անոնց փաստել, որ Յիսուսն է իրենց իսկական յոյսը եւ փրկութիւնը, եւ թելադրել սուրբ Աւետարանի բոլոր խօսքերուն անսայթաք հաւատալ: Զկայ ճշմարիտ քրիստոնեայ մը որ այս հարցին մէջ անտարբեր կրնայ մնալ: Զկայ հարազատ քրիստոնեայ մը որ իր պատասխանատուութենէն փախուստ ուզէ տալ: Օր մը, մեր թերացած պարտականութիւններուն մէջ Աստուծոյ հաշիւ պիտի տանք: Ամէն քրիստոնեայ կարող է փոխել իր փոքր աշխարհը, ինչպէս համոզուած հաւատացեալներ ըրին դարերու ընթացքին:

Թո՛ղ այս տարուան Ծննդեան տօնը վերանորոգէ մեր մէջ քրիստոնէական յոյսը եւ սիրոյ եռանդը, որպէսզի ըլլանք մեզ տեսնողներուն համար ուրիշ քրիստոսներ, եւ բոլորին ներշնչենք յոյս, խաղաղութիւն եւ համեռաշխութիւն:

Թո՛ղ Յիսուսին բերած ճշմարիտ խաղաղութիւնը տարածուի ամէնուրեք՝ մեր ընտանիքներուն մէջ, մեր հաստատութիւններուն մէջ՝ մայր Հայրենիքին, Արքախին եւ աշխարհի չորս ծագերուն:

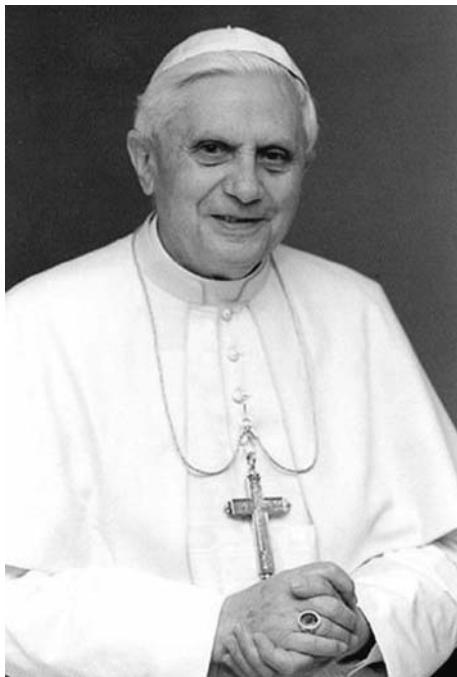
Թո՛ղ Աստուածամայրը մեզի օգնէ մեր նուիրական պաշտօնը լաւագոյնս կատարելու համար:

Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ:

Զեզի մեզի մեծ աւետիս:

* ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
Կաթողիկոս Պատրիարք
Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց

ԲԵԼԵԴԻԿՏՈՍ ԺԶ. ՍՐԲԱՉԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻՆ
ՊԱՏԳԱՄԸ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՈՂԴԱՄԻԶՈՑՆԵՐՈՒ
43-ՐԴ ՀԱՄԱՅՆԱՐՀԱՅԻՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

«Նոր
արհեստագիտութիւններ,
նոր յարաբերութիւններ.
յառաջացնել յարգանքի,
երկխօսութեան
եւ բարեկամութեան
մշակոյթ մը»

24 մայիս 2009

Սիրելի եղբայրներ եւ քոյրեր,
Առ ի նախապատրաստութիւն Ծնկերային հաղորդամիջոցներու համաշխարհային օրուան, կը փափաքին ծեզի ուղղել կարգ մը խորհրդածութիւններ այս տարուան բնաբանին առնչութեամբ՝ «Նոր արհեստագիտութիւն, նոր յարաբերութիւններ. յառաջացնել յարգանքի, երկխօսութեան եւ բարեկամութեան մշակոյթ մը»: Թուային նոր արհեստագիտութիւնները, իսկապէս հիմնական փոփոխու-

թիւններ կ'առաջացնեն հաղորդակցութեան ու մարդկային յարաբերութիւններու ընդունուած կաղապարներուն մէջ: Այս փոփոխութիւնները մասնաւորապէս զգալի են այն երիտասարդներուն մէջ, որոնք աճեցան ու հասակ առին այս նոր արհեստագիտութիւններուն հետ, եւ իրենք զիրենք հանգիստ կը զգան թուային աշխարհի նը մէջ, որ յաճախ խորք կը թուի մեզմէ անոնց, որոնք իբրև չափահասներ, հարկադրուած կ'ըլլան ի նորոյ հասկնալու եւ գնահատելու այն առիթները, որ թուային ճարտարագիտութիւնը կ'լնծայէ հաղորդամիջոցներուն: Կը գիտակցիմ «թուային սերունդի» նը գոյութեան, եւ այս տարուան պատգամիս մէջ, կ'ուզեմ այդ սերունդի անդամներուն հետ բաժնեկցիլ յատկապէս կարգ մը գաղափարներ այն արտասովոր ներուժին մասին, որ կրնան ներկայացնել նոր արհեստագիտութիւնները, եթէ գործածուին ի նպաստ մարդկային հասկացողութեան եւ միասնականութեան: Այս արհեստագիտութիւնները իսկապէս պարզեւներ են մարդկութեան. հետեւաբար, պէտք է ջանանք երաշխաւորել, որ անոնց շնորհած օգուտները ծառայեն բոլոր մարդոց եւ համայն մարդկային ընկերութեան, յատկապէս ամէնն կարիքաւորներուն ու տկարներուն:

Բջիջային հեռաձայններու ու համակարգիչներու մատչելիութիւնը, առաւել համացանցի ընդհանրացումն ու համերկրային հասանելիութիւնը, յառաջացուցած են հաղորդամիջոցներու ընդարձակ ծիր նը, որ կարելիութիւնը կ'ընծեռէ խօսքի ու պատկերի գրեթ անմիջական հաղորդակցութեան, որ կտրելով անծայրածիր տարածութիւններ, կը հասնի աշխարհի ամէնն մեկուսացած անկիւնները. սա անհաւանական բան մը պիտի թուէր քանի մը սերունդ առաջ: Յատկապէս երիտասարդները, յաջողեցան նոր հաղորդամիջոցներուն հսկայական տարողութիւնը գործածել ի նպաստ կապերու ամրապնդման եւ անհատներու ու հասարակութիւններու միջեւ հաղորդակցութեան եւ հասկացողութեան գոյացման: Անոնք այս միջոցներուն կը դիմեն կապի մէջ մտնելու համար իրենց ընկերներուն հանդիպելու նոր անձերու, ստեղծելու համար հասարակութիւններ ու ցանցեր, ստանալու համար տեղեկութիւններ ու լուրեր եւ բաժնեկցելու համար իրենց գաղափարներն ու տեսակետները ուրիշներու հետ: Բազմաթիւ առաւելութիւններ կը բխին հաղորդակցութեան այս նոր մշակոյթէն. ընտանիքներ կրնան կապի մէջ մնալ, նոյնիսկ եթէ իրարմէ շատ հեռու են, ուսանողներ եւ ուսումնասիոններ կրնան աւելի դիրին ու անմիջական հասանելիութիւն ունենալ վաւրագիրներու, աղբիւրներու եւ գիտական գիւտերու, հետեւաբար կրնան խմբովին աշխատիլ տարբեր վայրերու մէջ գտնուելով հանդերձ:

Աւելին. որոշ լրատուամիջոցներու ներգործելի բնոյթին շնորհիւ կրթութիւնն ու հաղորդակցութիւնը կը դառնան առաւել գործունակ նպաստելով ընկերային յառաջդիմութեան:

Մինչ նոր արհեստագիտութիւններուն զարգացման արագութիւնը վստահելիութեան ու գործնականութեան տեսակետու արդարութեան ապշեցուցիչ է, սակայն օգտագործողներուն կողմէ անոնց վայելած ժողովրդականութիւնը պէտք չէ զարմանալի թուի, որովհետեւ անոնք գոհացում կու տան հաղորդակցելու եւ իրարու հետ յարաբրութեան մէջ մտնելու մարդոց մէկ հիմնական փափաքին: Հաղորդակցելու ու բարեկամանալու այս ցանկութիւնը արմատացած է ներ մարդկային բնութեան մէջ, եւ կարելի չէ զայն աներկրայօրէն նկատել սոսկ անդրադարձ մը արհեստագիտական զարգացումներուն: Աստուածաշնչեան պատգամին լոյսին տակ, այդ փափաքը առաջնային կերպով պէտք է դիտուի որպէս Աստուծոյ հաղորդակցական ու միացնող սիրոյն մեր մասնակցութեան ցոլացումը. սէր՝ որ կ'ուզէ ամբողջ մարդկութիւնը մէկ ընտանիքի վերածել: Երբ կը զգանք, թէ մեր քայլերը կ'ուղղուին դէպի ուրիշ անձեր, երբ կ'ուզենք զանոնք աւելի ճանչնալ ու մենք զմեզ ծանօթացնել, կ'արձագանգենք Աստուծոյ կանչին, որ դրոշնուած է մեր բնութեան մէջ, իբրեւ արարածներ, ստեղծուած Աստուծոյ պատկերով ու ննանութեամբ, հաղորդկացութեան ու հաղորդութեան Աստուծոյ:

Կապուածութեան փափաքն ու հաղորդակցութեան բնագդը, որոնք այնքան բացայատ են ժամանակակից մշակոյթին մէջ, ըստ էութեան սեփական անձէն դուրս ելլելու եւ ուրիշներուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնելու մարդոց հիմնական եւ մնայուն հակումին արդիաշունչ արտայայտութիւններն են: Իրականութեան մէջ, երբ մենք կը բանանք ուրիշներուն, ամբողջապէս գոհացուցած կ'ուլլանք մեր ամենէն խորին կարիքները եւ կը դառնանք լիիրաւ մարդիկ: Իրականութեան մէջ, մեր Արարիչին կողմէ, մենք սահմանուած ենք սիրելու: Բնականաբար, չենք խօսիր ծանծաղ եւ մակերեսային յարաբերութիւններու մասին, այլ՝ ծշմարիտ սիրոյն մասին, որ Յիսուսի բարոյական ուսուցման կորիզն է. «Պիսի սիրես Տէր Աստուածդ, բոլոր սրտովկդ, բոլոր հոգովովկդ, բոլոր միտքովկդ, եւ բոլոր ոյժովկդ» եւ «պիսի սիրես եղբայրոյ քու անձիր պէս» (Մարկ 12,30-31): Այս լոյսին տակ, անդրադառնալով նոր արհեստագիտութիւններու առանձնայատկութիւններուն, անհրաժեշտ է կեդրոնանալ ոչ միայն անհատներու միջեւ շիմնան եզրերը ամրապնդելու անոնց անժխտելի կարողութեան վրայ, այլև ուշադրութիւն սեւեռելու է այդ հաղորդամիջոցներով շրջանառութեան մէջ դրուող նիւթերու որակին վրայ:

Կ'ուզեմ քաջալերել բարի կամեցողութեան տէր բոլոր անհատները, որոնք գործուն դերակատարութիւն ունին տակաւին զարգացող թուային հաղորդակցութեան միջավայրին մէջ, որպէսզի յանձնառու ըլլան յառաջացնելու յարգանքի, երկխօսութեան եւ բարեկամութեան մշակոյթ մը:

Ճետեւաբար անոնք, որոնք կը գործեն նոր լրատուամիջոցներու նիւթերու արտադրութեան ու տարածնան մարգին մէջ, պէտք է ջանան յարգելու մարդ անհատին արժանապատութիւնն ու արժեքը: Եթէ նոր արհեստագիտութիւնները անհատներու եւ ընկերութեան բարիքին ծառայութեան կոչուած են, ուստի զանոնք գործածողները պէտք է խուսափին տարածել խօսքեր եւ պատկերներ, որոնք անարգական են մարդոց հանդէպ, որոնք ատելութիւն եւ անհանդուրժողութիւն կը յառաջացնեն, որոնք կը ստորնացնեն մարդկային սեռայնութեան առաքինութիւնն ու ամօթխածութիւնը եւ կը շահագործեն տկար ու խոցելի անձերը:

Նոր արհեստագիտութիւնները նաեւ ճամբայ բացած են երկխօսութեան՝ տարբեր երկիրներու, մշակոյթներու եւ կրօնքներու պատկանող անհատներու միջեւ: Թուային նոր ասպարեզը, այսպէս կոչուած՝ cyberespace-ը, առիթ կ'ընծայէ, որ մարդիկ հանդիպին իրարու եւ ճանչնան մէկզմէկու արժեքներն ու աւանդութիւնները: Այսպիսի հանդիպումներ, եթէ արդիւնաբեր պիտի ըլլան, կը պահանջեն արտայայտութեան անկեղծ ու պատշաճ ձեւեր, ինչպէս նաեւ ուշադիր եւ յարգալիր ունկնդրութիւն: Երկխօսութիւնը պէտք է արմատաւորուի ճշմարտութեան իսկական ու փոխադարձ փնտռութով, եթէ պիտի իրազործէ իր նպատակը՝ աճ ապահովել փոխադարձ հասկացողութեամբ եւ հանդուրժողութեամբ: Կեանքը դէպքերու եւ փորձառութիւններու սոսկ յաջորդականութիւնը չէ. ան ճշմարիտին, բարիին ու գեղեցիկին փնտռութն է: Այս նպատակով է, որ մենք կ'ընենք մեր ընտրութիւնները, ասոր համար կը գործածենք մեր ազատութիւնը, եւ ասոնց՝ ճշմարիտին, բարիին ու գեղեցիկին մէջ կը գտնենք ուրախութիւն եւ երջանկութիւն: Սենք մեզի պէտք չէ թոյլատրենք խարուիլ անոնցմէ, որոնք մեզ կը համարեն սոսկ սպառողներ չտարբերակուած կարելիութիւններու շուկայի մը մէջ, ուր ընտրուածը կը դառնայ բարի, նորոյթը կը զաւթէ գեղեցկութիւնը, եւ ենթակայական փորձառութիւնը կը փոխարինէ ճշմարտութիւնը:

Բարեկամութիւն հասկացութիւնը վերջին քանի մը տարիներուն նորացած կարեւորութիւն մը ստացաւ նոր թուային ընկերային ցանցերու բառամբերքին մէջ: Այս գաղափարը մարդկային մշակոյթին ամէնէն ազնուական նուաճումն է: Մեր բարեկամութիւններուն մէջ եւ

անոնց միջոցով է, որ կ'աճինք ու կը զարգանանք իբրեւ մարդ արարածներ: Այս պատճառով, ծշմարիտ բարեկամութիւնը միշտ նկատուած է մարդկային փորձառութեան մեծագոյն բարիքներէն մին: Յետեւաբար, պէտք է զգուշ ըլլանք որ բարեկամութեան գաղափարն ու փորձառութիւնը երբեք չինաստագրկուին ու չթերագնահատուին: Ցաւալի պիտի ըլլայ, երբ օն-line բարեկամութիւնները շարունակելու եւ նորերը ստեղծելու մեր փափաքը իրագործուի ի գին մեր անձնական եւ անմիջական յարաբերութեամ մեր ընտանիքին ու հարազատներուն հետ, եւ անոնց, որոնց կը հանդիպինք մեր առօրեային մէջ՝ գործատեղին, դպրոցը, հանգիստի պահերուն: Եթէ virtuelle կապուածութեան փափաքը վերածուի մտասեւեռումի, ապա ան կը մեկուսացնէ ենթական ընկերային իսկական հաղորդակցութիւնէ, խանգարելով հանգիստի, լռութեան ու խորհրդածութեան ցարդ ընդունուած ձեւերը, որոնք կարեւոր են մարդկային առողջ զարգացումին համար:

Բարեկամութիւնը մարդկային հոյակապ բարիք մըն է, սակայն ան կը պարպուի իր հիմնական արժեքն, եթէ դառնայ ինքնանպատակ: Բարեկամներ պէտք է նեցուկ կենան իրարու ու քաջալերեն զիրար, որպէսզի զարգացնեն իրենց ձիրքերն ու տաղանդները, եւ զանոնք դնեն մարդկութեան ծառայութեան: Այս իմաստով, գոհացուցիչ է տեսնել նոր թուային ցանցերու յառաջացումը, որոնք ջատագով են միասնականութեան, խաղաղութեան, արդարութեան եւ մարդկային իրաւանց, եւ յարգանք ունին կեանքին եւ ստեղծագործութեան բարութեան համետք: Այս ցանցերը կրնան համագործակցութեան միջոցներ տրամադրել աշխարհագրական եւ մշակութային տարրեր իրավիճակներու մէջ գտնուող ժողովուրդներու միջեւ, կարելիութիւն ընձեռելով, որ անոնք խորացնեն հասարակաց մարդկութեան պատկանելու գիտակցութիւնը եւ ընդհանուր պատասխանատուութիւնը բոլորին բարիքին հանդէա: Յետեւաբար, պէտք է ջանալ որ թուային աշխարհը, որուն մէջ ննանատիպ ցանցեր կրնան գոյացուիլ, ըլլայ բոլորին կողմէ նատչելի աշխարի մը: Մարդկութեան ապագային համար ողբերգութիւն պիտի ըլլայ, եթէ հաղորդակցութեան նոր գործիքները, որոնք կը նպաստեն գիտելիքներու եւ տեղեկութիւններու աւելի արագ ու ազդու բաժնեկցումին, մատչելի չդառնան ամոնց, որոնք արդէն տնտեսապէս ու ընկերային մակարդակի վրայ լուսանցքի մէջ են, կամ եթէ անոնք աւելի խորացնէն անջրպետը աղքատներուն եւ նոր ցանցերուն միջեւ, որոնք կը զարգանան ի սպաս մարդկութեան եւ տեղեկութիւններու տարածումին :

Կը ցանկայի եզրափակել այս պատգամը, խօսքս անձամբ ուղղե-

լով յատկապէս կաթողիկէ հաւատացեալ երիտասարդներուն, քաջալերելու եւ յորդորելու զիրենքը, որ իրենց հաւատքի վկայութիւնը ներկայացնեն բուային աշխարհին մէջ: Սիրելի քոյրեր եւ եղբայրներ, կը խնդրեն ձեզմէ, որ գործէք հաղորդակցական ու տեղեկատուական այս նոր միջավայրին մէջ եւ ներմուծէք այնտեղ այն արժեքները, որոնց վրայ հիմնուած է ձեր կեանքը: Եկեղեցւոյ առաջին շրջանին, մեծ առաքեալները եւ անոնց աշակերտները տարածեցին Յիսուսի Բարի լուրը յունական եւ հռովմէական աշխարհէն ներս: Ինչպէս որ այն ժամանակ, արդիւնաբեր աւետարանացումը կը պահանջէր, որ ուշադիր մօտեցում ցուցաբերուի հեթանոս ժողովուրդներու մշակոյթին եւ սովորութիւններուն հանդէա, որպէսզի Աւետարանի ծշմարտութիւնը կարենար բափանցել անոնց հոգիներէն ու սիրտերէն ներս, այսօր ալ, Քրիստոսի աւետումը նոր արհեստագիտութիւններու աշխարհին մէջ կ'ենթադրէ, որ խորապէս ճանչնանք այս նոր աշխարհը եթէ կ'ուզենք որ արհեստագիտութիւնը բաւարար չափով ծառայէ մեր առաքելութեան: Այս թուային ցամաքանասը աւետարանացնելու պատասխանատուութիւնը պարտականութիւնն է այն երիտասարդներուն, որոնք գրեթէ ինքնարերաբար առնչակից են այս նոր հաղորդամիջոցներուն: Խանդավառութեամբ հոչակեցէք Աւետարանը ձեր սերնդակիցներուն: Դուք գիտէք անոնց վախերն ու իդձերը, անոնց ծգտումներն ու անոնց յուսախարութիւնները. մեծագոյն պարգեւը, որ կրնաք նուիրել անոնց, իրենց հետ բաժնեկցիլն է «Բարի լուր»-ը այն Աստօնյ՝ որ մարդացաւ, չարչարուեցաւ, մեռաւ եւ յարութիւն առաւ բոլոր մարդոց փրկութեան համար: Մարդկային սիրտը կը տենչայ աշխարհ մը, ուր սէրը տենական է, ուր ձիրքերը անանձնական են, ուր միութիւն կը կերտուի, ուր ազատութիւնը իր իմաստը կը գտնէ ծշմարտութեան մէջ եւ ինքնութիւնը ի յայտ կու գայ յարգալիր հաղորդութեան մը մէջ: Մեր հաւատքը կրնայ արձագանգել այս ակնկալութիւններուն. եղէք անոր բանքերները: Պապը ձեզի հետ է իր աղօթքներով ու իր օրհնութեամբ:

Վատիկան, 24 յունուար 2009,
սուրբ Ֆրանսիս տղ Սալի տօնին
ԲԵՆԵԹԻԿՈՆ ԺԶ.
Ֆրանչեսքոս Սալեզացի տօնին

... ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ԹՇՆԱՄԻՆ ՅԱՂԹԱԿԱՆ Է

Այլաղաւան եւ այլանդակ ցեղ մը գործեց ոճիրը, դարուս մեծագոյն ոճիրը:

Այն ոճիրին մէջ իրենց դերը ունէին արիւնապաշտութիւնը, նիւթապաշտութիւնը, ազգամոլութիւնը, մենատիրական քաղաքական ծրագիրները:

Թիրախը այն ոճիրին՝ Քրիստոս եւ իր կրօնը, Քրիստոս եւ իր խաչը, Քրիստոս եւ իր բարոյականը:

Զոհը այն ոճիրին՝ հայը, որ իբրեւ առաջին ազգ՝ ազգերու մէջ, 301 թուին պետականօրէն ընդգրկեց Քրիստոսի կրօնը, խաչը, բարոյականը:

Ու այն արժէքներու ընդմէջէն կառուցեց տաճար ու վանք, կերտեց պետութիւն ու մշակոյթ, ստեղծեց իր սեփական գիրն ու լեզուն:

Մարդակեր գազանը մարդը իր մահասփիւռ ատելութիւնը գործադրեց ահա՝ լուսաւոր հայ ազգին վրայ, լուսաւոր կարծեցեալ դարու մը:

Եթէ երէկի քրիստոնեայ պետութիւնները այնքան քրիստոնեայ ըլլային, որքան մարդակեր գազան մարդը այլաղաւան էր, եթէ քրիստոնեաները հետեւէին Քրիստոսի պատուէրին սիրոյ, որքան մարդակեր գազան մարդը կը հետեւէր իր այլաղաւան հիմնադրին պարտադրած ատելութեան, այդ այլանդակ ցեղը ոտք պիտի չկոխէր արեւմուտք, ու պիտի չաղձէր արեւմուտքի մշակոյթը ու բարքերը:

Բայց աւաղ, քրիստոնեաները զիրար ատելով, զիրար բգկտելով, մարդակեր գազան մարդուն ձեռք երկարեցին, թիկունք ու զօրավիր եղան, ու ան կրցաւ իր սահմանները ընդլայնել, եւ դնել հայուն վրայ իր թաթը գազանային:

Արդէն դարերով այն հրէշ ցեղը կեղեքեր էր հայը, թալաներ էր անոր հարստութիւնը:

Պատեհ առիթին կը սպասէր մարդակեր գազան մարդը արմատուստ ջարդելու հայր, թողլով նմոյշ մը միայն թանգարանային:

«Եթէ համաշխարհային պատերազմէն դուրս գանք յաղթական -էն-վեր-թալասաթի խօսքերն են ասոնք- ոչ ոք պիտի համարձակի հաշիւ պահանջելու մեզմէ: Եթէ դուրս գանք պարտուած, հայ ազգը արդէն պիտի չունենայ գոյութիւն»:

Ինչ չէք ապասեր մարդակեր գազան մարդէն, որ կուրցած քաղաքական ու կրօնական ատելութեամբ, ըսած է «Հայերու հանդէպ գութ ունենալլ ոճիր է աններելի»:

Չեմ ուզեր նկարագրել այն տանջանքները, այն տառապանքները, այն մահերը, որ հայ մարդը ապրեցաւ, ինայելու համար եւ ձեզի եւ ինծի, որովհետեւ ի տես այդ ահաւոր ջարդին, սպանդին, արիւն-արցունքին, ցերեկը արեգակը սարսուաց, գիշերը աստղերը լացին:

Պարզապէս ըսեմ, ամբողջ աշխարհ մը, հայ աշխարհ մը չէն, մշակուած, փարթամ, հարուստ, յանկարծ ամայացաւ, համատարած գերեզմանի փոխուեցաւ:

Պատմական վաւերաթուղթեր կան, որոնք կ'ապացուցեն, թէ հայերը կրնային փրկութիւն մէկ պայմանով, եթէ դրժէին իրենց Քրիստոսը ու կրօնը, եթէ ծախէին իրենց խիղճը ու պատիւը, եթէ ուրանային իրենց ազգը ու պատմութիւնը, եթէ մոռնային իրենց գիրն ու լեզուն:

Եւ սակայն, չծախսեցին, չդրժեցին, չուրացան, չմոռցան ու մնացին ժայռարմատ՝ իրենց համոզումներուն վրայ, միս ու արիւն դարձած:

Ու նահատակուեցան:

Բայց հարցում մը անկեղծ ու սրտբաց:

Ո՞վ յաղթեց, եւ ո՞վ պարտուեցաւ:

Թէեւ ձեր ակնարկները կը հաստատեն այս պահուն, թէ պարտուողը մարդակեր գազան մարդն է, ու հայը՝ յաղթականը:

Արդեօք թշնամին ալ չեղաւ յաղթական:

Թշնամին, որ ուզեց հայ լեզուները պոկել, որովհետեւ հայերէն կը խօսէին,

Հայ բազուկները փշրել, որովհետեւ կը խաչակնքէին,

Հայ ընտանեկան բոյնը քանդել, որովհետեւ հոն կը տիրէր Քրիստոսի մաքուր բարոյականը,

Հայ եկեղեցիները ու տաճարները հրկիպել, որովհետեւ Քրիստոսի հաւատքը ու սէրը կը քարոզուէին:

Խտացուած նախադասութեամբ՝

Թշնամին, որ ուզեց հայութիւնը խաւարի դարուն ետ մղել, չեղա՞ւ յաղթական:

Պատասխանը այս բոլորին, կրնաք դուք տալ, հարկ է որ դուք տաք:

Այո, ձեր կրօնական կեանքն, ձեր ընտանեկան բոյնէն, ձեր լեզուն, ձեր ազգային գիտակցութենէն կախում ունի թշնամին յաղթութիւնը կամ պարտութիւնը:

Թշնամին մեր հողերուն տէրն է տակաւին, մեր եկեղեցիները ու տաճարները մզկիթի վերածած է, եթէ մեր պահանջատիրական ոգին սպաննենք, մեր սրբազան դատը ծախենք չի հաշիւներու համար,- թշնամին յաղթական է:

Թշնամին, երբ տեսնէ, թէ հայերէնը պոկուած է հայ շուրթերէն ու Մեսրոպի ալեհեր լեզուն չի մանկանար մանկան շուրթերուն,- թշնամին յաղթական է:

Երբ հայ գիրը կը գործածուի հայը նախատելու, հայը վարկաբեկելու, հայու հաւատքը ծաղրելու, անկրօնութիւնը քաջալերելու,- թշնամին յաղթական է:

Երբ հայը հայուն յաջողութեան չի խնդակցիր, հայուն տառապանքը չի կիսեր, հայուն արցունքը չի չորցներ, հայը հայուն արիւնը կը խմէ,- թշնամին յաղթական է:

Աւելին, ու տակաւին ցաւալին. թշնամին պիտի քրքջայ, ծիծաղի մեր ճառերուն, մեր քարոզներուն վրայ, երբ համոզուի, թէ իրապէս յաղթական է ոչ թէ անոնցմով որ ջարդեց, սպաննեց, այլ անոնցմով՝ որոնք կ'ապրին, բայց կ'ապրին այնպէս՝ ինչպէս թշնամին կ'ուզէ որ ապրին. իբր օտար, խորթ, անտարբեր հայ դատին, հայ մշակոյթին, հայ լեզուին ու հեռու Աստուծմէ, կրօնէ, հաւատքէ:

Օհ, մեզի համար ամէն օր սգատօն է, ամէն օր ապրիլ 24 է, որովհետեւ թշնամին յաղթական է:

ՎԱՐԴԱՆ ԶՈՐԵՆՅ

ՀԱՅՐ ՄԵՍՐՈՊ ՃՈՒՐԵԱՆԻ ՅՈԴՈՒԱԾՆԵՐԸ «ԱԻԵՏԻՔ» ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻՆ ՄԵԶ

Շառաւիղը ճշմարիտ վարդապետներու, աշակերտը Սահակ-Մեսրոպ-եան դպրոցի, բազմակողմանի գիտելիքներով օժտուած հայր Մեսրոպ ծ. վ. Ճուրեանը, փառք ու պատիւ է Զմմառու միաբանութեան: Ան մեզ թողուց ու գնաց միանալու արժանաւոր գունդին հայոց դպիրներուն, որոնք մեղուածան ու տքնածան աշխատանքով գրական մեծ ժառանգութիւն թողած են, եւ երկինքի մէջ՝ փառքով պսակուած: Երկրաւոր կեանքը ոչինչ համարելով ձգտեցան միմիայն երկնայինին, հոգեւորին եւ յաւերժական արժքներուն: Բանանք «Աւետիք»-ը, 1983-էն սկսեալ հրաշալի գրութիւններով ողողուած էջեր պիտի տեսնենք, գրական, աստուածաբանական, ծիսական, ընկերային եւ բազմապիսի այլ նիւթերով հարուստ յօդուածներ. ոեւէ ընթերցող պիտի բացագանչէ. «Վարձքդ կատար, վաստակաւո՛ր վարդապետ»: Ոսկեղէն գրիչով, վանականի խորագնին հոգիով եւ հոեսորի միաքով դրոշմուած ներշնչող խօսքերու գանձարան է իսկապէս հայր Մեսրոպ Ճուրեանի դիւանը: Թող անմահանայ իր պանծալի անունը եւ Զմմառու միաբաններուն բարի օրինակ դառնայ: Մտնենք անոր աշխարհը եւ ըմբոշինենք զայն ամբողջովին:

Ա) Աստուածաշնչական

1. «Աստուածաշունչին ընթերցումը հայ ծէսին մէջ», (1997' էջ 191 եւ էջ 392, 1998' էջ 229-231, 1999' էջ 93):

Բ) Դաւանաբանական

1. «Կը հաւատանք մեռեալներուն յարութեան եւ յաւիտենական կեանքին», (1997' էջ 93),
2. «Հայր ամենակալ, արարիչ երկինքի եւ երկրի», (1986' էջ 426),

3. «Կը հաւատանք մեռեալներուն յարութեան», (1995՝ էջ 8),
4. «Հաւատամք»ի բացատրութիւն», (1988՝ էջ 20),
5. «Կը հաւատանք Աստուծոյ որդիին», (1987՝ էջ 328),
6. «Բացատրութիւն հաւատքի հանգանակին», (1987՝ էջ 45),
7. «Կը հաւատանք մեռելներուն յարութեան եւ յաւիտենական կեանքին», (1997՝ էջ 41),
8. «Հաւատքի հանգանակը կամ բացատրութիւն «Հաւատամքի» (1985՝ էջ 473),
9. «Ծնունդ՝ խոստումն ու ժամկէտը» (1986՝ էջ 438),
10. «Հաւատքի հանգանակը» (1986՝ էջ 165),
11. «Հաւատքի հանգանակը» (1986՝ էջ 37):

Գ) Թարգմանական

- 1 «Հայր մերը. մեկնութիւն Տիրոջ աղօթքին ըստ Յովհաննէս Պողոս Բ.-ի», (1985՝ էջ 349),
  2. «Թող գայ արքայութիւնդ», (1996՝ էջ 237),
  3. «Մինչ կու գայ երրորդ հազարամեան» (1988՝ էջ 200),
  4. «Տիրոջ Հոգին թուղթ քահանաներուն» (1988՝ էջ 242),
  5. «Յովհաննէս Պողոս Բ.-ի նամակը ընտանիքներուն» (1994՝ էջ 190),
  6. «Սիւնհողոսական միջամտութիւններ» «Պատգամը Սիւնհողոսին», (1996՝ էջ 88),
  7. «Յովհաննէս Պողոս Բ. կը բացատրէ Հայր մերը» (1986՝ էջ 234)
  8. «Սաղմոս 41» (1986՝ էջ 426),
  9. «Յովհաննէս Պողոս Բ. կը խորհրդածէ Հայր մերը» (1987՝ էջ 6)
  10. «Սաղմոս 117» (1987՝ էջ 30),
  11. «Յովհաննէս Պողոս Բ.-ի «Հայր մեր»-ի մեկնութիւն» (1985՝ էջ 473)
  12. «Առաքելական Յորդոր Յովհաննէս Բ. քահանայապետի կոչումներու օրուան առթիւ» (1984՝ էջ 129),
  13. «Սրբութիւնը կը ծնի Աստուծմէ» (1986՝ էջ 125),
  14. «Մեկնաբանութիւն Տէլունական աղօթքի, «Հայր մեր որ յերկինս» (1986՝ էջ 6),
  15. «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի խորհրդածութիւնները երանութիւններուն մասին» (2001՝ էջ 54),
  16. «Աղօթք՝ երբ մէկը որոգայթի մէջ կ'իյնայ» (2001՝ էջ 60):

Դ) Եկեղեցական

1. «Սեմինար եւ ծրագիր մեծ նորընծայարանի մը բացումին» (1985՝ էջ 234),

2. «Սիւնհողոսը Լիբանանի համար» (1996՝ էջ 72),
3. «Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ եպիսկոպոսներու եւ քահանաներու առաջին համաժողովը» (1996՝ էջ 407),
4. «Խոստումնալից Սիւնհողոսը Լիբանանի համար» (1995՝ էջ 516),
5. «Հ. Վարդան Քեշիշեանի եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը» (2001՝ էջ 364),
6. «Երանելի նահատակ իգնատիոս Մալոյեան արքեպիսկոպոսը» (2001՝ էջ 433),
7. «Միւռունօրհնէք» (2001՝ էջ 472),
8. «Խորհրդածութիւններ» (1999՝ էջ 369),
9. «Յաւիտենական հանգիստ երջ. Գարեգին Ա. Ամենայն հայոց կաթողիկոսին» (1999՝ էջ 290),
10. «Ուխտագնացութիւն Դէպի Հայաստան եւ Վրաստան. Հանդիսութիւններ Սուլիկիս եւ Ախալցիս. հանդիսութիւններ Արեւիկ, Փանիկ եւ Գիւմրի» (1996՝ էջ 217),
11. «Յաւիտենական Հանգիստ Հ. Յովսէփ Լեւոնեանին» (2002՝ էջ 128),
12. «Հանդիսութիւն Երանելի իգնատիոս Մալոյեանի երանացման Ա. տարեդարձին» (2002՝ էջ 463):

Ե) Ընկերային

1. «Հարցերն ու յոյսը աշխարհի, ասպարէզ կը կարդան»,
2. «Հնկերային եւ բարոյական հարցեր» (1985՝ էջ 373),
3. «Յուսալից ոգեկոչում» (1985՝ էջ 62),
4. «Հայոց ցեղասպանութեան մասին» (1985՝ էջ 92),
5. «Յեղասպանութեան Հարցեր» (1985՝ էջ 118),
6. «Տէր, կեցո դու գհայ» (1985՝ էջ 148),
7. «Երախտագէտ երախտապարտ սրտով» (1985՝ էջ 152),
8. «Ամէն հայ մունետիկ է նահատակներուն եւ Հայ ժողովուրդին արդար դատին» (1998՝ էջ 92),
9. «Հայրենիքը սուդի մէջ» (1999՝ էջ 505),
10. «Կեանք եւ մահ ըստ կամի կամ էօթանազիա» (1985՝ էջ 486),
11. «Ապրիլեան խորհրդածութիւններ» (1986՝ էջ 66):

Զ) Խմբագրական

1. «Վերափոխումն ամենասրբուհի Մարիամ Աստուածամօր», (2002՝ էջ 48),
2. «Զի Աստուած ընդ մեզ է» (1984՝ էջ 3),
3. «Պալիոն նշանակ հաղորդութեան» (1984՝ էջ 249),

4. «Խաղաղութիւնը անկարելի նպատակ» (1986՝ էջ 233),
5. «Այսօր ծնաւ ձեզի փրկիչը որ օծեալ Տէրն է» (1993՝ էջ 1),
6. «Սէրդ սիրով խոնարհեցաւ» (1994՝ էջ 287),
7. «Մեծ ուրախութիւն մը կ'աւետեմ ձեզի» (1986՝ էջ 393),
8. «Ես եմ յարութիւն եւ կեանք» (1988՝ էջ 3),
9. «Ուրախ լեր, Մարիամ Սուրբ Աստուածածին, օրհնութեամբ գքեղ մեծացուցանեմք» (1988՝ թիւ 4-9 էջ 111),
10. «Հովուական այցելութիւնը, դէպքը եւ եկեղեցական նշանակութիւնը» (1986՝ թիւ 4-5 էջ 121):

Է) Ծիսական

1. «Ճօնն Քրիստոսի Համբարձումին» (2002՝ էջ 174),
2. «Գոհութեան խորհուրդը ըստ հայ ծէսի» (2002՝ էջ 462),
3. «Ժամանակը սրբացած» (1985՝ էջ 313),
4. «Սաղմոսներու աշխարհաբար թարգմանութիւնը» (1985՝ էջ 400),
5. «Ննջումն կամ վերափոխումն Աստուածածինի» (1984՝ էջ 268),
6. «Ծիսական տարրոյն հսկումները կամ ճրագալոցները» (1994՝ էջ 23),
7. «Սուրբ Հոգին եկեղեցւոյ ծէսին մէջ» (1988՝ էջ 415),
8. «Խորհուրդ Գոհութեան» (1998՝ էջ 443),
9. «Ծնունդ եւ աւանդութիւններն Աւետման տօնին» (1997՝ էջ 49),
10. «Ծնունդ սուրբ Աստուածածնի» (1997՝ էջ 77),
11. «Տեառնլողաւած» (1987՝ էջ 9),
12. «Օր մեռելոց» (1995՝ էջ 15),
13. «Ճօնական հանգրուանները ծիսական տարրուայ» (1995՝ էջ 161),
14. «Ննջումն ու վերափոխումը ամենասրբուհի Աստուածածօր» (2001՝ էջ 334),
15. «Հայ եկեղեցւոյ ծիսական աւանդութիւնները. Գոհութեան խորհուրդը ըստ հայ ծէսին» (1999՝ էջ 462),
16. «Ծննդեան տօնն Մարիամ Աստուածածինի» (1999՝ էջ 474),
17. «Խորհուրդն գոհութեան» (1999՝ էջ 85),
18. «Հայ եկեղեցւոյ ծիսական աւանդութիւնները» (1999՝ էջ 198),
19. «Ծիսական տարիի զարգացում եւ տօնական օրեր» (1984՝ էջ 387),
20. «Օծումն հիւանդներուն» (2005՝ էջ 11),
21. «Օծումն ծանր հիւանդ հաւատացեալներուն» (2005՝ էջ 117),
22. «Աւագ շաբաթ» (2002՝ էջ 11),
23. «Խորհուրդ գոհութեան - գլ. բ.-» (2002՝ էջ 353),
24. «Գոհութեան խորհուրդը» (2001՝ էջ 84),
25. «Ծիսակատարութիւն Աստուծոյ խօսքին» (2005՝ էջ 237),

- 26 «Դրոշմի խորհուրդը» (2004՝ էջ 303),
27. «Ծիսագիտութիւնը, ընդհանուր ներմուծում», (2003՝ էջ 47),
28. «Տօն Աւետման» (2003՝ էջ 90),
29. «Պաշտամունք եւ հաւատացեալներու հասարակութիւն» (1984՝ էջ 145),
30. «Յոբելինական առաջին ուխտագնացութիւնը դէպի Հռոմ» (2001՝ էջ 19),
31. «Աղօթք առ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» (2001՝ էջ 62):

Բ) Քարոզներ

1. «Երրորդ օրը յարուցեալ» (1985՝ էջ 3),
2. «Հովանիին տակ պատուական եւ սուրբ Խաչիդ» (1984՝ էջ 249),
3. «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց. Օրհնեալ է յարութիւնը Քրիստոսի» (1998՝ էջ 9),
4. «Որդիք մարդկան օրհնեցէք զի վասն մեր մարմնացաւ» (1998՝ էջ 409),
5. «Անժառամ ծաղիկ, անդատապարտ շառաւիդ» (1998՝ էջ 185),
6. «Ելաւ երկինքն նստաւ Հօր աջ կողմը»,
7. «Մենք տեսանք անոր փառքը» (1997՝ էջ 26),
8. «Որդիք մարդկան օրհնեցէք, որովհետեւ մեզի համար մարմնացաւ» (1996՝ էջ 303),
9. «Քրիստոս որդի Աստուծոյ յնծութեամբ պիտի տօնենք սուրբ ծնունդը» (2001՝ էջ 252),
10. «Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց. Ալէլուիա» (2000՝ էջ 50),
11. «Բանն մարմին եղաւ եւ բնակեցաւ մեր մէջ» (2000՝ էջ 192),
12. «Փառք քու հրաշափառ յարութեանդ Տէր» (2002՝ էջ 5),
13. «Ես իսկ եմ յարութիւն եւ կեանք (Յովհ.11, 25)» (2003՝ էջ 3),
14. «Փառք հրաշափառ սուրբ Յարութեանդ, Տէր» (2001՝ էջ 6),

Ը) Հայրաբանական

1. «Արդարն հոգիով, բանիւ ճշմարիտ սուրբ Գրիգոր», (1985՝ էջ 208)
2. «Սուրբ Գրիգոր Պարթեւ մեր անմոռանալի լուսաւորիչը», (2000՝ էջ 194)
3. «Մեծն Ներսէս Պարթեւ կաթողիկոս (353-373)», (2004՝ էջ 69)

Ժ) Պատմական

1. «Համառօտ տեսութիւն Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ պատմութեան» (2002՝ էջ 183),
2. «Հայ կաթողիկէ եկեղեցին Հայստանի եւ Վրաստանի մէջ» (1992՝ էջ 18),

3. «Վերածնունդը Հայ կաթողիկէ հասարակութեան եւ հաստատութիւնը վերանորոգ պատրիարքութեան» (1993՝ էջ 10),
4. «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի մասունքին փոխադրութիւնը աթոռանիստ եկեղեցի» (2001՝ էջ 293),
5. «Ակիզբ Հայ կաթողիկէ նուիրապետութեան եւ կազմակերպութեան փորձեր», (1984՝ էջ 60),
6. «Յովկաննէս Պօղոս Բ.-ի այցը Լիբանանի ժողովուրդին» (1997՝ էջ 269),
7. «Կաթողիկէ հայոց համայնապատկերը Կովկասի եւ Ռուսիոյ մէջ» (1994՝ էջ 169),
8. «Պատմական ակնարկ. Մանճաքի եւ Քեսապի հարցը» (1995՝ էջ 400),
9. «Ուխտագնացութիւն դէպի անծայրածիր շիրիմն իմ ժողովուրդին» (1995՝ էջ 268),
10. «Իգնատիոս ալք. Մալոյեան՝ երանելի վկան Քրիստոսի» (2001՝ էջ 436),
11. «Զմմառու Տիրամօր վանքին հիմնարկութեան 250 ամեակ» (1999՝ էջ 44),
12. «Հայ կաթողիկէ եկեղեցին Հայաստանի եւ Վրաստանի մէջ» (1996՝ էջ 228),
13. «Ծնունդը Հայ Եկեղեցւոյ եւ անոր ծնունդին կապուած աւանդութիւնները» (2001՝ էջ 101),
14. «Մեծ Հայքի եպիսկոպոսապետին ընտրութիւնը Դ. դարուն» (2001՝ էջ 144),
15. «Մեծ Հայքի եպիսկոպոսական իրաւասական դիրքը Դ. դարուն» (2001՝ էջ 149),
16. «Նախագրիգորեան քրիստոնէութիւնն Հայաստանի մէջ» (2004՝ էջ 151),
17. «Հայ կաթողիկէներու երթն դէպի հաստատութիւնը կաթողիկոսական» (2002՝ էջ 330),
18. «Պատմութիւն մեր կաթողիկոսութեան հաստատութեան նախընթաց շրջանին» (2003՝ էջ 67):

ԺԱ) Զատագովական

1. «Յոբելեան 1700 ամեակին՝ երթ դէպի նոր Արշալոյս մը» (2001՝ էջ 266),
2. «Եկեղեցւոյ ճանապարհին վրայ՝ մեր սուրբ թարգմանիչներուն հետ» (1994՝ էջ 326),
3. «Մենք ահսանք անոր փառքը» (1997՝ էջ 26),

4. «Հայրապետական խոստումնալից բնաբանը. «Արդարութիւն եւ խաղաղութիւն» (1996՝ էջ 380),
5. «Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. կաթողիկոսը անմռանալի բարերար Քեսապի» (1995՝ էջ 184),
6. «Գովերգութիւններն սուրբ Գրիգորի» (2001՝ էջ 277):

ԺԲ) Վարդապետական

1. «Ննջումն ու վերափոխումն Ամենասրբուհի Աստուածամօր» (2001՝ էջ 334),
  2. «Մնաւ կատարելապէս սուրբ Կոյս Մարիամէն» (1994՝ էջ 295),
  3. «Յիսուս Երրորդ օրը յարեաւ» (1994՝ էջ 10),
  4. «Սուրբ Հոգին՝ Հուր սրբիչ» (1998՝ էջ 16),
  5. «Վերափոխումն Աստուածածնի» (1997՝ էջ 189),
  6. «Աստուածածինը ծիսական եւ տոհմային մեր մատենագրութեան մէջ» (1994՝ էջ 139),
  7. «Յօդէր արտօսր ցաւագին մայր տեառն որ կայր մերձ առ Խաչին», (1999՝ էջ 33),
  8. «Կոյս ամենասուրբ եւ անարատ» (1984՝ էջ 436),
  9. «Ննջումն ու վերափոխումն Աստուածածնի» (1996՝ էջ 146),
  10. «Մարիամ յանդիման ծննդեան սուրբ խորհուրդին» (2003՝ էջ 213),
  11. «Փառք հրաշափառ սուրբ յարութեանդ, տէր» (2001՝ էջ 6),
  12. «Աւետում» (1985՝ էջ 34),
  13. «Մարիամ միջնորդ եւ բարեխօս» (2002՝ էջ 418):

ԺԳ) Յորդորական

1. «Քրիստոս որդի Աստուծոյ ցնծութեամբ պիտի տօնենք Սուրբ ծնունդը» (2001՝ էջ 252),
  2. «Անհրաժեշտ վերադարձը» (1984՝ էջ 33),
  3. «Միասնականութենէ դէպի հաշտութիւն եւ խաղաղութիւն» (1984՝ էջ 117),
  4. «Դէպի 1700-ամեակ՝ յոբելեանն Հայոց դարձի» (1998՝ էջ 202),
  5. «Քրիստոնեաներուն աղօթքը» (1986՝ էջ 457),
  6. «Հայունիքը սուրգի մէջ» (2002՝ էջ 505),
  7. «Պահէ՛ գեղեցիկ աւանդը» (1985՝ էջ 378),
  8. «Գովաբանեցէք անճառելի ծնունդն Փրկչին» (2002՝ էջ 316):

ԺԴ) Յորելենական

1. «70-ամեակ Անարատ յղութեան միաբանութեան Հոփիսիմեանց

- վարժարանի» (1999՝ էջ 507),
2. «Երջ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան կաթողիկոսին ծննդեան հարիւրամեակ» (1996՝ էջ 19),
3. «Երջ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան կաթողիկոսին ծննդեան հարիւրամեակ» (1996՝ էջ 33),
4. «Ճանապարհորդութիւն դէպի զոյգ յոբելեաններ» (1996՝ էջ 54),
5. «Շնորհազարդ հայրապետը Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան՝ ծննդեան հարիւրամեակին առիթով» (1995՝ էջ 52),
6. «Սուրբ Հոգին՝ Հուր սրբիչ» (1998՝ էջ 16),
7. «Ճանապարհորդութիւն դէպի զոյգ յոբելեանները 2000 եւ 2001 թուականներուն» (1996՝ էջ 347),
8. «Փակում Յոբելենական հանդիսութեան երջ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան կաթողիկոսին ծննդեան հարիւրամեակին» (1996՝ էջ 398),
9. «Յոբելենական սուրբ Պատարագ Արհ. Անդրէաս Եպիս. Պետողեանի» (1996՝ էջ 424),
10. «Յովհաննէս Պօղոս Բ. պապին քահանայութեան 50ամեայ» (1996՝ էջ 421),
11. «Բացում Երջ. Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճանեան կաթողիկոսին յիշատակարանին» (1995՝ էջ 403),
12. «Յոբելեանն 1700ամեակին՝ Երթ դէպի նոր արշալոյս մը» (2001՝ էջ 206),
13. «2000-ի Յոբելենական տարին» (2000՝ էջ 24),
14. «Հաւատքով Երթն դէպի յոբելեանն 2001-ին» (2000՝ էջ 29),
15. «Յոբելեանն՝ Երթ դէպի Աստուած» (1999՝ էջ 364),
16. «Ճանապարհորդութիւն դէպի Յոբելեաններն 2000 եւ 2001 տարիներուն» (1999՝ էջ 188),
17. «Եկաւ տարին հոգեւոր ուրախութեան» (2001 թիւ 1-4 էջ 14):

ԺԵ) Մարեմբանական

1. «Վերափոխումն Աստուածածնի» (1997՝ էջ 189),
2. «Աստուածինը ծիսական եւ տոհմային մեր մատենագրութեան մէջ» (1994՝ էջ 139),
3. «Յօլէր արտօսը ցաւագին մայր Տեառն որ կայր մերձ առ խաչին» (1999՝ էջ 33),
4. «Կոյս ամենասուրբ եւ անարատ» (1984՝ էջ 436),
5. «Ննջումն ու վերափոխումն Աստուածածնի» (1996՝ էջ 146),
6. «Մարիամ յանդիման ծննդեան սուրբ խորհուրդին» (2003՝ էջ 213),
7. «Աւետում» (1985՝ էջ 34),

8. «Մարիամ միջնորդ եւ բարեխօս» (2002՝ էջ 418),
9. «Մարիամ՝ Աստուածածին» (1988՝ էջ 230),
10. «Աստուածածին՝ պատճառ մեր ուրախութեան» (1988՝ էջ 292),
11. «Ամենասուրբ Աստուածածին, կոյս անարատուհի» (1988՝ էջ 298):

ԺԶ) Զանազանք

1. Գրախօսական (2002՝ էջ 121),
2. «Գաղափար մը մարդուն մասին» (1985՝ էջ 232),
3. «Խորհրդածութիւններ» (2002՝ էջ 369),
4. «Լոռութիւնը մեր Աստուծոյ» (1985՝ էջ 227),
5. «Սուրբ Հոգիին»
6. «Ազօթք առ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» (2001՝ էջ 62),
7. «1985ը՝ համաշխարհային տարի երիտասարդութեան. խորհրդածութիւններ երիտասարդներուն համար» (1985՝ էջ 212),
8. «Համաշխարհային 12-րդ օրերը երիտասարդութեան» (1997՝ էջ 455):

Կազմեց՝ ՀԱՅՐ ՄՈՎՍԵՍ ՎՐԴ. ՏՕՆԱՆԵԱՆ

ՀԱՅԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԵԶ

Հռոմահայերու ուխտագնացութիւնը հայոց սուրբ Գրիգոր եկեղեցին նափոլի մէջ:

Կիրակի, 13 դեկտեմբեր 2009-ին, Հռոմահայերը ուխտագնացութեան գացին նափոլի, յատկապէս հայ ազգի Լուսաւորիչին՝ սուրբ Գրիգորի նուրբուած եկեղեցին, ուր աւանդութեան համաձայն, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի գանկը կը գտնուի, եւ ճիշդ այս պատճառով եկեղեցին ու անոր կից գտնուող վանքն ու փողոցը կոչուած են մեր Լուսաւորիչին անունով, «սուրբ Գրիգոր հայը» անունով:

Հայ ժողովուրդի քրիստոնէացման 1700-ամեակին առիթով երջանկայիշատակ Յողոս Բ. հայասէր քահանայապեաը, սուրբ Էջմիածնի Ամենայն հայոց կաթողիկոսութեան, բաժին մը՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան ու նաեւ բաժին մըն ալ՝ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց պատրիարքութեան:

Հռոմի Հայ համայքի խորհուրդի՝ «Զարթօնք» յանձնախումբը կազմակերպած էր այս ճամբորդութիւնը նափոլի ու յատկապէս ուխտագնացութիւնը սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի եկեղեցին, եւ այս առթիւ պատրաստուած էր պատկերազարդուած թուուցիկ մը (որ ներկաներուն բաշխուեցաւ), կարգ մը տեղեկութիւններով՝ մեր Լուսաւորիչին անուան եկեղեցւոյ մասին: Մինչ ուխտաւորները կը շրջէին վանքին ու եկեղեցւոյ մէջ, «Զարթօնք»-ի անդամներէն տիկ. Ռիթա իպրահիմի- Թալլարինի լուսաբանութիւններ կու տար աւելի հետաքրքրական դարձնելով այս այցելութեան նպատակը:

Եկեղեցին եւ վանքը կը գտնուին հին յունահռոմէական քաղաքի հրապարակը: Վանքը հիմնադրուած է Հ. դարուն Կ. Պոլաէն խոյս տուած խումբ մը կրօնաւորուհիներու կողմէ, որոնք իրենց հետ բերած են նաեւ

Հայոց սուրբ Գրիգոր եպիսկոպոսի մասունքները: 1225-ին, Նախովի քաղաքի Դուքս Սերճիոյի հրամանագրով, այս վանքը միացաւ այլ վանքերու, որդեգրելով Բենեթիկտեաններուն կանոնագրութիւնը: Նախապէս վանքը, կրօնաւորուհիներուն համար սեփական բնակավայրերու յատկացուած էր՝ իւրաքանչիւրը իր ցանկապատով. ապա Թրենտոյի սուրբ ժողովին ետք (1563), անոնք ընդունեցան փակեալ վանականութեան դրութիւնը, եւ կրօնաւորուհիները՝ մէկ տարուայ պատրաստութենէ ետք ընդգրկեցին «փակեալ կրօնաւորական կեանքը», եւ անկէ ետք (1570-ին) իրենց նոր զգեստաւորումը եղաւ «Սեւ ու ճերմակ» սքեմը: Եկեղեցին նախապէս վանքին կեղրոնը կը գտնուէր, սակայն այժմ անոր մուտքը փոխուած է եւ կարելի է հոն մտնել սուրբ Գրիգորի անուան պողոտային: Հոս տեղին է յիշել, որ իտալիոյ ամենագեղեցիկ մսուրները այնտեղ կ'արտադրուին, այսինքն՝ սուրբ Գրիգոր եկեղեցի տանող պողոտային վրայ կը գտնուին: Հռոմահայ ուխտաւորները իրենց աչքերն ու սրտերը լեցուցին ճարտարագեղարուեստական գեղեցիկ տեսարաններով:

Սուրբ Գրիգոր եկեղեցին ունի հինգ մատուռներ եւ գմբէջ մը: Այս եկեղեցին հետզհետէ հարստացաւ չնորհիւ մեծ արուեստագէտ Լուքա Ճորտանոյի որմնանկարներուն. անոնց մէկ մասը կը պատկերացնեն Հայոց սուրբ Գրիգորի կեանքին դրուագներ: 700-ական թուականներուն եկեղեցին աւելի հարստացաւ եւ ստացաւ պարոք նափեռլիթան ոճը, ունեցաւ իր երգեհոնը եւ երկու փորագրուած փայտեայ վերնատուներ: Վանքին զանազան բաժիններուն մէջ զետեղուած են իտալացի արուեստագէտներուն կողմէ նկարուած սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի կեանքին ու չարչարանքներէն եւ հայ ժողովուրդի քրիստոնէութեան դարձէն տեսարաններ: Մատրան մէջ հայ ուխտաւորները պահ մը աղօթեցին միասնաբար, երգեցին «Հայր մեր»-ը, ապա Հռոմի Լեւոնեան հայ վարժարանի փոխ տեսուչ՝ գերապատիւ հայր Թովմաս վրդ. Կարապետեան, խորհրդածութիւն մը կատարեց, հայցելով Լուսաւորչի բարեխօսութիւնը Հայոց աշխարհի խաղաղութեան եւ հայ ազգին բարօրութեան համար:

Հայրենակից ուխտաւորները չնորհակալութիւն յայտնեցին կազմակերպիչ յանձնախումբին՝ «Զարթօնք»-ին մաղթելով, որ շուտով նմանօրինակ ձեռնարկներ կատարուին իտալիոյ մէջ դէպի մեր պապերու ներկայութիւնը նշող այլ վայրերը:

Մասնակցիլ փափաքող հայորդիներու թիւը մեծ էր, սակայն դժբախտաբար չկարողացանք գոհացնել ամէնքը, քանի որ հանրակառքի մէջ տեղերը սահմանափակ էին: Կը յուսանք անդամ մը եւս կազմակերպել նմանութիւնը մը:

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԼՈՐԾԻ ՄՐԲԱՉԱՆ ՆՇԽԱՐԵՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

Սուրբ Գրիգոր Լուսալորչի սրբազան նշխարները կը նկատուին Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ նուիրական սրբութիւններէն:

Մասունքներ կը գտնուին հետեւեալ սրբավայրերը.

Հիմնական կեդրոնը՝ Նափոլի, Իտալիա.

Արդարեւ, Միսիթարեան Միաբանութեան հանդէս՝ «Հայ Հնտանիք» ամսագիրին մէջ, (1987, մարտ-ապրիլի թիւ ա, էջ 41-42), կը տրուին տեղեկութիւններ Լուսալորչի սրբազան մասունքներու մասին «Յովհաննէս Թոմածեան եւ Նափոլիի Թագուհին» վերնագրով յօդուածի մը մէջ:

Յովհաննէս Թոմածեան 1750-ի յունուար 20-ին կ'երթայ Նափոլի: Այնտեղ գոհարեղէններ վաճառելէ ետք Թագուհիին, նախքան Հռոմ վերադառնալը, զօրաւոր փափաք մը կ'ունենայ այցելու սուրբ Գրիգորի վանքը:

Ահաւասիկ կարեւոր բաժին մը յօդուածէն.

«Գործս յաջող անցած էր ու օր առաջ պէտք էի դառնալ Հռոմ: Սակայն ինչպէս մեկնիլ Նափոլիէն, առանց ուխտի երթալու սուրբ Գրիգոր Լուսալորչի ինկելի մասունքներուն: Ուղղուեցայ վանք, ուր կային իտալացի կուսաններ: Երբ իմացան թէ հայ եմ, լուր տուին մեծաւորուհին որ եկաւ բացատրելու ինծի եկեղեցիին գանձերը, ցոյց տալու սուրբին մասուքները:

Ութերորդ դարուն է, որ Հայ կուսաններ Արեւելքէն փախչելով եկած են քաղաքս, իրենց հետ բերելով սուրբ Գրիգորի մասունքները:

Եկեղեցին (1574-ին շինուած), գաւիթին մէջ տեսայ սուրբ Գրիգորի կիսանդրին, առաստաղը ծածկուած է սուրբ Գրիգորի նկարներով:

Ներքին պատերուն վրայ կային երեք մեծ նկարներ.

ա.- Հայ կուսաններ, որոնք կը հասնին Նախոլիի նաւահանգիստը:

բ.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի մասունքներու փոխադրութիւնը:

գ.- Նախոլիի բնակիչներուն ըրած սիրալիր հիւրնկալութիւնը Հայ կուսաններուն:

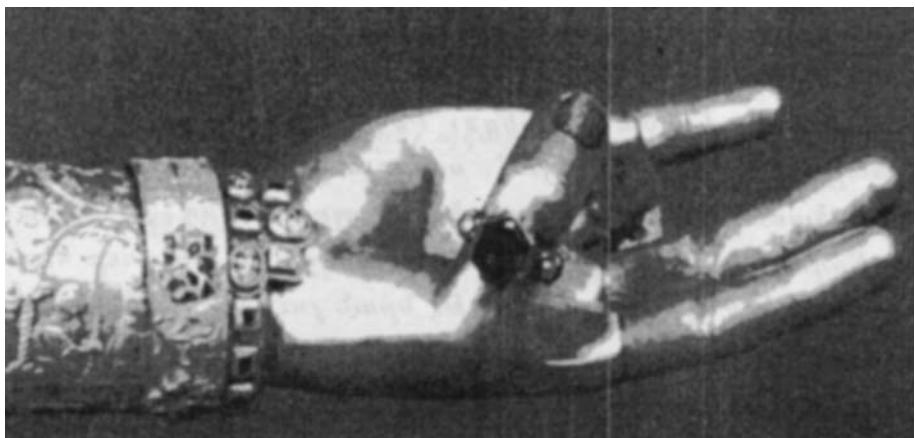
Եկեղեցւոյ քովնտի պատերուն վրայ տեսայ բազմաթիւ նկարներ, որոնք կը ներկայացնեն սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի կեանքէն զանազան դրուագներ, խոր Վիրապէն ելլելը, Տրդատ Թագաւոր խոզի կերպարանքով, Տրդատի բուժութիլը, Արիստակէսի Եպիսկոպոս ձեռնադրութիլը: Սակայն մեծագոյն զարդն էին սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի մասունքները: Առանձին մատուռի մը մէջ, խորանին վրայ, տեսայ սուրբին գլուխը, բազուկները, երկաթէ շղթայ մը ու գործածած գաւագանը:

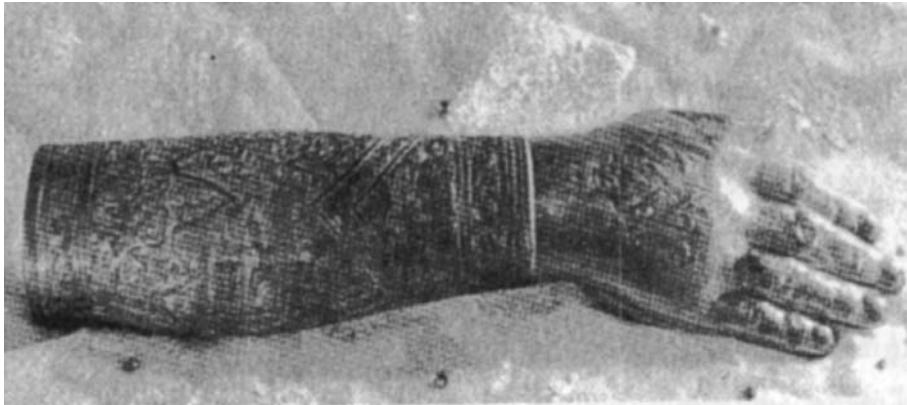
Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներուն մասին մանրամասն գրած են նաեւ Ճօն Սահմանկ Նախոլիդանցի պատմիչը, կարդինալ Պարոնիուս եւ Զամշեան Միհթարեան վարդապետը: Սուրբ Գենարիոսէն ետք, Նախոլի քաղաքին դիմաւոր պաշտպան սուրբը եղած է սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ:

Նախոլիի եկեղեցին հոկտեմբեր 1-ը նուիրած է սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի:

Սուրբ Էջմիածին.

Աջն կարեւոր մասունք մը կը պահուի Էջմիածինի գանձատան մէջ, Էջմիածնի կաթողիկոսին հսկողութեան տակ: Գանձատունէն դուրս կը բերուի 7 տարին անգամ մը միւռոնի օրհնութեան առիթով:

Անթիլիաս, Լիբանան.

Աջն Մասունք մը կը պահուի գանձատան մէջ, վեհափառին հսկողութեան տակ: Գանձատունէն դուրս կը բերուի ամէն տարի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի Մուտնի Վիրապի տօնին, որ նոյն ատեն դէպի վանք՝ Ուխտի օրն է: Ինչպէս նաև կը գործածուի միւռոնի օրհնութեան ընթացքին:

Զմառ, Լիբանան.

Կարգինալ Անտոն Պետրոս Թ.
Հասուն Կաթողիկոս-պատրիար-
քը ստացած է Պիոս Թ. սրբազն
քահանայապետէն Լուսաւորիչի
աջն մասունք մը 1860-ական
թուականներուն, որպէս միու-
թեան եւ համերաշխութեան
հրաւէր:

Կը պահուի Զմմառու դարա-
ւոր եւ պատմական Վանքին մէջ
վանական հայրերուն հսկո-
ղութեան տակ:

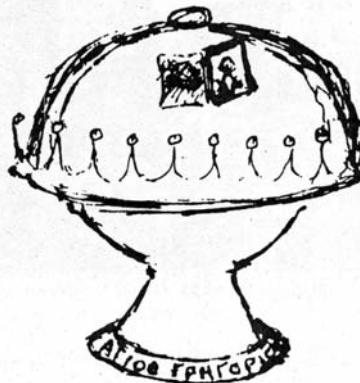
Սուրբ Գրիգոր Լուսաւ-
որիչ-սուրբ Եղիա աթոռանիստ
եկեղեցի, Պէյրութ, Լիբանան

Հայ կաթողիկէ սուրբ Գրիգոր
Լուսաւորիչ-սուրբ Եղիա աթո-

ուանիստ եկեղեցւոյ խորանին վրայ
տեղադրուած է Լուսաւորչի մա-
սունքն մաս մը, 2001 թուականէն
ի վեր:

Յովհաննէս Պօղոս Բ. սրբազան
քահանայապետը յանձնած է այս
մասունքը ամենապատիւ տէր Ներ-
սէս Պետրոս ԺԹ. կաժողիկոս-
պատրիարքին, Հայ ազգի քրիս-
տոնէացման 1700-ամեակին առթիւ:

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի գանկը պարփակող
արծաթեայ նշանառոցը, զոր 478 թոփն Զինոն
կալսը բերած էր Կ. Պոլիս:

Ս. Կրէկորիոն վաճք, Աթոս Կղզի

Զ.- Աթոս Կղզի, Յունաստան.
Մասունք մը սուրբ Գրիգոր
Լուսաւորչի գանքէն կը գտնուին,
Աթոս յունական կղզիին, Կրէկոր-
իս վանքին մէջ: Կ'ըսուի թէ 473-ին,
Զէնոն կայսը բերած է Կ. Պոլիս: Զետեղուած է արծաթեայ նշանառոց-
տուփի մէջ, որ կը կրէ յունարէնով՝

«Ս. ԳՐԻԳՈՐ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՀԱՅՈՅ» Յիշատակութիւն

Հաւանական կը թուի, որ 1453-ին, երբ թուրքերը Պոլիսը գրաւեցին,
ձեւով մը «գանկը» փոխադրուած է Աթոս կղզին:

Արդարեւ, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ իր անձով ու անձէն ճառագայ-
թող ամէն երեւոյթով եղաւ լոյս, անոր համար ալ իր մահէն ետք իր
սրբազան մասունքները եւս յատուկ յարգանքի եւ երկիւղած վե-
րաբերմունքի արժանցան ու տակաւին:

Կեցցէ Հայ ազգը որ յաւէտ պիտի յիշէ իր հաւատքի հայրը սուրբ
Գրիգոր Լուսաւորիչ Մեծն Հայոց:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՔՀՆՅ. ՏԱՏԱՂԵԱՆ

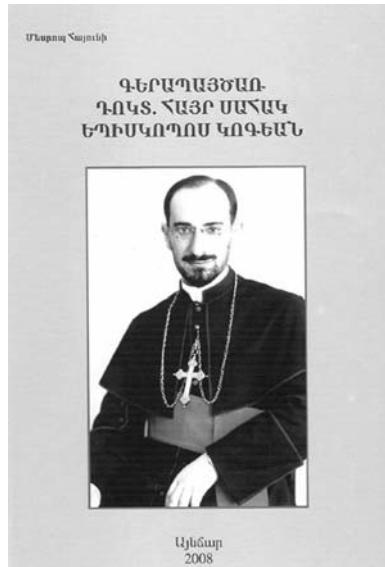
ՀԱՅՐ ՄԵՍՐՈՊ ԹՈՓԱԼԵԱՆԻ ՀԱՅՐ ՍԱՀԱԿ ԿՈԳԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՏՈՐԸ

Ուրբաթ, 27 փետրուար 2009-ի երեկոյան ժամը 7:30-ին, Այնձարի Ազգային «Յառաջ» վարժարանի «Մուսա լեռ» սրահին մէջ, կազմակերպութեամբ Համազգայինի «Պարոյր Սեւակ» մասնաճիւղի մշակութային յանձնախումբին, իւրայատուկ ձեռնարկով մը տեղի ունեցաւ հայր Մեսրոպ Թոփալեանի (Մեսրոպ Հայունի) հրատարակած «Գերապայծառդոկտ» հայր Սահակ եպիսկոպոս Կողեան» խորագրով հատորի շնորհահանդէսը: 685 էջանի սոյն ստուար հատորը նույրուած է Գերապայծառդ հայր Սահակ եպիսկոպոս Կողեանի դիւանային երկասիրութեանց:

Զեռնարկին ներկայ էին Այնձարի հոգեւոր պետերը, միութեանց եւ կոմիտէի ներկայացուցիչները, Այնձարէն եւ Զահէէն մեծաթիւ հայորդիներ:

Զեռնարկին բացումը կատարեց Համազգայինի «Պ. Սեւակ» մասնաճիւղի ատենապետ Յակոբ Այնթապլեան, որ ներկաները հրաւիրեց մէկ վայրկեան յոտնկայ յարգելու յիշատակը Այնձարի հայ կաթողիկէ համայնքի երկար տարիներու հոգեւոր հովիւ հայր Յովհաննէս վրդ. Օրջանեանի, որ վերջերս վախճանած էր Զմմառու վանքին մէջ:

Յակոբ Այնթապլեան անդրադարձաւ Մեսրոպ Հայունիի դրական բեղուն գործունէութեան՝ յայտնելով, որ «Այսօրուան հատորը վարդապե-

տին հրատարակած գործերուն 43-րդն է, մինչ կան տակաւին հրատարակութեան պատրաստ շուրջ 15 գործեր... Վերջին քանի մը տարիներուն, Այնձնարի մէջ վարդապետը հրատարակած է իր գործերէն ինը հատոր՝ գործունէութեան բեղուն շրջան մը բոլորերով»: Ան յայտնեց, որ այսօր հայ գիրքով լիցքատրուելու առիթ է՝ բարձր գնահատելով հայր Մեսրոպ Թօփալեանի գրական գործունէութիւնը:

Չեռնարկի առաջին բաժինով դաշնակի վրայ երկու գործերով հանդէս եկաւ Լորի Այնթապլեան, որ ներկայացուց շարական մը եւ Առնօ Պապաջանեանի գործերէն մէկը: Ապա «Գերապայծառ դոկտ. Հայր Սահակ եպիսկոպոս Կոգեան» հատորը ներկայացուց Մեսրոպ Քենտիրճեան: Գեղեցկօրէն զարդարուած սեղանին դիմաց, որուն վրայ գետեղուած էր հայր Սահակ Կոգեանի մեծադիր նկարը (գործ՝ Անտրէ Քենտիրճեանի), Մեսրոպ Քենտիրճեան հանգամանօրէն ներկայացուց հատորի ծննդոցի պատմութիւնը, երկար տարիներու պրատումի աշխատանքները եւ բովանդակութեան այլազան գլուխները: Հատորէն բազմաթիւ մէջբերումներ կատարելով՝ ան ներկայացուց Սահակ եպս. Կոգեանի կեանքի այլազան հանգրուանները (1895-1963), սկսելով Ախալցխայէն, անցնելով Վիեննայէն, Զաւախբէն, Պոլիսէն, Պոլկարիայէն, Ռումանիայէն, Նիւ Եորքէն, Պոսթընէն, Վատիկանէն մինչեւ Պէջըութ...

Բանախօսը մանրամասնօրէն ներկայացուց Սահակ Կոգեան հայ հոգեւորականը, մտաւորականը, ազգային հարցերով տագնապող մեծ եկեղեցականը: Մանրապատումներու միջոցով ան յաջողեցաւ վերակենդանացնել հայր Սահակ Կոգեանի լուսաւոր կերպարը, որուն նմաններուն այնքան պէտք ունի մեր ժողովուրդը:

Իր խօսքի աւարտին Մ. Քենտիրճեան չնորհաւորեց հայր Մեսրոպ Թօփալեանը իր այս աշխատանքին համար, բարձրօրէն գնահատելով այն հետեւողական եւ բծախնդիր աշխատանքը, որուն ծնունդն է այս հատորը:

Ապա տեղի ունեցաւ գիրքի գինեձօնի արարողութիւնը՝ մասնակցութեամբ ներկայ բոլոր հոգեւորականներուն եւ հեղինակին: Աշու քհնյ. Գարագաշեանի օրհնութեամբ հատորը գինիով օծուեցաւ յատուկ աղօթքով՝ մը:

Իբրեւ անակնկալ՝ ներկայացուեցաւ յատուկ աղօթք մը Լիա Գէօհիւրեանի կողմէ (դաշնակի ընկերակցութեամբ Սօսէ Այնթապլեանի), որուն բառերը հայր Մեսրոպ Թօփալեանի կը պատկանէին:

Չեռնարկի աւարտին իր սրտի խօսքը յիշեց հեղինակը: Հայր Մեսրոպ վրդ. Թօփալեան փառք տուառ Աստուծոյ, որ կըցած է իրականացնել իր երկար տարիներու երազը եւ Հռոմի մէջ գոյութիւն ունեցող հայր Սահակ Կոգեանի անշուք գերեզմանին դիմաց կանգնած է այս յուշարձան-հատորը՝ ի յիշատակ լուսաւոր հոգեւորականին եւ մեծ հայուն:

ՔԱՀԱՆԱՆ ԱՒՏԻՍԻՄ Է

Իւրաքանչիւր քրիստոնեայ կանչուած է իր հաւատքը արտայայտելու աւետիսով։ Քրիստոնէութեան կարեւոր եզրերէն մին է աւետիսը, որ յառաջ կու գայ յունական քերիկմա բառէն, այսինքն բարձրաձայն յայտարկել բարի լուրը, յաղթանակը, նուածումը։ Այս բառին արմատը երեւան եկած է յունական դիցաբանութենէն։ Արդարեւ, ուզմավարը պատերազմէն վերադարձին կ'աւետէր բարի լուրը, այսինքն յաղթանակը։ Այսպէս «աւետիս» բառին իմաստը կազմաւորուեցաւ։

Աստուծոյ միակ մտահոգութիւնը այս եղած էր. աւետել իր սէրը։ Հին Կտակարանին մէջ Աստուած ստեղծագործութեամբ աւետեց իր սէրը։ Մեր մեծ հայրերուն միջոցաւ ան արտայայտեց իր աւետիսը։ Մարգարէներուն ու թագաւորներուն միջոցաւ հաղորդեց իր փրկարար սէրը։ Այս աւետիսին արտայայտութեան լրումը հանդիսացաւ իր միածին՝ որդին՝ Քրիստոս։

Այս է քրիստոնէութեան քաղցրալի ապրելակերպը. հաղորդել բարի լուրը։ Մեզի համար Քրիստոս ինքն է բարի լուրը։ Այս եղաւ աւետիսը՝ Քրիստոսի թագաւորական յաղթանակը մահուան վրայ։ Այս է մեր քրիստոնէական աւետիսը՝ մեր հաւատքը, յոյսն ու սէրը։ Քրիստոս միշտ մեր հետն է, մեր ուրախութեան ու տիրութեան պահերուն. բարի լուրը այս է, քաջալերանքի լուրը այս է։ Մենք առանձին չենք, ինչպէս Քրիստոս կը պատուիրէ մեզի ըսելով. «Որբ պիտի չժողում ձեզ» (Յով 14,19)։ Ուստի, աւետիս բառին իմաստը այս է. յաղթայարել մահը Քրիստոսով։ Մահը անհատի մը համար, կրնայ ըլլալ իր տկարութիւնները, իր կեանքի դժուարութիւնները, իր թերութիւնները, բոլոր տագնապալից պահերը, որոնք զինք կը չարչարեն։

«Աւետիս» բառին կարեւորութիւնը քրիստոնեայի մը համահ-

մանելի է: **Սրբազան քահանայապետը՝ ԲԵՆԵԼԻԿԱՌՈՍ ԺԶ.** կը հաղորդէ իր սիրելի բարեկամ քահանաներուն ըսելով թէ դուք «Քրիստոսի աւետիսն էք»: Հետեւաբար, քահանայի մը համար Քրիստոսի աւետիսը ըլլալ մեծ ուրախութիւն մըն է, ու ծանրակշու պարտականութիւն մը:

Սրբազան քահանայապետը կը բացատրէ, թէ քահանայական սրբազան կոչումը, որ Եկեղեցին ստացած է՝ Աստուծմէն է: Այսինքն մեր կարողութեամբ չէ, որ կը հասնինք քահանայութեան աստիճանին, այլ Աստուծմէն ստացած իւրայատուկ չնորհքն է, որ մեզ կ'առաջնորդէ քահանայութեան: Ուստի, եթէ մարդուն կարողութիւնը չէ, կը նշանակէ թէ ինչ որ ունինք Աստուծոյ կը պատկանի: Հետեւաբար, քահանան պարտի քարոզել, աւետել այս ճշմարտութիւնը, թէ մենք կանչուած ենք աւետելու Քրիստոսը, ոչ թէ մեր անձնական գաղափարները: Քահանան պարտական է աւետելու Աստուծոյ բանը, խօսքը, որ մարմին եղաւ մեր փրկութեան համար:

Քահանային հիմնական քարոզը այս է. աւետել Քրիստոսը: Այս աւետիսը կը մարմնանայ քահանային ինքնութեան ու աշխատանքին մէջ: Երբ ըսենք քահանայական կոչում, ինքնաբերաբար կը հասկնանք «աւետիս» եւ «աւետիս»-ի կոչում: Այս աւետիսը իր իսկական իմաստը կը գտնէ երբ մենք կը համապատասխանենք անոր, այսինքն կ'ըլլանք աւետող:

Քահանային կոչումը վսեմ է, քանի իր միակ մտահոգութիւնն է Քրիստոսը ներկայացնել հաւատացեալներուն: Նոյնպէս եւ հաւասարապէս հաւատացեալները Աստուծոյ ներկայացնել իր աղօթքներով: Քահանան կը ներկայացնէ Քրիստոսը երբ ինք նմանի Քրիստոսին իր մտածումով ու ապրելակերպով, այսինքն մտածելով եւ ապրելով Քրիստոսի պէս: Քահանան այս է: Երբ ան կեանքի բոլոր պայմաններուն դիմաց գտնուի, ինք իր անձին կը հարցնէ. «Եթէ Քրիստոս իմ տեղս գտնուէր ի՞նչ պիտի ըսէր, ի՞նչ պիտի ընէր»: Հոս է քահանայական կոչումին խորիմաստ արժէքը:

Քահանայական կոչումը Քրիստոսի նմանին է: Արտօնել, որ Քրիստոսի հոգին ապրի իր մէջ: Թոյլատրել Քրիստոսին՝ բնակի իր մէջ, այսինքն իր գործն ու խօսքը ըլլան Քրիստոսի համար: Քրիստոս չի վախնար մեզ կանչելէ՝ ըլլալու համար իր աւետաբերները: Ուստի վախն ալ մեզի համար չէ:

ՏԵՐ ԱՒԵՏԻՔ ՎՐԴ. ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐքԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ 75-ԱՄԵԱԿ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«Աւետիք» Գ. տարի, 2-3, թիւ (26-27), ապրիլ-մայիս 1934

Նախապատրաստական շրջան - նոր շէնքի յանձնում
ու փոխադրութիւն

Պիոս ԺԱ. սրբազան քահանայապետը, իր քահանայութեան յիսնամեայ յոթեկեանին առթիւ, որ կատարուեցաւ 1930-31-ին, երջանկայիշատակ Պօղոս Պետրոս ԺԳ. Թերզեան կաթողիկոս պատրիարքին խոստացած էր կա-

ոռւցել պատրիարքարանի շէնք մը Վերիտոնի մէջ, ուր 1928-ին իր վճիռով վր փոխադրուած էր Կ. Պոլսոյ եւ Կիլիկիոյ Տան պատրիարքական աթոռը:

8 ապրիլ 1934

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը մտերմական ճաշի կը հրաւիրէ նոր պատրիարքարանի յանձնառու կոմս. Ալեսսանտրին իր տիկնոջ հետ, յատակագիծին հեղինակը՝ ճարտարապետ Պարլուցցին, եւ հսկիչ ճարտարապետը՝ Պուչիանթին:

9 ապրիլ 1934

Սկսան փոխադրութեան ու կահաւորումի աշխատանքները:

Նորաշէն Աւետման Եկեղեցւոյ մատրան օրինութիւն

28 ապրիլ 1934

Առաւօտեան՝ արհիապատիւ Նազլեան արքեպիսկոպոս օծեց վէմքարերը գետեղելով անոնց մէջ սրբոց մասունքներ: Զանգակատուներուն մէջ կախուած էին Նոր Մարաշ թաղի ժողովուրդին նուիրած զոյգ զանգակերը: Շէնքի բոլոր պատուհաններէն կը ծածանէին Վատիկանի, Ֆրանսացի եւ Լիբանանի դրօշակները:

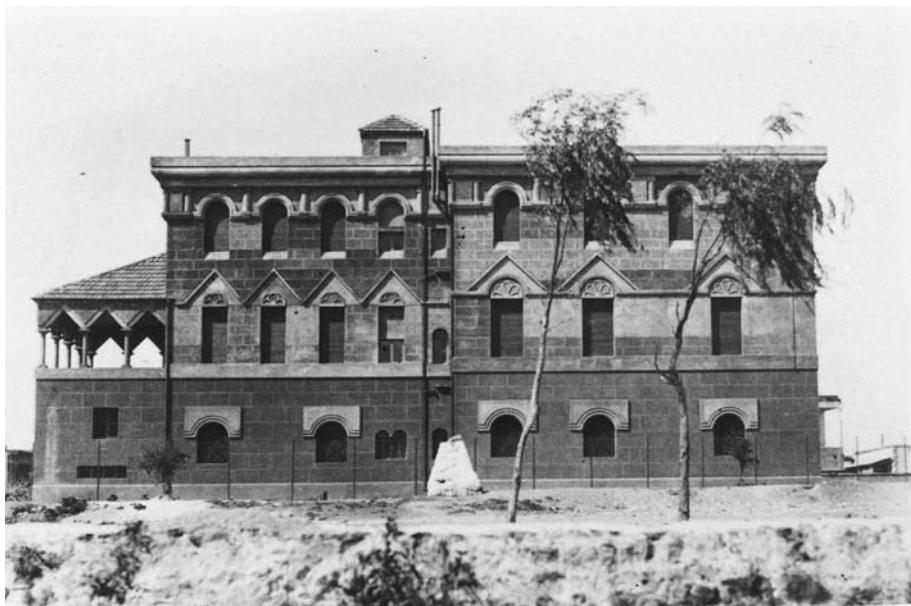
Կէսօրէ ետք ժամը 4-ին, նոր զանգակները ձայն տուին եւ նորակերտ պատրիարքարանի դռնէն դուրս եկաւ թափօրը, որ կանգ առաւ մատրան դռան առջեւ, կատարելու համար Դռնբացէքի արարողութիւնը: Սրբազն հայրապետը, սկսելով աւագ խորանէն, մէկիկ-մէկիկ օրհնեց եւ օրհնեալ փողներով ծածկեց երեք խորանները՝ Աւետման խորանը եւ սուրբ Պետրոսի ու սուրբ Պողոսի երկու կողմնակի խորանները, իւրաքանչիւրին վրայ զետեղելով հինգ վառուած աշտանակներ:

Երեկոյեան տեղի ունեցաւ նորակառոյց շէնքին առաջին լուսավառութիւնը, թռուցիկ պայմուցիկներու շքեղ հանդիսութեամբ:

Յորելենական Պատարագ նոր մատրան մէջ:

29 ապրիլ 1934

Նորակերտ պատրիարքարանը պատրաստ էր շքեղ հանդիսութեամբ տօնակատարելու Արքիթարեան հոգեւոր տիրոջ յոբելենական սուրբ պատարագը, մասնակցութեամբ Լիբանանի պաշտօնական ներկայացուցիչներու եւ Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ տարբեր միաւորներուն: Հանդիսաւոր պատարագին ներկայ գտնուեցան Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Հապիկ Պաշա իր գրասենեակի պետին հետ, Ֆրանսայի Բարձր մարզ-

պանի ներկայացուցիչ կոմս. Բագի տը Գլամ, առաքելական նուրիրակ Մոնս. Ճաննինի, Ասորւոց պատրիարք՝ արհիապատիւ Թափունի, մարոնի պատրիարքի ներկայացուցիչը եւ այլ ուրիշ հիւրեր:

Առաւոտեան ժամը 9-ին ամենապատիւ եւ գերերջանիկ Աւետիս Պետրոս ԺԴ. Արփիարեան կաթողիկոս պատրիարքը, թափօրով առաջնորդուեցաւ պատարագի՝ շղջապատուած արհիապատիւ Նազլեան ու արհիապատիւ Հինտիէ արքեպիսկոպոսներով, սարկաւագներով եւ ընթերակայ քահանաներով։ Հոփիսիմեանց առաքինազարդ քոյրերու եռաձայն երգչախումբին «Տարագրելոց ողջոյն քեզ» աւետաբերով սկսաւ հանդիսաւոր սուրբ պատարագը։

Յաւարտ սուրբ պատարագին, կարդացուեցաւ սրբազան պապ՝ Պիոս ԺԱ.-ի քահանայապետական չնորհագիրը (1), ամենապատիւ Արփիարեան կաթողիկոս պատրիարքի օրհնութեամբ։ Պիոս ԺԱ., իր քահանայապետական խօսքին մէջ, չնորհաւորեց Արփիարեան հոգեւոր տէրը, իր քահանայական բարեբաստիկ յիսնամեակին առթիւ, գովաբանելով անոր ջանքերը հաւատացեալներու պաշտպանութեան ծիրին մէջ, Մեծ եղեռնի ընթացքին, համաշխարհային ահեղ պատերազմի միջոցին։ Ան նաեւ մաղթեց անոր ամէն բարիք, յաջողութիւն եւ երջանկութիւն, տալով անոր իշխանութիւն՝ իր անուամբ Առաքելական օրհնութիւն չնորհելու ներկայ բոլոր հաւատացեալներուն։

Ցետոյ բոլորը ըստ կարգի եւ աստիճանի ուղղուեցան դէպի նորակերտ պատրիարքական շէնքի Ա. յարկին նոր դահլիճը: Նախ, Մոնս. Ճաննինի խօսք առնելով՝ Արեւելեան սուրբ ժողովի շնորհաւորական մաղթանքներն ու խնդակցութիւնները փոխանցեց Նորին սրբութիւն Արքիարեան հոգեւոր տիրոջ, իր յիսնամեայ յորելինեանին առթիւ:

Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ՝ Հապիպ Պաշա, բարձր գնահատանքի խօսք մը (2) ուղղելէ ետք հայ կաթողիկէ կաթողիկոս պատրիարքին, իր կարգին ամենապատիւ Արքիարեան հոգեւոր տիրոջ չնորհեց Լիբանանի Արժանեաց Ա. կարգի ոսկեղուագ շքանշանը, լիբանանեան քայլերգին ընկերակցութեամբ:

Ապա, Արհի. Նազիեան արք. տաղ մը (3) կարդաց իրրեւ պատասխան այս առիթով Պիոս ԺԱ.ի ուղարկած թուղթին: Տոքթ. Մելքոնեան արտասանեց հայ կաթողիկէ հասարակութեան խօսքը այս առիթով (4): Յանուն կղերին եւ յորելինական յանձնաժողովին ուղերձ կարդաց գերյ. Պատուհասեան: Հուսկ՝ հոգեւոր տիրոջ չնորհակալական ճառը ընթերցեց պատրիարքարանի ֆրանսերէնի քարտուղարը:

Յորելենական համերգ

Երեկոյեան, Յիսուսեանց Սէն Ժողէֆ համալսարանի հանդիսասրահին

մէջ, հազարի մօտ հանդիսականներու առջեւ ելոյթ ունեցաւ Բարսեղ Կանաչեանի վաթսունհինգ Հոգինոց քառաձայն երգչախումբը, կատարելով շարականներ եւ ազգային երգեր:

ԾԷՆԹԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պատրիարքարանին խորհրդաւոր մուտքը հայկական վանքերուն մէկ փոքրադիր օրինակը կը սեպուի, ուր արտաքին կամարին կեղրոնը զետեղուած է Պիոս ԺԱ. սրբազն քահանայապետին զինանշանը, իսկ դրան վրայ կը նշմարուի պատրիարքարանին զինանշանը գաճով քանդակուած։ Մուտքը կ'առաջնորդէ դէպի սանդուխը, որ կը տանի դէպի մեծ դահլիճը։ Սանդուխի առաջին դարձուածքին կը կարդացուին հայերէն եւ լատիներէն արձանագրութիւններ հիմնարկի շինարարութեան մասին։

Ա. յարկը կ'ընդգրկէ դահլիճը, որուն դռան աջ կողմը կ'երկարի սրահը որ կը տանի դէպի կաթողիկոս պատրիարքին յարկաբաժինը՝ մէկ կողմը ունենարով աշխատանքի գրասենեակն ու ննջասենեակը, միւս կողմը՝ առանձնական մատուռը, հանդերձանոցը եւ սենեկապանի սենեակը։ Այս սրահի ծայրէն անցք մը առանձին դուռով կը տանի մատրան վերնատունը. պատրիարքը իր ննջասենեակէն պատուհան մը ունի խորանին վրայ նայող։

Մարմարեայ սանդուխը կը շարունակուի մինչեւ Բ. յարկ, ուր կը

գտնուին փոխանորդ արքեպիսկոպոսին յարկաբաժինը, պաշտօնէից գրասենեակները եւ պատրիարքարանին մէջ բնակող քահանայից առանձին սենեակները։ Այստեղ, վարի գահին կը համապատասխանէ մեծկակ սենեակ մը, որ կը գործածուի իբրեւ զբոսասրահ եւ ընթերցարան։

Նոյն յարկին անկիւն կազմող սրահին մէկ մասը կ'երթայ մինչեւ մատենադարան ու դիւան, որոնք մատրան վրայ զետեղուած են, միւս կողմը կը տանի դէպի սպասաւորաց յարկաբաժինը։ Տանիքը կ'իշխէր ծովուն, լեռներուն, դաշտերուն եւ ամբողջ Պէյրութի վրայ, իսկ հեռուէն որոշ կերպով կը նշմարուէր Զմմառու վանքը։

Իսկ գետնայարկը կ'ընգրկէ մուտքի սրահ մը, որ կը տանի դէպի դիւանապետին գրասենեակը, ժողովներու մեծկակ սենեակ մը, աւանդատունը եւ խօսարանը. այս յարկը ունի խոհանոցի եւ մառանի սենեակներ։

Քաղեց եւ համադրեց՝ ՀԱՄԲԻ ԷԼՄԱՃԵԱՆ

---

(1).- « Յարգելի եղբայր,

Ողջոյն եւ առաքելական օրինութիւն.

Բերկրալից հոգուվ լսեցինք թէ պիտի տօնախմբես Աստուածանուեր

բահանայութեանդ բարեբաստիկ յիսնամեակը: Արդ նուիրական յիշատակը այս դէպքին կ'ընծայէ Մեզ քեզ պատեհութիւն շնորհաւորելու ի սրտէ զքեզ եւ մասնակցելու քու եւ քուկիներուդ ուրախութեան: Գիտենք արդարեւ, յարգելի եղբայր, թէ արդինավաստակ ես հոգիներու փրկութեան գործին մէջ, եւ ի մասնաւորի կը դրուատենք զքեզ անոր համար, որ գործ ու շանք ըրիր քեզ սրտի քաղցրութեամբ ու Զրիստոսի սիրովս յանկուցանելու քեզ յանձնուած հոգիները ո՛ւր որ պաշտօնավարելու առիթը ունեցար. ո՛չ նուազ գովասանաց արժանի կը գտնենք արիութիւնն ու յարատենութիւնը, զոր ցոյց տուիր պաշտպանելու մէջ հաւատացելաներու իրաւունքները՝ երբ կը վարազանար մահմետականներու հալածանքը Յայոց դէմ եւ համաշխարհային ահեղ պատերազմի միջոցին: Իրաւամբ հետեւաբար Յայր քաղցր անունը տուած են քեզ բոլոր հաւատացեալները, որոնց հովուական խնամքն ու վարչութիւնը ստանձնեցիր թէ Կ.Պոլսոյ մէջ թէ այդ տեղ պատրիարքական փոխանորդի պաշտօն վարելու միջոցին:

Արժան եւ իրաւ է ուրեմն որ մերձակայ տօնախմբութեանդ առթիւ բոլոր քու ժողովուրդդ եւ նոյն իսկ ոչ-կաթողիկէ հայերը խնդակցին քեզ: Եւ մենք ամենեն առաջ, որ սիրոյ գերազոյն զգացումով կ'ընդգրկենք Յովիներն հոգուց, կը մաղթենք քեզ ամեն բարիք, յաջողութիւն եւ երշանկութիւն, թախանձանօք խնդրելով Աստուծմ որ միշտ աւելի առատօրէն զեղու վրադ երկնային պարգևներն ու միսիթարութիւնները, եւ պահէ զքեզ ողջ առողջ, որդեսէր հօսիդ օգտակար ըլլալու համար ընդ երկար:

Եւ որպեսզի այս նուիրական տօնախմբութիւնը, որ մերձակայ ամսուն մէջ պիտի կատարուի, փրկաւետ շնորհօք արդինաբեր ըլլայ քեզ եւ զրիստոնեայ ժողովրդեան, յօժարութեամբ կու տանք քեզ իշխանութիւն, յարգելի եղբայր, Մեր անուամբ եւ Մեր իսկ ճոխութեամբ նոյն օրուան սուրբ պատարագէն վերջ շնորհելու Առաքելական Օրինութիւնը ամեն ներկայ հաւատացեալներու. որով պիտի կարենան շահիլ լիակատար ներողութիւն եկեղեցւոյ սովորեալ պայմաններով:

Եւ իբրեւ առհաւատչեայ աստուածային պարգևներու եւ հաւատիք Մեր առանձին սիրոյն թո՞ն ըլլայ Առաքելական օրինութիւնը, զոր կը շնորհենք աստուածայօժար սիրով քեզ, յարգելի եղբայր, զու Փոխանորդներուդ եւ Եսիսկոպոսներուդ, ինչպէս նաեւ համօրէն կղերի եւ ժողովրդեան պատրիարքութեանդ:

Տուեալ ի Յօվովմ սուրբ Պետրոսի մօտ, Եր. Մ.այ կուսին Աւետման տօնի օրը 1934 մարտ 25-ին, եւ Մեր բահանայապետութեան Երեցտասաներորդ տարին »:

ՊԻՌՍ ԺԱ.

(2).- «Տուչութիւնը Լիբանանեան Արժանեաց շքանշանին նորին Գերեքանկութեան ամենապատիւ Աւետիս Պետրոս ԺԴ. Արքիարեանի հայ

կաթողիկէ պատրիարքին, հետեւեալ պատճառներուն համար վճռուած է: Նորին Գերեզանկութիւնը գիտցած է յաջող կերպով վերահաստատել հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի դարաւոր աւանդութիւնները Լիբանանի հետ: Իմաստութեամբ ականաւոր Եկեղեցական ու լուսամիտ հայրենասիրութեամբ ծանօթ, ներշնչած եւ պահած է իր հասարակութեան մեջ օրինապահութեան եւ բարեկարգութեան, ընկերային լաւ վերաբերումի հոգին եւ ամենաանկեղծ հաւատարմութիւն Լիբանանեան հայրենիքի հանդեպ:

ՀԱՊԻՊ ՓԱԾԱ ՍԱԱՏ
Լիբանանի Հանր. Նախագահ

(3).- «Ամրապնդել իհմնուած տներ, պինդ բռնել կործանելու վտանգի մեջ գտնուողները, կամ վերայիշել քանդուածները, Պետրոսի գահին յատուկ է, Եկեղեցւոյ գործն է յաւետ աշխարհիս ամեն կողմը:

Ինչպէս մեռնող Քրիստոսի ոգեսպառ, բայց անապական մարմինը երկիւղ աղդեց մահադուռ դժոխքին եւ պարտութեան մատնելով մահը մեզ ալ կեանք պարգեւեց նոյն մահուամբ:

Նոյնպէս Քրիստոսի խորիրդաւոր մարմինը յորդառատ երակով կը մդէ եւ կը ներարկէ կենսունակութիւն հոն աւելի՝ ուր մեծագոյն է սպառիչ կարօտութիւնը:

Ո՞հ, թէ ին՛չ տեսակ մահ՝ շատ չ'ըներ՝ դաւանելով մեր ազգին տներն ու հայրենիքը քար ու քանդ ըրաւ, ծանօթ է. արդ նոյնքան վերաշինող նոր կեանք մը յարութիւն կ'առնե այսօր ապագայի յուսով:

Ահա Պետրոս շենք կուտայ մեզ, ու մայրենազարդ Լիբանանը, Ֆրանսայի հովանաւորութեան ներքեւ հայրենիք կու տայ. թո՛ղ այս Տունը ապացոյց ըլլայ վերանորոգուած կեանքի:

Չատ բարեբաստիկ է ուրեմն այս հանդիսաւոր օրը, յորում, ո՛վ հայրապետ, տասն անգամ հինգ տարիներ կը լրացնես այն օրեն երբ երախայրքը երկնքի զոհ մատուցիր սրբազան պաշտօնի:

Թու անունդ իսկ, յարգելի դիտապետ, Դայոց պատրիարք, մեզ բարեմաղթութիւն մ՛է, եւ պատշան պարագաներ կ'աւետեն խոստումնաւետ բարիցն:

Քաղաքամայրը, որ կ'ընդգրկէ աշխարհը, Պիոսի միջոցաւ խօսեցաւ եւ լիովին ամփոփեց ամեն ինչ որ կրնայինք մաղթել. ի՞նչ կը դեգերինք ուրեմն արժանաւորագոյն բան մը ըսելու համար:

Բարձր առաջնորդներու շուրջդ հաւաքուած համամիտ պսակը, կը բերէ շուրջդ ժողովուրդներու եռանդուն բարեմաղթութիւններ, համեմելով Եղբայրաբար այս տօնի քաղցրութիւնը:

Ֆրանսայի Բարձր մարզապանը, Լիբանանի վսեմ. Նախագահը, եւ մերձաւոր Սուլրիոյ պետք համահաւան դրուատեօթ թեզ կը խնդակցին:

Մեզ ուրեմն կը մնայ միայն Եկեղեցւոյ գերագոյն հօր փոխադարձել

որդիական միաբերան այս մաղթանքը. Աստուած պահէ զԱյն ընդհանուր աշխարհիս՝ յամայր ամս»:

(4).- Գերեզանիկ Տէր, արի. տեարք, տիկնայք եւ պարոններ,

Մարդկային ամեն համախմբումներու պատմութեան մէջ, ըլլան անոնք ընտանիքներ, հասարակութիւններ, կամ ժողովուրդներ, - կան երշանիկ կամ ապերչանիկ ժամանակներ որ դարագլուխ կը կազմեն: Չմեզ այսքան բազմութեամբ հոս Գերեզանկութեանդ շուրջ համախմբած արարողութիւնը, իրօց այս երշանիկ րոպեներէն է, որ մեր հասարակութեան տարեգրութիւններու մէջ նոր թուական մը կը սկսի: Քահանայական ծեռնադրութեանդ յիսնամեայ յոբելեանի տուներուն հանդիպեցնելով բացումը նորակառոյց պատրիարքարանի այս գեղեցիկ շէնքին՝ դուք դրոշմեցիք այս տօնին իր պատմական երեակ նկարագիրը. - ամուլ և դառնադիտ պարբերութեան մը փակումը. - հասարակութեանդ պատմութեան վերադարձը իր սկզբնական կետին. - նոր դարագլուխի հանդիսաւոր բացումը, որ այսքան բարգաւաճ ու յաջող կը ժպտի:

Եւ իրօց, կանխաւ Յայ կաթողիկէ պատրիարքարանը իր աթոռու ուներ Լիբանանի մէջ ի Չմմառ: Պատճառանքներով մը, որ դիւրըմբռնելի ըլլալու են անոնց որ տիրող քաղաքականութեան գաղտնիքը ճանչցած են, 1866-ին Կ.Պոլիս փոխադրութեցաւ: 62 տարիներու այդ պարբերութիւնը. Եթէ ունեցաւ շողջողուն փայլ մը, իրականին մէջ ամեն տեսակ խռովայոյգ բախումներով նսեմացաւ այն, և պատրիարքութիւնը սպառեցաւ որով այդ շրջանը ազազուն վերջացաւ աղետով:

Յամաշխարհային պատերազմի միջոցին պատրիարքարանը կսկիծն ունեցաւ տեսնելու նաւաբեկութիւնն ու անհետացումը գրեթէ բոլոր թեմերուն, զորս համբերութեամբ հիմնած էր Օսմանեան կայսրութեան ամեն կողմերը և օժտած էր թէ հոգեպէս և թէ նիւթապէս: Իր եպիսկոպոսներէն իսք հոգի և 130 քահանաներ նահատակութեցան և պատրիարքարանն իսքն իսկ տագնապալից կացութեան և ցաւալի անկարողութեան մատնուած, տեսաւ կորուսած իր ժողովրդեան մեծագոյն մասը: Եւ ի լրումն դժբախտութեան, փոթորիկն անցնելէ վերջն ալ կողոպտութեցաւ ամբողջովին և իր մնացորդ ժողովրդեան հետ տարագրութեցաւ իր բնագաւառն: Այս աւուր հանդէսը կը փակէ վերջնականապէս այս դժխեմ պարբերութիւնը:

Իբրև փիսնիկ մը վերածնելով իր աճիւնեն, իր երկար մարտիրոսութենեն հասարակութիւնը կ'ապաստանի այս ասպնջական երկրին մէջ և այս օրինեալ լեռներու հովանույն ներքեւ, Ֆրանսական եռագոյնի հովանաւորութեան տակ, կը կառչի վերապրումի: Եւ պատրիարքական աթոռը, պահ մը Յոռվմ ապաւնելէ վերջ կը փոխադրուի հոս:

Պատիւը այս գործին վերագրելու է անշուշտ Ձեր նախորդին, հանգուցեալ Թէրգեան Գերեզանիկ պատրիարքին և իր երկու գործունեայ ու եռանդուն ընդի. փոխանորդներուն, Ձերդ գերեզանկութեան և արիի.

Նազլեան արք.ի որ գիտցաք իրագործել աթոռոյ փոխադրութիւնը ի Լիբանան, այսինքն իր նախկին ծննդավայրը:

Ծանօթ ըլլալով մեզ սիրոյ և յարգանքի խորին զգացումները, որ զՁեզ կը միացնեին իրեն, չեմ կրնար չվերյուշել այս հանդիսաւոր առթիւ գեղեցիկ և մեծ դէմքը այս սուլր հայրապետին, որ ունեցաւ յաջող ներշնչումը ընտրելու այս բլուրը պատրիարքարանի շնորին համար և որ Լիբանան վերահաստատուած պատրիարքներու այս նոր գաւազանակրի առաջինն է:

Կորուստը այդքան եպիսկոպոսներու եւ քահանաներու, յաշորդական քանդումը իր ամեն թեմերուն, խորտակումը իր յոյսերուն եւ ծրագիրներու ցնցած էին իր առողջական վիճակը, սրտաբեկ քրած էին զինքը, հետեւաբար հակառակ հաճոյթին զոր զգացած էր վերադառնալով այս օրինեալ հողի վրայ, իր հօտի բեկորներուն մեջ, հակառակ քաջալերիչ սփոփանքին զոր տուած էր իրեն Նորին սրբազնութիւնը Պիոս ԺԱ. խոստանալով իրեն նպաստ վերաշինելու համար պատրիարքարանը, չկրցաւ տեսնել իրագործումը իր փափաքին. Նախախնամութիւնը իրեն կանչեց զինքը:

Եւ ահա, Ամեներջանիկ Տէր, կը մնայ այդ բախստը Զեզ որ իրեն աշխատակիցը, բարեկամն ու խորհրդականն էիք եւ այսօր կը յաշորդեք իրեն: Կատարելով հանդիսաւոր բացումը այս նոր եւ շքեղ շնորին, կը նուիրագործեք պատրիարքական աթոռոյ վերադարձ այս ասպանջական երկրին վրայ եւ կը բանաք այսպէս նոր շշան մը:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ այս նոր պարբերութիւնը: Բարեբաստիկ սկզբնաւորութիւնը, որով ծայր կուտայ, բարեգուշակ է եւ կը յուսանք թէ արդիւնաբեր ու փայլուն պիտի ըլլայ: Յաջող գաղափարը զոր ունեցաք այս շնորի մատուռը Աւետման Կուսին նուիրելու, տալով այսպէս անոր Զեր իսկ անունը, Աւետիս, մեզ համար Նշանակալից զուգադիպում մ'է: Վասնզի Դուք անգիտակցաբար ընտրեցից անուն մը, որ կը կրեր Յայ-փողոցի մեջ (սուլ-էլ-էրմէն) մեր մեղեդի փոքրիկ ժողովրդապետական մատուռը: Նախախնամական աւետիք մը չէ՝ այս լաւագոյն օրերու:

Ասկէ զատ քաջալերիչ պայմանները, այս աւուր տոնին, կրօնական եւ քաղաքական իշխանութիւններու ներկայութիւնը, փայլուն ապագայի նշաններ չեն: Մեր օգոստափառ սրբազան հօր մասնաւոր հոգածութիւնը, որով կ'օժտէ մեր նոր հասարակութիւնը այսպիսի շքեղ պատրիարքարանով մը, արտայայտութիւնը բարութեան մեզ հանդէպ այս սքանչելի նամակին մեջ, զոր քիչ առաջ լսեցինք, ի՞նչ բարեգուշակ պարագաներ: Աստուած Զեզի հետ է, հոգեւոր տէր: Փառք ուրեմն եւ օրինութիւն Նորին սրբութեան Պիոս ԺԱ.ի եւ իր արժանաւոր ներկայացուչին արհի. ճանահինի նուիրակին, որուն բարեացակամութիւնը մեզ համար չէ երբեք թերացած:

Ու այս ապագան, զոր կը մաղթենք լիայաջող եւ որուն համար այսօր ամենաշերմ իղձեր կը բարձրացնենք երկինք, կրնա՞նք զմբռնել առանց

Ֆրանսայի, առանց այս վեհանձն Երկիրներուն Լիբանանի եւ Սուլիոյ, որ մեր հայունիքն են այսօր: Ամենցն ալ պատերազմն վերջ՝ երբ նախընտրեցինք լիբանանեան եւ սիլրիական հպատակութիւնը, մեզ անհերքելի փաստեր տուին յարատեւ հոգածութեան, զոր կը հաստատեն այս առթիւ նոր ու բարձր ցոյցերով համակրանքի: Մեր ճակատագիրը անխցելիօրէն միացած է իրենցինին եւ կապերը որ փոխադարձաբար կը շղթայէն զեեզ միշտ աւելի կ'ամրապնդուին եւ երշանիկ ենք այս նոր առիթէն օգտուելու՝ արտայայտելու համար մեր սրտաբուխ Երախտագիտութիւնը եւ վստահեցնելու զիրենք մեր անկեղծ յարումին, հաւատարմութեան եւ մեր անվերապահ համագործակցութեան:

Ահա ինչու համար, ամենապատիւ տէր, կը տեսնես Պէյրութի հասարակութիւնը խոնուած շուրջ, ինչպէս նաեւ պատուիրակութիւններ Բերիոյ, Դամասկոսի, Պաղտատի, Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ եւայլն, բերելու համար գահիդ առջեւ յարգանքը իրենց անպայման հպատակութեան, ամենաշերմ իդերն ու մաղթանքները յաջողութեան նոր շրջանի, զոր այսօր կը բաևաս եւ որպէսզի Նախախնամութիւնը պահէ զեեզ Երկար ատեն իրենց սիրագեղ յարգանքին:

Պիոս ԺԱ. Քահանայապետի եւ Աւետիս Պետրոս ԺԴ. Արքիարեան կաթողիկոս պատրիարքի իւղանկարները (Պատրիարքարան, Պէյրութ)

ԿՊՐԻԼԵԱՆ ԿՈԹՈՂԸ 70 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Եօթանասուն տարիներ առաջ, 24 ապրիլ 1939-ին, Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի շրջակակին մէջ, նահատակաց նորակառոյց կոթողին օրինութենէն ետք, երջանկայիշատակ կարդինալ Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղածանեան կաթողիկոս պատրիարքը փոխանցեց հետեւեալ պատգամը («Աւետիք», 1939, էջ 79-81):

Պատրիարքարանի բակը յուշակոթողին շուրջ

Հաւաքուած ենք այսօր յարգելու համար յաւէտ անմոռանալի յիշատակը մեր բիւրաւոր նահատակներուն, որ արեամբ վկայեցին իրենց հաւատքին ու հայրենիքին համար:

Հաւաքոյթը արտասովոր հանդէսի մը համեմատութիւնը առած է, որով-

Հետեւ այսօր կը կոխենք սեմը քսանեւհինգերորդ տարեդարձին այն ահաւոր թուականին, մինչ հայ ազգը Քրիստոսի սուրբ Խաչին պինդ փարելուն, իր լոյս հաւատքին, իր հայրենիքի անկախութեան արդար տենջին վնասու գիրով վը դատապարտուեցաւ իր արիւնը թափելու եւ ողողելու Սուրիոյ եւ Միջագետքի անապատները:

Իրաւամբ Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանս մեծ եւ փառաւոր հանդիսիւ կը յարգէ եւ կը մեծարէ ինկելի յիշատակը հայ նահատակներուն եւ երջանիկ կը զգայ ինքզինքը կանգնելով յիշատակարան-կոթող մը յաւերժացնելու անոնց անմահ յիշատակը:

Այդ կոթողը ունի իր իմաստը զոր կը մեկնաբանէ վրան քանդակուած արձանագրութիւնը այսպէս՝

**Ի ԻԵ. ՏԱՐԵԿԱՆԻ
ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ
ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ
1915-1939**

**ԿԱՆԳՆՈՒԵՑԱԻ ՈՒԽՏԱՆՈՒՔԻՐ ԱՅՍ ՑՈՒՇԱՐՁԱՆ
ՈՐ ՀՆԴ ՀՈՎԱՆԵԱԻ Ս. ԽԱՉԻՆ
ՈՒԽԻ ԶԲԵԿԵԱԼՆ
ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ**

Սիւնը կը խորհրդանշէ մեր ազգը, հայրենի աշխարհը, որուն փուշերն իսկ մեզ համար վարդեր են. որուն կարօտը կը մաշէ մեր հոգին: Կոտրուած է այս սիւնը, բեկած եւ աւերած կ'երեւի մեզի. այդ է ստուգիւ մեր վիճակը ցանուցիր եղած ի սփիւռս աշխարհի, վտարանդի եւ պանդուխտ... սակայն կանգուն է այն, որովհետեւ հրաժարած չէ կեանքի պայքարէն, ինքնապահպանումի ոգորումէն, իր բնատոհմիկ բարձր գաղափարականներէն:

Սուրբ խաչը յոյս եւ փրկութիւն ազգի մարդկան կ'իշխէ սեան վրայ իր արմատները խրելով ազգի սրտին մէջ. այդ խաչը կը խորհրդանշէ անշիջաննեի յոյսը լաւագոյն օրերու: Սուրբ խաչը տնկուած է իբր լուսադրիչ երեւոյթ որ կը մատնանշէ թէ ինչպէս մռայլ գիշերին կը յաջորդէ պայծառ արշալոյս մը. դաժան վերելքի մը կը դիմի փառապսակ բարձունք մը, այսպէս ալ խաչն ու խաչելութիւնը պիտի բերէ իր հետ յարութեան մը փառապսակը:

Ուխտանուէր այս յուշարձան

Յուշարձան, յիշելու համար յաւէտ մեր նահատակները, որոնք մեռան բայց չանհետացան, չկորսուեցան: Անոնք կենդանի են յաւիտենական լոյսեռու մէջ...

Պինդ պահէ, ով հայ ժողովուրդ, այս հաւատքը անդենական կեանքին,

Կարդինալ Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաձանեան

ապա թէ ոչ մեր նահատակ-ներուն ամենադառն հար-ուածը դուն տուած պիտի ըլլաս...

Եթէ թոյլատրես որ շիջի լոյսը քրիստոնէական հա-ւատքի, այն ատեն պիտի հա-մարես թէ յաւիտենապէս եւ թէ ամբողջովին թշնամին զանոնք բնաջինջ ըրած է. մինչ անոնք՝ մեր հայրերն ու մայրերը, մեր քոյրերն ու եղբայրները, մեր ծերերն ու երիտասարդները, պատա-նիներն ու մանուկները, լու-սաւորուած մկրտութեամբ աւագանին, սրբալոյս միւ-ռոնով օծուած, աստուածա-յին անկողոպտելի գանձե-րով ճոխացած, աստղերու պէս բազմահոյլ կը բերկրին «որպէս որդիք լուսոյ եւ տուընջեան» սրբոց վարդա-նանց նման, պատկ ու զարդ, պահապան ու բարեխօս հայրենեաց: Տեղն է հոս

կրկնելու ոսկեղնիկ մեր Եղիշէի խօսքերը. «Մահ ոչ իմացեալ՝ մահ է. մահ իմացեալ՝ անմահութիւն է»: Մեր անմահ նահատակները բարեխօս ու զօրա-վիդ հայրենեաց են այս աշխարհիս համար, որովհետեւ անոնց արիւնը կը բո-ղոքէ անդադար՝ արդարութիւն պահանջելով անիրաւուած հայ ժողովուր-դին... անոնց արիւնը անսպառելի փրկագինը ու գրաւականը պիտի մնայ լա-ւագոյն օրերու որ պիտի ծագին. այս է մեր անդրդուելի յոյսը, հակառակ իսկ ամէն յոյսի:

Կոթողին օրհնութենէն ու հոգեհանգստեան աղօթքէն վերջ, ո՞վ հայ ժողո-վուրդ, դուք մանաւանդ երիտասարդներ, ժպիտն ու յոյսը ազգին, տողանց պիտի կատարէք կոթողի առջեւէն. կոթողացուցէք ձեր հոգիները ամէն մո-լութեան, մոլորութեան, վհատութեան, ուծացումի դէմ. ուխտեցէ՛ք որ պիտի մնաք միշտ հաւատարիմ այն նուիրական գաղափարականներուն, որոնց հա-

մար մեր իսնկելի նահատակները զոհուեցան, յերկրէ ի յերկինս պսակեցան։ Մնալով հաւատարիմ քաղաքացիներ հիւրընկալ երկիրներու եւ հովանաւոր պետութիւններու, օրինակելի Ձեր աշխատութեամբը, համերաշխութեամբ, փոխադարձ սիրով ու միութեամբ, բարձր պիտի պահէք դրօշակը քրիստոնէ-ական հաւատքի եւ հայրենասիրական մաքուր հոգիի։

Այս պիտի վերյիշեցնէ ու ներչնչէ միշտ, սոյն կանգնած կոթողը, ասոր խրախոյս են եւ քաջալեր մեր բիւր նահատակները, որոնց անմահ յիշատակը յաւէտ օրհնութեամբ»։

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱԽՈՐԻՉ -
ՍՈՒՐԲ ԵՂԻԿ ԱԹՈՌԱՆԻԱՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԿԱՌՈՒՅՄԱՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿ
«ԿՈՒՆԻԿ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳ

Հայ կաթողիկէ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - սուրբ Եղիշա աթոռանիստ եկեղեցւոյ կառուցման ոսկեայ յորելեանին առիթով, նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց Ամենապատիւ եւ Գերեզմանիկ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքի, կիրակի, 8 փետրուար 2009-ի երեկոյեան ժամը 8:00-ին, նոյն եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ յորելենական համերգ՝ կատարողութեամբ «Կոռունկ» երգչախումբին, ղեկավարու-

թեամբ՝ դոկտ. Եղուարդ Թորիկեանի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ թամար Գասապեանի:

«Կռունկ» երգչախումբը հիմնուած է 1992-ին՝ նախաձեռնութեամբ Յովհաննէս-Պետրոս ԺՀ. կաթողիկոս պատրիարքի: 1997-1999 թուականներուն արհիապատիւ Մանուէլ եպս. Պաթաքեան վերահսկած է երգչախումբի գործունէութիւնը, իսկ 2000-էն ի վեր, ամենապատիւ հոգեւոր տէրը սկսած է հովանաւորել երգչախումբի գործունէութիւնը: Առաջին օրէն երգչախումբի հոգեւոր վարիչը եղած է Հայր Անդրանիկ ծ. վ. Կռանեան, իսկ գեղարուեստական ղեկավարը եւ խմբավարը՝ դոկտ. Եղուարդ Թորիկեան: Երգչախումբին նպատակն է բարձրորակ երգեցողութեամբ ծառայել եկեղեցւոյ, հայ ազգին եւ լիբանանին:

Երգչախումբին կատարողութեամբ Լիբանանի եւ Հայաստանի քայլերու ունկնդրութենէն ետք, արաբերէնով բարի գալուստի խօսք արտասանեց եկեղեցւոյ ժողովրդապետ Հայր Եղիա ծ. վ. Եղիայեան: Ան չնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, որոնք եկած են մասնակցելու եկեղեցւոյ յիսնամեակի նշումին: Ան նկատել տուաւ, որ ինչպէս հիմնադիրները եկեղեցին պահպանած եւ յանձնած են իրենց յաջորդներուն, իրենք ալ իրենց կարգին եկեղեցին պիտի յանձնեն յաջորդ սերունդներուն: Հայր Եղիա երախտագիտական խօսք ուղղեց «Կռունկ» երգչախումբի բոլոր անդամներուն եւ յայտնեց, որ անոնք եկեղեցւոյ յոբելնական տօնակատարութեան յաւելեալ փայլք մը տուին:

Այսուհետեւ, «Կռունկ» երգչախումբը իր 28 անդամներով կատարեց հայերէն, արաբերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն, ուքրաներէն եւ սպաներէն երգերու փունջ մը, արժանանալով ներկաներու գնահատանքին:

Աւարտին, ամենապատիւ հոգեւոր տէրը բեմ հրաւիրուեցաւ եւ երգչախումբի անդամներուն ու ղեկավարին յանձնեց յուշատախտակներ:

Հանդիսութիւնը փակուեցաւ հոգեւոր տիրող «Պահպանիչ»-ով:

**ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ԵՒ ԳԵՐԵՐՁԱՆԻԿ
ՏԵՐ ՆԵՐՍԵՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԹ.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՊԱՏՐԻԱՐքԻՆ
ԳԱՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ 10-ԱՄԵԼԿԸ**

«Աշխարհի վրայ տա-
րածուած հայ կաթողիկէ
եկեղեցւոյ առաջին ծա-
ռան եմ»:

Այս բառերով է, որ
ամենապատիւ հոգեւոր
տէրը 14 նոյեմբերի երե-
կոյեան ողջունեց Լիբա-
նանի թեմին ժողովրդա-
պետութիւններէն հա-
ւաքուած բոլոր երգչա-
խումբերը, որոնք
անակնկալօրէն եկած էին
շնորհաւորելու կաթողի-
կոս պատրիարքին գա-
հակալութեան 10-ամեա-
կը:

Տէր կարապետ քահա-
նայ եւ տէր Լեւոն սար-
կաւագ առաջնորդեցին
հոգեւոր տէրը եւ ար-
հիապատիւ Վարդան
եպս. Աշգարեանը դէպի
պատրիարքարանի մուտ-
քը, ուր երգչախումբերը

սկսած էին արդէն «Հայրապետական մաղթանքը»:

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը բարի գալուստի խօսքով շեշտեց թէ մեր եկեղեցին «մէկ ընտանիքի պէս է. երբ հօր տօնն է, ամբողջ ընտանիքը տօնի մէջ է»:

Ապա բոլորը պատրիարքական դահլիճ հրաւիրուեցան, ուր կը սպասէր մեծդի կարկանդակը: Սարկաւագներ տէր Սեպուհ, տէր Լեւոն եւ տէր Գէորգ ստանձնեցին սպասարկութիւնը: Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը, որպէս հովիւ հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ, իր հայրական խօսքին մէջ դարձեալ շեշտեց իր բարի տրամադրութեան վրայ, ընդունելու եւ մտիկ ընելու բոլորին անխտիր: Ան ըսաւ. «Դուռս բաց է բոլորին անխտիր» ապա աւելցուց ըսելով, թէ «իմ պաշտօնս ծառայութիւն է այս համայնքին համար: Ոչ թէ միայն դուռս, այլ նաև սիրտս բաց է ձեզի համար»: Երգչախումբերու անդամները միասին երգեցին «Դու ես քահանայ յաւիտեան» որպէս աղօթք ու մաղթանք: Ապա հոգեւոր տէրը կարկանդակը կտրեց:

Երգուեցան նաև «Ով անմահ հաց կենաց» եւ «Կիլիկիա» երգերը:

Հանդիպումին աւարտին հոգեւոր տէրը յիշեց քահանայական տարին ապա պահպանիչը աղօթեց եւ օրհնեց ներկաները բարի գիշեր մաղթելով անոնց:

**ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻՒ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՄԻԶԱՉՎԱՅԻՆ Բ. ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ**

ՔԱՍԼԻՔ, ԼԻԲԱՆԱՆ, 12, 13 և 14 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2009

Գիտաժողովի մասին

Հայ կաթողիկէ պատրիարքութեան նախաձեռնած սուրբ Գրիգոր Նարեկացի 10-րդ դարու վանականին եւ միսթիքքերթողին նուիրուած Բ. գիտաժողովը տեղի ունեցաւ 12-էն 14 Հոկտեմբեր 2009, Քասլիքի Սուրբ Հոգի համալսարանի յարկին տակ:

Ամենապատիւ եւ գերերջանիկ աէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց կաթողիկոս պատրիարքին անձամբ նախագահած ակադեմական այս հանդիպումին խնամարկութիւնը վստահուած էր Հոռմի Արեւելեան քահանայապետական կաճառին եւ Սուրբ Հոգի համալսարանի Ծիսագիտութեան ամբիոնին:

«Սուրբ Գրիգոր Նարեկացին եւ եկեղեցւոյ ծիսակատարութիւնը» խորագիրը կրող միջազգային այս սեմինարը վայելեց բարձր

Գրիգոր Նարեկացի աղօթքի պահուն

Հովանաւորութիւնը Արեւելեան եկեղեցիներու ժողովի նախագահ՝ կարդինալ Լէոնարտո Սանտրիի, Հաւատոյ եւ կրօնից ժողովի նախագահ՝ կարդինալ Ուկիւմամ ժողովի Լեվատայի եւ մարոնի պատրիարք՝ կարդինալ Մարնասրալլա Պութրուս Սփէյրի:

Գիտաժողովը կազմակերպող յանձնախումբը բաղկացած էր Արհեայր Գրիգոր եպս. Կապրոյեանէ, փրոփ. Ժան Փիէր Մահէէ, հայր Պողոս Լեւոն ծ.վ. Զէքիւմանէ եւ հայր Անդրանիկ ծ.վ. Կռանեանէ:

Երեք օրերու վրայ երկարող նիստերը գումարուեցան Քասլիքի համալսարանի Համագումարներու սրահին մէջ ուր իրենց զեկուցումներով եւ միջամտութիւններով հանդէս եկան հայ եւ օտար համալսարանական եւ բարձրագոյն ուսմանց փրոփէսէօրներ, դասախոսներ եւ գիտաշխատողներ, ծիսագիտական, աստուածաբանութեան եւ եկեղեցական պատմութեան մասնագէտներ ու գրագէտներ:

Երկուշաբթի, 12 հոկտեմբեր 2009

Գիտաժողովը սկսաւ առաւտօեան ժամը 9:30-ին Ամենապատիւ եւ գերեջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Կաթողիկոս պատրիարքին բացման աղօթքով, Յովհաննէս Պողոս Բ. սրբազն քահանայապետին անուան նուիրուած հանդիսասրահին մէջ:

Եկեղեցական արարողութենէն ետք, առաջին նիստի բացման բաժնի ատենավար հայր Անդրանիկ ծ. վ. Կռանեանի հրաւէրով հերթաբար իրենց պատգամը փոխանցեցին՝ վսեմաշուր կարդինալ Լէոնարտո Սանտրի եւ վսեմաշուր կարդինալ Ուկիւմամ Լէվատա, որոնցմէ ետք գերշ. Արմաշ սրբազն ընթերցեց Գարեգին Բ. ամենայն հայոց կաթողիկոսին հայրական ուղերձը, իսկ գերշ. Գեղամ սրբազն՝ Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսի հայրապետական պատգամը:

Ապա իսուսք
առին՝ Միջին
Արեւելքի հայ
աւետարանա-
կան եկեղեցինե-
րու միութեան
նախագահ վե-
րապատուելի
Մշուշիչ Գարա-
կէօգեան, Քաս-
լիքի Սուրբ Հո-
գի համալսա-
րանի տնօրիչն՝
Հայր Հատիկ
Մահֆուզ: Նա-

Գիտաժողովին նասնակիցներէն նաև մը

իսապէս նախատեսուած Քահանայապետական Արեւելեան կաճառի փոխ-
տնօրիչն Հայր Սանի Գոգգարավալայի իսուսքը ընթերցեց Հայր Ժորժ Ռիւյ-
սեն, իսկ Սուրբ Հոգի համալսարանին Քահանայապետական Աստուածա-
բանութեան ամպիոնի ուղերցը փոխանցեց բաժանմունքի վարիչ՝ Հայր
Փոլ Ռիուհանա:

Ժամը 11:30-ին, կարճ դադարէ մը ետք, ամենապատիւ եւ գերերջանիկ
տէր Ներսէս Պետրոս Ժմ. Կաթողիկոս պատրիարքը իր պատգամը փո-
խանցեց ներկաներուն, որմէ ետք վսեմաշուր կարդինալ Մար Նասրալլա
Պուղուս Սփէյր տուաւ «Աստուծոյ ճանաչումը եւ ծիսարարքները» վեր-
նագիրը կրող իր դասախոսութիւնը:

Ժամը 12:15-ին նախատեսուած եղբայրական ճաշէն ետք, ժամը 2:00-ին
սկսաւ երկրորդ նիստը, ատենավարութեամբ՝ փրոֆ. Ժան Փիէր Մահէի:

Հոն՝ «Հայ վանականութիւն եւ անոր պատմական շրջագիծը 9-էն 11-րդ
դարերուն» գլխաւոր թեման չօշափող դասախոսական շարքը սկսաւ (բա-
ցակայ) Ժերար Տէտէեանի («Վասպուրականի թագաւորներն ու իշխան-
ները հանդէպ հայ եկեղեցւոյ») եւ (բացակայ) Հրաչ Թամրագեանի («Նարե-
կայ վանքն ու դպրոցը») պատրաստած նիւթերու ընթերցումով։ Ապա
հերթաբար խօսք առին դասախոսներ՝ Հայր Գրիգորիս ծ. վ. Սերենեան
(«Վանական կանոնն ու կանոնապահութիւնը»), Հայր Անդրանիկ ծ. վ.
Կուանեան («Հայ վանական ծիսակատարումը եւ Գրիգոր Նարեկացի»),
Մեխակ Այվազեան («Վանքը որպէս օրինակ Տիեզերական եկեղեցւոյ») եւ
վերջապէս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ միջ-եկեղեցական յարաբերութիւններու
վարիչ՝ գերշ. Նարեկ Եպս. Ալէմէզեան (Նարեկացիի «Բան խրատու ուղիղ

հաւատոյ եւ մաքուր վարուց առաքինութեան» երկին մասին):

Երեքշաբթի, 13 հոկտեմբեր 2009

Նիստը նուիրուած էր՝ «Միասկատարութիւն եւ Աստուծոյ խօսքը» նիւթին:

Ատենավար՝ հայր Պօղոս Լեւոն ծ. վ. Զէքիեան:

Այս նիստին բացումը կատարուեցաւ բացակայ փրոֆ. Աբրահամ Տէրեանի («Նարեկացիի մեկնութիւն մեկնութեանց») պատրաստած ուսումնասիրութեան ընթերցումով։ Ապա խօսք առաջ՝ Լեւոն Պետրոսեան («Նարեկ եւ Կապատովկեան հայերը») եւ կարդացուեցաւ Սերճիօ Հա Փորթայի պատրաստած դասախոսութիւնը («Նարեկ եւ Դիոնեսիոս Արիսպակացի»): Վերջապէս փրոֆ. Ժան Փիէո Մահէ ներկայացուց («Խօսք ընդ Աստուծոյ եւ զրոյց Սուրբ գրքի հետ») իր զրոյցը։

Կէսօրէ ետք, «Միասկատարում եւ սուրբ խորհուրդները» թէմայով գիտաժողովին 4-րդ նիստին, իրենց ելոյթը ունեցան՝ դասախոս Հանց Եռուրկըն Ֆէօյլնը («Արեւելեան եկեղեցիները եւ եկեղեցւոյ ծիսակատարութիւնը»), հայր Ժան Թապէիթ («Նարեկի ծիսական յիշողութիւնը»), հայր Պօղոս ծ. վ. Լեւոն Զէքիեան («Նարեկի բան 93-ը՝ Սուրբ Միւռոնի եւ Քրիստոնէացումի սուրբ խորհուրդներուն մասին»), հուսկ, հայր Աթանաս Շարլ Ռինու («Ճաշոցը եւ Նարեկացիի 13 ու 14 Սեպտեմբերի տաղերը»):

Չորեքշաբթի, 14 հոկտեմբեր 2009

Ատենավար՝ Հայր Ժան Թապէիթ։

Չորեքշաբթի եւ վերջին օրուայ բանախօսներն եղան՝ Վրաստանի, Հայաստանի եւ Ազրակյանի մէջ առաքելական նուիրակ՝ արհի. Քլաուտիօ եպս. Կուճերովթի («Նարեկ եւ ապաշխարութեան սուրբ խորհուրդը»), հայր Դամիէլ վ. Ֆինստիքեան («Նարեկ, սուրբ հաղորդութիւնը եւ քահանայութիւնը»), Վալենթինա Քալծոլարի («Նարեկ եւ միսթիքական հարսանիքը»), փրոֆ. Կապրիէլլա Ռլուուհուան («Յոյսի ուժականութիւնը Նարեկի վախճանական տեսիլքին մէջ»):

Իսկ կէսօրէ ետք, 6-րդ եւ վերջին նիստին, խօսք առնողները եղան՝ Եռհաննա Ռափիթի («Գրիգոր Նարեկացիի Ներհուուն Սրբանկարները»), դոկտ. Թամար Տասնապետեան («Նարեկ, Երգ Երգոցը եւ Աստուծամայրը»), հայր Էլի Վ. Խալիֆէ («Ասորական ակնարկներ Գրիգոր Նարեկացիի մասին»), արհի. Պետրոս արք. Միրիաթեան («Նարեկը եւ արաքական մշակոյթը»):

Գիտաժողովին փակումը կատարուեցաւ համալսարանի մատուան մէջ

Հայրապետական հայածէս սուրբ պատարագով, ժամը 5:30-ին: Պատարագիչ հայրապետին առընթերականերն էին՝ արհի. Պետրոս արք. Միրիամեան եւ արհի. Նշան արք. Քէհէյեան: Գերշ. Արմաշ եպս. Նալպանտեան եւ գերշ. Նարեկ եպս. Ալէմէզեան ներկայացուցին հայ առաքելական եկեղեցիի զոյդ աժոռները:

Պատարագի երգեցողութիւնը վստահուած էր պատրիարքական «Կոռունկ» երգչախումբի անդամներուն, խմբավարութեամբ՝ դոկտ. Էտիթոպիկեանի:

Երեկոյեան՝ հրաժեշտի ընթրիք մը սարքուեցաւ Քասլիքի Աքրոփոլիս պանդոկին մէջ ի պատիւ գիտաժողովի մեծարգոյ դասախոսներուն եւ կազմակերպիչ յանձնախումբի անդամներուն:

Գիտաժողովի յայտագիրը ամբողջութեամբ իր լրումին հասաւ դոկտ. Էտիթոպիկեանի խմբավարած «Կոռունկ» երգչախումբին անդամներուն լման կազմով տրուած համերգով, համալսարանի ամփիթատրոնին մեջ, երեկոյեան ժամը 9:00-ին:

Համերգին յայտագիրը կ'ընդգրկէր միջնադարեան մթնոլորտը յիշեցնող տարբեր երգեր՝ «Աչքն ծով», «Ահեղ ձայնս», «Այլ բեկեալ սրտիւ» եւ ուրիշներ: Համերգին երկրորդ մասով հայ եւ օտար երաժշտասէր ունկնդիրներուն հրամցուեցան այլազան երգեր, ինչպիսին են՝ կոմիտասեան «Սուրբ, սուրբ»ը եւ Երանելի Մալոյեանի նույիրուած «Բազմաչարչար նա-

Հատակ» տաղը (մեներգիչ՝ Աւետիս Ագրավեան):

Հուսկ, համերգը փակուեցաւ հոգեւոր տիրոջ «Պահպանիչ»ով, ապա «Կռունկ»ի եւ ներկաներու կողմէ միատեղ երգուած «Հայր մեր»ով:

Յաջորդ օրը, գիտաժողովին մանաւանդ օտարերկրացի (Ֆրանսա, Իտալիա, Միացեալ Նահանգներ...) մասնակիցները կատարեցին իրենց ուխտը այցելելով Պէջթ Խաչպոյի, Քրէյմի եւ Զմմառու բազմադարեան վանքերը:

Միջազգային Ա. գիտաժողովը՝ նուիրուած սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի «Մատեան ողբերգութեան» երկին, տեղի ունեցած էր 2006-ին Իտալիոյ մայրաքաղաք՝ Հռոմի քահանայապետական Արեւելեան կաճառին մէջ, դարձեալ հայ կաթողիկէ պատրիարքութեան կազմակերպութեամբ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ ՍԻՒՆՀՈԴՈՍ

ԶՄՄԱՌ, 15 - 23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2009

Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ եպիսկոպոսաց սիւնհոդոսը իր տարեկան ժողովը գումարեց 15-էն 23 հոկտեմբեր 2009, Զմմառու վանքին պատրիարքական աթոռին մէջ, նախագահութեամբ Ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց եւ մասնակցութեամբ հայ կաթողիկէ թեմերու առաջնորդներուն:

Հայրերը աչքի անցուցին նաեւ նախորդ սիւնհոդոսի որոշումները եւ կատարեցին գնահատումը անոնց տրուած ընթացքին: Ապա պատրիարքական յանձնախումբերու նախագահները ներկայացուցին իրենց կատարած աշխատանքներուն արդիւնքները եւ ուսումնասիրեցին մեր եկեղեցական կեանքին վերաբերող այլազան երեսները՝ վարչական, ծիսական, կանոնական, միութենական եւ այլ մարգերու մէջ:

Սիւնհոդոսի փակման նիստին, Հայրերը անդրադարձան Միջին Արեւելքի եւ մասնաւորաբար Լիբանանի մէջ տիրող մտահոգիչ կացութեան եւ նկատեցին անոր ժիստական ազդեցութիւնը մեր ժողովուրդի առօրեայ կեանքին վրայ: Առաջադրուեցաւ մօտէն հետեւիլ մեր երիտասարդները

յուղող հարցերուն՝ անոնց ուսումնական շրջանին թէ ասպարէզ ապահովելու պահուն։ Նկատի առնուեցան այլազան միջոցներ դիմագրաւելու համար անոնց տագնապները տնտեսական, կրթական եւ հոգեւոր մարզերու մէջ եւ սատարելու անոնց լուծումին։

Հուսկ, սիւնհոդոսի փակման, հայրերը իրենց աղօթքները բարձրացուցին, յոյս յայտնելով, որ դրական քայլերը, որոնք կ'արձանագրուին քաղաքական գեանի վրայ, յատկապէս Լիբանանի, իրաքի եւ Սուրբ երկրի մէջ, շուտով իրենց պտուղը տան՝ քաջալերելով անոնց բնակիչները, որ կառչած մնան իրենց հայրենիքին եւ անխախտ պահեն քրիստոնէական վկայութիւնը այս աշխարհամասին մէջ։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓԱԿՈՒՄ՝ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ ՍԻՒՆՀՈԴՈՍԻՆ

**Զմմառ, Լիբանան
23 Հոկտեմբեր 2009**

Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ եպիսկոպոսաց սիւնհոդոսը իր տարեկան ժողովը գումարեց 15-էն 23 հոկտեմբեր 2009, Զմմառու վանքին պատրիարքական աթոռին մէջ, նախագահութեամբ՝ ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԼ. կաթողիկոս պատրիարքին Տաճն Կիլիկիոյ եւ մասնակցութեամբ հայ կաթողիկէ թեմերու առաջնորդներուն։

Հայրերը աչքէ անցուցին նաեւ նախորդ սիւնհոդոսի որոշումները եւ կատարեցին գնահատումը անոնց տրուած ընթացքին։ Ապա պատրիարքական յանձնախումբերու նախագահները ներկայացուցին իրենց կատարած աշխատանքներուն արդիւնքները եւ ուսումնասիրեցին մեր եկեղեցական կեանքին վերաբերող այլազան երեսները՝ վարչական, ծիսական, կանոնական, միութենական եւ այլ վայրերու մէջ։

Ա.- Քրիստոնէական դաստիարակութիւն։ Հայրերը գոհունակութեամբ ողջունեցին կաթողիկէ եկեղեցւոյ քրիստոնէականի մեծածաւալ հատորին ամբողջական թարգմանութիւնը արեւելահայերէնի, որ լոյս պիտի տեսնէ ի մօտոյ։

Այս մեծողի հատորին կողքին, կը պատրաստուի նաեւ համառօտ քրիստոնէականի գիրքը արեւելահայերէնով եւ արեւելահայերէնով՝ աւելի մատչելի դարձնելու համար քրիստոնէական վարդապետութիւնը ժողո-

Վուրդին բոլոր խաւերուն:

Զեկուցում տրուեցաւ նաեւ մեր վարժարաններուն մէջ կիրարկուող դասագիրքերու շարքին ամբողջացումին վերաբերող աշխատանքին մասին: Տպագրութեան պատրաստ է չորս միջնակարգ դասարաններուն յանձնուելիք դասագիրքերու շարքը: Շեշտուեցաւ նաեւ անհրաժեշտութիւնը երիտասարդներուն ուղղուած քրիստոնէական դաստիարակութեան յատուկ հրատարակութիւններու, ինչպէս նաեւ աւելի բժախնդիր ընտրութիւնը դասատուներուն եւ անոնց զարգացման կատարելագործումը:

Բ.- Սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի տիեզերական եկեղեցւոյ վարդապետ հռչակում: Քննարկուեցաւ սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի տիեզերական եկեղեցւոյ վարդապետ հռչակումի կարեւոր գործը յառաջ տանելու եւ յաջողեցնելու համար:

Գ.- Նոր երանելիններու դատին հետապնդումը: Եկեղեցական պատկան իշխանութիւնները դրական մօտեցում ցոյց տալով այս կարեւոր գործին նկատմամբ՝ սիւնհոդոսական հայրերը քաջալերեցին պատրիարքական յանձնախումբը շարունակելու աշխատանքը նորանոր վկայութիւններ եւ պատմական վաւերագիրներ որոնելու եւ մէկտեղելու:

Դ.- Միջեկեղեցական յարաբերութիւններ: Յանձնախումբի նախագահը զեկուցեց, թէ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ եւ ոչ քաղկեդոնական եկեղեցիններուն միջեւ աստուածաբանական երկիխօսութեան ծիրին մէջ զգալի է եղբայրական մթնոլորտը, որ կը սատարէ մերձեցումի եւ միութեան Աստուծոյ օրհնութեամբ: Ան ընդգծեց մտքերու դրական զարգացումի վարդապետական հարցերու առնչութեամբ եւ փոխադարձ հասկացողութեան ու գործակցութեան ջանքերը: Միջեկեղեցական յարաբերութիւնները կը զարգանան մանաւանդ Միջին Արեւելքի եկեղեցիններու խորհուրդին ծիրին մէջ:

Ե.- Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի ալպոմի տպագրութիւն: Վատիկանի մէջ հայոց հայրապետի արձանին զետեղումը եւ անոր յատկացուած հրապարակին հանդիսաւոր բացումը սրբազան պապին ներկայութեամբ առիթ ընծայեցին, որ քառալեզու գեղազարդ ալպոմ մը հրատարակուի: Աւտաղձը պատրաստ է եւ ի մօտոյ հրապարակ պիտի հանուի:

Զ.- Հաղորդակցութեան միջոցներու զարգացում: Զեկուցում տրուեցաւ յանձնախումբին աշխատանքներուն մասին, որոնք կ'ընդգրկեն բոլոր հաղորդամիջոցները, որոնք կը ծառայեն եկեղեցւոյ վարդապետութիւնը ծանօթացնելու եւ տարածելու:

Այս մարզին մէջ կը մտնեն «Աւետիք» պաշտօնաթերթը, պատրիարքութեան կայքէլը, Վատիկանի ձայնասփիւուը ու «Թելափաչէ» եւ լիբանանաւան «Թել Լիւմիեր» հեռատեսիլներուն հայկական բաժինները:

Է.- «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի Ժ. Նիստ: Ժողովներուն մասնակցած է Հայաստանի եւ Արեւելեան Եւրոպայի առաջնորդը՝ ներկայացնելով ամենապատիւ հոգեւոր տէրը: Որոշում արուած է յատկացնել գումարներ՝ վերաշխնելու Շուշի աւելեալ քաղաքը:

Ը.- Ծիսական հարցեր: Աւարտած են աշխատանքները ծիսական բարեփոխումներու վերաբերեալ, յատկապէս խորհուրդներու մատակարարման հայող՝ մկրտութիւն, պսակ եւ թաղման կարգ: Յետ մանրամասն քննարկումի, որոշուեցաւ անյապաղ հրատարակել վերատեսուած մատեանները՝ հինգ տարուան փորձի չըջանի մը համար: Թիւ պատարագի խորհրդատեարը՝ աշխարհաբար թարգմանութեամբ, կրկնակի վերատեսութեան ենթարկելու:

Թ. Թեմերու վիճակին քննարկում: Սիւնհոդոսական հայրերը յատուկ կարեւորութեամբ ուսումնասիրեցին թեմերու իրավիճակը եւ յարմար սեպուած առնուելիք քայլերը, յատկապէս թափուր թեմերու վերաբերեալ:

Փ. Պատրիարքական Գ. համագումար: Ներկայացուեցաւ մանրամասն նախագիծը սոյն համագումարին ընթացքին կատարուելիք դասախոսութիւններուն: Անիկա՝ նախապէս առնուած էր 2010-ի համար, պիտի կատարուի 2011-ին, երեք օրուան ծրագիրով մը: Համագումարին ընդհանուր խորագիրը պիտի ըլլայ «Ամուսնութիւն եւ ընտանիք»:

Սիւնհոդոսի փակման նիստին: Հայրերը անդրադարձան Միջին Արեւելքի եւ մասնաւորաբսար Լիբանանի մէջ տիրող մտահոգիչ կացութեան եւ նկատեցին անոր ժխտական ազդեցութիւնը մեր ժողովուրդին առօրեայ կեանքին վրայ: Առաջադրուեցաւ մօտէն հետեւիլ մեր երիտասարդները յուզող հարցերուն, ըլլայ ուսումնական չըջանին թէ ասպարէզ ապահովելու պահուն: Նկատի առնուեցան այլազան միջոցներ՝ դիմագրաւելու համար անոնց տագնապները տնտեսական, կրթական եւ հոգեւոր մարզերու մէջ եւ սատարելու անոնց լուծումին:

Հուսկ, սիւնհոդոսի փակման, հայրերը իրենց աղօթքները բարձրացուցին՝ յայտնելով, որ դրական քայլերը, որոնք կ'արձանագրուին քաղաքական գետնի վրայ, յատկապէս Լիբանանի, իրաքի եւ Սուրբ երկրի մէջ, շուտով իրենց պտուղը տան՝ քաջալերելով անոնց բնակիչները, որ կառչած մնան իրենց հայրենիքին եւ անխախտ պահեն քրիստոնէական վկայութիւնը այս աշխարհամասսին մէջ:

Դիմաց
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍԻՒՆՀՈԴՈՒՐԻՆ

Ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը այցելեց ՔԱՀԼԻ-ի հայ անկարներու կեդրոնը

8 յունուար 2009-ին, Ամանորի եւ սուրբ Ծնունդի առկիթով, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը տուաւ իր անդրանիկ այցելութիւնը Լիբանանի ՔԱՀԼ-ի Հայ անկարներու կեդրոնին:

Հոգեւոր տիրոջ կ'ընկերակցէին հայր Եղիա թ.ձ.վ. Եղիայեան, հայր Նարեկ վրդ. Լուիսեան եւ տէր Կարապետ քննյ. Թաղէսուեան:

Հոգեւոր տիրոջ այցելութիւնը կը նպատակադրէր սուրբ Ծննդեան աւետիսը տալ եւ ուրախացնել պատսպարեալ հայ ծերունիները, ինչպէս նաև քաջալերել ՔԱՀԼ-ի մարդասիրական աշխատանքները:

Կեդրոնի տնօրէն պըն. Գէորգ Գարապօյաճեան սրահին մէջ ընդունեց հոգեւոր տէրը, ներկայութեամբ ինամակալութեան կազմին, պաշտօնէութեան եւ պատսպարեալ մայրիկներուն ու հայրիկներուն։ Ան խօսք առնելով, բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն եւ չնորհաւորելով սուրբ Ծննդեան տօնը, ըսաւ. «Քրիստոս իր արքայութեան փառքը թողուց եւ Երկիր իջաւ մարդոց փրկութեան համար, նոյնպէս հոգեւոր տէրը եկաւ պատրիարքարանէն, որովհետեւ ան կը սիրէ եւ կը հոգայ հայ ծերունիները»։

Իր կարգին, հոգեւոր տէրը ուրախութիւն յայտնեց եւ բարձր գնահատեց ՔԱՀԼ կեդրոնի առաքելութիւնը, իսկ հայ մայրիկներուն եւ հայրիկներուն մասին ըսաւ, թէ «անոնց ներկայութիւնը մեզի օրհնութիւն է եւ մենք բոլորս կարիքն ունինք անոնց աղօթքներուն»։

Այս առկիթով, «Բլբուլ» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Մանուէլ Քէշիշեանի համերգ մը տուաւ կատարելով սուրբ Ծննդեան մեղեդիներ եւ շարականներ։ Ապա հոգեւոր տէրը կատարեց տնօրհնէքի արարողութիւնը եւ սենեակ առ սենեակ այցելեց անկար ծերունիներուն, բոլորին բաժնելով նուէրներ։

Լիբանանի մէջ Գերմանիոյ դեսպանը այցելեց հայ կաթողիկէ պատրիարքարան

Երեքարթի, 27 յունուար 2009-ին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս

պատրիարքը հայ կաթողիկէ պատրիարքարանէն ներս ընդունեց Լիբանանի մէջ Գերմանիոյ դեսպանուհի տիկ. Իրէն Մարիա Փլանքը, որուն կ'ընկերակցէին դեսպանատան առաջին խորհրդատու՝ Մայքրլ Օհնմաշ եւ Լիբանանի խորհրդարանի երեսփոխան Սերժ Թուրսարդիսեան։ Հանդիպումին ներկայ էր նաև պատրիարքական թեմի փոխանորդ՝ արհի. հայր Վարդան եպս. Աշգարեան։

Շուրջ մէկ ժամ տեւած ծանօթացման հանդիպումին ընթացքին, հոգեւոր տէրը դեսպանին հետ քննարկեց լեզուներու մշակութային արժէքը, կարեւոր համարելով լեզուի գերակատարութիւնը միջ-մշակութային յարաբերութիւններու զարգացման մէջ։

Հոգեւոր տէրը ընդառաջելով հիւրերու հետաքրքրութեան, լայն տեղեկութիւններ փոխանցեց հայ կաթողիկէ համայնքին մասին ընդհանրապէս եւ լիբանանահայ կաթողիկէ համայնքին մասին մասնաւորաբար, ինչպէս նաև խօսեցաւ Զմմառու դարաւոր վանքին մասին։

Իր կարգին, դեսպանուհին խօսեցաւ դիւնապիտական մարզէն ներս իր փորձառութեան մասին, իսկ Մայքրլ Օհնմաշ անդրադաւ Գերմանիոյ պատմութեան եւ աշխարհաքաղաքական դիրքին։

Հանդիպման աւարտին ամենապատիւ հոգեւոր աէրը չնորհաւորեց նորանշանակ դեսպանուհին, յաջողութիւն մաղթեց անոր եւ հրաւիրեց հիւրերը այցելելու Զմմառու վանքը։

Իրաքի քրիստոնեաներու նուիրուած համագումար եւ դասախոսութիւն

Իրաքի պատերազմէն ետք, երկրին քրիստոնեայ համայնքները ենթարկուեցան մեծ վնասներու եւ այդ պատճառով մեծ թիւով քրիստոնեաներ ապահովական եւ տնտեսական պատճառներով գաղթեցին Իրաքէն։ Այս մտահոգութենէն մեկնելով, կազմակերպութեամբ Եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդին եւ գործակցութեամբ Միջին Արեւելքի Եկեղեցիներու խորհուրդին, 9-11 փետրուար 2009-ին Լիբանանի մէջ համագումար մը տեղի ունեցաւ նուիրուած իրաքի քրիստոնեաներուն։ Այս համագումարը կը նպատակադրէր քննարկել իրաքի մէջ ապրող քրիստոնեաներու իրավիճակը եւ ապա ծրագիրներ մշակել, որոնք եկեղեցւոյ զօրակցութիւնը կը բերեն իրաքի վերականգնումին։

Համագումարին մասնակցեցան հայ առաքելական, ասորի կաթողիկէ, ասորի օրթոսոքս, լատին եւ աւետարանական եկեղեցիներէն ներկայացուցիչներ, ներկայութեամբ միջազգային կազմակերպութիւններու ներ-

կայացուցիչներու:

Փետրուար 12-ին, Համագումարի մասնակիցները այցելութիւն մը տուին Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերեզանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին: Այս հանդիպման ընթացքին, հոգեւոր տէրը իր խորին մտահոգութիւնը յայտնեց իրաքի մէջ քրիստոնեայ ներկայութեան սպառնացող վտանգներուն մասին եւ շեշտեց կարեւորութիւնը ամրապնդելու եւ վերականգնելու իրաքի եկեղեցական կառուցները:

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը կը մասնակցի ասորի կաթողիկէ նորընտիր պատրիարքի գահակալութեան արարողութեան

Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերեզանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը մասնակցեցաւ Ասորի կաթողիկէ նորընտիր պատրիարք՝ ամենապատիւ Մար Իղնաթիոս Եռևէֆ Գ. Եռւնանի գահակալութեան հանդիսութեան, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 15 փետրուար 2009-ին, Լիբանանի ասորի կաթողիկէ սուրբ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ մէջ: Հանդիսութեան նախագահեց ասորի կաթողիկէ եկեղեցւոյ նախակին պատրիարք՝ կարդինալ Մուսա Ա. Տառւտ: Հանդիսութեան ներկայ էին նաեւ Մարոնիթ պատրիարք՝ կարդինալ Նասրալլա ՍՖէյր, քահանայապետական նույրակի առաջին քարտուղար՝ Թոմաս Հապիպ, որ կը ներկայացնէր Արեւելեան եկեղեցիներու խորհուրդի նախագահ՝ կարդինալ Լէոնարտո Սանտրին, Երուսաղէմի լատիններու նախկին պատրիարք՝ Միշէլ Սապպահ, ղպտի կաթողիկէներու պատրիարք՝ Մթանիոս Նակիպ, ինչպէս նաեւ կաթողիկէ, ուղղափառ եւ աւետարանական եկեղեցիներու ներկայացուցիչներ:

Իր պատգամին մէջ նորընտիր պատրիարքը յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց սրբազն քահանայապետին Ասորի կաթողիկէ եկեղեցւոյ հանդիպ իր ցուցաբերած հոգատարութեան համար: Ան շնորհակալական խօսքեր ուղղեց նաեւ ամենապատիւ հոգեւոր տիրոջ եւ պատրիարքներ Միշէլին ու Նակիպին:

Ամենապատիւ հոգեւոր տիրոջ կ'ընկերակցէին պատրիարքական թեմի փոխանորդ՝ արհիապատիւ հայր Վարդան եպս. Աշգարեան եւ թեմի օգնական եպիսկոպոս՝ արհիապատիւ հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուղեան:

Հրանդ Տինքի այրին՝ Ռաքել Տինք, կ'այցելէ հայ կաթողիկէ պատրիարքարան

Ուրբաթ, 20 փետրուար 2009-ի կ. ա. ժամը 10:00-ին, Մերձաւոր Արեւելքի Հայ աւետարանական եկեղեցիներու միութեան հրաւէրով Լիբանան ժամանած պոլսահայ «Ակօս» օրաթերթի նահատակ խմբագիր Հրանդ Տինքի այրին՝ Ռաքել Տինք այցելեց հայ կաթողիկէ պատրիարքարան, ուր ընդունուեցաւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ եւ գերեցանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ՃԹ. Կաթողիկոս պատրիարքին կողմէ։ Ռ. Տինքին կ'ընկերակցէին Մ.Ա.Հ.Ա.Ե. միութեան նախագահ վերապատուելի Մկրտիչ Գարակէօգեան եւ պատուելի Սեպուհ Թերզեան։ Ծանօթացման այս հանդիպման ներկայ եղան պատրիարքական թեմի փոխանորդ՝ արհի Հայր Վարդան եպս. Աշգարեան, «Մասիս» ամսաթերթի ընդհանուր խմբագիր գերյ. Հայր Անդրանիկ ծ.վ. Կռանեան, սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ Հայր Սարգիս Վրդ. Դաւիթեան, սուրբ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ Հայր Վարդան Վրդ. Գագանճեան, Հոփիսիմեանց վարժարանի տնօրէնուհի՝ քոյլ Արմինէ Մակարոսեան, «Մասիս»ի պատասխանատու տնօրէն՝ պրն. Սարգիս Նաճարեան, Մեսրոպեան վարժարանի տնօրէն՝ պրն. Կրէկուար Գալուստ եւ Գէորգ Հարպոյեան վարժարանի տնօրէնուհի՝ տիկ. Ռիթա Պօյաճեան։

Շուրջ մէկ ժամ տեւած զրոյցի ընթացքին քննարկումի նիւթ դարձան թրքահայութեան իրավիճակին եւ գոյատեւման վերաբերող բազմաթիւ հարցեր:

Անդրադառնալով իր ամուսնոյն սպանութեան՝ Ռ. Տինք յայտնեց, թէ ցաւը մեծ է, բայց իրենք պիտի ջանան Հրանդի ուղին շարունակել, որովհետեւ ան միշտ պայքարած էր անիրաւութիւններուն դէմ, ինչ որ չհանդուրժեցին շատեր:

Իտաքել Տինք անդրադարձաւ Հրանդ Տինքի յիշատակին հաստատուած հիմնարկին մասին, որ կը ջանայ մարդկային իրաւունքներու դաստիարակչութեան գծով ծրագիրներ մշակել: Տիկին Տինք խօսեցաւ թուրք յառաջդիմական մտաւորականութեան այն նախաձեռնութիւններուն մասին, որոնք կը շարունակեն ողջ պահել Հրանդ Տինքի երթը եւ կը ձգտին վերականգնելու արդարութիւնը, հայ եւ թուրք ժողովուրդներուն միջեւ խաղաղ գոյակցութեան հասնելու համար:

Իր կարգին, հոգեւոր տէրը բարձր գնահատեց տիկին Տինքի ազգային ոգին եւ քրիստոնեայ անձեռնմխելի հաւատքը եւ Հրանդ Տինքը նկատեց ազգային հերոս մը, աշխարհատարած հայութեան համար, որովհետեւ ան իր մահով դարձաւ բարի օրինակ՝ յանուն արդարութեան պայքարող անհատներուն, եւ միացաւ ազատութեան համար զոհուած նահատակներու շարքին: Հոգեւոր տէրը ըստ, թէ Հրանդ Տինքի նահատակութիւնը ձեռք ձգեց նաեւ միջազգային նշանակութիւն, մանաւանդ մարդկային իրաւունքներու պահանջատիրութեան ասպարէզին մէջ: Հոգեւոր Տէրը մաղթեց, որ Աստուած շնորհէ տիկին Ռաքել Տինքին կամքի զօրութիւն եւ հաստատ հաւատք, շարունակելու համար իր վսեմ առաքելութիւնը:

Հոգեւոր տէրը իր հիւրերուն տեղեկութիւններ տուաւ Պոլսոյ հայ կաթողիկէ համայնքին մասին, հրաւիրելով զիրենք այցելելու Զմմառու դարաւոր վանքը: Այցելութեան աւարտին, հոգեւոր տէրը Ռաքել Տինքի նուրբեց հայերէնի թարգմանուած «Կաթողիկէ քրիստոնէական վարդապետութեան մասին» գիրքը եւ Նարեկացիի նուրբուած հատորներ: Խսկ իր կարդին տիկին Տինք հոգեւոր տիրող նուրբեց Հրանդ Տինքի ջանքերով լոյս տեսած գրքոյկ մը, Պոլսոյ «Մանկանց բոյն» կառոյցին մասին:

Լիբանանի մէջ Աւստրիոյ դեսպանը այցելեց հայ կաթողիկէ պատրիարքարան

Երեքշաբթի, 24 փետրուար 2009-ի առաւօտեան ժամը 10:00-ին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերեզանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը ընդունեց Լիբանանի մէջ Աւստր-

իոյ դեսպանուհին՝ դոկտ. էվա Մարիա Ցիկլորը։ Հանդիպման ներկայ եղան պատրիարքական փոխանորդ արհի. Հայր Վարդան եպս. Աշգարեան եւ սուրբ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ ժողովրդապետ Հայր Վարդան վրդ. Գաղանձեան։

Մանօթացման այս հանդիպման ընթացքին ներկաները անդրադարձան Վիեննայի Միսիֆարեան միաբանութեան պատմական, մշակութային եւ հոգեւոր դերակատարարութեան։ Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը ընդառաջելով մեծարգոյ հիւրին հետաքրքրութեան, լայն տեղեկութիւններ տուաւ Զմմառու դարաւոր վանքին, ինչպէս նաեւ հայ կաթողիկէ պատրիարքութեան եւ լիբանանի հայ կաթողիկէ համայնքին մասին։

Իր կարգին, դեսպանուհին նշեց, թէ տարիներ առաջ ինք այցելած է պատմական Հայաստան եւ բարձր գնահատանքով արտայայտուեցաւ հայ ժողովուրդին մասին։

Հանդիպումին ընթացքին քննարկուեցաւ նաեւ Միջին Արեւելքի քրիստոնեաներու գոյատեւման հարցը, յատկապէս նկատի առնելով քրիստոնեաներու դիմագրաւած տարբեր խոշնդուսները, որոնք կը սպառնան անոնց գոյութեան տարածաշրջաններ եւ կը մղեն գաղթի։ Այս գծով հոգեւոր տէրը իր տեսակէտները ու մտահոգութիւնները պարզեց՝ շեշտելով թէ Լիբանան կը յատկանշուի իր բազմազանութեամբ, ինչ որ կը հարստացնէ երկիրը եւ անոր մշակոյթը։

Հանդիպման աւարտին հոգեւոր տէրը շնորհաւորեց նորանշանակ դեսպանը եւ յաջողութիւն մաղթեց անոր, հրաւիրելով զայն այցելելու Զմմառու դարաւոր վանքը։

Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարը այցելեց հայ կաթողիկէ պատրիարքարան

Հայաստան-Լիբանան երկկողմանի յարաբերութիւնները ամրապնելու եւ համագործակցութիւնը սերտացնելու նպատակով, Հայաստանի արտաքին գործոց նախարար իդուարդ Նալբանդեան միօրեայ աշխատանքին այցելութիւն մը տուաւ Լիբանան, որուն ընթացքին տեսակցեցաւ նաեւ լիբանանահայ գաղութի հոգեւոր պետերուն հետ։ Այս առիթով, չորեքշաբթի 25 վետրուար 2009-ին, նախարար Նալբանդեան պաշտօնական այցելութիւն մը տուաւ հայ կաթողիկէ պատրիարքարան, ուր ընդունուեցաւ Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս Ժմբ։ Կաթողիկոս պատրիարքին կողմէ։

Նախարար Նալբանդեանի ընկերակցող պատուիրակութեան մաս կը կազմէին թունուզի եւ Ալճերիոյ մէջ ՀՀ դեսպան եւ «Փիւնիկ» հիմնադրա-

Յիշատակի խմբանկար

մի նախագահ Հեւոն Սարգսեան, արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Վահագն Աթաբեկեան, Մելքաւոր Արեւելքի վարչութեան տնօրէն Արմէն Մելքոնեան եւ մամլոյ խօսնակ Տիգրան Բալայեան:

Հանդիպման ընթացքին քննարկուեցան Լիբանանի ներկայ ներքին քաղաքական իրավիճակին առնչուող հարցեր, որոնցմէ ամենակարեւորն է յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութիւնները: Այս մասին նախարար Նալբանդեան ըստ, թէ լիբանանահայերը կարեւոր դեր ունին լիբանան կեանքին մէջ եւ այդ պատճառով ալ բնական է, որ իրենց ակնկալութիւնները ունենան խորհրդարանական ընտրութիւններէն. Լիբանանի կրօնական եւ քաղաքական բազմազանութիւնը պէտք է դրական ազդեցութիւն ունենայ բոլորին վրայ: Նախարար Նալբանդեան աւելցնելով ըստ, թէ Հայաստանի յարաբերութիւնները միշտ լաւ եղած են արաբական պետութիւններուն հետ, մանաւանդ այն երկիրներուն՝ որոնք յատուկ նշանակութիւն ունին հայերու ներկայութեան իմաստով, որոնցմէ է Լիբանանը: Հայաստան-Լիբանան յարաբերութիւններու մօտեցումը պէտք է ծառայէ նաեւ երկրի կայունութեան եւ բարգաւաճման, մաղթելով որ լիբանանցիները իրենց ներքին ուժերով կը վերահաստատեն երկրին կայունութիւնը, որովհետեւ,- ըստ Նալբանդեան,- ուժի գործադրումը երբեք լուծում չի բերեր:

Իր կարգին հոգեւոր տէրը նախարարին յայտնեց, թէ ինք լիբանանահայ երիտասարդութիւնը միշտ կը քաջալերէ կառչած մնալու երկրին եւ

Նուէրներու փոխանակում

չգաղթելու օտար երկիրներ, որովհետեւ անոնք համայնքի ուժն են ու ապագայի յոյալ:

Անդրադառնալով Սփիւռքի նախարարութեան, նախարար Նալբանդեան դրական արտայատուեցաւ այդ մասին, ըսելով թէ ինք կողմնակից է որ այդ նոր կառոյցը հիմնուի ամուր եւ ճիշդ հիմերու վրայ, որպէսզի կարենայ Սփիւռքի հետ միասնաբարար լուծել Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութեան եւ գործակցութեան վերաբերող հարցերը:

Արցախեան խնդիրին մասին նախարարը յայտնեց, թէ ներկայիս բանակցութիւնները սկզբունքներու շուրջ են՝ «այսինքն Ղարաբաղի հիմնախնդրի շուրջ, եւ անկէ ետք է որ պէտք է պատրաստել պայմանագիրներ որ կ'ապահովեն Ղարաբաղի ինքնորոշման ճանաչումը եւ ժողովուրդի անվտանգութեան երաշխաւորումը»:

Հանդիպման աւարտին հոգեւոր տէրը յաջողութիւն մաղթեց իր հիւրին եւ անոր նուիրեց հայերէնի թարգմանուած «Կաթողիկէ քրիստոնէական վարդապետութեան մասին» հատորը իսկ նախարար Նալբանդեան հոգեւոր տիրոջ նուիրեց «Sacre Armenia» նկարագարդ գիրքը:

Ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺՇ. կաթողիկոս պատրիարքը կ'այցելէ Իտալիոյ Փուլիա մարզը

Հնդառաջելով Թարանթոյի արքեպիսկոպոս Պենինիօ Լուիձի Բաբայի,

Հոգեւոր տէրը կը զեկուցէ գերպ. Ֆրանք Կէմերանոյի հետ

Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը եւ իրեն ընկերակցող պատուիրակութիւնը, ուրբաթ՝ 6 մարտ 2009-ին ժամանեցին Խտալիոյ Փուլիա մարզը, ուր Հոգեւոր տէրը այցելեց Թարանթոյի Հայոց հնագոյն սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի նույնուած եկեղեցին, որ կը գտնուի քաղաքի պատմական կեդրոնը, Մոնթէոլիվէթոյի սրբավայրին դիմաց։ Հոգեւոր տիրոջ կ'ընկերակցէին հայր Յովսէփ ծ. վ. Քէէկեան՝ տեսուչ Լեռնեան քահանայապետական վարժարանի, տէր Միքայէլ սարկաւագ Ճենճի՝ տնօրէն Ռատիօ Վատիկանի հայերէն բաժնի եւ Ռոպեր Աթթարեան՝ պատասխանատու Հռոմի «Մալոյեան» մշակութային նորաբաց կեդրոնին։ Հոգեւոր տիրոջ առաջնորդութեամբ, պատուիրակութիւն մը երեկոյեան Մարթինա Ֆրանքայի հրապարակէն ուղղուեցաւ Սան Մարթինոյի նույնուած տաճարը, ուր ընդունուեցաւ պազիլիքայի տեսուչ՝ գերպ. Ֆրանք Սեմերարոյի կողմէ։ Այստեղ Հոգեւոր տէրը նախագահեց երեկոյեան ժամերգութեան եւ յետ իր Հոգեշահ քարոզին, աղօթք բարձրացուց առ Աստուած, եկեղեցւոյ, աշխարհի խաղաղութեան եւ Միջին Արեւելքի քրիստոնեաներուն համար։ Այս առիթով հաւաքուած ներկաներուն խօսք ուղղեց Մարթինա Ֆրանքայի քաղաքապետ՝ Ֆրանք Բալացցոն։ Քաղաքի «Լայլնգ» ակումբին մէջ Հոգեւոր տէրը եւ իրեն ընկերակցող պատուիրակութիւնը հանդիպում մը ունեցան տեղւոյն «Սուրբ Անդրէասի հայերը»

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը կը պարզեւատրուի յուշանուերով

ընկերակցութեան նախագահ Եղուարդ Թաղէոսեանի եւ սոյն ակումբի
նախագահ Տինօ Մարանկիի հետ:

**Ամենապատիւ հոգեւեոր տէրը բացումը կատարեց
«Մալոյեան» մշակութային կեդրոնին եւ պարզեւատրեց
ձենձին եւ Աթթարեանը**

Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամեապատիւ եւ գերերջանիկ տէր
Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքի հանդիսապետութեամբ՝
տեղի ունեցան հռոմահայերու կարեւոր երկու հանդիսութիւններ. առա-
ջինը՝ հանդիսաւոր բացումը Մալոյեան անուան Հայ մշակութային կեդ-
րոնին, իսկ երկրորդը՝ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի շքանշանով պարգե-
ւատրումը Հռոմի հայ համայնքի խորհուրդի նախագահ տէր Միքայէլ
սրկ. Ճենձին եւ փոխ նախագահ տիար Ռոպեր Աթթարեանին, առ ի գնա-
հատանք հռոմահայութեան ու հայ եկեղեցւոյ համար անոնց ցուցաբերած
անխոնջ աշխատանքին:

Մեծ թիւով հայորդիներ եւ իտալացի բարեկամներ լեցուցած էին «Յա-
ւիտենական քաղաք»ի սուրբ Նիկողայոս ոլենդինացիի անուան հրապա-
րակը գտնուող սուրբ Նիկողայոսի նուիրուած եկեղեցին շաբաթ, 7 մարտ

2009-ի ժամը 6:30-ին,
մասնակցելու գա-
ղութիւնը ուրախու-
թեան:

Այս առթիւ Ք.
Լեւոնեան Հայ
վարժարանի մեծա-
ւորը Գերյ. Յովսէփ
ծ. Վ. Քէլէկեան ող-
ջունելէ ետք ներ-
կաները հայերէնով
եւ իտալերէնով
կարդաց ամենա-
պատիւ հոգեւոր
տիրոջ օրհնութեան
գիրը ուղղուած մե-
ծարեալներուն, վեր
առնելով անոնց գործունէութիւնները. որմէ ետք ներկաներու ցնծալի
«ծափահարութիւններուն» հետ անոնց կուրծքը զարդարուեցաւ սուրբ
Գրիգոր Լուսաւորիչի բարձրագոյն շքանշանով:

Եւ քանի որ այդ օր նաեւ պաշտօնական բացումը կը կատարուէր Մա-
լոյեանի անուան Հայ մշակութային կեդրոնին, տէր Միքայէլ սրկ. Ճենձին
թարգմանը հանդիսանալով հոռմահայերու երախտագիտական զգացում-
ներուն հետեւեալ խօսքը ուղղեց ամենապատիւ հոգեւոր տիրոջ, շնորհա-
կալութիւն յայտնելով այս մեծ պարգելին համար:

«Ամենապատիւ եւ գերեզջանիկ հոգեւոր տէր,

Մեծ է մեր ուրախութիւնը այսօր:

Բացումը կը կատարենք Մալոյեան Հայ մշակոյթի կեդրոնին՝ պտուղը կա-
մաւոր եւ անձնուէր խումբ մը հայրիթիներուն, որոնք անվերապահ նոյնու-
նով ու խանդապահութեամբ կ'աշխատին օգտակար ըլլալու Հռոմի հայերուն,
հովանաւորութեամբ՝ Լեւոնեան քահանայապետական դպրեվանքին:

Զեր ներկայութիւնը մեր մէջ, այսօր, հայաստիքն է ձեր հայրական հոգա-
տարութեան ու սիրոյն: Սիրով ընդառաջեցիք մեր խնդրանքին, ունենալու
կեդրոն մը այս լուսաւոր կառոյցին մէջ:

Թարմ է մեր յիշողութեան մէջ, անցեալ հոկտեմբերին, Հռոմի հայ հա-
մայնքի խորհուրդի անդամներուն վերապահած ձեր զերմ ընդունելութիւնը,
որուն ընթացքին քաջալերեցիք մեզ աշխատելու հայապահանումի հա-
մար ու նաեւ՝ ձանցնելու հայ մշակոյթն ու պատմութիւնը հիւրընկալ խտա-

լացիներուն:

Տասը տարիէ Հռոմի հայ համայնքի խորհուրդը, յանձնառու եւ ազգօգուտ արկածախնդրութիւն մը յառաջ կը տանի կազմակերպելով կլոր սեղաններ, բազմաթիւ ազգայն ու բարեկամական հանդիպումներ, հաւաքներ ու հաւաքական տօնախմբութիւններ եւ ցուցահանդէսներ, Լեւոնեան դալրեվանքի շնչքէն

ներս եւ այլուր:

Մեր մտահոգութիւնը միշտ եղած է ծառայել եւ օգտակար ըլլալ Հռոմի հայ համայնքին: Տարուած այս աշխատանքը, մեզի համար եղած է «խթան եւ մեկնակէտ»՝ պատասխանատուութեամբ գործելու:

Վստահ եղէք, հոգեւոր տէր, թէ նոյն խանդակառութեամբ պիտի շարունակենք կատարել մեր այս առաքելութիւնը: Մեր նապատակն է նապատել հայ մշակոյթի ձանաչումին ու տարածման հրումաբնակ հասարակութեան մօս եւ իտալացի ժողովուրդին մօս:

Հռոմի հայ համայնքի խորհուրդի անդամներ միասիրտ կը ներգործեն: Սրտի ու մտքի այս միութիւնը սատարեց Մալյեան հայ մշակոյթի կեդրոննեն ստեղծումին: Մեր իղձն է, որ կեանքի այս նոր փորձառութիւնը բազմաթիւ արդինք տայ:

Այս ամէն բանի համար շատ շնորհակալ ենք ու երախտապարտ: Եւ բարի ձանապարհ մեզի բոլորին»:

Խօսք առաւ նաեւ տիար Ռոպեր Աթթարեան, չնորհակալութիւն յայտնելով ամենապատիւ հոգեւոր տիրոջ ու Լեւոնեան հայ քահանայապետական դպրեվանքի տեսչութեան, որոնք միշտ կը քաջալերեն հայանպաստ ու եկեղեցանպաստ ձեռնարկները. չնորհակալական խօսք ուղղեց նաեւ ընտանիքներուն որոնք իրենց ազգանուէր գործունէութիւններուն թիկունք կը կանգնին:

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը եւ բոլոր ներկաները եկեղեցիէն թափօրով ուղղուեցան սուրբ Նիկողայոսի հրապարակը որմէ ալ՝ դէպի Մալյ-

եան կեղրոն, ուր
դռան առջեւ ժապա-
ւէնը կարելով դռնե-
րը բացուեցան «Մա-
լոյեան մշակութա-
յին կեղրոնին». այս
առթիւ կաթողիկոս
պատրիարքը իր
սրտի խօսքը արտա-
սանեց եւ օրհնեց
կեղրոնի սրահները...
ու ոսկեմատեանի
առաջին էջին վրայ
արտայայտեց իր
զգացումները ու
չնորհաւորեց հռո-
մահայութեան այս
կեղրոնը՝ մաղթելով որ բեղուն գործունէութիւններ կը կատարուին ի
նպաստ հայ եկեղեցւոյ եւ հայ ազգին:

Հոգեւոր Տէրը իր խօսքը կ'արձանագրէ
յուշամատեանին մէջ

Սարկաւագական ձեռնադրութիւն Հռոմի մէջ

Կիրակի, 8 մարտ 2009-ի առաւօտեան ժամը 11:00-ին, Հռոմի սուրբ Նի-
կողայոսի անուան հայոց եկեղեցւոյ մէջ սկիզբ առաւ հանդիսաւոր սուրբ
պատարագ, զոր մատուցեց Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապա-
տիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը,
առընթերակայութեամբ գեր. Հայր Թովմաս վրդ. Կարապետեանի՝ փոխ
տեսուչ Լեւոնեան հայ դպրեվանքի եւ գեր. Հայր Միքայէլ վրդ. Ուժարի:
Սուրբ պատարագին ընթացքին, ձեռամբ հոգեւոր տիրոջ եղբայր Լեւոն
Յովհաննէսեան ստացաւ սարկաւագութեան կարգ: Այս առթիւ հոգեւոր
տէրը նաեւ կիսասարկաւագի աստիճան շնորհեց Լեւոնեան հայ դպրեվան-
քի ժառանգաւորներէն եղբայր Գէորգ Պահեանի եւ հռոմահայ գաղութէն
Ումպերթօ Ահարոնեանին:

Սրբազան երգեցողութիւնը կատարեցին Անարատ յղութեան հայ քոյ-
րերու եւ Լեւոնեան հայ դպրեվանքի ժառանգաւորաց երգչախումբը՝ ղե-
կավարութեամբ եղբայր Եղիշէ Ճենձիի:

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը մասնակցեցաւ միջ-կրօնական երկխօսութեան համաժողովին

Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերեջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը 20 մայիս 2009-ին Ամմանի մէջ մասնակցեցաւ Քահանայապետական միջ-կրօնական երկխօսութեան խորհուրդի կազմակերպած համաժողովին։ Այս ժողովին ներկայ եղան Եգիպտոսէն, Սուրբիայէն, Պարսկաստանէն, սուրբ Երկրէն, Իրաքէն, Թուրքիայէն, Մալթայէն, Սպանիայէն, Անգլիայէն եպիսկոպոսներ, կրօնաւորներ եւ մասնագէտներ։ Ամենապատիւ հոգեւոր տիրոջ կողքին ներկայ էր նաև լատիններու պատրիարք՝ Ֆուատ Թառալը եւ քահայապետական նուիրակ՝ Ֆրանսախ Ասիսի Շուլլիքաթը։ Համաժողովին գլխաւորապէս քննարկուեցան քրիստոնեայիսամ երկխօսութեան, գաղթականութեան, քաղաքացիութեան եւ կաթողիկէ եկեղեցւոյ վերաբերող հարցեր։

Ամմանի մէջ, ամենապատիւ հոգեւոր տէրը հանդիպումներ ունեցաւ նաև Յորդանանի հայ կաթողիկէ համայնքին հետ։ Շաբաթ 23 եւ կիրակի 24 մայիսին ամեն։ Հոգեւոր տէրը սուրբ պատարագ մատուցեց Ամմանի հայ կաթողիկէ սուրբ Կուսին Վերափոխման եկեղեցւոյ մէջ, որ կառուցուած է 1951-ին։

Հոգեւոր տիրոջ այցելութիւնը Հռոմ

17-էն սեպտեմբեր 2009-ին, ամենապատիւ եւ գերեջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց մեկնեցաւ Հռոմ, ուր Միջին Արեւելքի պատրիարքներու հետ միասին, հանդիպում ունեցաւ սրբազան քահանայապետին հետ։ Հանդիպման նպատակն էր արծարծել միջին արեւելեան Եկեղեցիներու յաջորդ համաժողովի (10-24 Հոկտեմբեր 2010) նախապատրաստական գործընթացին նիւթերը։ Յիշենք որ համաժողովը պիտի խորհրդածէ արեւելեան բոլոր եկեղեցիներու իրավիճակը եւ ապագայ հեռանկարները։

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը, Հռոմ իր կեցութեան ընթացքին, պաշտօնական այց մը տուաւ Հռոմի քաղաքապետ՝ Ժովաննի Ալեմանոյի, եւ հրաւիրեց զայն այցելելու Ք. Լեռնեան հայ վարժարանը։ Այս սիրալիր հանդիպումին մաս կազմեց նաև արհի. Գրիգոր եպս. Կապրոյեան։

Արեւելքի կաթողիկէ պատրիարքներու 19-րդ համագումարը տեղի ունեցաւ Շարֆէ-Հարիսայի մէջ, 5-9-ը հոկտեմբեր 2009, մասնակցութեամբ՝ մարոնիթ կարդինալ Սփէյրի, ասորի կաթողիկէ պատրիարք Եռևնանի, յոյն կաթողիկէ պատրիարք Լահամի, ամենապատիւ եւ գերեջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքի, Լատիններու Թուալ պատրիարքի, ղպտիներու պատրիարք Նակիպի եւ եպիսկոպոս Միշել Գասպարժիի:

Հոգեւոր հայրերը անդրադարձան աշխարհականներու դերակատարութեան եկեղեցւոյ մէջ, պարզելով անոնց ներկայ առաքելութիւնը Արեւելքի տարբեր երկիրներու մէջ: Ներկանները հաստատեցին աշխարհականներու այս գերին կարեւորութիւնը եկեղեցւոյ մէջ, զայն աւելի մշակելով եւ ամրապնդելով անոնց միութիւնը եկեղեցական կարգին հետ, ինչպէս նաեւ առաջարկեցին առաւել եւս զարգացենել անոնց ներդրումը քրիստոնեայ առաքելութեան մէջ:

Զորեքշարթի, 7 հոկտեմբեր 2009-ին, միջ-եկեղեցական հանդիպում տեղի ունեցաւ համագումարին ընթացքին, որուն ներկայ գտնուեցան կաթողիկէ, ուղղափառ եւ աւետարանական եկեղեցիներու ներկայացուցիչներ, որոնք արծարծեցին յարանուանութիւն փոխելու հարցը ամուսնալուծումի պատճառաւ, չքաջալերելով այսպիսի համայնքային տեղափոխութիւններ որեւէ անձնական շահի կամ պատճառի համար:

Համագումարի աւարտին ներկանները աղօթեցին առ Աստուած Միջին Արեւելքի ժողովուրդներու խաղաղութեան համար, եւ որպէսզի հոգեւոր պէտերը Աստուծոյ օգնութեամբ կանգնին տարածաշրջանի երկիրներու կայունութեան եւ բարգաւաճման կողքին:

Սուրբ Պատարագ Ժամհուրի մէջ (Լիբանան)

Կիրակի 4 հոկտեմբեր 2009-ին, ամենապատիւ եւ գերեջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց նախագահեց սուրբ պատարագին, ընկերակցութեամբ՝ Գերյ. հայր Եղիա թ.ծ.վ. Եղիայեանի, Ժամհուրի Տիրամօր եկեղեցւոյ մէջ, դպրոցի նախկին սաներու կազմակերպած հայկական մշակոյթի նուիրուած օրուան առթիւ: Այս հանդիսաւոր պատարագին ներկայ էին նախկին նախարար Միշել էտտէ, Ժամհուր դպրոցի տնօրէն հայրը, Սէն-Ժոզէֆ համալսարանի եւ Ժամհուր վարժարանի նախկին սաներու միութեան վարչութիւնը:

Նշենք որ Կռունկ պատրիարքական երգչախումբը մաս կազմեց սուրբ պատարագին, Սէն-Ժոզէֆ եկեղեցոյ երգչախումբի կողքին:

Այս առթիւ հոգեւոր տիրոջ յանձնուեցաւ աննախընթաց իր այցելութիւնը յատկանշով յուշանուէրը:

Ժամհուրի «Հայկական օր»ուան սոյն ձեռնարկին կազմակերպման աշխատանքին իրենց կարեւոր մասնակցութիւնը բերին Մեսրոպեանի Նախկին սաներու միութեան անդամները, գլխաւորութեամբ միութեան նախկին ատենապետ Վազգէն Նիւրէթլեանին:

Արդարեւ, ՄնՍՄ-ականներու ջանքերով, հոն տեղադրուած էին տարբեր կրպակներ:

Անոնցմէ առաջինին մէջ ցուցադրուած էին Կիւլտէրի, Յարութիւն Թորոսեանի, Մարալ եւ Շահէ Տէր Պօղոսեաններու իւղաներկ եւ ջրաներկ գործերը, որոնք կը շրջապատէին Կիւլէն Թորոսեան-Տէր Պօղոսեանին քանդակները:

Մէկ կրպակ անդին տեղ գրաւած էին Մարաշի յատկանշական ասեղնագործերն ու Վիեննայի Միսիթարեանի հայրերու անգերազանցելի «Միսիթարին»ները: Այլ կրպակի մէջ տեղ տրուած էր հայոց մասին տարբեր լեզուներով գիրքերու, CD-ներու եւ DVD-ներու ցուցադրութիւն-վաճառքին:

Հոն նաեւ տեղադրուած էին Մեծն Տիգրանէն մինչեւ այսօր Հայաստանի պատմութիւնը ներկայացնող աշխարհագրական քարտէսներ:

Ցաջորդող կրպակը գրաւած էր լուսանկարիչ Լեւոն Թաշճեանը: Հոգեւոր տէրը, նախարար Միշել էտտէն, տնօրէն հայր Պրիւնէ Միոնն ու մեծայարդոյ հիւրերը հիացումով լրմբունեցին արուեստագէտին պատմական Հայաստանի բազմադարեան վանքերու եւ եկեղեցիներու յիսունէ աւելի լուսանկարները:

Վերջապէս, հայկական երգերու եւ պարերու կողքին, իւրայատուկ իր ոճով երյթ ունեցաւ եւ խանդավառեց նախկին մեսրոպեանցի Փիէր Շամմասեան իր սրամիտ զաւեշտներով:

Հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ հանդիսաւոր միւռոնօրինէք

Կիրակի 18 հոկտեմբեր 2009-ին, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ-սուրբ Եղիա աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ միւռոնօրհնէքի արարողութիւնը, նախագահութեամբ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին եւ մասնակցութեամբ հայ կաթողիկէ սիւնհողոսական հայրերուն:

Հանդիսաւոր եւ սուրբ արարողութեան մասնակցեցան զանազան համայնքներէ բազմաթիւ բարձրաստիճան հոգեւորականներ: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը կը ներկայացնէր Տիրայր եպս. Փանոսեան: Զանազան երկիրներէ՝ Հայաստանէն, Ֆրանսայէն, Ռուսիայէն, Վրաստանէն եւ Սուրբիայէն մեծ թիւով հաւատացեալներ նաեւ իրենց մասնակցութիւնը բերին այս խրայատուկ հանդիսութեան:

Հոգեւոր տէրը իր քարոզով տուալ օրուան խորհուրդն ու պատգամը՝ մանրամասն անդրադառնալով միւռոնի կարեւորութեան: «Աստուած չէր կրնար ձեզ սատանային նման խորամանկ ոսովին դէմ ձգել, առանց ձեզի յանձնելու պայքարելու հարկաւոր եւ զօրաւոր միջոցները: Ասոր համար, ձեզի շնորհեց նոյնինքն սուրբ Հոգին: Սուրբ Հոգիին օծումին զօրութեամբ, մարդս կրնայ արժանավայել քրիստոնեայ կեանք մը վարել եւ առաքեալ դառնալ իր ժողովրդապետութեան մէջ՝ բարիք գործելով եւ բարի օրինակ դառնալով», նշեց ամենապատիւ հոգեւոր տէրը:

Հոգեւոր տէրը աւարտեց իր խօսքը իր սրտաբուխ հայրական եւ հայեցի մաղթանքով: «Այսօր ձեզմէ ամէն մէկը կրնայ սուրբ միւռոնի զօրութեամբ ըլլալ հարազատ հայ, հարազատ քրիստոնեայ եւ հարազատ հետեւրդ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի», ընդգծեց ան:

Արարողութեան ընթացքին օրհնուեցան երեք տեսակի իւղեր՝ միւռոն, երախայից եւ հիւանդաց: Խորանին առջեւ զետեղուած էին այս առիթը խորհրդանշող յատուկ իրեր, որոնց շարքին՝ միւռոնի սափոր, երախայեաց սափոր, հիւանդաց իւղի սափոր, բալասանի սափոր, խաչ եւ աղաւնի՝ իին միւռոնով:

Միւռոնօրհնէքը հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ աւանդութեան մաս կազ-

մող կարեւորագոյն աւանդութիւններէն մէկն է, որ կը կատարուի ըստ կարիքի: Միւռոնը կը պատրաստուի ըստ աւանդութեան, 40 տեսակէ աւելի տարբեր նիւթերէ՝ բոյսեր, անուշաբոյը խոտեր եւ խղեր՝ օրհնուելին 40 օր առաջ: Հոգեւոր տէրը, յատուկ արարողութեան մը ընթացքին, օրհնեց բոյսերն ու կրակը. կղերական դասը, ամենայն սրբութեամբ հսկեց եւ հետեւեցաւ միւռոնի պատրաստութեան, իսկ խումբ մը հաւատացեալ երիտասարդներ հսկեցին կրակին, զայն անշէջ պահելու համար տիւ եւ գիշեր: Գործի լլջութեան ամենայն գիտակցութեամբ իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ Սրբոյ Կոյսին Աւետման եկեղեցւոյ եկեղեցասէր տիկիններ:

Հոլանտայի դեսպանը այցելեց Պատրիարքարան

Հինգշաբթի, 19 նոյեմբեր 2009-ին, կէսօրուան ժամը 12-ին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը ընդունեց Հոլանտայի դեսպան Հերո Տէր Պէօրը, հայ կաթողիկէ պատրիարքական դահլիճէն ներս: Այս հանդիպումին ներկայ գտնուեցաւ նաեւ տէր Կարապետ քՀՆ. Թաղէսուեանը:

Ատոր ընթացքին, հոգեւոր տէրը եւ դեսպանը արծարծեցին Լիբանանեան քաղաքական հարցեր, մասնաւորապէս նորակազմ կառավարութեան հարցը:

Հոգեւոր տէրը լիբանանահայ գաղութին մասին տեղեկութիւններ ներկայացուց դեսպանին: Ապա, Հայաստան-թուրքիա յարաբերութիւններու առընչութեամբ քննարկուեցան արձանագրութիւններու շուրջ ստեղծուած տարակարծութիւնները, մանաւանդ աշխարհատարած սփիւռքահայութեան կողմէ:

Մեկնեէտ առաջ, դեսպանը այցելեց սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցին, տէր Կարապետի ընկերակցութեամբ:

ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ԵՐԹ ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՎՐԴ. ՕՐՁԱՆԵԱՆԻ

Զորեգաբթի, 11 փետրուար
2009-ի առաւօտեան ժամը
11:00-ին, վախճանեցաւ Զմմա-
ռու միաբան հայր Յովհաննէս
վրդ. Օրջանեանը, ընդունելէ
ետք սուրբ խորհուրդները:

Ուրբաթ 13 փետրուար 2009-
ին, Զմմառու վանական եկե-
ղեցւոյն մէջ, Տանն կիլիկիոյ
կաթողիկէ հայոց տէր Ներսէս
Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս
պատրիարքը նախագահեց հայր
Յովհաննէս վրդ. Օրջանեանի
յուղարկաւորութեան արարո-
ղութեան, որմէ ետք հանգուց-
եալին մարմինը փոխադրուց-
ցաւ միաբանական դամբարան:
Յուղարկաւորութեան արարո-
ղութեան մասնակցեցան նաև
վաստակաւոր կաթողիկոս
պատրիարք՝ ամենապատիւ տէր Յովհաննէս Պետրոս ԺԼ. Գասպարեան,
Զմմառեան միաբանութեան պատրիարքական փոխանորդ՝ հայր Միքայէլ
թ.ծ.վ. Մուրատեան, միաբան հայրեր, հանգուցեալին պարագաները եւ
սիրելիները:

Արարողութեան ընթացքին, հայր Յովհաննէսի ընտանեկան պարագա-
ներուն անունով հրաժեշտի խօսք արտասանեց հայր Նարեկ վրդ. Լուիս-
եան:

Հայր Յովհաննէս 20 տարի ծառայած է Այնձարի մէջ: Այնձարի հայ կա-
թողիկէ համայնքին անունով տոքթ. Փանոս Թասլագեան իր սրտի խօսքը
արտասանեց ներկաներուն, ըսելով թէ հայր Յովհաննէս եղած է քրիստո-
նէական եւ բարոյական սկզբունքներու անվերջ եւ անմոռանալի աղբիւր,
եւ տարիներ չարունակ պատանիներն ու երիտասարդները անքակտելիո-
րէն կապած է եկեղեցւոյ, հանդիսանալով սիրոյ եւ ներողամտութեան տի-

պարը, ինչպէս նաեւ ընտանիքի յաւերժ անդամը:

Արարողութենէն անմիջապէս ետք, ամենապատիւ հոգեւոր տէրը, վանքի մեծաւորին եւ հայր Յովհաննէսի պարագաներուն հետ ցաւակցութիւնները ընդունեց վանքի դահլիճին մէջ:

Կիրակի, 16 փետրուար 2009-ին, առաւօտեան ժամը 10.30-ին, Աշոաֆիէի սուրբ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ մէջ, գերյ. հայր Վարդան վրդ. Գաղանձեան սուրբ պատարագ եւ հանգստեան պաշտօն կատարեց հայր Յովհաննէսի յիշատակին:

Հայր Յովհաննէս վարդապետ Օրջանեան ծնած է Պէյրութ, 14 հոկտեմբեր 1939-ին: Բարձրագոյն ուսումը ստացած է Կրեկորեան եւ Սալեզեան վարժարաններէն ներս: Քահանայ ձեռնադրուած է 25 մարտ 1965-ին, ձեռամբ Գրիգոր Պետրոս ԺԵ. Աղաճեանեան կաթողիկոս պատրիարքին:

Հայր Յովհաննէս պաշտօնավարած է հետեւեալ առաքելավայրերուն մէջ.

1965 սեպտեմբեր եւ 1968 Հոկտեմբեր՝ Պուրճ Համուտ, Մեսրոպեան վարժարան, 1968 հոկտեմբեր եւ 1973 հոկտեմբեր՝ ժողովրդապետ Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ, 1973 հոկտեմբեր եւ 1973 նոյեմբեր՝ Պէյրութ, հայ կաթողիկէ պատրիարքարան, 1973 նոյեմբեր եւ 1977 փետրուար՝ Այնձարի ժողովրդապետ, 1977 փետրուար եւ 1977 սեպտեմբեր՝ Հալէպ, Սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցի, 1977 սեպտեմբեր եւ 1979 յունուար՝ Զմմառու վանք, 1979 յունուար եւ 1984 հոկտեմբեր՝ Կրկին Այնձար, 1984 հոկտեմբեր եւ 1985 փետրուար՝ ժողովրդապետ Պուրճ Համուտի, 1985 փետրուար եւ 1986 դեկտեմբեր՝ հովիւ Զահլէի եկեղեցւոյ, 1986 դեկտեմբեր եւ 1988 յունուար՝ Գահիրէ, 1988 յունուար եւ 1990 նոյեմբեր՝ Զմմառ, 1990 նոյեմբեր եւ 2001՝ Այնձար, 2001 եւ 2009՝ Զմմառ:

Հայր Յովհաննէսի աշխատասիրութիւններէն է Զմմառու միաբաններու ամբողջական ցանկը, ինչպէս նաեւ հրատարակած է անոնց կենսագրականը:

Քնար երգչախումբը սուրբ Պօղոսի տարուան փակ- ման մասնակցեցաւ

Դամասկոսի մէջ պատշաճ շուքով կատարուեցաւ փակումը սուրբ Պօ-
ղոսի ծննդեան 2000-ամեակի նուիրուած յոթելենական տարուայ զանա-
զան միջոցառումներուն ու հոգեւոր բնոյթ կրող ձեռնարկներուն:

Ինչպէս յայտնի է, սուրբ Պօղոս առաքեալը դարձի եկաւ Դամասկոսի
ճամբուն վրայ ու իր քրիստոնէական հաւատքը ընդունեց քաղաքին մէջ:
Այս պատճառաւ իսկ ան Դամասկոսի մէջ կը վայելէ մեծ սէր ու քրիս-
տոնեայ քաղաքացիները յատուկ ջեմեռանդութեամբ կը մօտենան անոր:

Յոթելենական տարուայ փակման հանդիսութիւնները կը վայելէին
պետական հովանաւորութիւն ու այս առիթիւ բազմաթիւ հոգեւորական-
ներ, բարձրաստիճան եկեղեցականներ ու ուխտաւորներ աշխարհի չորս
ծագերէն ժամանած էին Դամասկոս: Սրբազն քահանայապետը կը ներ-
կայացնէր Սպանիոյ կաթողիկէ եկեղեցւոյ պետ Անթոնիօ Մարիա Ռուքօ
Վալերա կարդինալը:

Այս ձեռնարկներուն կարեւորագոյններէն մէկը տեղի ունեցաւ Դա-
մասկոսի «Տար էլ Ասատ» արուեստի եւ մշակոյթի տան ազգային Օբերա-
յի սրահին մէջ, 27 Յունիս 2009-ի երեկոյեան ժամը 8.00-ին, կազմակեր-
պութեամբ յոյն կաթողիկէ պատրիարքութեան եւ օփերայի տնօրէնու-
թեան Դամասկոսէն դէպի աշխարհ... «Սուրբ Պօղոս ազգերու առաքեա-
լը» խորագրով: Ներկայ էին Սուրբիոյ կառավարութեան ներկայացուցիչ-
ները գլխաւորութեամբ արտաքին գործոց փոխ նախարար Ֆայսալ Միք-
տատի, բազմաթիւ հոգեւորականներ ու Դամասկոսի եկեղեցիներու
առաջնորդներ, որոնց շարքին հայ կաթողիկէ համայնքի առաջնորդ Յով-
սէփ եպս. Առնապութեանը, դիւանագիտական մարմիններու անդամներ ու
խուռներամ բազմութիւնը: Հանդիսութեան կը նախագահէին յոյն կա-
թողիկէ համայնքի Կրեկուար Գ. Լահամ պատրիարքը եւ Բենեդիկտոս
քահանայապետի ներկայացուցիչ Անթոնիօ Մարիա Ռուքօ Վալերա կար-
դինալը: Հանդիսութիւնը կը միտէր բեմական պատկերներով, լսատեսո-
ղական միջոցներու ու հոգեւոր երաժշտութեան ընկերակցութեամբ ներ-
կայացնել սուրբ Պօղոսի կեանքին կարեւորագոյն հանգրուանները, շեշտ
դնելով Դամասկոս քաղաքի վրայ որպէս հաւատարիմ հետեւորդ մեծ
առաքեալի սիրոյ եւ համերաշխութեան պատգամներուն ու կրօնքներու
համակեցութեան ու համերաշխ գոյակցութեան: Այս իրողութիւնը աւելի
ցայտուն ներկայացնելու նպատակաւ, հանդիսութեան ընթացքին հնչեցին
շարականներ 5 տարբեր լեզուներով, որոնք այսօր Դամասկոսի մէջ եկե-
ղեցական ծէսերու ընթացքին լսելի կը դառնան: Յոյն կաթողիկէ պատրի-

արքարանի երգչախումբը կատարեց շարականներ յունարէն եւ արամերէն լեզուներով, իրաքի Արեւելքի Ասորի եկեղեցւոյ երգչախումբն ու Ասորի ուղղափառ եկեղեցւոյ սուրբ Եփրեմի անուան երգչախումբը կատարեցին հոգեւոր երգեր ու շարականներ ասորերէն լեզուով: «Քնար» երգչախումբը, որ կը սպասարկէ Դամասկոսի հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ, պատիւն ունեցաւ այս կարեւոր հանդիսութեան ներկայացնելու հայ ծէսն ու հայկական հոգեզմայլ շարականները: Երգչախումբը՝ խմբավարութեամբ Շանթ Քէշիշեանի ու երգեհոնի ընկերակցութեամբ Առնօ Քէշիշեանի, յաջողութեամբ մեկնաբանեց յաջորդաբար Սրապեանի մշակմամբ «Քրիստոս յարեաւ»-ը, Ա. Յարութիւնեանի «Գիթա, Տէր»-ը, Ռ. Ալթունեանի «Նոր ծաղիկ»-ը եւ վերջապէս Եկմալեան պատարագէն «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ» շարականը: Ներկաները մեծապէս գնահատեցին երգչախումբին կատարումը: Այստեղ նշելու ենք, որ հանդիսութեան գլխաւոր կազմակերպիչն ու բեմադրիչն էր Դամասկոսի Հայ կաթողիկէ համայնքի գաւակներէն պրն. Շատի Սարուէն, որ վերջին տարիներուն մեծ աշխատանք կը տանի հոգեւոր երաժշտութեան տարածման ի խնդիր ու կազմակերպիչն է շարականներու «Քիսարադ ալ ոռուհ» փառատօնին: Նոյն այդ փառատօնին անունը կրող երգչախումբը՝ խմբավարութեամբ պրն. Սարուէյի, աւարտին հասցուց հանդիսութիւնը երգելով արաբերէն լեզուով շարականներ ու ազգային հեղինակային երգեր, որոնք կը հիւսէին գովքը Դամասկոսի՝ բնակուած ամենահին մայրաքաղաքը աշխարհի, ուր մարդիկ կ՝ ապրին սիրով ու համերաշխութեամբ: Հանդէսի աւարտին, մասնակից երգչախումբերու անդամները բեմ դուրս եկան ժողովուրդի ծափող-ջոյներու ընկերակցութեամբ ու Լահհամ պատրիարքը փակեց երեկոն իմաստալից խօսքով մը, շեշտելով, թէ սուրբ Պողոս Դամասկոսէն մեկնեցաւ ամբողջ աշխարհին քարոզելու խաչեալ Քրիստոսը, իսկ այսօր ամբողջ աշխարհ կուգայ զինք մեծարելու Դամասկոսի մէջ: Ան ի վերջոյ սուրբ Պողոսի պատկերը կրող յուշանուէրներ յանձնեց արտաքին գործոց փոխ նախարար Ֆ. Միքտատին, Ռուգօ Վալերա կարդինալին եւ հանդիսութեան կազմակերպիչ Շատի Սարուէյին:

Արհիապատիւ հայր Նշան արքեալիսկոպոս Գարաքէ-հէյեան քահանայ կը ձեռնադրէ տէր Ներսէս Գալուստ-եանը

Կիրակի, 28 յունիս 2009ին, Հայաստանի Արեւիկ գիւղի մէջ, արհիապա-

տիւ հայր Նշան արքեպիսկոպոս Գարաքէհէյեան քահանայական ձեռնադրութիւնը կատարեց սարկաւագ տէր Ներսէս Գալստեանին։ Մեր լաւդոյն մաղթանքները կը ներկայացնենք թեմին եւ Գալստեան ընտանիքին, ապա նորօծին՝ բեղուն առաքելութիւն։

Քեսապի շրջանի մէջ առաջին հայկական խաչքարի զետեղում եւ օրինութիւն

Քեսապ հայաւանը վերջերս օժտուեցաւ հայկական խաչքարով մը։ Խաչքարը զետեղուեցաւ Էսքիւրէն գիւղի գեղատեսիլ բլուրի մը վրայ, ուր մի քանի տարի առաջ Քամիշլիի հայ կաթողիկէ Հովիւ գերյարգելի Անդրանիկ ծ. վ. Այլազեանի ջանքերով կառուցուեցաւ «Տիրամայր նահատակաց» վանքը, որ կը ծառայէ Սուրբոյ զանազան շրջաններէ ժամանած քրիստոնէական, երիտասարդական եւ այլ խումբերուն որպէս ամառնային կազդուրման ու կրթութեան կեղրոն։ Ահաւասիկ, սքանչելի բնութեան գիրկը գտնուող այս վանքի մուտքին, տպաւորիչ ժայռաբեկորի մը վրայ կանգնած է այսօր նրբակերտ խաչքարը, որ առաջինն է Քեսապի շրջանին մէջ։ Խաչքարը հայկական տուֆ քարի վրայ պատրաստուած է Մայր հայունիքի մէջ ու ձօնուած հայ ազգի նահատակներուն։ 30 յուլի-

սին, խաչքարը զետեղուեցաւ կանխաւ պատրաստուած պատուանդանին վրայ, գերյարգելի Անդրանիկ ծ. վ. Այմագեանի յատուկ գուրգուրանքով ու անմիջական հակողութեամբ: Իսկ յաջորդ օրը, 31 Յուլիսին, կէսօրէ ետք տեղի ունեցաւ խաչքարի օրհնութիւնն ու օծումը:

Հոգեպարար արարողութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին Քեսապի հայ կաթողիկէ ժողովրդապետ հայր Գարեգին վրդ. Քէօշկերանը ու Զմմառու միաբանութեան վարչութեան անդամ հայր Բարսեղ վրդ. Պատտասարեանը: Ներկայ գտնուեցան իսքիւրէնի բնակիչները, Դամասկոսի Հայ ԿԿաթողիկէ միութեան Պատանեկանի անդամները, որոնք իրենց տարեկան բանակումի առիթով կը գտնուէին Քեսապ, ինչպէս նաև Դամասկոսէն ժամանած բարեկամներ: Հայկական ծէսի համաձայն Խաչքարը օծուեցաւ գինիով, ջուրով ու սրբալոյս միւռոնով ու օրհնուեցաւ աղօթքներով ու շարականներով հոգեւոր հայրերու կողմէ, ապա ներկաները «Խաչի քո» շարականի երգեցողութեամբ երկրպագութիւն մատուցեցին նորակերտ խաչքարին ու տէրունական աղօթքով վերջ գտաւ արարողութիւնը: Գերյարգելի հայր Անդրանիկ մաղթեց որ այս սուրբ խաչքարը իր հովանիին տակ ապահով պահէ Քեսապի հայութիւնը ու բարօրութիւն պարգեւէ ու Ցիսուս Քրիստոս այս խաչքարին մօտեցողներուն աղօթքները ընդունի ու խնդրանքները կատարէ:

Զմմառու վանքին հիմնադրութեան 260-ամեակ

Նախագահութեամբ ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին, կազմակերպութեամբ Զմմառու միաբանութեան վարչութեան, Զմմառու միաբանութեան հրմնադրութեան 260-ամեակին եւ երանելի իգնատիոս արք. Մալոյեանի երանացման Հ. տարեդարձին առիթով, կիրակի 26 յուլիս 2009-ի ժամը 7-ին, Զմմառու մայրավանքի հրապառակին վրայ տեղի ունեցաւ հոգեւոր համերգ:

Ձեռնարկին բարի գալուստի խօսքը արտասանեցին Նարեկ վրդ. Լուիսեան (հայերէն) եւ Գաբրիէլ վրդ. Մուրատեան (արաբերէն): Անոնք շեշտեցին, որ Զմմառու մայրավանքին մէջ դարեր շարունակ սնած եւ ուռմացած են ճշմարիտ միաբան վարդապետներ, որոնք հնագանդութեան, ողջախոհութեան եւ աղքտութեան երդումով գօտեպնդուած՝ մեծապէս նպաստած են եկեղեցւոյ աշխատանքին:

Ապա «Կոռունկ» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ դոկտ. Եղուարդ Թորիկեանի, դաշնակի ընկերակցութեամբ Թամար Գասապեանի, մեկնաբանեց երգերու փունջ մը:

ՕՐՈւան պատգամը արաբերէնով տուաւ պատրիարքական փոխառողջ եւ Զմմառու վանքի մեծաւոր՝ Հայր Միքայէլ թ.ծ.վ. Մուրատեան: Ան պատմական անկարկ մը նետեց Զմմառու վանքի հիմնադրութեան եւ անոր հիմնադիրին՝ Աքրահամ Պետրոս Ա. Արծիւեան կաթողիկոս պատրիարքի տարած աշխատանքներուն վրայ: Ան նկատել տուաւ, որ 260-ամեայ այս վանքին մէջ ապրած է երանելի իգնատիոս արք. Մալոյեան, որ 16 այլ միաբաններու հետ միասին նահատակուած է 1915-ին՝ իր ունեցած քրիստոնէական զօրաւոր հաւատքին համար: Ապա երգչուհի Ապիր Նամէ մեկնաբանեց փունջ մը շարականներ եւ հոգեւոր երգեր, ինչպէս նաև «Ողջոյն քեզ, Մարիամ» եւ «Մահապատկան» երգերը՝ ընկերակցութեամբ կուունկ երգչախումբին: Զեռնարկը փակուեցաւ ամենապատիւ հոգեւոր տիրոջ պահպանիչով եւ Տէրունական աղօթքով:

Վարդան Եպիսկոպոս Թէքէեանի մահուան 10-րդ տարելից

Կիրակի, 11 հոկտեմբեր 2009-ին, Վարդան Եպս. Թէքէեանի մահուան 10-րդ տարելիցին առթիւ, հանդիսաւոր սուրբ Պատարագ տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Ամենապատիւ տէկը Ներսէս Պետրոս Ժմբառ ժմանակութեամբ Իսպահանի, Արեւելեան Եւրոպայի եւ Յունաստանի կաթողիկէ հայոց առաջնորդ՝ արհապատիւ Նշան արք. Գարաքէհէեանին, սուրբ Գրիգոր - սուրբ Եղիա աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ առաւօտեան ժամը 11:30-էն սկսեալ:

Այս հանդիսաւոր Պատարագին ներկայ էին Մարոնիթ ՍՓէյր կարդինալի ներկայացուցիչ Ապտօ Ապու Քասամ, նախկին նախարար Ժակ Գուխատարեան, լիբանանի բանակի հրամանատարի ներկայացուցիչը, իրանի հանրապետութեան ներկայացուցիչը Լիբանանի մէջ, ինչպէս նաեւ ընկերային ու հոգեւոր պատուիրակներ:

Յաւարտ սուրբ պատարագին, եկեղեցւոյ հիւրասրահին մէջ փոխանցուեցաւ Սրբազն Բենեդիկտոս Ժ. Քահանայապետին ուղարկած խօսքը Թէքէեան եպիսկոպոսի մահուան 10-րդ տարելիցին առթիւ. նաեւ խօսք առին Զմմառու վանքի մեծաւոր Հայր Միքայէլ թ.ծ.վ. Մուրատեան, նախկին նախարար մեթր Ժակ Գուխատարեան եւ պրն. Պարոյր Աղպաշեան,

Վարդան
Եպիսկոպոս
Թէքէեան
البطارئان طرستان تكين
Mgr. Vartan Tékéyan
1921-1999

որ փոխանցեց լիբանանի խմբագիրներու սէնտիքայի նախագահ Մէլհէմ Քարամի խօսքը: Հոգեւոր տէրը փակեց այս հանդիսութիւնը իր յիշատակի խօսքը ուղղելով ներկաներուն հանգուցեալ թէքէեան եպիսկոպոսի մասին:

Այս առիթով «Աւետիք»ի անձնակազմը հրատարակեց «Աւետիք» (Յաւելուած 2) հատորիկը, որ կը պարունակէ գերապայծառ հօր կենսագրականը եւ այլ յօդուածներ:

Սարկաւագական ձեռնադրութիւն Զմմառու մէջ

Շաբաթ, 7 նոյեմբեր 2009-ին, առաւօտեան ժամը 10:00-ին, սուրբ Միքայէլ նորբնծայրանի պաշտպան հրեշտակապետին տօնին, Զմմառու միաբանութեան վարչութեան հրաւէրով, տեղի ունեցաւ սարկաւագական ձեռնադրութիւնը կիսարկաւագներ Գէորգ Պահէի եւ Ռաֆֆի Պէրպէրեանի, ձեռամբ ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքի Տաճան Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց, Զմմառու վանական եկեղեցւոյն մէջ: Այս արարողութեան մասնակցեցան լիբանանաբնակ հայ կաթողիկէ կղերականներ, հաւատացեալներ եւ միութիւններու ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաև ձեռնադրեալներուն հարազատներն ու բարեկամները:

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը իր քարոզին մէջ անդրադարձաւ հրեշտակներու գոյութեան, որպէս պաշտպան եւ օգնական երկնային անձեր, մարդոց ծառայութեան համար: Ապա ան պարզեց սարկաւագութեան կարգի կարեւորութիւնը Եկեղեցւոյ կեանքէն ներս, առաքեալներու ժամանակէն սկսեալ մինչեւ օրս, յիշելով որ առաջին սարկաւագը եղաւ սուրբ Ստեփանոս Նախավկան Քրիստոսի եւ սուրբ Եկեղեցւոյ: Հոգեւոր տէրը նաեւ անդրադարձաւ մնայուն սարկաւագութեան դրութեան մասին Արեւելեան Եկեղեցիներուն մէջ, յայտնաբերելով անոր զանազան պաշտօնները եւ պարտաւորութիւնները ժողովրդապետութիւններէն ներս, ծառայելու համար հաւատացեալներուն եւ ճոխացնելու հովուական աշխատանքը: Վերջապէս, հոգեւոր տէրը ընդգծեց թէ սարկաւագութեան պաշտօնը նախապատրաստութիւնն է երիցութեան կարգին, քահանայական կեանքի կազմաւորման մէջ:

Պատարագէն ետք, բոլորը հաւաքուեցան սեղանի շուրջ եւ ճոխ հանդիսութեամբ շնորհաւորեցին նոր ձեռնադրեալները այս առթիւ:

Քեսապի սուրբ Միքայէլ Եկեղեցւոյ զոյգ խորաններուն սրբապատկերներու օծում

Կիբակի 8 նոյեմբեր
 2009-ին, առաւտօտեան
 ժամը 10:00-ին, բարձր
 հովաւորութեամբ ամե-
 նապատիւ եւ գերեջա-
 նիկ տէր Ներսէս Պետրոս
 ԺԹ. կաթողիկոս պատր-
 իարքի Տանն Կիլիկիոյ
 կաթողիկէ Հայոց, Քեսա-
 պի Հայ կաթողիկէ սուրբ
 Միքայէլ Վերանորոգ-
 ուած եկեղեցւոյ մէջ
 սուրբ եւ անմահ պատա-
 րագ մատուցեց արհի-
 գերպծ. Հայր Յովհաննէս
 եպս. Թէյրուզէան եւ կա-
 տարեց երկու սրբապատ-
 կերներու օծման արարո-
 դութիւնը, առընթերա-
 կայութեամբ՝ գերյ. Հայր
 Անդրանիկ ծ.վ. Այվազ-
 եանի եւ Հայր Գարեգին
 վրդ. Քէօշկերեանի: Ներ-
 կայ գտնուեցան բարե-

բարներ, Լիբանանէն հիւրեր եւ քեսապցի Հաւատացեալներու Հօծ բազ-
 մութիւն մը: «Սուրբ Աստուած» շարականէն ետք, գերյ. Հայր Անդրանիկ
 թափօրով յառաջ բերաւ սրբալոյս միւռոնը: Գերապայծառ տէրը սկսաւ
 սրբապատկերներու օծման արարողութիւնը ըստ Հայկական աւանդու-
 թեան, նախ գինիով եւ Հացի միջուկով սրբեց պատկերները, ապա սուրբ
 միւռոնով օծեց զանոնք: Մէկ սրբանկարը նուիրուած է Քեսապի Տիրա-
 մօր, իսկ միւսը՝ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչին: Այս երկու պատկերները
 գործն են քեսապցի Հանրածանօթ իւղանկարիչ Հրաչ Այնթապլեանի:

Այնուհետեւ, Հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուզէան, քարոզին սկիզբը իր
 ուրախութիւնը յայտնեց ի տես ներկայ Հ.Կ.Մ.-ի ջահակիր-պատանինե-
 րուն, ան մաղթեց, որ ընտանիքները բազմանան եւ աւելի Հայ զաւակներ
 նուիրուին Աստուծոյ: Ան փակեց իր խօսքը շնորհաւորելով Հայր Գարե-
 գինը իր տարած անխոնջ ու նուիրեալ առաքելութեան Համար: Պատարա-
 գի աւարտին, գերյ. Հայր Անդրանիկ ծ. վ. Այվազեան, իր սրտի խօսքը փո-

խանցեց, յայտնելով իր շնորհաւորութիւնները եւ բարեմաղթութիւնները ժողովրդապետին ու համայնքի զաւակներուն։ Նաեւ խօսք առաւ համայնքիս ժողովրդապետ հայր Գարեգին վրդ՝ Քէօչկերեան, որ շնորհակալութիւն յայտնեց արհի գերապայծառին, գերյարգելիին, բարերարներուն եւ բոլոր անոնց, որոնք սրտանց եւ ուրախութեամբ կը ծառայեն սուրբ եկեղիին։

Հուսկ, հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուղեան եկեղեցւոյ բակին մէջ, բացումը կատարեց Աստուածամօր նուիրուած նորակառոյց քարայրին։ Հոգեպարար արարողութիւնը վերջ գտաւ պատշաճ հիւրասիրութեամբ եւ հաւատացեալ ժողովուրդը մեկնեցաւ բերկրալիր զգացումներով եւ տպաւորութիւններով։

Զմմառու Վանքին եւ երանելի Մալոյեանի յիշատակին նուիրուած նուագահաննէս Մոնրէալի մէջ

Զմմառու վանքի հիմնադրութեան 260-ամեակին եւ երանելի իգնատիոս արք. Մալոյեանի երանացման 8-ամեակին զոյգ առիթներով, կազմակերպութեամբ Մոնրէալի Տիրամայր Նարեկի հայ կաթողիկէ ժողովրդապետութեան, Սէն-Լոռանի եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ կիրակի 22 Նոյեմբեր 2009-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, բացառիկ նուագահանդէս մը, հովանաւորութեամբ գերյարգելի հայր Գէորգ վրդ. Զավարեանի, նախագահութեամբ ազնուափայլ տիկին Ալիս Ներկիզեանի եւ ներկայութեամբ մեծաթիւ հանդիսականներու։ Նուագահանդէսի կատարողութիւնը ստանձնեց Էմֆերեալ սենեկային նուագախումբին եւ Ալեմշահ երգչախումբի մեներգիչներով 22 երաժշտագէտներով կազմուած խմբակը գլխաւորութեամբ երիտասարդ երաժշտագէտ Լոուի Անտոնեանին։

«Հայր մեր» Տէրունական աղօթքին ետք՝ հայերէնով եւ Փրանսերէնով ձեռնարկին բարի գալուստի խօսքը արտասանեց Հիւսիսային Ամերիկայի կաթողիկէ հայոց առաջնորդական փոխանորդը։

Ձեռնարկին ընթացքին, օրուան պատգամը տուաւ գերյ. հայր Գէորգ ծ.վ. Զավարեան ներկայացուց Զմմառու վանքի հակիրճ պատմականը, վեր առաւ անոր կարեւորութիւնը հայ կաթողիկէ պատրիարքութեան եւ հայ ազգին համար։ Ապա անդրադարձաւ երանելի իգնատիոս Մալոյեանի հերոսական կեանքին եւ մարտիրոսութեան։ Նուագախումբին եւ երգչախումբին երկու ժամուան տեւողութեամբ ներկայացուցած դասական ու հոգեւոր 13 նուագներէ եւ 2 երգերէ բաղկացած հայ եւ օտար երաժիշտներու ստեղծագործութիւններու փայլուն ու բաձրորակ մեկնաբանութիւնը արժանացաւ ներկաներու յոտնկայս ծափողջոյններուն եւ ջերմ գնահա-

տանքին:

Հանդիսութեան աւարտին, ժողովրդապետ հօր շնորհաւորական, քաջալերական ու շնորհակալական խօսքերէն ու Պահպանիչի աղօթքէն առաջ, ծաղկեփունջեր յանձնուեցան խմբավար Լոռի Անտոնեանին եւ հանդիսութեան նախագահուհի տիկին Ալիս Ներկիզեանին: Ինչպէս նաեւ ծաղկեփունջ մը յանձնուեցաւ երանելի Մալոյեանի անմիջական ազգականներէն ծերունազարդ Սայիտ Մալոյի:

Երաժիշտները աչալուրջ կը հետեւին խմբավար Լոռի
Անտոնեանին ցուցունքներուն

Արիհապատիւ Առնաութեան եպիսկոպոսի յոթելենական տարեդարձ, Դամասկոս

Շաբաթ երեկոյ, 9 դեկտեմբեր 2009-ին, Դամասկոսի Հայ կաթողիկէ միութեան ընտանիքը հաւաքուած էր եկեղեցւոյս Ռ. Պասմաճեան սրահին մէջ, կազմակերպութեամբ ու հրաւերովը Հ.Կ.Մ. Տիկնանց վարչութեան ժրաշան անդամուհիներուն: Այս հանդիպումին նպատակն էր հաճելի անակնկալ մը մատուցել համայնքիս առաջնորդին ու նշել անոր քահանական ձեռնադրութեան 40, եպիսկոպոսական օժման 20, ու Դամասկոսի առաջնորդութեան 12-ամեակները: Ընթրիքի այս երեկոյին ներկայ էին Հ.Կ.Մ.-ի խորհուրդի անդամներն ու իրենց ազնուափայլ տիկինները, Տիկնանց վարչութեան անդամուհիները իրենց յարգարժան ամուսիններով, Պատանեկան խորհուրդի, Քնար երգչախումբի ու Երիտասարդականի գործունեայ անդամները: Գերապայծառ տիրոջ ու գերապատիւ հայր

Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեանի ժամանումով սկիզբը տրուեցաւ երեկոյին։ Բարի գալուստի խօսք արտասանեց միութեան ատենապետ Սարգիս Քէշիշեանը, նշելով այս մտերմիկ հանդիպումը կազմակերպելու բարեբաստիկ առիթը։ Ան՝ բոլոր Հ.Կ.Մ.-ականներուն անունով, չնորհաւորեց Գերապայծառ տէրը յոբելնական տարեղարձներու կապակցութեամբ, մաղթելով երկար կեանք, առողջութիւն, Աստուածահաճոյ ծառայութիւն ու նորանոր յոբելեաններ։ Ապա խօսք առաւ պըն. Ժողէֆ Ղազարեանը՝ համայնքիս Բարեսիրական միութեան ատենապետը ու Դամասկոսի Հ.Կ.Մ.-ի հիմնադիր անդամներէն։ Ան շահեկան կերպով ներկայացուց գերապայծառ տիրոջ կենսագրականը, քահանայական կեանքի զանազան հանգրուանները ու կարեւորագոյն պատասխանատուութիւնները, զորս ստանձնած է Հայ կաթողիկէն նուիրապետութեան ու Զմմառեան միաբանութեան մէջ։ Պըն. Ղազարեան մասնաւորագէս յիշատակեց գերապայծառ տիրոջ Դամասկոսի առաջնորդութեան 12 տարիներու արդիւնաւէտ ծառայութիւնը ու իրագործած զանազան ծրագիրները, մանաւանդ շինարարական աշխատանքները ու բարեզգարդումները եկեղեցոյս շրջափակէններս, որոնց չնորհի մեր եկեղեցին այսօր կը փայլի իր գեղեցկութեամբ։

Այնուհետեւ, ներկաները հաճոյքով ճաշակեցին տիկիններուն մեծ խնամքով պատրաստած համեղ ճաշերը։

Այս առթիւ խօսք առաւ նաեւ հայր Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեանը, որ չնորհաւորեց գերապայծառ տէրը ու կոչ ուղղեց ներկաներուն չքելու եկեղեցին ու ներկայ գտնուելու սուրբ պատարագներուն ու համայնքային ու միութեանական զանազան միջոցառումներուն։ Գերապայծառ տէրը ներկաներու ծափահարութիւններու ընկերակցութեամբ հատեց մասնաւորապէս պատրաստուած կարկանդակը ու պըն. Սարգիս Քէշիշեանէն ստացաւ յոբելինական տարեղարձերու առթիւ Հ.Կ.Մ.-ի կողմէ յատուկ պատրաստուած յուշանուէրը։ Այստեղ նշենք թէ Հ.Կ.Մ.-ի պատանիներէն կազմուած նուագախումբը հայկական եղանակներու կատարումով խանդակապուութիւն ստեղծեց։

Երեկոն վերջ գտաւ գերապայծառ տիրոջ սրտի խօսքով։ Ան չնորհակալութիւն յայտնեց Հ.Կ.Մ.-ի Տիկնանց վարչութեան ու խորհուրդին, որ գեղեցիկ անակնկալ մատուցելով, նշեցին իր քահանայական, եպիսկոպոսական ու առաջնորդութեան յոբելնական տարեղարձերը։ Ան շեշտեց թէ քահանաները, եպիսկոպոսները՝ ընտրուած Աստուծոյ կողմէ ծառաներն են ժողովուրդին ու այս ծառայութիւնը կ'արդիւնաւորուի երբ համայնքի զաւակները կը գործակցին հոգեւորականներուն հետ։ Ան շեշտեց թէ Դամասկոսի հայ կաթողիկէ համայնքը կարիքն ունի հոգեւոր զարթօնքի, կապուած ըլլալու եկեղեցւոյ, աշխատելու ու աղօթելու վարդապետական կոչումներու հա-

մար, մաղթելով որ ապագան ըլլայ փայլուն ու բոլորին ճիգերուն չնորհիւ Դամասկոսի Հայ կաթողիկէ եկեղեցին մնայ միշտ պայծառ:

Քահանայական ձեռնադրութիւն տէր Ռաֆֆի սարկ. Յովիաննէսեանի, Պէյրութ, Լիբանան

Շաբաթ, 19 դեկտեմբեր 2009-ին, ժամը 17-ին, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - սուրբ Եղիա աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ, տեղի ունեցաւ Հայրապե-

տական սուրբ պատարագ, Հովանաւորութեամբ ամենապատիւ Տէր Ներսէս Պետրոս Ժթ. կաթողիկոս պատրիարքին Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ Հայոց, եւ նախագահութեամբ օգնական եպիսկոպոս պատրիարքական թեմին՝ արհիապատիւ Յովհաննէս եպս. Թէյրուզեանի, որ քահանայական կարգը պարզեւեց Ռաֆֆի սրկ. Յովհաննէսեանի:

Այս առիթով արհիապատիւ Հայր Յովհաննէս եպս. Թէյրուզեան Հայերէնով եւ արաբերէնով իր խօսքը ուղղելով Ռաֆֆի սրկ. Յովհաննէսեանին յայտնեց, որ վերջինս քահանայութեամբ յանձն առաւ սուրբ Հոգիի անունով ըլլալ եկեղեցւոյ հովիւ՝ չնորհքով, խօսքով եւ գործով՝ աւելցնե-

լով, որ քահանայական առաքելութիւնը ծառայութիւն է: «Ասկէ ետք պիտի ապրիս, պիտի մտածես, պիտի գործես եւ պիտի քարոզես Քրիստոսի անունով», հաստատեց Յովհաննէս եպս. Թէյրուգեան: Պատարագի աւարտին նորօծ քահանան շնորհաւորութիւն ընդունեց եկեղեցւոյ սրահն մէջ:

Հռոմի հայ համայնքի խորհուրդի նորաստեղծ «Զարթօնք» մասնաճիւղի գործունէութիւն

Հռոմի Հայ համայնքի խորհուրդի նորաստեղծ «Զարթօնք» մասնաճիւղը մշակութային գործերով զբաղող տիկնանց յանձնախումբ մըն է, որ կը ջանայ նոր սերունդին մտքին ու սրտին մէջ հայապահպանումն ու հայրենասիրութիւնը ջամբել:

«Զարթօնք»ը ծրագրած եւ գործած է կազմակերպելով մշակութային երեկոներ ու գինեծօն, հրաւիրած է երիտասարդներ, որպէսզի իրենց ծրագիրները ներկայացնեն, ձեռնարկած է հայերէնի դասընթացքներու չափահաններուն եւ մանուկներուն համար, եւ այս ամէնը՝ Հռոմի հայ համայնքի խորհուրդի կողքին:

«Զարթօնք»ը իր ժողովները կը գումարէ Հռոմի «Մալոյեան» մշակութային կենտրոնին մէջ, ուր կայ գրադարան մը, զոր կը ծրագրուի աւելի զարգացնել՝ զայն օժտելով հայկական ու հայոց մասին հրատարակութիւններով ու մանուկներուն համար յատուկ գիրքերով: Կը ծրագրուին նաեւ հայերուն վերաբերող վաւերագրական ու այլ հետաքրքրական ժապաւէններու ցուցադրութիւններ ու զրոյցներ:

Հռոմահայութիւնը նշեց Հայաստանի հանրապետութեան վերանկախացման 18-րդ տարեդարձը

Երկուշաբթի, 21 սեպտեմբեր 2009 տօնական օր հռոմահայերուն, որոնք մեծ թիւով եկած էին Հռոմի Լեռոնեան վարժարան միասնաբար տօնելու ՀՀ վերանկախացման տարեդարձը:

Սուրբ Նիկողայոս եկեղեցին լեցուն էր թէ՛ հայորդիներով եւ թէ՛ իտալացի բարեկամներով:

Ամենապատիւ եւ գերեզանիկ Տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց կաթողիկոս-պատրիարքին հանդիսապետութիւնը վայելող այս տօնակատարութեան ներկայ էին իտալիոյ մէջ ՀՀ ներկա-

յացուցիչներ՝ տիար Տիգրան Սամուէլեան եւ տիկին Կարինէ Դանիէլեան, ինչպէս նաև՝ Հայաստանէն հիւրեր, որոնք իտալիոյ մէջ կը գտնուին մասնակցելու «Մարդու իրաւունքներու ի խնդիր» միջազգային հանդիպումին:

Ներկայ էին նաև Անարատ յղութեան հայ քոյլերը եւ եկեղեցական ու աշխարհական մեծ ժիւով բարեկամներ:

Հայաստանի քայլերգը լսելի ըրին Լեւոնեան վարժարանի ժառանգաւոր-ները եւ Անարատ յղութեան հայ քոյլերը: Երգեցողութեան մասնակցեցան նաև ներկաները՝ յոտնկայս: Բացման խօսքով հանդէս եկան Սոնա Նիւր-փէթլեան (Հայերէն): Եւ իմանուէլէ Ալիբրանտի (Խտալերէն): Ապա երգչախումբը մատուցեց Հայկական երգերու փունջ մը «Հայաստան աշխարհ», «Կիլիկիա», «Սարդարապատ»: Անոր ելոյթէն ետք ետք խօսք առաւ Հոռոմի Լեւոնեան հայ դպրեվանքի մեծաւոր՝ գերյ. հայր Յովսէփի ծ.վ. Քէէկեան, տալով տօնին կարեւորութիւնն ու նշանակութիւնը հայերուն համար:

Ապա իր պատգամը տալու համար հրաւիրուեցաւ ամեն. հոգեւոր տէրը, որ իր խնդակցութիւնը յայտնեց այն իրողութեան համար, որ Հոռոմի հայ համայնքը՝ թէեւ փոքրաթիւ, կը գործէ եւ մեծապէս կը սատարէ հայապահանման ի խնդիր: Ան շեշտեց նաև որ այսօր տօնն է բոլոր հայերուն՝ Սփիւռքի եւ հայրենիքի հայերուն, պատրաստակամութիւն յայտնեց իր սատարը բերելու հարենիքի զարդացման ու բարգաւաճման ի խնդիր, իր ուրախութիւնը արտայատեց Հայաստանի Հանրապետութեան նախաձեռնութեան առթիւ, որ ստեղծեց Սփիւռքի նախարարութիւն: Այս նախարարութիւնը յատուկ է հայերուն, քանի որ նոյնիսկ եթէ հայերը տարածուած են ամենուրեք, անոնք միշտ իրենց հայրենի հողը՝ Հայաստանը նկատած են իրենց մայր հայրենիքը...

Հուսկ բոլոր ներկաները միասնաբար երգեցին «Մեր հայրենիք»-ը: Բոլոր անոնք, որոնք քայլերգին բառերը չէին գիտեր, մասնակցեցան իրենց ձեռքին ունենալով ատոր բառերը թէ՛ հայերէն եւ թէ՛ լատիներէն գիրերով ու իտալերէն թարգմանութեամբ, մինչ գաղութէն հայ երախայ մը, եռագոյնը ծածանելով, կը յառաջանար ...

Աւարտին ներկաները ուղղուեցան Լեւոնեան վարժարանի հիւրասրացը, ուր պատրաստուած էր ճոխ հիւրասիրութիւն մը...

Հայոց ցեղասպանութեան վերաբերող իրատարակութիւն մը

Լոյս տեսաւ «1915, ցեղասպանութեան մը ժամանակագրութիւնը,

Հայոց կոտորածը պատմուած նոյն ժամանակաշրջանի իտալական թերթերու կողմէ» խորագրով վաւերագրական հատորը, որուն հեղինակն է Հռոմի Հայ Համայնքի խորհուրդի անդամ եւ Աղթամար ելեկտրոնային պարբերաթերի պատասխանատու՝ կմանուէլէ Ալիբրանտին:

Հատորին ներկայացումը կատարուեցաւ ուրբաթ, 27 նոյեմբեր 2009-ին, Հռոմի Մալոյեան մշակութային կեդրոնին մէջ:

Գիրքին յառաջաբանը գրած է իտալացի լրագրող Մարքօ Թողաթի, որ նաեւ հեղինակն է բազմաթիւ վաւերագրական գիրքերու հայոց մասին, իսկ յետագրութիւնը ստորագրած է տիար Ռոպեր Աթթարեան՝ Հռոմի Հայ Համայնքի խորհուրդին բանբերը:

Գրախօսականը.

Նոր գիրք մը հայոց ցեղասպանութեան մասին, սակայն տարբեր նախորդներէն:

1915-ի իտալական օրաթերթերու քրոնիքներու ընդմէջէն ի յայտ կու գայ Հայոց ցեղասպանութեան ողբերգութեան ամբողջ եղերական տարրութիւնը :

Արդ, այս տեղեկատուական յօդուածներուն ընդմէջէն, պատմութիւնը կը դառնայ դարձեալ իսկական ժամանակագրութիւն, եւ Հայոց ողբերգութիւնը դուրս գալով քննադատական ուսումնա սիրութեան ուղիէն կը ստանձնէ այժմէականութիւն...

Գործը հետազոտական է, իտալիոյ մէջ առաջինը իր տեսակին մէջ, նիւթի մը շուրջ որ մեկնելով տեղեկութեան գաղափարէն եւ 900-ական թուականներու տպագրութենէն, կ'առաջադրէ ուղեգծի մօտեցում մը՝ կապուած «20-րդ դարու առաջին ցեղասպանութեան դէպքերու» լուրերուն, կարդացուած եւ մեկնաբնուած՝ բոլոր յօդուածներու մէջ որոնք հրապարակուած են «1915-ի ապրիլին մինչեւ անոր յաջորդող տարւոյն ապրիլ ամիսը, իտալական ամէնէն կարեւոր ու ամէնէն շատ տարածուած քսան օրաթերթերու մէջ»:

Հատորին մէջ կը գտնենք ծանօթ փիլիսոփայ Աթթիզանիի տիրագիր քնարերգութիւններէն մինչեւ ընկերվարական Մուսսոլինի պախարակիչ խօսքերը, գրուած վարպետ լրագրողներու կողմէ ու ուղղակի հաղորդուած լրատուական միջոցներու կողմէ, նաեւ Օսսերվաթորէ Ռոմանոյի չեզոք նշումները, որոնք կը տանին ընթերցողը դէպի լուրը, բաղդատելու՝ հաղորդակցութեան ոճն ու մեթոտը:

Տագնապալի հարցականը այն է որ ինչպէ՞ս զանգուածային մաս-մետ-

իաները կը յաջողին ըմբռնել եւ տարածել ամէնէն կարճ ժամանակամիջոցին մէջ եղելութիւններուն սարսափը, նախքան ցեղասպանութեան պատմութեան անցնիլը, կամ յանձնուիլը (արդէն ուշ) միջազգային դատարան։ Հատորին նիւթը անքակտելի կերպով պատմական նկարագիր ունեցող վէպ մըն է։

Թալաաթ փաշայի արտակարգ մէկ իսստովանութիւնը լրագրողներուն, յայտնաբերուած լրագիրի մը կարճ յօդուածին մէջ, կը ներկայացնէ ոչ միայն իսկական միջազգային «սքուր մը», այլ ցոյց կու տայ լրատուամիջոցներու անկարողութիւնը անմիջական կերպով հասկնալու նշանները, որոնք եթէ ճիշդ ժամանակին հասկցուած ըլլային, կրնային գուցէ առաջքը առնել այլ ողբերգութիւններուն ու ողջակիցումներուն։

Մէկդի զնելով պատմական վերակազմութիւնը եւ հետագայ մեկնութիւնը, սոյն գիրքը ընթերցողը, այս անգամ, ուղղակի եւ յանկարծակի, կը խորասուզուի ժամանակագրութեան ողբերգութեան մէջ։

Այլեւս պաշտպանողական փաստարկութիւն չունին այն անձերը (թիւով փոքր), որոնք մերժողական դիրք ունին կամ կը ջանան հերքել պատահածը։ Այդ օրերու յօդուածները թոյլ կու տան ոչ մէկ տարակոյսի։

Եւ այդ ժամանակաշրջանի թերթերու սիւնակներու ընդմէջէն կը վերապրի «տառապալի պատմութիւնը ժողովուրդի մը որ չի մոռնար»։

Նշանք, որ Հոռմի հայ համայնքի խորհուրդի շնորհիւ լոյս տեսաւ սոյն հատորը։

Բերիոյ թեմի լուրեր

Կիրակի 4 յունուարին ամանորի առիթով, Բերոյ թեմի կաթողիկէ հայոց առաջնորդ արհի. տէր Պետրոս արք. Միրիաթեան հովանաւորեց հոգեւոր գեղարուեստական ելոյթ մը սուրբ երրորդութիւն եկեղեցւոյ Աղաճանեան սրահին մէջ, կազմակերպութեամբ ժողովրդապետութեան յանձնախումբերուն։

Հինգշաբթի 11 յունուարին, որպէս աւանդութիւն, արհի. Տէր Պետրոս արք. Միրիաթեան Առաջնորդ հայրը պատարագեց եւ քարոզեց անտէր պապիկներուն եւ տատիկներուն որոնք բնակութիւն հաստատած են Հայ ծերանոցէն ներս։ Հիմնուած 1923-ին՝ Հալէպի հայ ծերանոցը կը հովանաւորեն Հալէպի հայ երեք համայնքապետերը։ Հայ ծերանոցը առաջին անգամ կայք հաստատած են եղեռնէն ճողովրած անտէր ու անտիրական հայ ծերերը։ Կէսօրուայ ճաշը հրամցուեցաւ հայ կաթողիկէ

տիկնանց միութեան կողմէ:

Կիրակի 8 փետրուարին հայրապետական սուրբ Պատարագ մատուցուեցաւ սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ Մարաշի եւ Զէյթունի նահատակներուն։ Անոր յաջորդեց հոգեհանգստեան պաշտօն եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ զետեղուած նահատակաց յուշարձանին առջեւ։

Իսկ երեկոյեան ժամը 4:30-ին, սոյն եկեղեցւոյն մէջ կատարուեցաւ աղօթք վասն եկեղեցիներու միութեան, նախագահութեամբ՝ Բերիոյթեմի հայ երեք համայնքապետերու։

Կիրակի 29 մարտին, արհի. տէր Պետրոս Արք. Միրիաթեան հովանաւորեց Զապէլ Եսայեանի ծննդեան 100 ամեակին նուիրուած յոբելենական ձեռնարկը, որ կազմակերպեց Հայէպի ազգային մշակութային միութիւնը։ Ձեռնարկը տեղի ունեցաւ հայ կաթողիկէ սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ Արարատեան սրահին մէջ։ Օրուան բանախօսն էր պրն. Պարոյր Աղպաշեան։

Կիրակի 19 ապրիլին, հովանաւորութեամբ արհի. տէր Պետրոս արք. Միրիաթեանի, սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան կազմակերպած «Երիտասարդներու օր» միօրեայ ձեռնարկը տեղի ունեցաւ Դէր-Սանդ ճեմարանի ընդարձակ մարզադաշտէն ներս։

Հայ կաթողիկէ համայնքը, նկատի ունենալով երիտասարդութեան դերը հայ կեանքէն ներս մանաւանդ սիխուռքեան տարածքին վրայ, 2009 ապրիլ 19 «Երիտասարդութեան օր» հոչակեց կազմակերպելով միօրեայ ձեռնարկ, հայ երիտասարդին մէջ քանդակելու եկեղեցական եւ ազգային պատկանելիութիւնը, ծաղկեցնելու հոգեւոր կեանքը եւ պայծառացնելու հայեցի դիմագիծը զանազան միջոցառումներով:

Օրուայ կարգախօսն էր՝ «Կը վաստակինք եւ կը պայքարինք, որովհետեւ մեր յոյսը դրած ենք կենսատու Աստուծոյ վրայ» (Տիմ 4, 10): Սոյն ձեռնարկին իրենց գործօն մասնակցութիւնը բերին Հալէպի մշակովթային եւ մարզական միութիւնները:

Կիրակի 21 յունիս հայ երեք համայնքապետերու հովանաւորած Հայ ծերանոցի տարեկան հացկերոյթը ենդի ունեցաւ Մեծն Ներսէսի տօնին առկիթով, մասնակցութեամբ հայ ծերանոցի բարերարներուն, սուրբ Աստուծածին եկեղեցւոյ սրահէն ներս:

Կիրակի 19 յուլիսին պայծառակերպութեան տօնին, սոյն օրը, արհի Գերապայծառ Տէրը իր ժողովուրդով դիմաւորեց սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի նույիրական Մասունքը, որ յատուկէն բերուեցաւ լիբանանի Զմմառու վանքէն: Այս արարողութիւնը պատճառ եղաւ վերակենդանացնելու ժողովուրդին հաւատքը եւ վերանորոգելու ուխտը հանդէպ իր հաւատքի Հօր՝ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի (տեսնել այլ մանրամասնութիւններ այս մասին՝ էջ 143):

**Զորեգաբթի 7 հոկտեմբերի եւ Հինգաբթի 8 հոկտեմբերին, սուրբ Խաչ
եկեղեցւոյ «Արարատեան» սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ երկօրեա
համագումար Ֆրանսերէն լեզուով հետեւեալ թեմային շուրջ «Հայերը
Սուրիոյ մէջ 10-15րդ դարերուն», կազմակերպութեամբ Դամասկոսի եւ
Հալէպի արեւելագիտութեան ինստիտութիւն։ Զեռնարկին մասնակցեցան
Հայատանէն ժամանած արեւելագիտութեան համալսարանի մասնագէտներ։**

**Ուրբաթ 30 հոկտեմբերին հովանաւորութեամբ արհի Տէր Պետրոս
արք. Միրիաթեանին, Ազգային մշակութային միութիւնը կազմակերպեց
շնորհահանդէս, նուիրուած յանձնառու իրաւագէտ հրապարակդիր
մեթր Գասպար Տէրտէրեանին։ Մեծարեալին ծննդեան 75-ամեակին եւ
անոր «Հայեացք եւ կեցուածք» վերջին հատորին հրատարակման առթիւ
կայացած այս ձեռնարկը տեղի ունեցաւ հայ կաթողիկէ սուրբ Խաչ եկե-
ղեցւոյ Արարատեան սրահին մէջ, երեկոյեան ժամը 9-ին։ Հատորը ներ-
կայացուց բանասէր մագիստրոս խմբագիր եւ դասախոս Պարոյր
Աղպաշեան։**

**Կիրակի 15 նոյեմբեր արհի տէր Պետրոս Արք. Միրիաթեան առաջ-
նորդը հովանաւորեց երաժիշտ Ալեքսէյ Հէքիմեանի երգերու համերգը,
կատարողութեամբ՝ Պրն. Մհեր Մինասեանի եւ արդի գործիքաւորմամբ՝
Պրն. Վլէժ Ղազարեանի։ Համերգը տեղի ունեցաւ երեկոյեան ժամը 8-ին,
հայ կաթողիկէ սուրբ Խաչ եկեղեցւոյ Արարատեան սրահին մէջ։**

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՀՈՐՉԻ ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒՆՔԸ ՀԱԼԵՊԻ ՄԵԶ

Գրիգորիոս, Սերովբէներում կըցորդ,
մեղ ձայնակից ըրիր Լուսաւորիչ
խօսքով, ուրախացիր, Վարդապետ,
Վստուած մեղմէ կ'օրհնաբանովի:

Ծնորհալի

«2009-2010 քահանայական
տարի» հռչակման առիթով,
Բերիոյ թեմի յատուկ կար-
գագրութեամբ՝ Լիբանանէն,
Զմմառու դարաւոր եւ պատմա-
կան Վանքէն Հալէպ ժամանեց
մեր հաւատքի հօր սուրբ
Գրիգոր Լուսաւորչի նուիրական
մասունքը:

Պարծանք եւ ցնծութիւն, հայ
Եկեղեցւոյ եւ հայ ազգին:

Արդարեւ, պատմական եղե-
լութիւն մըն էր, ուր սրբազն
մասունքը հերթաբար այցելելով
մեր բոլոր Եկեղեցիները, առիթ
ընծայեց Հալէպահայութեան,
Համախմբուելու Եկեղեցիներէն
ներս, հաւաքաբար ջերմեռան-
դական արարքներ կատարելու,
միաժամանակ օրհնուելու, սիր-
տը, միտքը, հոգին բանալու Աս-

տուծոյ եւ մարդոց առջեւ ընդարձակելու իր հոգեկան ու մտային աշխարհայեցքը:

Չորեքշաբաթի, 24 յուլիս 2009, Ճէպէլ-Սէյտէի սուրբ Աւետման եկեղեցոյ ժողովրդապետն ու հաւատացեալ ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէին ժամանումը սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի նուիրական մասունքին:

Առաւօտուն հասած էր մեր հաւատքի հօր սրբազան մասունքը, որ դպիրներու շքեղ թափօրով, Հրաշափառի երգեցողութեամբ, ուսամբարձ մուտք գործեց եկեղեցին ներս, զետեղուելով սուրբ Աստուածածնի նուիրուած խորանին վրայ: Իսկ ժողովուրդը բարի գալուստի կանչեր սկսաւ ընել սուրբ Գրիգորի եւ ի խորոց սրափ մրմջել. «Գրիգորիոս, Սերովքէներուն կցորդ, մեզ ձայնակից ըրիր Լուսաւորիչ խօսքով, ուրախացիր, Վարդապետ, Աստուած մեզմէ կ'օրհնաբանուի»:

Հրաշափառի երգեցողութենէն ետք, աեղի ունեցաւ առաւօտեան ժամերգութիւն, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի նուիրուած աղօթքներ ու շարականներ, ապա սուրբ Պատարագը զորս մատուցեց եկեղեցոյ ժողովրդապետ՝ հայր Կոմիտաս քհնյ. Տատաղեան:

Աստուծոյ խօսքին ընթերցումէն ետք, պատարագիչ հայրը տուաւ իր հոգեշունչ քարոզը, այս պատմական օրուան առիթով: Ան իր քարոզը սկսաւ ժամագիրքէն քաղուած հոգեթով աղօթքով մը, ուղղուած մեր Հաւատքի հօր սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի. «Ով մեր հայր հաւատքի եւ լուսաւորիչը մեր հոգիներուն, եկեղեցոյ կամարներու ներքեւ մասունքներուդ ժամանման օրուան առիթով, կը պաղատինք երկիւղած հոգիներով, որ ըլլաս բարեխօս մեր Փրկչին Յիսուս Քրիստոսի մօտ, որպէսզի եկեղեցին ու ամբողջ հաւատացեալ ժողովուրդը պահես խաղաղութեան մէջ, փրկելով ամէն տեսակ չարէ. ամէն»: Ապա սուրբին հակիրճ պատմականը ներկայացնելով՝ աւելցուց. «Սրտի անխառն ուռախութեամբ, հաւաքուած սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի սրբազան մասունքներուն առջեւ, մեր մատուցած պաղատանքները, ինքնին արդէն վերանորոգել է մեր հաւաքական ուխտը ի խնդիր այն աստուածային ծշմարտութիւններուն ու սրբազան արժէքներուն, որոնց համար չարչարուեցաւ ու պայքարեցաւ մեծ խոստովանողն Քրիստոսի՝ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ:

Այս պահուս, կանգնած նուրիական մասունքներուն առջեւ, խորհրդածէնք անոր խոր Վիրապ իջնելլ, յիշենք անոր անմարդկային նախնական ձեւի կրած չարչարանքները եւ ջանանք գիտակից ճիգով վերանորոգուիլ, վերալուսաւորուիլ ու վերազօրանալ, որպէս քրիստոնեայ եւ որպէս հայ, քալելու մեր հայրերուն քալած լուսաւոր ուղիներէն, որոնք

հաւատալով այդ Լոյսին՝ յաղթական քալեցին Հայ կեանքի արիւնու ճամբաներէն, լուսաւորուեցան ու լուսաւորեցին մեզ մեր խաւարին դիմաց»:

«Խաւարի մէջ շրջող ժողովուրդը Մեծ Լոյս տեսաւ» (Ես Թ. 1): Իսկապէս, մեր ժողովուրդը տեսաւ այդ Լոյսը ու շաղախեց զայն իր ողջ էութեան: Խոր Վիրապէն ելած Քրիստոսի Լոյսը տարածեց Հայաստան աշխարհի մէջ, Լոյսի առաքեալ դարձաւ ու այդ Լոյսով Հայաստանն ու Հայ ժողովուրդը նոր տարագ զգեցաւ, նոր թափ ու ծաւալ ստացաւ եւ իր չնորհիւ կը շարունակուի մինչեւ այսօր:

Պատարագիչ Հայրը իր խօսքը փակեց ըսելով. «Աղօթքի հոգեպարար այս պահուն եկէք վերանորոգենք մեր Ռւխտը, հաւատարիմ մնալու քրիստոսի եկեղեցիին: Հաւատարիմ՝ Լուսաւորչի ընտրած ու քալած ճանապարհին, տառապանքի ու խաչի, բայց եւ լոյսի ու յարութեան ճանապարհ: Հաւատարիմ վառ պահելու կանթեղն Լուսաւորչի մեր կեանքին մէջ: Հաւատարիմ իր բարեխօսութեան, որպէսզի աշխարհի Լոյսը լուսաւորէ, այլակերպէ, պայծառակերպէ մեր ամբողջ կեանքը: Եւ այսպէս, ապրինք Լուսաւորչի հաւատքով, Լուսաւորչի յոյառով ու սէրով, որպէսզի ճշմարիտ Լոյսը անմար մնայ մեր կեանքին ու յաղթական դուրս գանք իր լուսաւոր ճանապարհին:

Ի փառս Աստուծոյ,

Ի պայծառակերպութիւն եկեղեցւոյ,

Ի պատիւ հայ ժողովուրդին ու հայրենիքին:

Սուրբ Պատարագը շարունակուեցաւ, ներկաներուն հոգին եւ սիրտը վերացնող մթնոլորտի մը մէջ: Անոնք հոգեւոր ապրումով ճաշակեցին իմաստը եւ քաղցրութիւնը հոգեպարար արարողութեան եւ աւարտին պատարագիչ Հայրը մեր հաւատքի հօր նուիրական մասունքով տուաւ օրհնութիւնը հաւատացեալ հայորդիներուն:

Այս առիթով ժողովուրդին բաշխուեցաւ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի պատկերը, եւ հաւատացեալները հոգեկան խաղաղութեամբ վերադարձան իրենց տուները:

Հ. ԿՈՄԻՏԱՍ ՔՀՆՅ. ՏԱՏԱՂԵԱՆ

Վարդանանց տօնակատարութիւնը Հայաստանեայց առաքելական եղբայրակցութեան

Կազմակերպութեամբ Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցասիրաց եղբայրակցութեան, հինգշաբթի, 19 փետրուար 2009-ի երեկոյեան ժամը 7:00-ին, եղբայրակցութեան կեղրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Վարդանանց հերոսամարտի նուիրուած տօնակատարութիւն:

Ձեռնարկին բարի գալուստի խօսքը արտասանեց Մհեր Մարտոյեան: Ան նկատել տուաւ, թէ Վարդանանց հերոսամարտին չնորհիւ ամրապնդուեցաւ կրօնը եւ կերտուեցաւ հայու դիմագիծը: Ան նաեւ շեշտեց, որ Վարդանանց պատերազմը հայ ժողովուրդի այն հերոսական պայքարներէն է, որ հպարտանալու առիթ կ'ընծայէ օտարին դիմաց, որովհետեւ պայքարի ոգին, կամքն ու ազատութիւնը այսօր եւս հարազատ պատկերն են հայ ժողովուրդի ազգային նկարագիրին: Այսուհետեւ գործադրուեցաւ գեղարուեստական յայտագիր մը, որ կը բովանդակէր մեներգներ, խմբերգներ, ասմունք եւ խմբային ընթերցումներ՝ Վարդանանց խորհուրդը ներկայացնող:

Օրուան պատգամաբերն էր հայր Վարդան վրդ. Գազանձեան: Ան իր խօսքին սկզբնաւորութեան նշեց, որ երբ քրիստոնեան յիշատակ մը կը նշէ, երեք կարեւոր կէտեր կան, որոնց կը հետեւի. առաջին՝ հասարակութեան ներկայութիւնը, որ անհրաժեշտութիւն մըն է. տօն մը առանձին չի յիշատակուիր, այլ՝ միասին: Երկրորդ՝ մասնակցութիւնը այդ տօնին, իսկ երրորդ՝ այժմէականութիւնը այն խորհուրդին, որ կը յիշատակուի: «Վարդանանց պատերազմը հայոց հաւատքի տօնակատարութիւնն է», շեշտեց Վարդան վրդ. Գազանձեան, աւելցներով, որ այսօր այդ յիշատակին ընդմէջն հայը կը նորոգէ իր հաւատքը: «Ինչ որ քրիստոնեան կը յատկանշէ աշխարհի վրայ ապրող բոլոր մարդոցմէ անոր հաւատքն է եւ ոչ թէ անոր կրօնը», նկատել տուաւ բանախօսը եւ ամփոփ կէտերու մէջ ներկայացուց Վարդանանց ճակատամարտի նախօրեակին պատահած դէպքերը՝ զանոնք վերլուծելով:

Ձեռնարկը փակուեցաւ «Հայր մեր»-ով եւ հայր Վարդան վրդ. Գազանձեանի «Պահպանիչ»-ով:

Վարդանանց տօնակատարութիւն Հռոմի մէջ

Հինգշաբթի, 19 փետրուար 2009-ին, Հռոմի սուրբ Նիկողայոս հայոց եկեղեցւոյն մէջ, մեծ թիւով հայերու եւ խոալացի բարեկամներու ներկա-

յութեան նշուեցաւ Վարդանանց գօրավարաց տօնը:

Կէսօրէ ետք ժամը 6:00-ին, տեղի ունեցաւ ժամերգութիւն, մասնակցութեամբ Ք. Լեւոնեան հայ դպրեվանքի եւ Անարատ յղութեան հայ քոյրերու երգչախումբերուն, որոնք կատարեցին Շնորհալիի «Նորահրաշ»-ը՝ նույիրուած Վարդանանց նահատակներուն:

Ժամը 6:30-ին, Հայաստանի Հանրապետութեան քայլերգը յոտնկայս ունկնդրելէ ետք, հանդիսութեան բացման խօսքը արտասանեցին հոռմահայ գաղութէն տիկ. Միլիի իփլիքնեան Ատամօ (հայերէն) եւ տիկ. Նուարդ Գրդորեան Մէրքատանթի (իտալերէն):

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը՝ Լեւոնեան հայ դպրեվանքի փոխտեսուչ՝ գեր. հայր Թովմաս վրդ. Կարապետեան, որ հայերէնով եւ իտալերէնով խօսեցաւ Աւարայրի ճակատամարտին եւ անկէ բխած պատմական դասերուն մասին, կարեւորելով սրբոց Վարդանանց նահատակութեան խորհուրդը. «Ինչպէս 451-ին, նոյնաէս ալ այսօր, Վարդանանք օրինակ պէտք է ըլլան մեզմէ իւրաքանչիւրին, այսինքն պարտինք ազգն հայոց ու հաւատքը Քրիստոսի արեան գնով պաշտպանել միշտ» ըսաւ պատգամաբեր հայրը:

Ներկաներուն համար պատրաստուած էր գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը: Տինան Գարբիէլեան դաշնամուրի վրայ եւ Արփինէ Ստեփանեան ջութակի վրայ ներկաներուն հրամցուցին Կոմիտասի «Կոռունկ»ը եւ Ե. Պաղտասարեանի «Խօքթիւրն»ը, իսկ Տինան Կարապետեան դաշնամուրի վրայ եւ Վերոնիքա Քիսանիշվիլի սրինգով նուազեցին «Քիրիէլէյսըն»: Լիլիթ Սարատեան ասմունքեց Պարոյր Սեւակի «Քիչ ենք, բայց հայ ենք» բանաստեղծութիւնը:

Լեւոնեան հայ դպրեվանքի եւ Անարատ յղութեան հայ քոյրերու միացեալ երգչախումբը կատարեց «Պլպուլն Աւարայրի», «Ազնիւ ընկեր» եւ «Բամբ որոտան» երգերը: «Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց խորհուրդը Երէկ եւ այսօր» ներկայացուցին (հայերէն եւ իտալերէն) տիկ. Կարփինէ Մկրտչեան եւ տիկ. Ռիթա իպրահիմի Թալլարինի: «Տիկնայք փափկասունք Հայոց աշխարհի» ասմունքեցին Անարատ յղութեան հայ քոյրերու միաբանութենէն քոյր Թերեէզա Սարդիսեան, Քրիսթին իսաաք եւ Հէրմինէ Յարութիւնեան:

Հանդիսութեան «Հուսկ բանք»ը արտասանեց գեր. հայր Յովսէփի ծ.վ. Քէլէկեան, որմէ ետք ներկաները հրաւիրուեցան դպրեվանքի դահլիճը, ուր պատրաստուած էր ճոխ Հիւրասիրութիւն մը տիկնանց յանձնախումբին կողմէ:

Վարդանանց տօնակատարութիւն Յովիաննէս Պօղոսեան թատերասրահին մէջ, Պէյրութ, Լիբանան

Նախագահութեամբ արհիապատիւ հայր Վարդան եպս. Աշգարեանի, կազմակերպութեամբ հայ կաթողիկէ սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան միութիւններուն, չորեքշաբթի, 18 փետրուար 2009-ին, Յովիաննէս Պօղոսեան թատերասրահին մէջ տեղի ունեցաւ Վարդանանց տօնահանդէս՝ ներկայութեամբ մեծամիւ հայորդիներու:

Բլրուկ երգչախումբին կողմէ Լիբանանի եւ Հայաստանի քայլերգերուն կատարումէն ետք, ձեռնարկին բացման խօսքը կատարեց Սիպիլա Փաչանեան, որ նշեց, թէ Վարդանանց ճակատամարտը հայ ժողովուրդի պատմութեան մեծագոյն դէպքերէն մէկն է: Ան ըսաւ, թէ հայ ժողովուրդի պայքարը շարունակելու համար պէտք են նորանոր վարդաններ: Փաշանեան իր խօսքը եզրափակեց, ներկաներուն կոչ ուղղելով պահելու Վարդանի կտակն ու Հայապահպանման վեհ սկզբունքները:

Ապա Բլրուկ երգչախումբը երգեց «Կիլիկիա», «Վարդանանց ասպետներ» եւ «Հայաստան» երգերը, որոնցմէն ետք Գէորգ Քէշիչեան սրինգով եւ Ռուբինա Զաքարեան դաշնակով նուագեցին «Մարտիկի երգը»:

Նազարէթ թուվմասեանի կողմէ «Իմ՝ Վարդան Մամիկոնեանէս պատգամ նորօրեայ հայ սերունդներուն» ասմունքի կատարումէն ետք, Հ.Կ.Մ.-ի պատանիները ասմունքեցին ժամանակակից մարտիկի պատմական հոլովոյթին ու պայմաններուն:

Օրուան պատգամը փոխանցեց սուրբ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ ժողովրդապետ հայր Վարդան վրդ. Գազանճեան, որ անդրադարձաւ Վարդանանց ճակատամարտի պատմական հոլովոյթին ու պայմաններուն:

Վարդան վրդ. Գազանճեան ըսաւ, թէ տիպար լիբանանահայը չի մտածեր հատուածական կերպով, ինչպէս չմտածեց Վարդան Մամիկոնեան:

Շարունակելով խօսիլ լիբանանահայ գաղութիւ առկայ պայմաններուն մասին՝ վարդապետը նշեց, որ լիբանանահայութիւնը կարիքն ունի միացեալ մօտեցումներու, որպէսզի դիմագրաւէ առկայ մարտահրաւէրները:

Ան յայտնեց, որ Վարդան Մամիկոնեան տնտեսական շահերը եւ քաղաքական պայքարը չգերադասեց ազգային շահերէն ու հայութեան պատիւէն:

Իր խօսքին աւարտին, հայր Վարդան վրդ. Գազանճեան հաստատեց, թէ լիբանանահայութիւնը Վարդանի օրինակով պէտք է վերադառնայ իր հոգեւոր, մտաւոր եւ ազգային արժէքներուն, որպէսզի ըլլայ միակամ եւ փրկուի «մահացու հատուածախտէն»:

Ապա հայ կաթողիկէ Մեսրոպեան բարձրագոյն վարժարանի «Շուշի»

պարախումբը ներկայացուց հայկական ժողովրդական պար մը, որուն յա-
ջորդեց սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ արիներու կողմէ Հայրենասիրական երգե-
րու նուազներու կատարումը: Գեղարուեստական յայտագիրը փակուեցաւ
Արծիւեան երգչախումբին կողմէ «Հիմի՞ էլ լունք, եղբարք», «Ես իմ անուշ
Հայաստանի» եւ «Երազ իմ Հայրենի» երգերուն կատարումով:

Նշենք, որ զոյգ երգչախումբերուն խմբավարն է Մանուէլ Քեշիշեան:

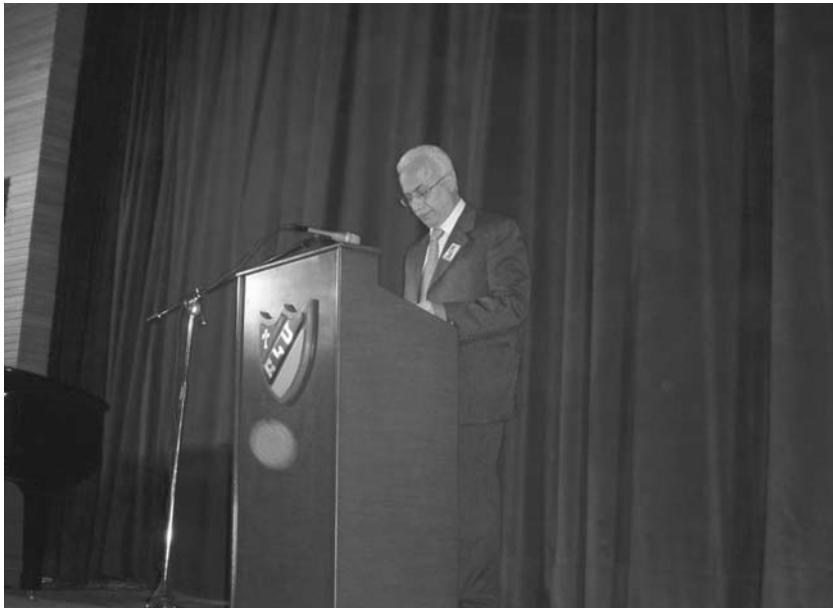
Վարդանանց տօնակատարութեան աւարտին իր սրտի խօսքը արհասա-
նեց Հայր Վարդան եպս. Աշգարեան, որ հաստատեց, թէ թշնամին չկրցաւ
ոչնչացնել հայութեան հաւատքը: Ան չեշտեց, թէ այնքան ատեն, որ Լու-
սաւորիչի հաւատքը վառ կը մնայ եւ Մեսրոպի լեզուն կը հնչէ, ապա հա-
յութիւնը առյաւէտ պիտի գոյատեւէ:

Վարդանանց տօնակատարութիւն Դամասկոսի Մէջ

Կազմակերպութեամբ Դամասկոսի հայ կաթողիկէ միութեան, Կիրա-
կի, 22 փետրուար 2009-ի երեկոյեան, Հ. Կ. Ամինեան սրահին մէջ արժա-
նավայել կերպով նշուեցաւ Սրբոց Վարդանանց տօնը:

Ներկաները կը գլխաւորէր հանդիսութեան հովանաւոր՝ հայ կաթողի-
կէ համայնքի առաջնորդ արհիապատիւ Յովսէփ եպս. Առնաութեանը:
Ներկայ էին Դամասկոսի հայոց թեմի առաջնորդ՝ գերաշնորհ Արմաշ
եպս. Նալպանտեան, գերապատիւ վարդապետներ՝ հայր Մովսէս վրդ. Տօ-
նանեան եւ հայր Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեան, հայ աւետարանական

Սարգիս Նաձարեան իր խօսքի պահուն

եկեղեցւոյ հովիւ՝ պատուելի Տաթեւ Պասմաճեան, Հայաստանի Հանրապետութեան արտակարգ եւ լիազօր դեսպան՝ տէր եւ տիկին դոկտ. Արշակ Փոլատեան ու դեսպանատան լրիւ անձնակազմը, արժանապատիւ տէր Աբգար Գահքէճեան, առաքինազարդ քոյլեր, օրուայ բանախոս, Հ.Կ. պաշտօնաթերթ «Մասիս»-ի պատասխանատու տնօրէն խմբագիր պրն. Սարգիս Նաձարեան, ազգային բարերար Գաբրիէլ Զեմպերճեան, դամասկահայ միութիւններու ներկայացուցիչներ եւ բազմաթիւ ազգայիններ:

Հանդէսը սկսաւ յոտնկայս յարգելով նահատակներու, մանաւանդ կազայի մէջ ինկած անմեղ զոհերու յիշատակը եւ ունկնդրելով Սուրիոյ ագդային օրհներդը: Բացման խօսքը կատարեց հայր Մովսէս վրդ. Տօնանեանը, հաստատելով այս ազգային տօնին մեծ արժէքը ու Վարդանի պատգամին անժամանցելիութիւնը: Այնուհետեւ գործի դրուեցաւ պատշաճ գեղարուեստական յայտագիր մը: Ելոյթ ունեցան Անարատ Յղութեան քոյլերու Ծաղկանց վարժարանի փոքրիկները, որոնք ներկայացուցին Քաջ Վարդանի նուիրուած խմբային արտասանութիւն մը, ապա Հ.Կ.Մ.-ի պատանիներն ու ջահակիրները մեծ խանդավառութեամբ կատարեցին 3 խմբերգ՝ «Վարդան», «Գետաշէն» եւ «Գարնանային քայլերգ», խմբավա-

Շանթ Քէշիշեանի ղեկավարած «Քնար» երգչախումբի ելոյթը

րութեամբ Սիլվա Տէր Մեսրոպեանի: Պատանի ժանեթա Պուրունսուզեան դաշնամուրի վրայ յաջողութեամբ մեկնաբանեց Արամ Խաչատուրեանի «Օրօրոցային»ը: Զահակիրներ նորայր Տէր Պետրոսեան ու Արագ Պուրունսուզեան խոր ապրումով ասմունքեցին հայոց լեզուի ու Վարդան Մամիկոնեանի նուիրուած բանաստեղծութիւններ: Հ.Կ.Մ.-ի պատանիներու նորակազմ նուագախումբը, մասնակցութեամբ Սթիւ Գոմուրեանի, Ժան Թումայի, Սարօ Սուլվալեանի եւ Ֆրանսուա Խսքենտէրեանի, ճաշակով նուագեց կոմիտասեան մեղեղիներու համադրում մը: Այնուհետեւ ներկաները առիթ ունեցան դիտելու համակարգչային պատրաստութեամբ Վարդանանց հերոսներու նուիրուած պատկերներու ցուցադրութիւն մը, պատրաստութեամբ Պերճ Տէր Սարգիսեանի, որու ընթացքին ընթերցուեցաւ Վարդան Մամիկոնեանի ճառէն բաժիններ, զոր մեզի հաղորդած է Եղիշէ պատմիչը: Ի վերջոյ ներկայացուեցաւ կարճ տեսահոլովակ Վարդանանց հերոսամարտին նուիրուած այն գեղարուեստական ֆիլմի մասին, զոր Հոլիվուտի մէջ կ'աշխատի պատրաստել բեմադրիչ Ռուգր Գիւբեկեանը:

Դամասկոսի Հ.Կ.Մ.-ի ատենապետ պրն. Սարգիս Քէշիշեանը ներկայացուց օրուայ բանախօս, Պէյրութէն մասնաւոր ժամանած խմբագիր պրն.

Սարգիս Նաճարեանը, տալով անոր ամփոփ կենսագրականը եւ բեմ հրաւրելով զայն, որպէսզի տայ իր պատգամը:

Պրն. Նաճարեան զուգահեռներ գծեց Աւարայրի հերոսամարտի եւ Կազայի հերոսամարտի միջեւ, նշելով թէ անպայման ազգերու մէջ ի յայտ կուգան «սրբազն խենթեր», որոնց սիրագործութիւնը իր ճակատագրական ազգեցութիւնը կ'ունենայ ազգերու պատմութեան մէջ: Ան Աւարայրի մէջ կատարուածը որակեց հրաշք, ուր մահը վերածուեցաւ յաղթանակի: «Այդ հրաշքի փաստը մենք ենք այսօր, մեր ազատ ու անկախ հայրենիքը իր եռագոյն դրօչով, մեր եկեղեցին ու բազմամիլիոն հայութիւնը» հաստատեց ան: Պրն. Նաճարեան վստահեցուց թէ չկայ հայ մը այսօր որ չի գիտեր Վարդանանց պատերազմի պատմութիւնը, բայց մենք որպէս հայութիւն, չենք կրցած այդ ճակատամարտի պատմական դասերէն օգտուիլ, մեր գիտակցութիւնը եղած է մակերեսային: Պէտք է, հաստատեց պրն. Նաճարեան, նորագոյն սերունդներուն փոխանցել Վարդանանց ոգին ու պատգամը: Այսօր աւելի քան երեք հայ ազգը պէտք ունի միասնականութեան, ըստ ան, դիմագրաւելու ամէն դժուարութիւն ու այդ միասնականութեան շաղախը պէտք է հանդիսանայ հայրենի պետութիւնը, կամ ըջելով աշխարհացրիւ հայութիւնը, ինչպէս Վարդանանք ըրած էին դարեր առաջ: «Անոնք մեռան որպէսզի մենք ապրինք, իսկ մենք Վարդանանց գաղափարախօսութեամբ զօրացած պէտք է շրջենք մեռնելով ապրելու ճակատագիրը եւ բոցաշունչ բանաստեղծին հետ կրկնենք դարեր շարունակ. «Արա գեղեցիկէն մինչեւ Աւարայր ու Սարդարապատ մենք մեռնելով ենք յաղթել: Հաւատում եմ որ կարելի է, եւ պէտք է այսուհետեւ յաղթել ապրելով»:

Հանդէսի աւարտին ելոյթ ունեցաւ «Քնար» երգչախումբը, խմբավարութեամբ Շանթ Քէշիշեանի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ Առնօ Քէշիշեանի, երգելով 4 խմբերգներ: Հնչեցին Կոմիտաս վարդապետի մշակումով Վարդանի երգը «Հիմր՝ Էլ լուենք», Վահան Պէտելեանի «Իմ հայրենեաց հոգի Վարդան»ը, Խաչատուր Աւետիսեանի «Առաւօտեան Երեւան» եւ «Հազարաթեւ Հայաստան» երգերը: Երգչախումբի կատարումը յաջող էր ու ներկաները ջերմ ծափերով գնահատեցին երգիչները: Վերջապէս գերապայառ տէրը իմաստալից խօսքով մը հանդէս եկաւ, վեր առնելով Վարդանանց մեզի կտակած պատգամը, հաւաքական ու միասնական ըլլալու, պահելու մեր ինքնութիւնը որպէս հայ քրիստոնեաներ: Հանդէսի աւարտին անգամ մը եւս բեմ հրաւիրուեցաւ պրն. Սարգիս Նաճարեանը գերապայծառ տիրոջ ձեռամբ ստանալու Հ.Կ.Մ.-ի վարչութեան այս առթիւ պատրաստած յուշանուէրը: Հանդիսութիւնը փակուեցաւ մայր Հայստանի օրհներգով:

Վարդանանց տօնակատարութիւն Քեսապի մէջ

Վարդանանց տօնին առթիւ, հինգչաբթի, 19 փետրուար 2009-ի առաւտեան ժամը 10:00-ին, Քեսապի սուրբ Միքայէլ եկեղեցւոյ մէջ, սուրբ պատարագ մատուցանեց հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ հայր Գարեգին վրդ. Քէօշկերեան, ապա ժամը 11:00-ին Քեսապի երեք յարանուանութեանց հոգեւոր հայրերը եւ հաւատացեալները հաւաքուեցան հայ առաքելական եկեղեցիէն ներս, յիշատակելու համար սրբոց Վարդանանց տօնը:

Քաջ Վարդանի ճառին ունկնդրութենէն ետք, բացման խօսքը կատարեց պատուելի Սեւակ Թրաշեան, չեշտելով Վարդանանց անմահներու ճակտագրական դերը, ի ինդիր հայ ազգի հաւատքի պահպանման:

Բացման խօսքէն ետք, ելոյթ ունեցաւ Քեսապի Միացեալ երգչախումբը՝ խմբավարութեամբ հայր Գարեգին վրդ. Քէօշկերեանի, կատարելով «Նորահրաշ» շարականը, «Ի զէն, հայեր» եւ «Հզօր Հայաստան դառնանք» ազգաշունչ երգերը:

Հայր Գարեգին տուաւ օրուան պատգամը, հակիրճ կերպով ներկայացուց Աւարայրի ճակատամարտի հերոսապատումը: Ան ըսաւ, «Վարդանանց սուրբերը կրցան զանազանել հոգեւորը նիւթէն, երկինքը երկրէն, յաւիտենականը ժամանակաւորէն եւ ճշմարիտը կեղծէն»: Հայր Գարեգին շարունակեց իր խօսքը ըսելով թէ հայերը կորսնցուցին այդ ճակատամարտը, բայց տարին վերջնական յաղթանակը պատերազմին, 33 տարուան յամառ պայքարէ ետք, պարսիկին պարտադրելով յարգել եւ ճանչնալ մեր ազգը՝ որպէս քրիստոնեայ ինքնուրոյն դիմագիծի տէր ազգ: Վարդապետը նշեց, թէ Քեսապն ալ կորսնցուցած է կարգ մը ճակատամարտեր, սակայն պատերազմը տակաւին չէ կորսնցուցած, կոչ ուղղելով բոլորին նորոգելու մեր հայրերուն ուխտը, շարունակելով ապրիլ, զարդանալ եւ բարգաւածիլ միշտ Վարդանանց ոգիով, համոզումով ու գաղափարականով: Պատգամէն ետք, երգչախումբը կատարեց «Աւարայրի դաշտ», «Մեսրոպեան երգ», «Բամբ որոտան», «Կիլիկիա» երգերը եւ «Աշխարհի լոյս» շարականը, որուն երաժշտութիւնը գրած է հայր Գարեգին: Զեռնարկի փակման խօսքը արտասանեց տէր Եղիշէ քչն. Սարգիսեան: Ան միասնականութեան կոչ ուղղեց, իբրեւ օրինակ ունենալով Վարդանն ու անոր ընկերները: Հանդիսութիւնը վերջ գտաւ Տէրունական աղօթքով:

Վարդանանց տօնակատարութիւն Հալէպի մէջ

Հինգշաբթի 19 Փետրուար 2009-ին տեղի ունեցաւ հայրապետական սուրբ Պատարագ ի յիշատակ Վարդանանց հերոսամարտի նահատակներուն, սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ, մասնակցութեամբ՝ Հալէպի թեմի երիտասարդական բոլոր միութիւններուն:

Իսկ կիրակի 22 Փետրուար երեկոյեան ժամը 7-ին, նախագահութեամբ Բերիոյ թեմի Հայ երեք համայնքապետերուն, կատարուեցաւ վարդանանց միջնամայնքային յուշահանդէսը սուրբ Աստուածածնի եկեղեցւոյն մէջ:

**Նահատակաց հոգեհանգստեան սուրբ Պատարագ
Պէյրուլթ, Լիբանան**

Հովանաւորութեամբ հայ կաթողիկէ պատրիարքարանին եւ մասնակցութեամբ հայ կաթողիկէ ժողովրդապետութիւններուն, միութիւններուն եւ վարժարաններուն, ուրբաթ, 24 ապրիլ 2009ի կէսօրէ ետք ժամը 5.00ին, էշրէֆիէս սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ ճեմարանի բակին մէջ Ապրիլեան նահատակներու ոգեկոչումներու շարքին տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան սուրբ պատարագ:

Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ հայոց ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը մատուցեց սուրբ պատարագը առընթերակայութեամբ հայր Նարեկ Վրդ. Լուխսեանի եւ տէր կարապետ Քնյ. Թաղէսւեանի, որմէ ետք Հայկական Յեղասպանութեան 94-ամեակի պատգամը տուաւ հայր Մեսրոպ ծ.վ. Սուլահեան՝ մեծաւոր Լիբանանի Միսիթարեան միաբանութեան: Սուրբ պատարագի երգեցողութեան իր մասնակցութիւնը բերաւ հայ կաթողիկէ «Կոռունկ» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ դոկտ. իտի Թորիկեանի:

Հայր Սուլահեան ըսաւ, թէ կորովի եւ խիզախ նկարագրով հայ ժողովուրդը կերտած է իր ազգային նկարագիրը, յատկապէս նեղութեան եւ տառապանքի բովին մէջ, եւ մեր 1,5 միլիոն նահատակները «Քրիստոսի խաչին հետ չարչարուած ու զոհուած, Քրիստոսի հետ յարութիւն առած են ու իրենց արեան զոհաբերութեամբ յարութիւն տուած են մեր հայ ազգին»:

Հայր Մեսրոպ ծ. վ. Սոլահեան կու տան օրուայ պատգամը

Պատգամաբեր հայրը շեշտեց, թէ 94 տարի ետք, տակաւին կ'ապրինք տառապանքը այն խոր վէրքին՝ զոր թուրքը բացած է հայ ազգի սրտին մէջ, եւ այնքան ատեն, որ թուրք կառավարութիւնը ժխտումի եւ մերժումի քաղաքականութիւն կը վարէ, այդ վէրքը սպիացումի նշաններ ցոյց չի տար:

Հայր Սոլահեան շարունակեց ըսելով, թէ մինչեւ օրս քաղաքակիրթ աշխարհը յանուն իր ազգային շահերուն կը շարունակէ անտեսել ու անարդարօրէն անպատուել ի. դարու առաջին ցեղասպանութեան զոհերը, մեղսակից դառնալով Օսմանեան թուրքիոյ նման ոճրագործ պետութիւններու: Սակայն մենք պիտի շարունակենք քաղաքակիրթ միջոցներով հետապնդել մեր ազգային դատը, մինչեւ որ մարդկային արդարութեան ատեանը ընդունի Հայոց ցեղասպանութիւնը եւ այսպիսով հանգիստ չնորհէ մեր 1,5 միլիոն նահատակներուն:

Հայր Մեսրոպ կոչ ուղղեց հայ ազգի գաւակներուն ըլլալու միակամ եւ ներդաշնակ, որովհետեւ «մեր փրկութիւնը մեր հաւաքական ոյժին մէջ է, եւ այսօր՝ աւելի քան երբեք, այժմէական է այս սկզբունքը»:

Պատգամաբեր հայրը իր պատգամը փակեց, մաղթելով բոլորին շարունակել ապրիլ որպէս հարազատ եւ խակական հայեր, պահելով ու փարելով մեր մշակոյթին, լեզուին եւ կրօնքին, Հայաստանի մէջ եւ ի սփիւռս աշ-

Պատրիարքարանի Ապրիլեան յուշակոթողին դիմաց

Խարհի: Այս է մեր նահատակներուն պատգամն ու թողած ժառանգը՝ ապրիլ ազատ, քրիստոնեայ եւ հայ:

Արարողութեան ներկայ էին Լիբանանի փոխ-վարչապետ Իսամ Ապուժամը, երեսփոխան-ներ Յակոբ Բագրա-տունեան, Սերժ Թուրսարդինեան, նախարար Ժան Օղասակեան, նախկին նախարար Ժաք Զուխա-տարեան, Հայաստա-նի Հաւատարմատար Ռուբէն Խարազեան, «Փոփոխութիւն եւ բարեկարգում» խորհրդարանական պլոքի Պէյրութի Ա. ընտրաչրջանի թեկ-նածուներ Մասունուտ Աշքար, Նիքոլա Սահ-

**Հ. Վարդան Գազանձեան
կ'արտասանէ իր խոսքը**

նառւի, Վրէժ Սապունճեան եւ Կրէկուար Գալրուստ, Հ.Յ.Դ. Լիբանանի Կեղրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Գառնիկ Մկրտիչեան, Լիբանանի «Պօղոսեան» հիմնադրամի ներկայացուցիչ պր. Փաթըրիք Փարաճեան, Լիբանանի Քրիստոնէական միութեան մէջ հայ կաթողիկէ համայնքի ներկայացուցիչ Ապառուտ Պօղոս, ինչպէս նաեւ հոգեւորականներ, Անարատ յղութեան հայ քոյրեր, միութիւններու ներկայացուցիչներ, աշակերտներ ու ժողովրդային մէծաթիւ բազմութիւն:

Պատարագէն ետք ներկաները, ընկերակցութեամբ Հ.Մ.Լ.Մ.-ի շեփորախումբին, հաւաքուեցան հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի բակին մէջ գտնուող նահատակաց յուշակոթողին շուրջ, ուր ամենապատիւ հոգեւոր տէրը կատարեց հոգեհանգստեան պաշտօն: Ոգեկոչման աւարտին տեղի ունեցաւ ծաղկեպսակներու գետեղում:

Յարգանք ապրիլեան նահատակներու յիշատակին Պէյրութ, Լիբանան

Ուրբաթ, 24 ապրիլ 2009-ի առաւօտեան ժամը 9.00-ին, Հ.Մ.Լ.Մ.-ի Պէյրութի մասնաճիւղն ու Հ.Մ.Լ.Մ.-ի շեփորախումբը այցելեցին հայ կաթողիկէ պատրիարքարան, իրենց յարգանքի տուրքը մատուցելու հայութեան մէկուկէս միլիոն նահատակներու յիշատակին: Անոնք ծաղկեպսակներ զետեղեցին պատրիարքարանի շրջափակին մէջ գտնուող եղեռնի յուշակոթողին շուրջ:

Պատուիրակութեան մաս կը կազմէին երեսփոխան Յակոբ Բագրատունեան, Պէյրութի Ա. ընտրաշրջանի թեկնածուները եւ հայորդիներու մէծ բազմութիւն մը: Զանոնք դիմաւորեցին պատրիարքական թեմի փոխանորդ՝ արհի: Հայր Վարդան եպս. Աշգարեան եւ սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ ժողովրդապետ՝ հայր Վարդան վրդ. Գաղանճեան:

Հայր Վարդան վրդ. Գաղանճեան, խօսք առնելով շեշտեց, որ պատրիարքարանի նահատակաց յուշակոթողին 70-ամեակն է այս տարի՝ աւելցնելով, որ հայորդիներ, տարիներու ընթացքին իրենց ուժերով պաշտպանած են հայ ժողովուրդի իրաւունքներն ու դատը:

Հայր Վարդան վրդ. Գաղանճեան հաստատեց, թէ նոր սերունդը արդարամտութեամբ ստանձնեց պայքարի ջահը, որպէսզի հետապնդէ նախնիներուն աշխատանքը: Իր խօսքի աւարտին վարդապետը շեշտեց, որ հայութիւնը միասնականութեան ոգիով կրնայ գօրանալ եւ նոր նուաճումներ ձեռք բերել:

Ժամը 11.00-ին, Հ.Մ.Մ.-ի սկաուտախումբը եւ շեփորախումբը, ինչպէս նաև Հ.Ե.Հ.-ի սկաուտները, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի եւ սուրբ Մեսրոպի սկաուտները ծաղկեպսակներ զետեղեցին յուշակոթողին առջեւ:

ՀԱԿՈՒՄԻ ԵՐԵԿՈյ ՄԵԾ ԵՂԵՇՈՒՆԻ ՆԱՀԱՏՈՎԱԿՆԵՐՈՒՆ յիշատակին, ՊԵՋՐՈՒԹ, Լիբանան

Անդրանիկ Տագիսեան կը դասախոսէ

Կազմակերպութեամբ հայ կաթողիկէ համալսարանականներու միութեան, Հինգչաբթի, 23 ապրիլ 2009-ի երեկոյեան ժամը 8:00-ին, հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի շրջափակին մէջ տեղի ունեցաւ Մեծ եղեռնի նահատակներու յիշատակին նուիրուած հսկումի երեկոյ՝ «Այսօր այսպէս, վաղը ի՞նչ...» թեմայով:

Զեռնարկի բարի գալուստի խօսքը (հայերէնով եւ արաբերէնով) արտասանեց օրուան հանդիսավար Հ. Կ. Հ. միութեան անդամ՝ Արամ Գարատաղեան: Ան յայտնեց, որ հայ ազգը շատ մը այլ ցեղերու նման գոյատեւեց, չնորհիւ իր նահատակներուն թափած արեան: «Արդար իրաւունքը ամէն բանէ վեր է, երբ չի մեռնիր, երբ ունի պահանջատէր ազգ մը», հաս-

Հակումի երեկոյեան հոգեհանգստեան աղօթքի պահուն

տատեց Արամ Գարատաղյեան:

Սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ ժողովրդապետ հայր Վարդան վրդ· Գագանճեան խօսք առնելով ըսաւ, թէ հաւաքուած ենք յուշակոթողին չուրջ ոչ միայն յարգանք մատուցելու, ոգեկոչելու, անցեալը յիշելու, այլեւ՝ կարդալու մեր ներկան եւ ծրագրելու ապագան։ Ան հաստատեց, թէ կատարուածը որակաւոր ոստում մըն է։ Ան յայտնեց, որ նոր սերունդը յաղթած է մահուան եւ յարութեան սերունդն է։ Հայր Վարդան իր խօսքը փակեց ըսելով, թէ եկեղեցին մայր է եւ հայոց եկեղեցին մէկ արմատ ունի եւ անոր ճիւղաւորման տակ Քրիստոսի յարութեան չուքը կը վայելինք։

Այնուհետեւ խօսք առաւ «Հայկազեան հայագիտական պանդէս»ի խմբագրակազմի անդամ, եւ համալսարանի ուսանողական հարցերու տեսառուչ Անդրանիկ Տագեսեան։ Ան խօսեցաւ հայոց լեզուին մասին եւ շեշտեց անոր կարեւորութիւնը։ Ան հաստատեց, թէ հայոց լեզուն կ'արտացոլացնէ հայութեան քաղաքական եւ գիտակցական վիճակը՝ աւելցնելով, որ լեզուն կը մեռնի, երբ կը դադրի գործածուել։ Ան յայտնեց, որ լեզուն մշակոյթ է եւ քաղաքակրթութեան դրսեւորում, իսկ հայութեան մէջ անիկանաեւ քաղաքական կամքի դրսեւորում է։ Ան շեշտեց, որ մեզմէ խլուած է հայրենիքը եւ մեր կերտած մշակոյթին մեծ մասը, որուն փոխարէն նորը կերտելու համար մենք պէտք ունինք հայերէնին։

Դերասանուհի, թատերագիր եւ «Նահար» օրաթերթի լրագրողներէն

Քլոտիա Մարշալեան հաստատեց լեզուի կարեւորութիւնը, սակայն չեղտեց, թէ կան աւելի կարեւոր երեւոյթներ, ինչպէս՝ յարատեւութիւնը, զգացումը, գիտակցութիւնը, արուեստը: Ան յայտնեց, որ գրած է պատմութիւն մը, որ կը խօսի 1915-ի ցեղասպանութեան մասին եւ խոստացաւ յառաջիկայ 24 ապրիլին զայն ցուցադրել շարժապատկերներու սրահներուն մէջ:

Զեռնարկի եզրափակիչ խօսքը արտասանեց Հ.Կ.Հ.Մ.-ի ատենապետուհի Մարալ Աթեշեան, որ խօսքը ուղղելով երիտասարդներուն յորդորեց զանոնք գիտակցելու իրենց պարտականութիւններուն, արթուն ըլլալու, յառաջդիմելու, Հայ դատի պահանջատիրութիւնը գիտական եւ մասնագիտական գործի վերածելու: Ան հաստատեց, թէ Հայ դատին համար ամենէն ազգեցիկ միջոցառումը միասնականութիւնն է, ինչպէս նաեւ համախմբուածութիւնը եւ համագործակցութիւնը:

Հանդիսութեան աւարտին, Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ եւ գերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը կատարեց հոգեհանգստեան պաշտօն:

Եղեռնի նահատակներուն յիշատակին քայլարշաւ եւ ոգեկոչման հանդիսութիւն, Պէյրութ, Լիբանան

Կազմակերպութեամբ Հայ կաթողիկէ վարժարաններու տնօրէններու խորհուրդին, հինգշաբթի, 23 ապրիլ 2009-ին, տեղի ունեցաւ Հայ կաթողիկէ վարժարաններու աշակերտութեան մասնակցութեամբ քայլարշաւ եւ հանդիսութիւն՝ նուիրուած Հայոց ցեղասպանութեան 94-ամեակին:

Առաւօտեան ժամը 9:00-ին, աշակերտները համախմբուած էին Հայ կաթողիկէ Մեսրոպեան բարձրագոյն վարժարանի շրջափակին մէջ, ուրկէ սկիզբ առաւ քայլարշաւը: Շուրջ 1000 հայորդիներէ բաղկացած խումբը Լիբանանի եւ Հայաստանի դրօչներով, ինչպէս նաեւ բազմաբնոյթ կեցուածքներ արտայայտող ցուցատախտակներով քալեց մինչեւ Հայ կաթողիկէ պատրիարքարան: Ճամբուն ընթացքին ազգային հայրենասիրական երգերով, ինչպէս նաեւ կոչերով աշակերտները հաստատ ու կարգապահ քայլերով հասան Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի Ապրիլեան յուշակոթողին մօտ: Յատկանշական էր խումբ մը աշակերտներու բարձրացուցած գրաւեալ հողերու անուններու ցուցատախտակներն ու աշակերտութեան մէջ տիրող լրջախոհ մօտեցումները:

Պատրիարքարանին մէջ Լիբանանի եւ Հայաստանի քայլերգերը լսելէ ետք, ներկայութեամբ Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկէ Հայոց ամենապատիւ եւ

Եերերջանիկ տէր Ներսէս Պետրոս ՃԹ. կաթողիկոս պատրիարքին եւ Պատրիարքական թեմի ընդհանուր փոխանորդ հայր Վարդան եպս. Աշգարեանին, դպրոցներու անունով ծաղկեպսակներ զետեղուեցան յուշակոթողին չուրծ: Ապա հայ կաթողիկէ վարժարանները ներկայացուցին գեղարուեստական կոկիկ յայտագիր մը, որուն ընթացքին աշակերտները նուագով, երգով, ասմունքով եւ պարով եկան հաստատելու, թէ իրենք լաւապէս գիտեն Հայոց ցեղասպանութեան տարողութիւնը եւ իրողապէս ժառանգորդներն են հայ ժողովուրդի դատին:

Օրուան զեկուցաբերն էր հայ կաթողիկէ Գէորգ Հարպոյեան վարժարանի տնօրէնուհի Ռիթա Պոյաճեան, որ նշեց, թէ հայ ժողովուրդին դէմ ցցուած բոլոր տեսակի դժուարութիւններուն դէմ յանդիման, հայր հաւատարիմ մնաց իր արմատներուն: Պոյաճեան ըստ, թէ ցեղասպանութենէն 94 տարի ետք թուրքը չկրցաւ ձերբագատիլ հայութենէն եւ հայկական պահանջատիրութենէն:

Տիկ. Պոյաճեան յայտնեց, թէ թուրքը իր դիմագիծը փոխած է, բայց տակաւին կը մնայ նոյն թուրքը, քանի որ ան բազմատեսակ խոչընդոտներ կը զետեղէ Հայ դատի աշխատանքներուն առջեւ ու կ'ուրանայ Հայոց ցեղասպանութիւնը: Ան հաստատեց, թէ հայ աշակերտին պարտքն է պաշտպան կանգնիլ Հայ դատին՝ քաջածանօթ ըլլալով հայոց պատմութեան, մշակոյթին, գրականութեան եւ քաղաքակրթութեան:

Հիբանանահայ երիտասարդութեան դժուարութիւններն ու ձուլման

հոսանքին դէմ կանգնելու կարեւորութիւնը շեշտելէ ետք տիկ. Ոիթա Պոյաճեան ըստ Հ. «Մենք եւ ձեր ծնողներուն սերունդը բախտաւորութիւնը ունեցանք իրականացած տեսնելու Հայաստանի Հանրապետութիւնն ու ազատագրուած Արցախը: Կը մաղթեմ, որ ձեր սերունդը շարունակէ պայքարը՝ ձեռք ձգելու համար մեր գրաւեալ հողերը եւ իրականացնելու մեր պապերուն երազը՝ ազատ, անկախ եւ միացեալ Հայաստանը»:

Քայլարշաւն ու ոգեկոչման հանդիսութիւնը փակուեցան «Պահպանիչ»ով: Այս առիթով ամենապատիւ հոգեւոր տէրը կոչ ուղղեց ներկաներուն չմոռնալու ապրիլ 24-ը, մեր մէկուկէս միջիոն նահատակներուն նկատմամբ յարգանք ունենալու եւ շարունակելու անոնց ուղին:

«Հայոց Մեծ եղեռնի 94-ամեակ» գծագրութիւններու ցուցահանդէս, Պէյրութ, Լիբանան

Հինգշաբթի, 23 ապրիլ 2009-ի երեկոյեան ժամը 8:00-ին «Լիբանանի սկաուտներու միութեան» կեղրոնէն ներս, տեղի ունեցաւ Մեծ եղեռնի 94-րդ ամեակի ոգեկոչման նուիրուած գծագրութիւններու ցուցահանդէս մը, կազմակերպութեամբ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ սկաուտախումբի խմբապետական կազմին:

Ցուցահանդէսին ընթացքին ներկայացուեցան գծագրութիւններ եւ ձեռային աշխատանքներ՝ պատրաստուած սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ սկաուտախումբի անդամներու կողմէ, ինչպէս նաև ցուցադրուեցաւ

«The Genocide In Me» վաւերագրական ֆիլմը:

Ձեռնարկին ներկայ գտնուեցան Հիբանանի չորս կողմերէն ժամանած «Հիբանանի սկառատներու միութեան» աւելի քան 100 խմբապետեր եւ խմբապետուհիներ: Ցուցահանդէսին նպատակն էր ծանօթացնել ոչ-հայ երիտասարդներուն ապրիլ 24-ի նշանակութիւնը եւ Հայոց ցեղասպանութեան իրականութիւնը, իսկ Հայ սկառատներուն մէջ վերակենդանացնել Հայ դատի պահանջատիրական ոգին եւ ազգային հպարտութեան իսկական զգացումները:

Ապրիլեան ոգեկոչում Հալէպի մէջ

Հինգշաբթի 23 Ապրիլ 2009-ին տեղի ունեցաւ Ապրիլեան միջամայնքային յուշահանդէս Բեթէլ եկեղեցւոյ մէջ, Հալէպի երեք համայնքապետերուն հովանաւոութեամբ:

Ուրբաթ 24 Ապրիլ 2009-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, կատարուեցաւ հայրապետական սուրբ Պատարագ սուրբ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ ի յիշատակ Ապրիլեան Եղեռնի նահատակներուն, Սոյն պատարագին իրենց մասնակցութիւնը բերին Հալէպի թեմի կազմակերպութիւնները: Պատարագէն ետք ծաղկեպսակներ զետեղուեցան նահատակաց յուշարձանին առջեւ:

**Ուրբաթ 24 Ապրիլ 2009-ին տեղի ունեցաւ միջմիութենական ոգեկե-
չում Եսայեան սրահէն ներս, Հովանաւորութեամբ Հալէպի հայ երեք
համայնքապետերուն:**

**Շաբաթ 25 Ապրիլ 2009: Մաղկեպսակի զետեղում, ի լիշատակ Ապ-
րիլեան նահատակներուն, ազգային գերեզմանատան մէջ կանգնող նահա-
տակաց յուշարձանին առջեւ, ձեռամբ Հալէպի մէջ գտնուող հիւպատոս-
ներուն, ի ներկայութեան հայ երեք համայնքներու, քրիստոնեայ եկեղեցի-
ներու եւ Հալէպահայ միութիւններու ներկայացուցիչներուն:**

**Ուրբաթ 8 Մայիս 2009-ին, Ռազգա քաղաքին մէջ, հայրապետական
ձայնաւոր Պատարագէն ետք կատարուեցաւ նորակառոյց խորաններուն
բացում «Նահատակաց» հայ կաթողիկէ եկեղեցւոյն մէջ, որմէ ետք տեղի
ունեցաւ հանդիսութիւն եկեղեցւոյ սրահէն ներս, կազմակերպութեամբ՝
տեղւոյն ժողովրդապետութեան բոլոր յանձնախումբերուն:**

17-րդ համաշխարհային հիւանդի օր Վատիկան, Հռոմ

11 փետրուարը Համաշխարհային հիւանդի օրն է, որ կը գուգաղիպի Լուրսի Տիրամօր տօնին: Այս առիթով Բենեդիկտոս Ժ. սրբազան քահանայիպետը իր գրաւոր պատգամին մէջ բոլորին ուշադրութիւնը հրաւիրեց մանուկներուն վրայ, որոնք մարդկութեան ամենանուրը եւ ամէնէն անպաշտան էակներն են, յատկապէս՝ հիւանդներն ու տառապեալները: Իսկ այն մանուկները, որոնք խոցուած են թէ՛ հոգւով եւ թէ՛ մարմնով, անմեղ զոհերն են այն պայքարներուն եւ պատերազմներուն, որոնք հետեւանքն են մեծերու ատելութեան: Սրբազան քահանայապետը նշեց, թէ քրիստոնեայ հասարակութիւնը չի կրնար անտարբեր մնալ այսպիսի ողբերգական երեւոյթներու դիմաց, որովհետեւ «Եկեղեցին Աստուծոյ ընտանիքն է աշխարհի մէջ, եւ պէտք է հոգայ իր բոլոր անդամները՝ յատկապէս հիւանդ եւ տառապող մանուկները»:

Սրբազան քահանայապետը հայրական գգացումներով ողջունեց բոլոր մանուկները եւ անոնց ծնողները, եւ խոստացաւ աղօթել բոլորին համար:

Հայաստանի նախագահ Սերժ Սարգսեան ընդունեց Մխիթարեան Միաբանութեան ընդհանուր Աբբահայրը Երեւան, Հայաստան

Հայաստանի նախագահ
Սերժ Սարգսեան, 23 փետրուար 2009-ին ընդունեց
Մխիթարեան միաբանութեան ընդհանրական աբբահայր, հայր Եղիշա թ. ծ. վ. Քիլաղպէտանը եւ Հայաստանի Մխիթարեան կրթահամալիրի տնօրին հայր Սերոբ Զամուրլեանը:

Հանրապետութեան նախագահը բարձր գնահատեց Մխիթարեան միաբանութեան պատմական դերակատարութիւնը եւ նշեց, որ միաբանութիւնը եղած է եւ կը մնայ հոգեւոր-մշակութային կարեւոր կեղրոն:

«Մեր ուժը մեր բազմազանութեան մէջ է», ընդգծեց նախագահ Սարգս-

եան եւ ըսաւ, թէ Հայաստանը իբրեւ պետութիւն պարտաւոր է հետաքրքութիւն միաբանութեան գործերով, ըստ կարելւոյն օժանդակելով առկայ խնդիրներու լուծման:

Նշելով, որ իրենց փափաքն է շարունակել 300-ամեայ ծառայութիւնը եւ հայրենանուէր գործունէութիւնը, հայր Եղիշա թ.ծ.վ. Քիլաղպեան ըսաւ, թէ իւրաքանչիւր օտարերկրացի սուրբ Ղազար կղզի այցելելու ընթացքին նախ կը հանդիպի հայ մշակոյթին:

Միկիթարեան հայերը նախագահ Սարգսեանի հետ խօսեցան իրենց մտահոգութիւններուն՝ մասնաւորապէս միաբանութեան համալրման խնդիրին եւ ապագայ ծրագիրներուն մասին:

Նախագահ Սարգսեան վստահեցուց, որ պետութիւնը պատրաստ է, իր կարելիութիւններուն ծիրին մէջ օժանդակելու Միկիթարեան միաբանութեան առջեւ ծառացած խնդիրներու լուծման:

«Դպրոցական աղօթագիրը ու երգարանը» գրքոյկին շնորհանդէս

Կազմակերպութեամբ հայ կաթողիկէ Մեսրոպեան բարձրագոյն վարժարանին, գոլէճի հիմնադրութեան 70-ամեայ յորբելեանին առիթով, հինգշաբթի, 5 մարտ 2009-ի երեկոյեան ժամը 8:00-ին, վարժարանի «Յովհաննէս Ֆարանեան» լսարանին մէջ տեղի ունեցաւ «Դպրոցական աղօթագիրքն ու երգարանը» գրքոյկին շնորհանդէսը:

Զեռնարկին բացման խօսքը ներկայացուց կարինէ Թաշճեան-Մինասեան, որ նշեց, թէ նշեալ գրքոյկին մտայդացման ու անոր մէջ տեղ գտած բոլոր աղօթքներուն եւ երգերուն հաւաքման համբերատար եւ սիրայօժար աշխատանքը կատարած է սուրբ Փրկիչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետութեան հովիւ՝ տէր կարապետ քհնյ. Թաղէսուեանը: Թաշճեան-Մինասեան աւելցուց, թէ նշեալ գրքոյկը ձօնուած է հայր Մեսրոպ ծ.վ. Ճուրեանի յիշատակին:

Վարժարանի տնօրէն Կրէկուար Գալուստ իր խօսքին մէջ ըսաւ, թէ գոլէճի փառապանծ յորբելեանին առիթով պիտի կազմակերպութիւն շարք մը հանդիսաւթիւններ, որոնց մէջ ուրոյն տեղ պիտի ունենայ հոգեւոր բաժինը, որ վարժարանի առօրեալին կարեւոր մէկ մասն է:

Գալուստ յայտնեց, թէ վարդապետ Ճուրեան մեծ եւ անուրանալի դեր ունեցած է վարժարանի կեանքին մէջ: Ան աւելցուց, թէ վարդացման բաւարար ցուցանիշներ չեն արտաքին փոփոխութիւնները, այլ հիմնականը՝ սերունդներու կրթութիւնն ու դաստիարակութիւնն է: Իր շնորհակալական խօսքը արտասանէ ետք Կրէկուար Գալուստ նշեց, թէ «Դպրոցական

աղօթագիրքն ու երդարանը» պէտք է ըլլայ վերանորոգման ու վերածնունդի լաւագոյն խթանը:

Տնօրէնին խօսքէն ետք Գառնիկ Փանոսեան ասմունքեց «Աղօթէ՛, ընկեր» ստեղծագործութիւնը, որմէ ետք Գէորգ Քէշիշեան սրինգով Պախէն ներկայացուց նուագ մը:

Աղօթագիրքին ներկայացումը կատարեց Մեսրոպ վրդ. Թօփալեան, որ նշեց, թէ միայն մարդ արարածն է, որ իր կարողութեամբ ու գիտութեամբ, ներքին եւ արտաքին կարիքով կանչուած է աղօթքի: Ան ըսաւ, թէ աղօթքը սէր է ու սիրոյ երկխօսութեան նշան, որ միեւնոյն ատեն կ'ամբապնդէ յարաբերութիւնը մարդուն եւ Աստուծոյ միջեւ: Վարդապետ Թօփալեան «Դպրոցական աղօթագիրքն ու երդարանը» գրքոյկին բովանդակութիւնն ու կարեւորութիւնն ներկայացնելէ ետք ըսաւ, թէ գրքոյկը հաւատացեալին կը տրամադրէ «Փունջ մը աղօթքներ»ու բնագիրներ, որոնք կը համեմուին «Սաղմոսներ»ով, «Շարականներ»ով, «Ծննդեան» եւ «Սուրբերու նուիրուած» տաղերով:

Մեսրոպեանի աւարտական աշակերտները «Գառն Աստուծոյ» երգը կատարելէ ետք Վարդան Յովսէփեան կիթառով մեներգեց «Խաչին մօտ» եւ «Ճանապարհ խաչի» երգերը:

Հանդիսութեան փակման խօսքը Զմմառու վարչութեան անունով ներկայացուց Բարսեղ վրդ. Պաղտասարեան, որ Մեսրոպեան վարժարանի նախկին տնօրէն վարդապետ Ճուրեանի մեծ ներդումին մասին խօսելէ ետք հաստատեց, թէ այս գրքոյկը «գրադարանի գիրք» չէ, այլ ամէնօրեայ

գործունէութեան առարկայ գրքոյի մը: Ան ներկաներուն կոչ ուղղեց հայութեան ու քրիստոնէութեան արժէքներուն զօրավիդ կանգնելու, հեռու մնալով մոլորեցնող երեւոյթներէն:

Գինեծօնի արարողութեան ետք տեղի ունեցաւ Մեսրոպեանի սաներու Միութեան նորակառոյց սրահին բացման հանդիսութիւնը, որուն ընթացքին միութեան անունով Համբիկ էլմածեան շեշտեց, թէ այս սրահը նոր կորովի շարժառիթ պիտի հանդիսանայ:

ԲԵՆԵԴԻԿՈՒՍ ԺԶ. ԱՐՔԱԳԱՆ ՔԱԻԱՆԱՅԱՎԵՏԻՆ ՊԱՏԳԱՄԸ ԵՐԻՍՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԻԱՄԱՂՅԱՐԻՒՅԻՆ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ, ՎԱՏԻՒԿԱՆ, ԻՏԱԼԻԱ

Յառաջիկայ երիտասարդութեան համաշխարհային օրուան առթիւ, Ծաղկազարդի կիրակի օրը՝ ապրիլ ծին, ԲԵՆԵԴԻԿՈՒՍ ԺԶ. քահանայապետը խնդրեց կաթողիկէ երիտասարդներէն, որ հեռու մնան յոռի եւ վատդաստիարակներէ, թիւր երազներէ, ինչպէս նաեւ «արծաթսիրութիւնէ եւ պաշտօնի ու դիրքի նիւթապաշտութիւնէ»:

Ցոյսի տագնապը առաւելաբար կը հարուածէ նոր սերունդը, որ կ'ապրի իսկական արժէքներէ զուրկ ընկերամշակութային վատառողջ միջավայրի մը մէջ, ուր ան կոչուած է դիմագրաւելու այնպիսի դժուարութիւններ, որոնք իր ոյժերէն վեր են, հաստատեց սրբազան քահանայապետը: Իր պատգամին մէջ, նորին սրբութիւնը մատնանշեց որոշ խոչընդուներ, որոնք աննուաճելի կը թուին, ինչպէս «Ուսում ստանալու դժուարութիւնը, աշխատանքի պակասը, ընտանեկան անհասկացողութիւնը, բարեկամներու հետ յարաբերելու եւ նոր օճախ կազմելու դժուարութիւնը, հիւանդութիւններն ու եկամուտի պակասը, որոնք հետեւանք են տնտեսական կամ ընկերային տագնապի»: Ցոյսի ջահը վառ պահելու համար, սրբազան քահանայապետը հրաւիրեց երիտասարդները որ աղօթքի միջոցաւ կապ հաստատեն Տիրոջ հետ, շեշտելով, որ աղօթքը սուրբ Հոգւոյն շնորհքն է, որ մեզ կը վերածէ յոյսի մարդոց:

2009-ի երիտասարդութեան համաշխարհային օրուան բնաբանն է «Մեր յոյսը դրած ենք ողջ Աստուծոյ վրայ» խօսքը, քաղուած Պօղոս առաքեալի Տիմոթէոսի ուղղուած թուղթէն:

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի տօնի մեծ հանդիսութիւններ

Կիրակի 28 յունիս 2009-ին, սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի Գիւտ Նշանաց տօնին առթիւ տեղի ունեցաւ հայրապետական սուրբ պատարագ՝

Հանդիսապետութեամբ ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքին, հայ կաթողիկէ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - սուրբ Եղիա աթոռանիստ եկեղեցւոյ մէջ: Սոյն պատարագը մատուցուեցաւ ի դիտաւորութիւն համայնքի բարերարներուն եւ հաւատացեալ ժողովուրդին: Այս առթիւ աթոռանիստ եկեղեցին փակեց իր 50-ամեակի հանդիսութիւններուն շարքը:

Նոյն տօնին առթիւ, հայ կաթողիկէ Սրբոյ Կուսին Աւետման եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ հայրապետական սուրբ պատարագ՝ հանդիսապետութեամբ արհի. Յովհաննէս եպս. Թէյրուզեանի: Պատարագի աւարտին տեղի ունեցաւ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչի մասունքի համբոյր, ապա Հ.Մ.Լ.Մ.-ի շեփորախուռմբին եւ սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ սկաուտախուռմբին առաջնորդութեամբ թափօրը շրջեցաւ պատրիարքարանի շրջակայ փողոցներուն մէջ:

«Սուրբ Պօղոսի տարի»ին փակումը Լիբանանի մէջ

Պօղոս առաքեալի ծննդեան 2000-ամեակին նուիրուած տարուան եղրափակիչ արարողութեան իր մասնակցութիւնը բերաւ ամենապատիւ տէր Ներսէս Պետրոս ԺԹ. կաթողիկոս պատրիարքը, Հարիսայի յոյն կաթողիկէ «սուրբ Պօղոս» պազիլիքին մէջ, երկուշաբթի 29 յունիս 2009-ին:

Համամիութենական այս արարողութեան մասնակցեցան տարբեր եկեղեցիներու՝ ասորի, լատին, յոյն, հայ եւ մարոնիթ ներկայացուցիչներ եւ հոգեւորականներ:

Ամենապատիւ հոգեւոր տէրը երկրորդ կայանին աղօթքը կատարեց, ապա Զմմառու միաբանութեան ժառանգաւորներ, ինչպէս նաև «Կիլիկիա» երգչախուռմբի անդամներ հայերէնով երգեցին սուրբ Պօղոսի նուիրուած շարականը:

Այս եզրափակիչ արարողութեան նախագահեց Պենեղիկոս ԺԶ. քահանայապետի անձնական ներկայացուցիչ՝ Փարիզի կարդինալ Անտրէ Վենթրուան:

Դոկտ. հայր Լեւոն ծ. վ. Զէքիեան կը բանախօսէ Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութեան մասին

Երեքշաբթի 13 հոկտեմբեր 2009ին, երեկոյ-
եան ժամը 8:30-ին, Աշրավիկյի, «Արարատեան»
սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ազատ ամպիոն՝
«Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութիւնը՝ այսօր
եւ վաղը» նիւթով, կազմակերպութեամբ հայ
կաթողիկէ համալսարանականներու միու-
թեան։ Այս հանդիպման ներկայ էին արհի-
նշան արք. Գարաքէչէքեան, արհիապատիւ
Մանուէլ եպս. Պաթագեան, արհիապատիւ
Վարդան եպս. Աշգարեան, Կովկասի մէջ վաստի-
կանի վեմ։ նուիրակ Քլաուտիօ Գուճերութի,
գերապատիւ հայրեր ու մտաւորականներ։

Այս բանախօսութեան գեկուցաբերն էր դոկտ.
Հայր Լեւոն ծ. վ. Զէքիեանը, իսկ զրուցավարը՝
Սարգիս Նամարեան, որ ակնարկեց նախ հայ-
թրգական վերջին իրադարձութիւններուն, յայ-
տանաբերելով սփիւռքահայութեան դիրքորոշու-
մը հայաստանի ու Թուրքիոյ արձանագրութիւններու ստորագրութեան։ Ան
շեշտեց, որ վերջին դէպքերը հայ ժողովուրդը դրին ճակատագրական հանգր-
ուանի մը դիմաց, նկատել տալով որ յաջորդութեամբ դիմագրաւելու համար
պէտք է Հայաստան-Սփիւռք յարաբերութիւնները ընթանան ճիշդ ձեւով։

Օրուան բանախօս դոկտ. Լեւոն ծ. վ. Զէքիեան անդրադարձաւ հայրե-
նիք-սփիւռք յարաբերութեան տարբեր դիտանկիւններէ։ Ան նկատել
տուաւ որ Միջին Արեւելքի արտագաղթը համազօր է Հայաստանի արտա-
գաղթին։ «Սփիւռքը երկդիմի յղացք է» աւելցուց բանախօսը. ան ըսաւ որ
միջին արեւելեան եւ արեւմտեան գաղութներու միջեւ անջրպետային ովկ-
իանոս մը կը գոյանայ եւ առկայ է մեծ կառուցային տարբերութիւնը։ Ինչ
կը վերաբերի լեզուին, ան նկատել տուաւ, որ արեւմտահայերը շատ աշ-
խատանք ունին տանելիք լեզուի կանոնագրման գծով։ Փոխադարձ
խորհրդակցութեան հարցը անհրաժեշտ նկատեց եւ բացատրեց, որ դիտա-
ժողովներ տեղի ունեցած են այս ուղղութեամբ, սակայն չօշափելի ար-
դիւնքներու չեն հասած։ Ան պարզեց նաեւ քաղաքացիի եւ ազգութեամբ
հայու գաղափարականներու տարբերութիւնը, հայաստան ապրող եւ ար-
տերկի հայերու տարբերութիւնը։ Բանախօսը մանրամասն բացատրեց
հայերէն լեզուի ուղղագրութեան մասին։ Հանդիպման աւարտին, առիթը

Դոկտ. հայր Լեւոն
ծ. վ. Զէքիեան

տրուեցաւ ներկաներուն՝ հարցումներ ուղղելու բանախօսին:

«Anglicanorum coetibus» Առաքելական սահմանադրութիւնը լոյս տեսաւ 11 նոյեմբեր 2009-ին: Հաւատաքի քահանայապետական ժողովի նախագահ՝ կարդինալ Լեւատա նախապէս յայտարարեց թէ այս նոր սահմանադրութիւնը կը համապատասխանէ այն բազմաթիւ առաջադրանքներուն, որ ներկայացուեցան սուրբ Աթոռ, աշխարհատարած անկիրան զանազան հաւատացեալներու եւ քահանայական հասարակութիւններու կողմէ, միանալու համար կաթողիկէ եկեղեցւոյ: Կարդինալ Լեւատա յայտնեց թէ այս սահմանադրութիւնը կը նախատեսէ կանոնական կառոյց մը, իրագործելու համար այս համագործակցական միութիւնը եւ արտօնելու անկիրան հասարակութիւններուն մաս կազմել կաթողիկէ եկեղեցւոյ, սակայն միշտ պահերով իրենց հոգեւոր եւ ծիսական իւրայատկութիւնները: Կարդինալ Լեւատա ընդգծեց թէ այս Առաքելական սահմանադրութիւնը նոր առիթ կը հանդիսանայ տարածելու համար համայն քրիստոնեաններու միասնականութեան պատգամը, որովհետեւ ան կը ճանչնայ մեր բաժնած հաւատքի արտայայտութեան օրինական տարբեր ձեւերը: Այս սահմանադրութեան հաստատումը ներդաշնակ կերպով կը համակերպի միջ-եկեղեցական երկխօսութեան գործընթացին հետ, որ կը մնայ առաջնահերթութիւն կաթողիկէ եկեղեցւոյ համար, կը շեշտէ կարդինալը:

Այս սահմանադրութիւնը հրատարակուեցաւ Վատիկանի կողմէ միայն անգլերէն եւ իտալերէն լեզուններով:

Գերյարգելի հայր Յովսէփի Քէլէկեան արժանացաւ «Ակադեմական դաստիարակ»-ի տիտղոսին, Հռոմի մէջ

Կիրակի, 19 դեկտեմբեր 2009-ին, սուրբ Օգոստինոս մայր եկեղեցւոյ մէջ, Հռոմ, ընկերային քարոզչութեան նպատակով «կրթական գիտութեանց ակադեմիա» եւրոպական կազմակերպութիւնը, «Ակադեմական դաստիարակի» տիտղոսը շնորհեց Հռոմի քահանայապետական Հայ վարժարանի մեծաւոր՝ գերյ. հայր Յովսէփ ծ. վ. Քէլէկեանին, մարդոց միջեւ խաղաղութեան, համերաշխութեան եւ գործակցութեան մշակոյթի տարածման մէջ իր աշխատանքին համար, նոր միջոցներ ներկայացնելով ազգերու եւ կրօնքներու նկատմամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական

5

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ

Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ - սուրբ Եղիշ աթոռանիստ եկեղեցւոյ յիսնամեակ	7
Յայտնութեան տօն	11
Սրբոյ Կուսին Աւետման տօն	14
Ծաղկազարդ	18
Սուրբ Յարութեան տօն	22
Հոգեգալստեան տօն	26
Տօն Գիւտի Նշխարաց սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի իսչվերացի տօն	30
Միւռոնօրհնէք	34
Սուրբ Ծննդեան տօն	38
	42

ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ

Ընկերային հաղորդամիջոցներու 43րդ համաշխարհային օրուան առթիւ	46
--	----

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ

...Որովհետեւ թշնամին յաղթական է	52
---------------------------------	----

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Հայր Մեսրոպ Ճուրեանի յօդուածները «Աւետիք» պաշտօնաթերթին մէջ	55
--	----

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Հայերու ներկայութիւնը իտալիոյ մէջ	64
Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչի Նշխարներուն Պատմականը	66

ԳԻՆԵԶՕՆ

Հայր Մեսրոպ Թօփալեանի հայր Սահակ Կոգեանի նուիրուած հատորին	70
---	----

**ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ
Քահանան Աւետիս է**

71

ՑՈԲԵԼԵԱՆ

Հայ կաթողիկէ պատրիարքարանի Հիմնադրութեան 75-ամեակ	73
Ապրիլեան կոթողը 70 տարի առաջ «Կռունկ» երգչախումբի համերգ	82
Ամենապատիւ կաթողիկոս պատրիարքին գահակալութեան 10-ամեակը	85
	86

ՄԻՋԱՋԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱՃՈՂՈՎ

Սուրբ Գրիգոր Նարեկացիի Բ. գիտաժողով	88
-------------------------------------	----

ՄԻՒՆՀՈԴՈՍ

Հայ կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսաց Միւնհոդոս	93
--	----

ՊԱՏՐԻԱՐքԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

95

ՏԻՐՈՒԻՆԻ

Ցաւիտենական երթ՝ հայր Յովհաննէս վրդ. Օրջանեանի	113
--	-----

ԹԵՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

115

360° ԼՈՒՐԵՐ

155

